

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

SKUPINA BRNO 57

magisterská diplomová práce

Bc. JIŘINA LIČKOVÁ

doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.

Olomouc 2022

Počet znaků včetně mezer: 176 852

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně
za použití citovaných zdrojů

V Olomouci dne: 5. 5. 2022

.....

Bc. Jiřina Ličková

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PaedDr. Aleně Kavčákové, Dr. za odborné vedení a cenné rady. Děkuji také doc. PhDr. Josefu Malivovi za poskytnuté rozhovory, které mi přiblížily fungování skupiny Brno 57.

Úvod	1
1. Dosavadní stav bádání.....	4
2. České výtvarné umění v 50. a 60. letech a formování tvůrčích skupin.....	16
2.1 Tvůrčí skupiny v Praze	20
2.2 Tvůrčí skupiny v Brně a Dům umění města Brna.....	23
2.3 Tvůrčí skupiny v Ostravě a v Olomouci	28
2.4 Rozpuštění tvůrčích skupin.....	29
3. Skupina Brno 57	31
4. Karel Hyliš a jeho sochařská tvorba v 50. a 60. letech 20. století.....	37
5. Jánuš Kubíček a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století.....	39
6. Bohumír Matal a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století	45
7. Pavel Navrátil a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století	51
8. Vladislav Vaculka a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století	55
9. Vladimír Vašíček a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století.....	61
Závěr.....	65
Seznam použitých zkratk	69
Seznam obrazové přílohy.....	70
Seznam použitých pramenů a literatury	109
Obrazová příloha.....	124
Anotace	336

Úvod

Brno se muselo vyrovnat se škodami, které utrpělo ve druhé světové válce a obnovy se dočkala především architektura. Ta dala za vznik Domu umění města Brna. O největší rozkvět se postaral druhý ředitel Adolf Kroupa. Jeho zásluhou vzniklo několik významných výstav, které neměly jen lokální význam. Především zde dostávali prostor k prezentaci svých děl mladí moravští umělci. Spolu s Kroupou se o kulturní rozkvět města zasloužili především teoretikové a historikové umění Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann, Jaromír Zemina či Igor Zhoř.

Za určitého zmírnění ideologického tlaku v roce 1956 bylo umožněno zakládání tvůrčích skupin. Je známo, že se výtvarná činnost v Čechách úporně koncentrovala do pražského centra, a tak není překvapením, že možnosti využili jako první právě pražští mladí umělci. Brno však nezůstalo pozadu a v roce 1957 se představila Skupina 4, která však neměla dlouhého trvání. Hned za ní vystoupili další umělci, tenkrát ještě jako bezejmenný kolektiv, později označeni za skupinu Brno 57.

Vůdčími osobnostmi byli především zakladatelé malíři Jánuš Kubíček a Bohumír Matal, ke kterým se přidali Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček a v roce 1962 také Pavel Navrátil a sochař Karel Hyliš. Teoretickou část zastávali již zmínění uměnovědci Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann a Jaromír Zemina. Spolu s nimi se scházeli i architekti a hudebníci. Tvorbě skupiny Brno 57 byla věnována pozornost především heslovitě v širokém kontextu vznikajících tvůrčích skupin v padesátých letech v Čechách i na Moravě. Chybí tak ucelený komplexní pohled na výtvarnou práci nejvýraznějších členů seskupení, složeného především z přátel.

Diplomová práce si neklade za cíl prozkoumat celoživotní dílo všech umělců skupiny Brno 57, které by překračovalo požadavky magisterské diplomové práce. Následující bádání se zaměří především na období padesátých a šedesátých let dvacátého století. Sleduje individuální tvorbu nejvýraznějších členů před jejím vznikem, během fungování skupiny a těsně po jejím rozpadu kolem roku 1969. Jsou sledovány odlišnosti a spojitosti mezi jednotlivými členy a výtvarná cesta, kterou se vydali.

Diplomová práce je členěna do devíti kapitol. První se zabývá dosavadním stavem bádání a pokusí se upozornit na nejpřínosnější dohledané zdroje. Jejich výčet je řazen

tematicky. V textu jsou nejprve uvedeny publikace a články, které sloužily k pochopení politického a výtvarného dění v padesátých a šedesátých letech minulého století v Československu. Postupně jsou zmíněny zdroje, které přinesly řadu cenných informací o skupině Brno 57. V textu následuje výčet publikací o každém ze členů, kteří jsou řazeni abecedně. U většiny se jedná především o katalogy výstav.

V druhé kapitole následuje nástin politické a kulturní situace v padesátých a šedesátých letech a vznik tvůrčích skupin. V podkapitolách je nastíněna situace v Praze, jakožto hlavnímu městu, kde i skupina Brno 57 měla nejednu výstavu, dále je představeno Brno a Dům umění města Brna, který byl tou dobou nejvýznamnější institucí v Brně a v krátkosti je uvedena umělecká scéna v Ostravě a Olomouci, které měly blízko svou lokalitou k brněnskému prostředí.

V třetí kapitole jsou uvedeny okolnosti a počátky vzniku skupiny Brno 57. Zmíněna je i Matalova a Kubíčková výstava před vznikem uskupení. Právě Matal tenkrát čelil obrovské kritice veřejnosti, zatímco Kubíček byl vnímán mnohem lépe. Jsou popsány následující výstavy, při kterých skupinu opustil Vladimír Vašíček nebo naopak přibyli Karel Hyliš a Pavel Navrátil. Označení Brno 57 přijali až v roce 1963. Výstava *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin* tenkrát dokazovala, jak důležitá byla možnost vzájemného porovnání výtvarné tvorby místních umělců z různých uskupení. Tou dobou však byla v Praze pozornost soustředěna na strukturální grafiku Vladimíra Boudníka a informelní vyjádření Mikuláše Medka. Následují poslední výstavy v letech 1964 a 1965 a postupný rozpad skupiny.

V následujících kapitolách je rozebráno dílo šesti nejvýraznějších členů skupiny. Pozornost je věnována přibližně dvaceti letům jejich výtvarné tvorby. Výjimku tvoří především Pavel Navrátil. Jakožto nejmladší člen začal umělecká díla tvořit po druhé polovině padesátých let. Za jeho vrcholné období jsou považována sedmdesátá léta, ta však přesahují vyznačené období magisterské práce. Kapitoly jsou pokusem o ucelený pohled na tvorbu členů během fungování skupiny, jak se navzájem ve svých dílech ovlivňovali, a naopak v čem se začali rozcházet.

Díla uvedená v obrazové příloze byla poskytnuta kulturními institucemi a soukromníky. Zde se však vyskytly problémy, kdy nebyla možnost některá díla vyfotografovat autorkou předložené práce či institucí z důvodů stěhování depozitářů nebo výpůjček, proto je možnost dohledání dalších výtvarných děl z padesátých i šedesátých let. Přesto se však podařilo nashromáždit na čtyři stovky uměleckých děl, která posloužila

především ke komparaci výtvarného názoru mezi jednotlivými členy skupiny. Nejrozsáhleji se podařilo dohledat tvorbu Jánuše Kubíčka, od kreseb, grafik až po malby. Naopak nejméně rozsáhlou přílohou je tvorba sochaře Karla Hyliše.

1. Dosavadní stav bádání

Teprve od roku 1956 byla připouštěna možnost působení tvůrčích skupin různého uměleckého zaměření v naději, že umělecká diferencovanost přispěje k dosažení žádoucího cíle – rozvoje a kvalitativního růstu socialistického umění.¹ Antologie *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*² obsahuje základní programové a teoretické texty, které se týkají nejdůležitějších výtvarných proudů, tvůrčích skupin a výstav, doplněné řadou oficiálních projevů a textů k domácím historickým událostem v letech 1938–1989 v Československu. Nejužitečnější byl text *Zakládání tvůrčích skupin*.³ Je zde také zmíněna důležitá výstava *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin*⁴ uskutečněná v roce 1963, kterou doprovází texty teoretiků zúčastněných uskupení, přetištěny ve zkrácené podobě. Důležitým zdrojem informací o zakládání tvůrčích skupin bylo také kolokvium konané 22.–23. června 1988 Galeríí hlavního města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara. Několik teoretiků umění zde předneslo své referáty, které byly vydány v tištěné podobě v roce 1992.⁵ O zakládání tvůrčích skupin a konfrontací se také dočteme v publikaci *Poselství jiného výrazu: pojetí „informelu“ v českém umění 50. a první poloviny 60. let*.⁶ Kniha je syntetickým pohledem na rozvinutí radikální tendence nepředmětného umění v Čechách, tzv. českého informelu.

Na společnou tvorbu skupiny Brno 57 byla pozornost zaměřena především heslovitě. O brněnské scéně se zmiňuje Pavla Pečínková.⁷ V textu je nejprve uvedena skupina Brno 57, ale při jejím přiblížení je mylně uvedena jako skupina Brno 58. Jako členy zde zmiňuje Jánuse Kubíčka, Bohumíra Matala, Vladislava Vaculku, Karla Hyliše,

---

¹ Jaroslav Mlýnský, Rozvoj školství a umění v období 1945–1965, in: Jaroslav Dřímál – Václav Peša, *Dějiny města Brna 2*, Brno 1973, s. 210–254, cit. s. 222.

² Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001.

³ Zakládání tvůrčích skupin, in: Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001, s. 184–185.

⁴ Konfrontace brněnských tvůrčích skupin, in: Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001, s. 223–226.

⁵ Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galeríí hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara: Dům U kamenného zvonu 22.–23. června 1988*, Praha 1992.

⁶ Mahulena Nešlehová, *Poselství jiného výrazu: pojetí „informelu“ v českém umění 50. a první poloviny 60. let*, Praha 1997.

⁷ Pavla Pečínková, Brněnská výtvarná scéna na přelomu padesátých a šedesátých let, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galeríí hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 25–27.

Pavla Navrátila, Zdeňka Kudělků, Petra Spielmanna a Jaromíra Zeminu. Pečinková je toho názoru, že se tato uskupení snažila výtvarně interpretovat viděnou realitu.

V katalogu *Český informel*⁸ nám autoři textů představují výtvarnou abstraktní tvorbu umělců v Československu a výstavy *Konfrontací*, jež mají v české historii bohatou tradici. Ty vznikaly z podnětu ideové blízkosti umělců, což vedlo k uspořádání společné konfrontační výstavy jejich nejnovějších prací.⁹ Uvádělo se, že účastníci konfrontačních výstav zastávali jednotný program, kterým se řídili. Ale pravda byla taková, že se pouze snažili postihnout skutečnost nově a kvalitativně odlišně, než tomu bylo doposud.

Pro pochopení a porovnání umělecké scény padesátých a šedesátých let na našem území a ve světě byl důležitým zdrojem katalog *Umění zrychleného času*.¹⁰ Zmíněny jsou jak pražské, tak i brněnské tvůrčí skupiny. Kapitola o brněnských seskupeních začíná jednostránkovým textem o skupině Brno 57. Autorka zde zmiňuje i Josefa Kubička jako účastníka výstavy v roce 1963 a Vladimíra Vašíčka jako umělce nezávislého, ale důležitého pro okruh skupiny.¹¹ Nepodepsaný úvodní text z katalogu výstavy v roce 1963 připisuje teoretikovi skupiny Zdeňku Kudělkovi. Odborný text je dále doplněn vzpomínkami umělců a teoretiků.

Výrazným přínosem pro pochopení brněnské scény byl článek Igora Zhoře *Brněnské tvůrčí skupiny 1957-1970*.¹² Autor zde popisuje potřebu uměleckých spolků, která vyvrcholila v roce 1956 na svazové konferenci. Jmenuje skupiny vzniklé v Praze a v Brně a jejich společné výstavy v průběhu let. Největší pozornost věnuje již zmíněné výstavě *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin* v roce 1963. Zhoř se zmiňuje, že „Podle vzpomínek Petra Spielmanna (který se stal členem Matalova okruhu v roce 1952) se tu setkávali Ivan Ruller, Zdeněk Řihák, Jiří Sirotek [...]“.¹³ Zde je potřeba upozornit na jméno Jiřího Sirotky. Již v katalogu k první výstavě skupiny je uveden jako člen skupiny Petrem

---

⁸ Antonín Dufek – Mahulena Nešlehová – Jiří Valoch, *Český informel: průkopníci abstrakce z let 1957–1964*, Praha 1991.

⁹ Mahulena Nešlehová, Podoba českého informelu, in: Antonín Dufek – Mahulena Nešlehová – Jiří Valoch, *Český informel: průkopníci abstrakce z let 1957–1964*, Praha 1991, s. 11–158, cit. s. 25.

¹⁰ Alena Potůčková et al., *Umění zrychleného času: česká výtvarná scéna 1958–1968* (kat. výst.), České muzeum výtvarných umění v Praze – Galerie výtvarného umění v Chebu 2000.

¹¹ Alena Potůčková, Navazování kontinuity. Hledání moderního výrazu, in: Alena Potůčková et al., *Umění zrychleného času* (kat. výst.), České muzeum výtvarných umění v Praze – Galerie výtvarného umění v Chebu 2000, s. 17–40, cit. s. 28.

¹² Igor Zhoř, Brněnské tvůrčí skupiny 1957–1970, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 124–128.

¹³ Ibidem, s. 125.

Spielmannem.¹⁴ Jméno Jiří se stalo pravděpodobně omylem, který přepisovali další uměnovědci. S Rullerem a Řihákem spolupracoval Jaromír Sirotek, jak je správně uvedeno v *Nové encyklopedii českého výtvarného umění. Dodatky*.¹⁵

Cenným zdrojem informací o fungování Domu umění města Brna (dále jen DUMB), který sehrál významnou roli v době vznikajících tvůrčích skupin, je publikace *100 let Domu umění města Brna*.¹⁶ Obsahuje několik kapitol, z nichž jedna pojednává o brněnských tvůrčích uskupeních a jejich podmínkách pro fungování.¹⁷ Autorka zde uvádí „[...] zakládajícími členy byli malíři Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček, architekti Ivan Ruller, Zdeněk Řihák, Jiří Sirotek, skladatel Jan Novák, historici a teoretici umění Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann a Jaromír Zemina. Později k nim přibyl malíř Pavel Navrátil a sochaři Karel Hyliš a Josef Kubíček.“¹⁸ Tady vidíme zopakovanou chybu ve jméně Jaromíra Sirotky.

Publikace *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939–1958*¹⁹ se zaměřuje na politické situace, které velmi úzce ovlivnily dějiny umění, na které dále navazuje *Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958–2000*.²⁰ Zde je potřeba upozornit na chybu ve jméně vyskytující se v textu o skupině Brno 57: „Vznikla z přátelského okruhu kolem malíře Bohumíra Matala, k jejím členům patřily další výrazné osobnosti brněnské umělecké scény: Jánuš Kubíček, Vladimír Vaculka, Karel Hyliš, Pavel Navrátil, teoretikové Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann a Jaromír Zemina.“²¹ Autor zde nejspíš chybně spojil jména umělců Vladimíra Vašíčka a Vladislava Vaculky, a tak je v textu uveden jako „Vladimír Vaculka“. Vladimíra Vašíčka ani Josefa Kubíčka však jako členy skupiny nezmiňuje.

Díla Bohumíra Matala, Jánuse Kubíčka, Pavla Navrátila a Vladimíra Vašíčka z šedesátých let jsou zmíněna v katalogu výstavy *Brněnská balance*.²² Autor v textu

---

¹⁴ Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček (kat. výst.), Galerie Mladých v Praze 1957, nestr.

¹⁵ IZ–BG [Igor Zhoř, Bronislava Gabrielová], heslo Brno 57, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, Praha 2006, s. 700–701.

¹⁶ Lubomír Slavíček – Jana Vránová, *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010.

¹⁷ Jana Vránová, Brněnské tvůrčí skupiny a výstavy Domu umění, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová, *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 181–197.

¹⁸ Ibidem, s. 183.

¹⁹ Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939–1958*, Praha 2005.

²⁰ Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958–2000*, Praha 2007.

²¹ Vojtěch Lahoda, Rozvoj tvůrčích skupin 1958–1970: každodenní modernismus, in: Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958–2000*, Praha 2007, s. 99–122, cit. s. 115.

²² Albert Kutal, *Brněnská balance* (kat. výst.), Výstavní síň SČSVU Mánes – Praha 1966–1967.

poukazuje na novou generaci výtvarných umělců působící v Brně. Dle něj jsou umělci nejen početnější, nýbrž i lépe připravení a cílevědomější. Výstava *Brněnská bilance* měla poskytnout přehled zisků a ztrát brněnské pobočky Svazu československých výtvarných umělců (dále jen SČSVU) za uplynulá padesátá léta. Měřítkem při výběru exponátů byla kvalita, a tak nešlo o prezentaci určité skupiny spojené jednotou výtvarného názoru.

*Dějiny města Brna 2*²³ široce pojímají rozvoj umění a politický a kulturní život v Brně po 2. světové válce. V knize se v krátkosti dočteme o skupině Brno 57, která je představena jako skupina všech generací a za nejstaršího člena je považován Josef Kubíček, který byl však přizván až k výstavě v roce 1963.

Jména tří výtvarníků skupiny jsou zmíněna v katalogu *Z brněnské malby šedesátých let*.²⁴ Pozornost směřuje k tvorbě Jánuse Kubíčka, Bohumíra Matala a Pavla Navrátila. Autorka se okrajově zmiňuje o vzájemném vlivu mezi Kubíčkem a Matalem a jejich společnou skupinovou tvorbou. V medailonku o Matalově životě jsou také zmíněni další členové skupiny Brno 57 a to Vladislav Vaculka a Vladimír Vašíček.²⁵ U díla Pavla Navrátila je uvedena spojitost s Bohumírem Matalem jako s jeho velkým inspiračním zdrojem.

Konfrontaci brněnských tvůrčích skupin znovu připomněl DUMB v roce 2004. Výstava *Mezi námi skupinami*²⁶ se vrátila k tvůrčímu setkání umělců čtyř výtvarných uskupení, které se zde odehrálo v roce 1963.

Důležité byly úvahy a recenze k současnému umění, které se nejvíc objevovaly v časopisech *Výtvarná práce*²⁷ a *Výtvarné umění*.²⁸ K rozvoji propagovaného socialistického umění nejlépe sloužil časopis *Host do domu*.²⁹ Dalším důležitým časopisem

---

²³ Jaroslav Dřímál – Václav Peša, *Dějiny města Brna 2*, Brno 1973.

²⁴ Marcela Macharáčková, *Z brněnské malby šedesátých let* (kat. výst.), Muzeum města Brna 2005.

²⁵ V rozhovoru Josefem Malivou dne 16.12.2020 vyplynulo na povrch, že existoval dopis, ve kterém napsal Vladimír Vašíček Bohumíru Matalovi o svém výstupu ze skupiny. Vašíček se bál, že by se ve skupině musel zavázat k nějaké oficiální tvorbě a on toužil být disidentem.

²⁶ 8. června–8. srpna 2004. Radek Horáček – Jana Vránová, *Mezi námi skupinami. Konfrontace brněnských tvůrčích skupin šedesátých let* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2004.

²⁷ Časopis *Výtvarná práce* vycházel jako periodikum vydávané Svazem československých výtvarných umělců v letech 1953–1971.

²⁸ Časopis *Výtvarné umění* vycházel jako periodikum vydávané Svazem československých výtvarných umělců v letech ve dvou obdobích, a to v letech 1950–1971, kdy byl násilně přerušen, a znovu navázal v letech 1990–1996. Zásadní proměnou prošel časopis v roce 1965, kdy se vedení ujal Luděk Novák a Miroslav Lamač. Časopis se soustředil na dobové úvahy o výtvarném umění a komentování významných událostí, výstav a publikací.

²⁹ *Host do domu* byl moravský časopis pro literaturu, umění a kritiku vydávaný v letech 1954–1970. Vznikl po zformování brněnské pobočky SČS v roce 1949. Vedení časopisu si bylo vědomo, že *Host do domu* je časopisem ideového svazu a že je jeho úkolem cestou principiálních studií a diskuzí upevňovat a prohlubovat

byl *Blok*,³⁰ který přispěl k mezinárodní informovanosti a konfrontoval českou výtvarnou scénu se světovou a ve své hlavní části obsáhl kriticky-informativně všechny oblasti umělecké tvorby.³¹

První sochy začal Karel Hyliš realizovat na začátku padesátých let. Tvořil převážně portréty slavných osobností z oblasti hudby a literatury, citlivě modelované dle požadavků a zásad dobové estetiky. Je jediným žijícím členem skupiny Brno 57, a možná proto zatím nebyla vydána jeho větší monografie a jeho život a dílo jsou zmíněny především v katalogích výstav. V roce 1985 vyšel katalog k výstavě v Krajské galerii v Hradci Králové.³² Vystaveny byly především práce z druhé poloviny padesátých a šedesátých let. Katalog obsahuje sochařská díla, kresby a realizace v architektuře. V roce 1994 měl Hyliš výstavu v Galerii výtvarného umění v Hodoníně (dále jen GVU Hodonín), ke které vyšel katalog *Karel Hyliš: plastika, kresba*.³³ V obou katalogích je k životu Karla Hyliše pouze kratší zmínka. Při příležitosti osmdesátých narozenin byla uspořádána výstava, k níž vyšel autorský katalog *Karel Hyliš: Dialog, hmota, prostor*.³⁴ Katalog obsahuje životopisná data, přehled výstav a zastoupení ve sbírkách. K dohledání jeho děl ve veřejném prostoru a k seznamu výstav posloužily i internetové zdroje.³⁵

K výtvarnému dílu Jánuše Kubíčka vyšel v roce 1989 katalog výstavy *Jánuš Kubíček: Obrazy*,³⁶ která se uskutečnila v prostorách Galerie Jaroslava Krále v Brně (dále jen GJK). Ludvík Kundera pojal úvodní text poetickým jazykem. Katalog slouží pouze jako doklad o obrazech, nedozvíme se mnoho z Kubíčkovy života.

Velkou publikační zásluhu na díle Jánuše Kubíčka má jeho syn Adam Kubíček. V roce 1996 vyšla publikace, která umožnila náhled do Kubíčkovy technologického

---

socialistické vědomí. Publikované studie a články byly ve srovnání se soudobými zahraničními útvary obdobného stylu spíše shrnutím rozsáhlejších úvah.

³⁰ Časopis *Blok* vycházel v letech 1946–1949. Zpočátku byl vydáván Blokem výtvarných umělců země Moravskoslezské v Brně, později společně různými kulturními organizacemi Brněnska. Členové se programově snažili o navazování válečnou přerušovaných kontaktů mezi domácí a zahraniční tvorbou a zároveň o konfrontaci domácího a světového umění.

³¹ Viz Mlýnský (pozn. 1), s. 232.

³² Josef Sůva, *Karel Hyliš: sochy a kresby* (kat. výst.), Kubištova výstavní síň v Hradci Králové 1985.

³³ Milan Kudrna, *Karel Hyliš: plastika, kresba* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1994.

³⁴ Josef Sůva, *Karel Hyliš: Dialog, hmota, prostor* (kat. výst.), Muzeum Vysočiny Pelhřimov – Muzeum Vysočiny Třebíč – Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě – Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě 2008.

³⁵ <https://sochyamesta.cz/objekty>, vyhledáno 18. 3. 2021, <https://cs.isabart.org/person/62>, vyhledáno 18. 3. 2021.

³⁶ Ludvík Kundera, *Jánuš Kubíček: Obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1989.

archivu. *Jánuš Kubíček – kartotéka (technologické zkoušky, poznámky a výpisky)*³⁷ obsahuje celou škálu záznamů, od výpisků z odborné literatury až po zápisy vlastních technologických pokusů. Zvláštní kapitolu tvoří experimentování s malířskou technikou, kterou používali bratři van Eyckové, umožňující pracovat lazurní barvou (na rozdíl od obecně užívané žlutkové tempéry) a kterou Kubíček začal zkoušet v polovině 60. let. V roce 1998 uspořádal Adam Kubíček materiály pro otcovu biografii,³⁸ která je rozvinutá do dalších knih. První obsahuje přehled výstav i zastoupení ve sbírkách. Předmluvy se ujal Kubíčkův přítel a teoretik Igor Zhoř, který poukazuje na Kubíčkův nový zájem o lidskou figuru v padesátých letech. Druhý díl výtvarné monografie je zaměřen na kresbu a grafiku,³⁹ které mají v jeho díle nemalé zastoupení, především pak v šedesátých letech. *Jánuš Kubíček: dramatický meziprostor*⁴⁰ je třetí díl výtvarné monografie z celoživotních umělcových poznámek. Jiří Hlušíška se zaměřil na Kubíčkovy akvarely a kvaše a za spolupráce Kubíčkova syna Adama v roce 2006 vydal knihu *Jánuš Kubíček: akvarely a kvaše*.⁴¹ V roce 2013 byla uspořádána výstava ke dvacátému výročí umělcovy smrti v Topičově salónu v Praze. Sešli se zde jeho přátelé, jejichž výroky a vzpomínky byly zaznamenány a otisknuty ve sborníku *Kdo byl Jánuš Kubíček?*⁴²

Bohumír Matal byl všestranným umělcem, ale především kreslířem a malířem, a tak je většina Matalových publikací převážně zaměřena na malbu, kresbu a okrajově na scénografii.⁴³ Převažují informace o životě umělce, o překážkách nastražených režimem a vzpomínky jeho přátel. K popularitě Bohumíra Matala značně přispěla jeho aktivita ve Skupině 42.⁴⁴ O jeho díle bylo napsáno v několika katalozích. Jedním z nich je katalog výstavy *Bohumír Matal. Retrospektivní výstava z let 1945–1965*.⁴⁵ Na počátku osmdesátých let se k dílu Bohumíra Matala krátce vyjádřil Josef Maliva.⁴⁶ Oblastní galerie

³⁷ Vladimír Kokolia – Adam Kubíček (edd.), *Jánuš Kubíček – kartotéka (technologické zkoušky, poznámky a výpisky)*, Brno 2007.

³⁸ Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček*, Brno 1998.

³⁹ Adam Kubíček (ed.) – Jiří Hlušíška (edd.), *Jánuš Kubíček: kresba a grafika*, Brno 2004.

⁴⁰ Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček: dramatický meziprostor*, Brno 2008.

⁴¹ Adam Kubíček (ed.) – Jiří Hlušíška, *Jánuš Kubíček: akvarely a kvaše*, Brno 2007.

⁴² Pavel Vašíček et al., *Kdo byl Jánuš Kubíček?*, in: *Sborník z večera Eduarda Schmidta, Petra Spielmanna a Jaromíra Zeminy na výstavě Jánuše Kubíčka „Uměním unikat stupiditě světa“*, Brno 2013.

⁴³ Kateřina Svobodová, *Divadelní svět Bohumíra Matala*, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 75–80. – Jitka Matulová, *Bohumír Matal – scénograf* (diplomová práce), Ústav pro studium divadla a interaktivních médií FFMU, Brno 2005.

⁴⁴ Matalově aktivitě ve Skupině 42 se věnovala Alžběta Marešová, *Bohumír Matal: tvorba v období jeho členství ve Skupině 42* (bakalářská práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2005.

⁴⁵ Zdeněk Kudělka – Josef Maliva, *Bohumír Matal – retrospektivní výstava z let 1945–1965* (kat. výst.), Dům umění v Hodoníně – Dům umění města Brna – Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově ve spolupráci s krajskou pobočkou SČSVU v Brně 1967.

⁴⁶ Josef Maliva, *Bohumír Matal. Obrazy* (kat. výst.), Divadlo hudby OKS v Olomouci 1981.

výtvarného umění v Gottwaldově (dále jen OGG, dnes Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, dále jen KGVUZ) a DUMB uspořádali v roce 1982 výstavu, ke které vyšel katalog, obsahující 133 Matalových maleb.⁴⁷

Dva měsíce po malířově smrti v roce 1988 rozeslal Antonín Přidal dopisy malířovým přátelům s vidinou vydání vzpomínkového sborníku do Vánoc roku 1988, což se nepodařilo. Sborník *Takový byl Matal: vzpomínky malířových přátel*⁴⁸ vyšel o deset let později. Publikace obsahuje několik Matalových zvukových záznamů, přenesených na papír, dopisů a přes padesát odpovědí na Přidalův dopis. Na konci sborníku je uveden seznam jmen u každého dopisu, kdy nechybí listy například od Ludvíka Kundery, Ivana Rullera, Zdeňka Řiháka, Petra Spielmanna, Vladimíra Vašíčka, Jaromíra Zeminy nebo Igora Zhoře.

V roce 1998 vyšel katalog výstavy *Bohumír Matal*.⁴⁹ Matalův život v letopočtech přehledně nastínili Marcela Macharáčková a kunsthistorik a Matalův přítel Petr Spielmann.⁵⁰ Malbě padesátých let se zde věnoval především Petr Holý,⁵¹ další roky malířské tvorby až po osmdesátá léta popisuje Petr Spielmann.⁵² Jsou zde zmíněné Matalovy realizace v architektuře, na které ve své bakalářské práci *Bohumír Matal – realizace v architektuře*⁵³ navázala až v roce 2011 Soňa Večeřová. V roce 2013 téma dále rozvinula v diplomové práci *Záchrana a prezentace výtvarných realizací v architektuře. K dílu malíře Bohumíra Matala*.⁵⁴ Několik dalších architektonických realizací lze nalézt v knize věnované architektovi Ivanovi Rullerovi,⁵⁵ s nímž Matal úzce spolupracoval.

V roce 2006 vyšla Matalova nejobsáhlejší biografická publikace.⁵⁶ Život umělce je zde postihnout již od dětství, před 2. světovou válkou, během působení ve Skupině 42 a

---

⁴⁷ *Matal* (kat. výst.), Oblastní galerie v Gottwaldově – Dům umění v Brně 1982.

⁴⁸ Antonín Přidal (ed.), *Takový byl Matal: vzpomínky malířových přátel*, Brno 1998.

⁴⁹ *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999.

⁵⁰ Marcela Macharáčková – Petr Spielmann, Životopis, chronologie historických událostí (výběr), in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 13–26.

⁵¹ Petr Holý, Existencialismus skupiny Matalových obrazů z 50. let, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 67–72.

⁵² Petr Spielmann, Bohumír Matal – Osobnost a dílo, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 31–40.

⁵³ Soňa Večeřová, *Bohumír Matal – realizace v architektuře* (bakalářská práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2011.

⁵⁴ Soňa Večeřová, *Záchrana a prezentace výtvarných realizací v architektuře. K dílu malíře Bohumíra Matala* (diplomová práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2013.

⁵⁵ Lenka Kudělková – Alena Mizerová, *Architekt Ivan Ruller: ohlédnutí k životnímu jubileu*, Brno 2004.

⁵⁶ Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006.

Brno 57, až ke konečné tvorbě. Jeho dílo je popisováno jak z hlediska odborného,⁵⁷ tak osobního.⁵⁸ Katalog je doprovázen obsáhlou obrazovou přílohou. Nejnovější publikaci *Barevný život Bohumíra Matala*⁵⁹ vydala jeho druhá manželka v roce 2015. V knize vzpomíná především na jejich společný život v opuštěném mlýně, kam se přestěhovali po roce 1967 a žili až do Matalovy smrti v roce 1988. K třicátému výročí umělcovy smrti byla v roce 2018 uspořádána výstava *Bohumír Matal. Přirozený svět*.⁶⁰

O životě Pavla Navrátila se píše především v katalogích výstav. Autorem textu v katalogu Navrátilovy první samostatné výstavy v roce 1966 je Petr Spielmann, který se kromě životopisných dat snažil nastínit i malířovu výtvarnou tvorbu.⁶¹ V katalogu další samostatné výstavy, která se uskutečnila tentýž rok v Galerii bratří Čapků v Praze (dále jen GBC), byl otištěn shodný text Petra Spielmanna z předchozího katalogu.⁶² V GJK se na přelomu 1971–1972 konala výstava obrazů a kvašů.⁶³ Z úvodního textu Tomáše Štrause lze poznat, jak velkým obdivovatelem Navrátilových děl byl.

Navrátilovým blízkým přítelem byl sochař Zdeněk Macháček,⁶⁴ se kterým velmi úzce spolupracoval už od mladého věku. Macháček se poprvé zúčastnil Navrátilovy výstavy v GJK v roce 1974.⁶⁵ První výstava, která ukazovala širší pohled na jejich společnou výtvarnou tvorbu byla uskutečněna v DUMB roku 1980.⁶⁶ V roce 1984 vyšel katalog⁶⁷ k jeho samostatné výstavě v GVV Hodonín. Zhodnocení Navrátilovy malby se ujal Igor Zhoř. Text Zhoře z roku 1994 měl být součástí rozsáhlejší stati k umělcově nevydanému sborníku.⁶⁸ Velmi podrobně se věnuje ranným Navrátilovým dílům od uměleckých počátků po proměnu tvorby na začátku šedesátých let. Malířovu tvorbu

---

⁵⁷ Kateřina Svobodová, Malíř Bohumír Matal (z hlediska odborného), in: Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006, s.17–78.

⁵⁸ Ludvík Kundera, Malíř Bohumír Matal (z hlediska více osobního), in: Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006, s. 80–89.

⁵⁹ Jarmila Magdalena Matalová, *Barevný život Bohumíra Matala*, Brno 2015.

⁶⁰ 11. července–15. září 2018. Michal Mráz (ed.) – Martina Šviková, *Bohumír Matal. Přirozený svět* (kat. výst.), Galerie Artikle v Brně 2018.

⁶¹ Petr Spielmann, *Pavel Navrátil: obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1966.

⁶² Petr Spielmann, *Pavel Navrátil: obrazy* (kat. výst.), Galerie bratří Čapků v Praze 1966.

⁶³ Tomáš Štrauss, *Pavel Navrátil: kvaše a obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále 1971.

⁶⁴ Zdeněk Macháček (16. 8. 1925–10. 11. 2020). Jan Dočekal – Zdeněk Macháček, *Zdeněk Macháček: Sochy*, Doubravník 2014.

⁶⁵ Zdeněk Čubrda, *Pavel Navrátil: krajiny* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1974.

⁶⁶ Jana Vránová, *Pavel Navrátil, Zdeněk Macháček: obrazy, plastika* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1980.

⁶⁷ Igor Zhoř, *Pavel Navrátil: malířské dílo* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1984.

⁶⁸ Igor Zhoř, První dvě desetiletí tvorby Pavla Navrátila, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 144.

hodnotí v kontextu s uměleckými a politickými událostmi, inspiračními zdroji a na závěr analyzuje konkrétní obrazy.

Ucelenou monografickou studií je magisterská diplomová práce Kateřiny Poláchové z roku 2001.⁶⁹ Jana Vránová v roce 2001 shromáždila všechny dostupné materiály, aby vytvořila hodnotnou výstavu a nepostradatelný katalog *Pavel Navrátil*.⁷⁰ Ze vzpomínek Aleny Konečné víme, že spolu s Navrátilem působili ve Skupině 4. Navrátil ještě na začátku padesátých let neznal tvorbu Bohumíra Matala a do skupiny Brno 57 vstoupil až v roce 1962,⁷¹ tedy pět let po první výstavě. V roce 2013 se pak dílu Pavla Navrátila věnovala ve své bakalářské práci Klára Navrátilová.⁷²

Se jménem Vladislava Vaculky se od roku 1939 setkáváme především v katalogích s doprovodnými texty k výstavám. Prvním je katalog *Obrazy Jaroslava Melichárka a Vladislava Vaculky*.⁷³ Text autora je ovlivněn osobním vztahem k oběma umělcům a je psán poetickým jazykem. Prvním více kritickým textem je recenze Václava Zykunda z roku 1957.⁷⁴ Následující rok vydal Vilém Jůza text,⁷⁵ ve kterém zhodnotil dosavadní umělcovo dílo, rozdělil umělcovy tvůrčí etapy a zdůvodnil přechod ke keramické tvorbě. V roce 1962 vydal opět Vilém Jůza katalog *Vladislav Vaculka: monumentální tvorba 1958–1962*,⁷⁶ který obsahuje práce pouze pro veřejný prostor a jejich soupis. Dočteme se o Vaculkově textilní tvorbě a o přechodu k velkoformátovým mozaikám. V roce 1965 publikoval Antonín Grůza katalog k výstavě *Ida a Vladislav Vaculkovi*,⁷⁷ jenž je doplněn pracemi gobelínů. Sochařské dílo je zobrazeno a zhodnoceno v katalogu *Vladislav Vaculka: Obrazy a plastika 1950–1970*.⁷⁸ Velmi záslužný byl soupis Vaculkovy grafiky v roce 1967.⁷⁹

---

⁶⁹ Kateřina Poláchová, *Pavel Navrátil* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2000.

⁷⁰ Olga Čechová et al., *Pavel Navrátil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2001.

⁷¹ Alena Konečná, Začátek, in: Olga Čechová et al., *Pavel Navrátil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2001, s. 7–10, cit. s. 9.

⁷² Klára Navrátilová, *Pavel Navrátil – Cyklus obrazů Pompeje* (bakalářská práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2013.

⁷³ Bedřich Beneš Buchlovan, *Obrazy Jaroslava Melichárka a Vladislava Vaculky* (kat. výst.), Slováké muzeum v Uherském Hradišti 1939.

⁷⁴ Václav Zykund, *Keramika Idy a Vladislava Vaculkových, Výtvarná práce V*, 1957, č. 19, s. 9.

⁷⁵ Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka: práce z let 1935–1958* (kat. výst.), Slováké muzeum v Uherském Hradišti 1958.

⁷⁶ Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka: monumentální tvorba 1958–1962* (kat. výst.), Dům umění Hodonín 1962.

⁷⁷ Antonín Grůza, *Dílo Vladislava Vaculky; Keramika Idy Vaculkové* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově 1965.

⁷⁸ Antonín Grůza, *Vladislav Vaculka: Obrazy a plastika 1950–1970* (kat. výst.), Ústav lidového umění Strážnice 1971.

⁷⁹ Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka, soupis původní grafiky*, Dům umění Hodonín 1957.

Zmínky o Vaculkovi najdeme v několika dobových periodikách. Například v *Slovácké jiskře*⁸⁰ byl roku 1971 otištěn rozhovor *S Místrem Vaculkou o umělecké keramice*.⁸¹ Po jeho smrti v roce 1977 nastala menší odmlka v zájmu o jeho dílo. V roce 1990 byla uspořádána autorská Vaculkova výstava v KGVUZ, ke které vyšel katalog *Vladislav Vaculka: životní dílo*⁸² s texty od Viléma Jůzy a Ludvíka Ševečka. V roce 1995 vyšla recenze Jaroslava Sedláře *Pocta Vladislavu Vaculkovi*⁸³ a následující rok se v textu⁸⁴ pro *Bulletin Moravské galerie v Brně*⁸⁵ zabýval Vaculkovým celoživotním dílem. Ve většině článků se pracovalo s předešlými prameny a opakovaly se v nich podobné informace. O nový pohled se pokusil Josef Maliva s články *Prameny malířské tvorby Vladislava Vaculky*⁸⁶ a *Výtvarné přínosy Vladislava Vaculky v sochařské tvorbě z konce 3. a počátku 4. čtvrtiny 20. století*.⁸⁷ Životu Vladislava Vaculky se ve své diplomové práci⁸⁸ věnovala Marie Martykánová. Popisuje a kriticky hodnotí díla v jednotlivých tvůrčích etapách a zařazuje jej do uměleckého kontextu jak u nás, tak v rámci světového umění.

K devadesátému výročí narození Vladislava Vaculky byla v roce 2003 KGVUZ uspořádána výstava, ke které vznikl katalog *Vladislav Vaculka, Otmar Oliva: dotyky a souvislosti*.⁸⁹ Kurátoři výstavy chtěli připomenout výraznou osobnost Vaculky a jeho žáka a kolegy Otmaru Olivu,⁹⁰ který na jeho dílo navazuje a dále ho rozvíjí. Nejnovější a nejucelenější publikací, jež se věnuje životu a dílu manželů Vaculkových, je kniha *Vaculkovi, umění čistého srdce*,⁹¹ která vyšla u příležitosti stejnojmenné výstavy v roce 2014, uspořádané Galeríí Slováckého muzea v Uherském Hradišti (dále jen GSM). V této

⁸⁰ *Slovácká jiskra* byl týdeník, který vycházel v letech 1959–1990 (předtím od roku 1950 pod názvem *Jiskra* a *Jiskra okresu uherskohradištského*) v Uherském Hradišti. Po Sametové revoluci v roce 1990 nahradily *Slováckou jiskru* nové *Slovácké noviny*.

⁸¹ Rozhovor s Místrem Vaculkou o umělecké keramice, *Slovácká jiskra*, 1971, č. 18, 12. 5., s. 7.

⁸² Vilém Jůza – Ludvík Ševeček – Ludvík Vaculík, *Vladislav Vaculka: životní dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění ve Zlíně 1990.

⁸³ Jaroslav Sedlář, *Pocta Vladislavu Vaculkovi*, *Universitas*, 1995, č. 1, s. 56–59.

⁸⁴ Jaroslav Sedlář, *Vladislav Vaculka*, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 129–134.

⁸⁵ *Bulletin Moravské galerie v Brně* je recenzovaným neimpaktovaným periodikem. Od roku 2015 vychází dvakrát ročně.

⁸⁶ Josef Maliva, *Prameny malířské tvorby Vladislava Vaculky*, in: *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slezské pomezí*, Uherské Hradiště 2006, s. 281–301.

⁸⁷ Josef Maliva, *Výtvarné přínosy Vladislava Vaculky v sochařské tvorbě z konce 3. a počátku 4. čtvrtiny 20. století*, in: *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slezské pomezí*, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 2006, s. 303–311.

⁸⁸ Marie Martykánová, *Vladislav Vaculka: život a dílo* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 1996.

⁸⁹ Ludvík Ševeček – Kateřina Vozárová, *Vladislav Vaculka, Otmar Oliva: dotyky a souvislosti* (kat. výst.), Dům umění ve Zlíně 2003.

⁹⁰ Otmar Oliva (19. 2. 1952). Jiří Hanuš, *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, Brno 2005, s. 308.

⁹¹ Milada Frolcová (et al.), *Vaculkovi: umění čistého srdce*, Uherské Hradiště 2014.

publikaci je chybně uvedeno jméno Tomáš Ruller, místo Ivan Ruller.⁹² Katalog je doplněn vzpomínkami přátel, které nám přibližují těžké životní chvíle manželů a bohatým fotografickým materiálem. Po uspořádání výstavy a ke stému výročí narození Vladislava Vaculky vyšel článek *Tvorba inspirovaná lidovou písní a lidovými obyčejí*⁹³ od Petra Spielmanna. Podrobněji se společné tvorbě manželů Vaculkových ve své magisterské diplomové práci *Vladislav a Ida Vaculkovi: realizace pro veřejný prostor*⁹⁴ věnovala Tereza Habartová.

Tvorba Vladimíra Vašíčka byla kontinuálně hodnocena, srovnávána a vysvětlována v celém svém vývoji v řadě výstavních síní. Jeho tvorba je provázena především množstvím publikovaných úvodních slov ke katalogům. Vašíčkově životu se podrobně věnoval Josef Maliva. V roce 1993 vydal knihu *Vladimír Vašíček*,⁹⁵ ve které popisuje umělcův život. Také se zmiňuje o skupině Brno 57 a o Vašíčkově neúčasti na výstavách z osobních důvodů. Přestože Vašíček se skupinou přímo nevystavoval, s jejími členy byl ve velmi úzkém kontaktu a navzájem se ovlivňovali.

S malířským dílem Vašíčka se setkáme převážně ve výstavních katalozích. V roce 1969 vyšel katalog⁹⁶ k výstavě v Domě umění v Gottwaldově (dále jen DUG). V roce 1986 byl publikován katalog k výstavě v Domě pánů z Kunštátu (dále jen DPK, původně Dům pánů z Poděbrad, dále jen DPP) a v DUG,⁹⁷ ve kterém je ve stručnosti shrnuta jeho umělecká tvorba a život. V roce 1993 vystavoval v Galerii výtvarného umění v Ostravě.⁹⁸ Díla z konce osmdesátých a začátku devadesátých let byla představena na výstavě v GVU Hodonín roku 1994.⁹⁹ K malířskému dílu se při příležitosti výstavy v Domě umění ve Zlíně (dále jen DUZ, původně DUG) v roce 1995 podrobněji vyjádřil Ludvík Ševeček.¹⁰⁰ V roce 1996 se uskutečnila výstava v Moravské galerii v Brně, doplněná katalogem,¹⁰¹ který obsahuje soupis malířského díla z let 1942–1996, výstavní aktivitu a velké množství

---

⁹² Viz Frolcová (pozn. 91), s. 38.

⁹³ Petr Spielmann, *Tvorba inspirovaná lidovou písní a lidovými obyčejí* (ke stému výročí narození Vladislava Vaculky), *Národopisná revue*, 2014, č. 2, s. 150–152.

⁹⁴ Tereza Habartová, *Vladislav a Ida Vaculkovi: realizace pro veřejný prostor* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2019.

⁹⁵ Josef Maliva, *Vladimír Vašíček*, Ostrava 2003.

⁹⁶ Vilém Jůza, *Vladimír Vašíček: Obrazy z let 1949–1968* (kat. výst.), Dům umění v Gottwaldově 1969.

⁹⁷ Jiří Valoch, *Vladimír Vašíček: Obrazy, kvaše, kresby* (kat. výst.), Dům pánů z Kunštátu Brno 1986 – Dům umění v Gottwaldově 1986.

⁹⁸ Vilém Jůza, *Vladimír Vašíček: Obrazy 1949–1992* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Ostravě 1993.

⁹⁹ Josef Fantura, *Vladimír Vašíček: výběr z díla* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1994.

¹⁰⁰ Ludvík Ševeček, *Vladimír Vašíček: obrazy* (kat. výst.), Dům umění ve Zlíně 1995.

¹⁰¹ Jaroslav Kačer, *Vladimír Vašíček: Obrazy 1949–1996* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 1996.

použité literatury. V roce 1999 se v GVVU Hodonín a v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě uskutečnila výstava obrazů z let 1949–1999, úvodního slova se opět ujal Josef Maliva.¹⁰²

V roce 2009 se uskutečnila za spolupráce GVVU a GSM výstava *Paleta žhavená sluncem jihu Moravy: život a dílo malíře Vladimíra Vašíčka*.¹⁰³ Josef Maliva podrobně popisuje umělcův život a znovu zmiňuje Vašíčka u zrodu skupiny Brno 57, avšak ne jejím řádným členem „Již na výstavě v Okresní nemocnici v Kyjově r. 1951 se za Vašíčkovy účasti zformoval přátelský kolektiv moravských autorů, takzvané Brněnské skupiny, vystupující později pod názvem Brno 57 již bez Vašíčkovy účasti.“¹⁰⁴

Velkým přínosem byly rozhovory a korespondence s Josefem Malivou.¹⁰⁵ Důležité prameny se nacházejí v archivu DUMB. Nejužitečnější byla složka k výstavě *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin Brno 57, M Brno, Parabola, Profil*¹⁰⁶ konaná v prostorách DUMB v roce 1963. Obsahuje katalog, úvodní slovo k zahájení výstavy, zápisy ze schůzí, povolení, pozvánky, korespondenci a psané dojmy z výstavy, podle kterých máme představu, jak byla výstava přijímána veřejností.

---

¹⁰² Josef Maliva, *Vladimír Vašíček: obrazy z let 1949–1999* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně – Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě 1999.

¹⁰³ Josef Maliva, *Paleta žhavená sluncem jihu Moravy: život a dílo malíře Vladimíra Vašíčka* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 2009 – Galerie Slovákého muzea v Uherském Hradišti 2010.

¹⁰⁴ Ibidem, s. 11.

¹⁰⁵ Josef Maliva (7. 1. 1931) je historik umění a vysokoškolský pedagog katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slaviček] heslo Josef Maliva, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, Praha 2016, 1.sv., s. 868–870.

¹⁰⁶ *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin Brno 57, M Brno, Parabola, Profil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1963.

2. České výtvarné umění v 50. a 60. letech a formování tvůrčích skupin

Vládnoucí komunistický režim programově izoloval kulturní dění od Západu a všech demokratických tradic. Dřívější volná tvůrčí sdružení rozdílných uměleckých a názorových směrů zanikla a roku 1949 byl ustaven SČSVU s pobočkami ve všech krajích republiky. Hlavní ideou se stal program tzv. socialistického realismu (zkráceně sorela), spojený s ideologií vládnoucí strany, který byl do praxe převáděn pomocí SČSVU, kdy byl důležitým kritériem obsah díla, korespondující s dogmaticky proklamovanou stranickou linií, nepřipouštějící jinou názorovou orientaci. Politika komunistického režimu se v prvních letech naplňovala požadavkem rychlé a plošné ideologické revize kulturních hodnot, což vedlo k redukci smyslu kultury a umění na pouhou režimní propagandu. Propagandistické plakáty z padesátých let poukazovaly na velké úspěchy v zemědělství, bytové zástavbě a průmyslu. Na příslušníky generací, jejichž dílo bylo uznávanou součástí československé výtvarné kultury, zvláště pak na představitele avantgardních tendencí, byl vyvíjen tlak, aby se podřídili novým estetickým normám ve jménu socialistického přesvědčení.¹⁰⁷ Řada nepřizpůsobivých umělců emigrovala a ti, co zůstali, byli následně vyloučení tzv. akčními výbory Národní fronty z různých kulturních organizací a existenčně poškozeni. Komunikace SČSVU s umělci, nebo s veřejností, byla vedena prostřednictvím časopisů *Výtvarná práce*, *Kultura* a *Výtvarné umění*, vydávaných přímo svazem. Periodika se orientovala jen na propagaci sovětsky laděného socialistického realismu.

Zmírněním napětí mezi Východem a Západem od poloviny padesátých let částečně povolovalo sevření ideologií a všudypřítomné kontroly. Během této doby řada tvůrců dokázala nalézat mezery v polevujícím systému ideového dozoru. Hlavním impulsem se stala politika tzv. Národního kurzu, kterou vyhlásilo politické vedení v Sovětském svazu v létě 1953. Vpád abstrakce do českého umění na konci padesátých let souvisel jistě se snahou vyrovnat se s evropským a zámořským uměním, navázat znovu živý kontakt s dobou. Atmosféru určovalo hledání pravdivého a mravního uměleckého výrazu v opozici

---

¹⁰⁷ Jiří Šetlík, Počátky činnosti tvůrčích skupin a jejich význam, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané v Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara* 22.–23. června 1988, Praha 1992, s. 3–8, cit. s. 3.

vůči dogmatu socialistického realismu. Část mladých umělců¹⁰⁸ došla k pozvolnému přechodu k nefigurativní tvorbě označované jako strukturální abstrakce nebo – s odvoláním na ustálenou mezinárodní terminologii – informel („český informel“).¹⁰⁹ Vyvinul se postupně obnovou fantazijních složek meziválečného avantgardního umění, surrealismu skupiny Devětsil¹¹⁰ a širšího proudu později programově označovaného jako „imaginativní umění“.¹¹¹ Tento proud spojoval umělce několika generací, kteří nepřistoupili na oficiálně vnucované principy socialistického realismu. O souhrnný a nezaujatý pohled na abstraktní umění se pokusil Jiří Padrta ve stati *Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho počátky a vývoj*.¹¹² V novém vztahu ke skutečnosti se vrstvila existenciální úzkost s noetickou skepsí a nedůvěrou v dřívější platnost poměru člověka k světu a životu.¹¹³ Víru v univerzální skladbu forem, která osvobozovala umělce od služebnosti ideologii, vyhlášoval i Jindřich Chalupecký,¹¹⁴ který hájil naprostou autonomii umění a krásu jako jediný program, který umění může mít.¹¹⁵

Ke konci padesátých let sílila potřeba osobitého vyjádření umělců. Za určitého zmírnění ideologického tlaku v roce 1956 byl do nových stanov¹¹⁶ SČSVU včleněn paragraf, díky němuž bylo možné zakládat tvůrčí skupiny.¹¹⁷ Tento požadavek poprvé otevřeně zazněl v roce 1955 v článku *Hlas mladých*,¹¹⁸ který podepsalo 69 mladých výtvarníků. Jen o několik let dříve by nemohly být zveřejňovány texty hlásající umělcovo sebevyjádření, které by odmítalo danou tematiku.

---

¹⁰⁸ Mezi tyto nejvýraznější umělce patřili především sochař Jan Koblasa, malíři Vladimír Boudník, Antonín Málek, Mikuláš Medek, Jiří Valenta a Aleš Veselý.

¹⁰⁹ Viz Nešlehová (pozn. 6), s. 286.

¹¹⁰ Devětsil byl český levicový umělecký svaz, který působil v letech 1920–1930. Jitka Ciampi Matulová et al., *Devětsil 1920–1931*, Praha 2019.

¹¹¹ František Šmejkal, *České imaginativní umění*, Praha 1996, s. 693.

¹¹² Jiří Padrta, *Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho počátky a vývoj*, *Výtvarné umění* VII, 1957, č. 4, s. 174–181. – Jiří Padrta, *Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho současný stav/dokončení*, *Výtvarné umění* VII, 1957, č. 5, s. 214–221.

¹¹³ Mahulena Nešlehová, *Poznámka ke Konfrontacím roku 1960*, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané v Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 20–23, cit. s. 21.

¹¹⁴ Jindřich Chalupecký (12. 2. 1910–19. 6. 1990). AH [Anděla Horová], heslo Jindřich Chalupecký, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 510–513.

¹¹⁵ Jindřich Chalupecký, *Umění a skutečnost*, *Výtvarné umění* VII, 1957, č. 4, s. 159–168.

¹¹⁶ Stanovy Svazu československých výtvarných umělců byly schváleny výnosem Ministerstva vnitra 22. 12. 1956 pod č. NV/2-2875/56. V těchto stanovách se objevilo schválení možnosti zakládat tvůrčí skupiny v rámci Svazu. Viz Dušková – Morganová – Ševčík (pozn. 3), s. 184.

¹¹⁷ Tvůrčí skupiny – tak se úředně nazývaly ve stanovách Svazu československých výtvarných umělců.

¹¹⁸ *Hlas mladých*, *Výtvarná práce* III, 1955, č. 24, s. 2.

Umělecké skupiny vznikaly převážně na základě přátelských vztahů, kdy umělce spojovaly příbuzné názory na orientaci současného výtvarného umění a odpor k mocensky prosazovaným oficiálním trendům umělecké tvorby. Po zaregistrování byla potřeba garance člena SČSVU a předložit programové prohlášení skupiny. Tato prohlášení byla však jen rámcová a jejich formulace neobsahovala konkrétní program, protože umělce nespojovala totožná formální ani obsahová východiska, cílem byla spíše možnost vystavovat tvorbu, která se vymykala ideologii, spojené s oficiální svazovou linií a úzce korespondující se soudobou politickou situací.¹¹⁹ Je důležité zmínit, i že přes tuto novou možnost se skupiny i jednotlivci často potýkali s nepochopením veřejnosti.

Výstavy několika mladých malířů i skupin a zřízení pražské výstavní síně Galerie mladých (dále jen GM) v roce 1956 byly prvními rozhodnými kroky, které seznámily veřejnost s problematikou tvorby mladých umělců.¹²⁰ Mnohé nové impulsy ze světového umění přinesla výstava *EXPO 58* v Bruselu.¹²¹ Silně zakořeněná byla i česká tradice, s níž měli umělci možnost se setkat na výstavě *Zakladatelé českého moderního umění* uskutečněné na podzim roku 1957 v DUMB. Byla jedním z nejdůležitějších kroků k rehabilitaci moderního výtvarného názoru v českém umění po roce 1948. Velkou měrou se o ni zasloužil i tehdejší ředitel DUMB, básník a překladatel Adolf Kroupa.¹²² Expozici připravili Miroslav Lamač,¹²³ Jiří Padrta¹²⁴ a Jan Tomeš¹²⁵ jako připomínku padesátého výročí první výstavy skupiny Osma,¹²⁶ která byla v dobovém kontextu hodnocena odbornou veřejností i diváky jako mimořádný počín. Výstava uvedla diváky a uměleckou veřejnost do světa české klasické moderny, na příkladu téměř dvou set exponátů z dějin

---

¹¹⁹ Viz Vránová (pozn. 17), s. 183.

¹²⁰ Eva Petrová, Mladí malíři, *Výtvarné umění VIII*, 1958, č. 1, s. 30–33, cit. s. 30.

¹²¹ Vít Havránek et al., *Bruselský sen: československá účast na světové výstavě Expo 58 v Bruselu a životní styl poloviny 60. let*, Praha 2008.

¹²² Adolf Kroupa (25. 7. 1910–16. 8. 1981). LS [Lubomír Slavíček], heslo Adolf Kroupa, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 728–729.

¹²³ Miroslav Lamač (7. 4. 1928–7. 1. 1992). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Miroslav Lamač, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 795–796.

¹²⁴ Jiří Padrta (29. 4. 1929–24. 4. 1978). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Jiří Padrta, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1059–1061.

¹²⁵ Jan Marius Tomeš (20. 9. 1913–11. 8. 2010). LS [Lubomír Slavíček], heslo Jan Marius Tomeš, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1529–1530.

¹²⁶ Osma bylo seskupení umělců, které se zformovalo po dvou výstavách v letech 1907 a 1908. Miroslav Lamač, *Osma a Skupina výtvarných umělců*, Praha 1988.

českého fauvismu, expresionismu a hlavně kubismu.¹²⁷ Počátkem roku 1958 byla výstava zopakována v plném rozsahu v Jízdárně Pražského hradu.¹²⁸ Připomínat díla osobností české meziválečné avantgardy tehdy nebylo samozřejmostí, kubismus i surrealismus patřily k uměleckým směrům spojovaným s minulostí a v současnosti kriticky nahlíženým a neuznávaným. Není těžké pochopit, že surrealismus znepokojoval nejednoho začínajícího malíře mladé generace. V klasifikaci zvrhlého umění se pokládal za nejzvrhlejší, ale v době naprosté izolace bylo možno se o něm dozvědět z dosti obsáhlé předválečné literatury, včetně překladů textů Bretonových a Eluardových.¹²⁹ Docházelo i k osobním setkáním se surrealisty ze Skupiny Ra.¹³⁰ Přínos výstavy přiznaly i některé recenze stojící pevně na oficiálních ideologických základech.¹³¹ O dva roky později se potom výstava *Moderní české malířství II. – léta dvacátá* zaměřila na *Výtvarný odbor umělecké besedy*, nekubizující práce členů Osmy a Tvrdšíjních.¹³² Třetí plánovanou výstavu se zrealizovat nepodařilo.

K zásadním událostem lze přiřadit i velkou výstavu *Umění mladých výtvarníků Československa*,¹³³ kterou připravila československá výstavní komise včele s Josefem Císařovským¹³⁴ v brněnském DUMB a DPK na jaře roku 1958.¹³⁵ Výstava byla první akcí svého druhu a manifestačním způsobem ukázala situaci současné umělecké scény. Na

¹²⁷ Viz Potůčková (pozn. 11), s. 20.

¹²⁸ Miroslav Lamač, Nové tendence, nové osobnosti, noví diváci, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let: kolokvium konané v Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 8–11, cit. s. 8.

¹²⁹ Eva Petrová, Generace znovu připomenutá, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané v Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 12–14, cit. s. 12.

¹³⁰ Skupina Ra byla skupinou umělců ovlivněných surrealismem. Skupina byla činná především ve 40. letech 20. století. František Šmejkal et al., *Skupina Ra* (kat. výst.), Galerie hlavního města Prahy 1988.

¹³¹ Václav Formánek, K výstavě Zakladatelů v Praze, *Výtvarná práce VI*, 1958, č. 4, s. 7.

¹³² Tvrdšíjní byla skupina malířů založená v roce 1918 mladými českými umělci. Smyslem bylo pokračovat v procesu, který započala předválečná avantgarda. Skupina se rozpadla v roce 1924. Jaroslav Slavík, Skupina Tvrdšíjní (ke kronice její aktivity), *Umění XXX*, 1982, s. 193–212.

¹³³ 18. května–25. června 1958. Josef Císařovský, *Umění mladých výtvarníků Československa* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1958. Na výstavě byl věkový limit 35 let. Setkali se zde výtvarníci z Čech, Moravy i Slovenska, členové a kandidáti Svazu i výtvarníci dosud nezařazení, příslušníci různých tvůrčích skupin i samostatně pracující jednotlivci. Distribuce katalogu k výstavě byla pozastavena. Zúčastnili se Bohumír Matal, Pavel Navrátil a Vladimír Vašíček. Markéta Peringerová, *Výstava umění mladých výtvarníků Československa 1958* (bakalářská práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2010.

¹³⁴ Josef Císařovský (21. 7. 1926–16. 7. 2017). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Josef Císařovský, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 189.

¹³⁵ Z Kroupova dopisu z 23. července 1957, adresovaném prostřednictvím SČSVU, lze vyčíst jistotu dávku diplomacie, která však nemůže skrýt jízlivost: „Jelikož je nám znám nedostatek vhodných výstavních prostorů v Praze [!], nabízíme Vám pro tuto výstavu náš Dům umění.“

událost navázala *Výstava mladých výtvarníků Gottwaldovského kraje*.¹³⁶ Uskutečnění v Krajské galerii kraje Gottwaldov (dále jen KGG, dnes KGVUZ) vykazuje význam menšího kulturního centra a jeho usilování o navázání kontinuity s většími městy.

Na začátku šedesátých let se zájem umělecké kritiky soustředil na činy Vladimíra Boudníka,¹³⁷ který se zvolna prosazoval „aktivní grafikou“, a na ateliér Jiřího Valenty¹³⁸ a Aleše Veselého.¹³⁹ Zásadním zlomem v rozvoji nových výtvarných principů byly dvě jednodenní výstavy *Konfrontace*,¹⁴⁰ uspořádané v jejich ateliérech, které vnesly do českého prostředí podobu evropského informelu. Vystavovaná díla vycházela z tvorby texturologie Jeana Dubuffeta, či Antoni Tàpiese, avšak na dynamicky se rozvíjející umění v Čechách měly vliv i další proudy, například lyrická abstrakce, lettrismus a tašismus či konstruktivismus.¹⁴¹ Druhá polovina šedesátých let se již nesla v duchu nové figurace,¹⁴² která do českých zemí pronikla díky přístupnějším kontaktům se zahraničím. Do popředí zájmu se dostává ideál prostého života a člověka s jeho každodenními problémy.

2.1 Tvůrčí skupiny v Praze

Během druhé světové války byla Praha bombardována o poznání méně, než tomu bylo u jiných evropských metropolí. Potřebné opravy tak nebyly v hlavním městě rozsáhlé. Je známo, že výtvarná činnost v Čechách se úporně koncentrovala do pražského centra. Z toho vyplynula menší pozornost věnovaná umělcům tvořícím mimo kulturní střed a malá náročnost vzhledem k úrovni jejich prací. Vývoj uměleckého snažení však nejednou ukázal, že jeho směr udávali umělci nebo celé umělecké kolonie¹⁴³ tvořící mimo hlavní město. Pražští umělci se snažili odklonit proti projevům naturalismu a akademismu.

---

¹³⁶ 4. července–24. července 1958. Milan Geryk, *Výstava mladých výtvarníků Gottwaldovského kraje* (kat. výst.), Krajská galerie kraje Gottwaldov 1958.

¹³⁷ Vladimír Boudník (17. 3. 1924–5. 12. 1968). Vladislav Merhaut, *Grafik Vladimír Boudník*, Praha 2009.

¹³⁸ Jiří Valenta (6. 8. 1936–11. 7. 1991). Jan Koblasa – Věra Linhartová – Mahulena Nešlehová et al., *Jiří Valenta (1936–1991): Souborné dílo/Gesamtwerk*, Praha 1995.

¹³⁹ Aleš Veselý (3. 2. 1935–14. 12. 2015). Hana Rousová, *Pokus Aleše Veselého o totální umělecké dílo, Umění XXXVII*, 1989, s. 427–437.

¹⁴⁰ Šlo o volné seskupení mladých umělců, kteří si byli názorově a věkově blízcí. První *Konfrontace* se uskutečnila v ateliéru Jiřího Valenty dne 16. března 1960. Tehdy se zúčastnili například Vladimír Boudník, Jan Koblasa nebo Aleš Veselý. *Konfrontace II* se konala v ateliéru Aleše Veselého dne 30. října 1960. MN [Mahulena Nešlehová], heslo *Konfrontace*, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 376–377.

¹⁴¹ Marie Judlová, *Ohniska znovuzrození: české umění 1956–1963*, Praha 1994, s. 12.

¹⁴² Luděk Novák, *Nová figurace*, Praha 1970.

¹⁴³ Například Barbizónská škola, Cézanne, van Gogh atd.

Sílil jejich osobní projev, z něž byla znát radost tvorby. Právě oni primárně využili příležitosti zakládat tvůrčí skupiny.

Jako první vystoupila do veřejného podvědomí tvůrčí skupina Máj 57¹⁴⁴ v červnu 1957 v Obecním domě v Praze. Výstava byla velmi rychle reflektována v časopisu *Výtvarná práce*.¹⁴⁵ Autoři článku několikrát zdůrazňují uměleckou různorodost členů, které nepojí jednotný program. Spojuje je však úsilí tvořit způsobem, který by navazoval na výtvarné problémy dvacátého století. V katalogu k první výstavě je zveřejněn dopis¹⁴⁶ SČSVU, který oznamoval založení skupiny.¹⁴⁷ I přes nelibost a kritický postoj oficiálních míst skupina uspořádala několik dalších výstav, během nichž se proměňovalo složení členů i jejich výtvarný projev.

Umělci vycházeli z modernistických tradic českého a světového, zejména francouzského, umění do roku 1948, a udrželi tak kontinuitu moderního umění v dobách totality. Za důležitý mezník v činnosti skupiny lze považovat výstavu uskutečněnou v roce 1964, kdy se vedle kmenových členů objevila nová jména¹⁴⁸ a celkový výtvarný výraz skupiny se posunul k abstrakci a informelu.¹⁴⁹ Vystoupení Máje se těšilo všeobecné pozornosti a povzbudilo aktivitu celé generace.¹⁵⁰

Po smrti Emila Filly¹⁵¹ v roce 1953 se studenti jeho ateliéru monumentální malby sdružili do skupiny Trasa 54. První výstavu uspořádali již v roce 1955, ovšem v neoficiální rovině. Jejich zásadní prezentace se konala v roce 1957 v pražské GM. Tehdejší teoretik skupiny Arsén Pohribný¹⁵² v textu katalogu stanovil směřování skupiny.¹⁵³ Umělci

---

¹⁴⁴ K zakládajícím členům patřili Ladislav Dydek, Jiří Martin, Jitka Kolínská, Robert Piesen a Richard Fremund, kteří postupně přiváděli nové členy. Marie Klimešová – Adriana Primusová, *Skupina Máj 57: úsilí o uměleckou svobodu na přelomu 50. a 60. let*, Praha 2007.

¹⁴⁵ Josef Krása – Petr Wittlich, K výstavě mladých. Výstava skupiny Máj 57 v Obecním domě v Praze, *Výtvarná práce* V, 1957, č. 12, 21. 6., s. 9.

¹⁴⁶ Dopis se odvolává k dědictví Václava Špály, Bohumila Kubišty, Rudolfa Kremlíčky, Otty Gutfreunda a Jana Štursy i k evropské tradici reprezentované Cézannem, van Goghem, Matissem a Picassem a odmítá mimovýtvarný literární dogmatismus.

¹⁴⁷ Viz Potůčková (pozn. 11), s. 21.

¹⁴⁸ Mezi nimi byl například Theodor Pištěk, Vavro Oravec či Jan a Eva Švankmajerovi.

¹⁴⁹ Viz Klimešová – Primusová (pozn. 144), s. 79.

¹⁵⁰ Viz Šetlík (pozn. 107), s. 3.

¹⁵¹ Emil Filla (3. 4. 1882–7. 10. 1953. Vojtěch Lahoda, *Emil Filla*, Praha 2007.

¹⁵² Arsén Pohribný (7. 9. 1928–2. 6. 2012). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slaviček], heslo Arsén Pohribný, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1138–1139.

¹⁵³ První oficiální výstavy se zúčastnili Čestmír Kafka, Václav Menčík, Věra Heřmanská, Vladimír Jarcovják, Eva Burešová, Jitka a Květa Válový. V roce 1959 v Galerii Fronta se ke skupině přidali Zdena Fibichová-Preclíková, Eva Kmentová-Zoubková, Vladimír Preclík, Olbram Zoubek, Dalibor Matouš a Karel Vaca. Viz Potůčková (pozn. 11), s. 22.

přesvědčili o své názorové jednotě a výrazové jistotě, výstava dobově doplňovala obraz tehdejší mladé generace přinášející nová a zároveň odborná umělecká východiska. Navíc se jevila s pevnou uměleckou morálkou a výtvarnou kázní, jak o tom pojednává dobově aktuální článek *Výtvarné práce*.¹⁵⁴ Do skupiny Brno 57 se mohly dostávat podněty z pražského prostředí skrze Čestmíra Kafku,¹⁵⁵ který byl švagrem Pavla Navrátila.

Naopak s velmi ostrou a zesměšňující kritikou se potýkala skupina UB 12.¹⁵⁶ Při výstavě roku 1962 v Galerii Československého spisovatele musela být expozice uzavřena, doplněna veřejnými realizacemi umělců a přeinstalována. Společná práce a příbuzné umělecké názory sjednotily malíře, sochaře i architekty do skupiny Etapa.¹⁵⁷ První společnou výstavou se uvedli roku 1961 v Galerii Václava Špály (dále jen GVŠ). Skupinu na její třetí výstavě v pražské Nové síni (dále jen NS) programově definoval přizvaný teoretik Petr Spielmann,¹⁵⁸ který byl činný i ve skupině Brno 57. Ten se v úvodu ke katalogu zmiňuje o návaznosti na tradici moderního evropského umění od Cézanna po Gauguina a van Gogha. Ke zmíněným umělcům se také ve svém úvodním textu v katalogu při příležitosti první výstavy v roce 1958 odkazují členové skupiny MS.¹⁵⁹ Umělci skupiny M 57 se naopak hlásili k tradici starého umění.¹⁶⁰ V souvislosti s abstrakcí je potřeba se zmínit o skupině Experiment, která vznikla v roce 1960, ale ještě téhož roku se rozpadla.¹⁶¹

---

¹⁵⁴ Luděk Novák, Skupina TRASA 54, *Výtvarná práce V*, 1957, č. 22, 23. 11., s. 8.

¹⁵⁵ Čestmír Kafka (14. 11. 1922–21. 5. 1988) byl český malíř a grafik. V šedesátých letech vytvářel obrazy převážně s náměty městské krajiny, což se promítlo i do díla Pavla Navrátila. Karel Miler – Karel Srp, *Čestmír Kafka: Obrazy, kresby, koláže, asambláže 1943–1988* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1994.

¹⁵⁶ Umělci se obvykle scházeli zcela neplánovaně a skupina si nevytvořila žádný hlavní program ani cíl, ke kterému by chtěla směřovat. Názvem se odkazují k Umělecké besedě. První akcí, která dala jistý podnět, byla neveřejná konfrontace v ateliéru Václava Boštíka na Letné v roce 1953. Na jaře roku 1957 se mladí výtvarníci Vlasta Prachatická, Adriana Šimotová, Jiří John, František Burant a Stanislav Kolíbal představili společnou výstavou v Alšově síni Umělecké besedy. Pod názvem UB 12 začali vystupovat od roku 1960. Jiří Šetlík, *UB 12* (kat. výst.), Roudnice nad Labem 1994, nestr.

¹⁵⁷ Ve skupině se sdružovali především absolventi Akademie výtvarných umění. Členy byli Ivan Gruber, Miroslava Kocmanová, Milan Obrátil, František Ronovský, Zbyněk Slavíček, Otakar Synáček, Václav Kiml, Aleš Grim, Jaroslav Kobliha, Eva Brýdlová, Jaroslava Pešicová, Josef Klimeš, František Pacík, Alena Honcová, Jasan Kurin a Karel Kouba. Viz Potůčková (pozn. 11), s. 25.

¹⁵⁸ Petr Spielmann (11. 10. 1932–29. 11. 2020). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Petr Spielmann, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1343–1344.

¹⁵⁹ Východiska jejich malby lze hledat ve francouzské smyslové abstrakci. Zakládajícími členy byli Karel Čermák, Václav Kořínek, Jiří Krejčí, Bohuslav Lamač, Jiří Novotný, Jiří Patera a Jiří Procházka. Viz Potůčková (pozn. 11), s. 26.

¹⁶⁰ Název skupiny M 57 odpovídá roku a místu vzniku, kdy se umělci pravidelně setkávali v debatních večerech ve vinárně Makarská v Praze. Mezi zakládající členy patřili Josef Jíra, Ladislav Karoušek, František Peterka, Jiří Rada, Jaroslav Šerých, Vladimír Tesař, Valerián Karoušek a Jiří Novák. Jiří Šotola, *Skupina M 57: Obrazy, sochy, grafika* (kat. výst.), Galerie Václava Špály v Praze 1959.

¹⁶¹ Viz Potůčková (pozn. 11), s. 26.

Vysokou mírou aktivity se vyznačovala skupina Radar,¹⁶² sdružující se od roku 1959. Programově chtěli navázat na Skupinu 42.¹⁶³

V roce 1961 uspořádaly skupiny M 57, Etapa, Experiment, Máj, MS 61, Proměna a Trasa 54 výstavu *Realizace*,¹⁶⁴ která se stala první společnou demonstrací Bloku tvůrčích skupin.¹⁶⁵ Místem konání výstavy byla pražská GVŠ. Výstavu tvořily převážně návrhy a dokumentace realizací uměleckých děl v architektuře a ukázky užité grafiky a ilustrací. Ve spolupráci s některými umělci ze Spolku výtvarných umělců Mánes,¹⁶⁶ byla uspořádána výstava *Jaro 62*¹⁶⁷ či *Jarní výstava*¹⁶⁸ v roce 1966.¹⁶⁹ Jarní expozice se měly stát protějškem Pražskému jaru a pařížskému Májovému salónu.¹⁷⁰ Na podzim roku 1963 byla založena skupina Křižovatka.¹⁷¹ Právě z jejího okruhu, s teoretickým zázemím Jiřího Padrt, se konstituovaly základy české geometrické abstrakce a vizuální poezie

2.2 Tvůrčí skupiny v Brně a Dům umění města Brna

Střed města Brna zůstal po bombardování v letech 1944–1945 velice poničen, a tak se značných změn dočkala především architektura. Mezi zdemolované budovy náležel tehdy i německý Künstlerhaus. Z domu zůstaly zachovány základy, a tak se rozhodlo o

---

¹⁶² Vzniku skupiny předcházela společná výstava Teodora Rotrekla, Dobroslava Folla, Zdeňka Mlčocha a Františka Skály v roce 1959. Ke skupině se v roce 1961 přidali členové Skupiny 42 František Gross, František Hudeček a Ladislav Zív. Kateřina Tučková, *Skupina RADAR* (disertační práce), Ústav pro dějiny umění FFUK, Praha 2014.

¹⁶³ První výstavy v únoru roku 1959 v Galerii Československého spisovatele se zúčastnili Teodor Rotrekl, Dobroslav Foll, Zdeněk Mlčoch a František Skála. Zakládající čtveřice pozvala bývalé členy Skupiny 42 a v roce 1961 se konala první oficiální výstava skupiny Radar, už se jmény František Gross, František Hudeček a Ladislav Zív.

¹⁶⁴ Výstava byla uspořádána k 40. výročí KSČ, která přehledem tvorby mladých polemizovala s názorem, že „[...] moderní umění je vzdáleno životu a že jmenované tvůrčí skupiny se uzavírají do výlučného světa subjektivních otázek a formálních problémů.“ Viz Šetlík (pozn. 107), s. 7.

¹⁶⁵ Blok tvůrčích skupin neomezoval jednotlivce, naopak jejich autonomii v co nejširším významu uznával a podporoval. Sdružení bylo vhodné i pro umělce tvořící dříve samostatně, bez členství v nějaké skupině. Nová výstava v Domě umění, BLOK tvůrčích skupin, *Rovnost*, 1969, 18. 2., nestr.

¹⁶⁶ Spolek výtvarných umělců Mánes byl založen v roce 1887, jeho účelem bylo diskutovat a přednášet o umění, českém i evropském. Spolek vydával časopis *Volné směry* a *Styl*. LB [Lenka Bydžovská], heslo Spolek výtvarných umělců Mánes, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. N–Ž, Praha 1995, s. 776.

¹⁶⁷ Květen–červen 1962. *Jaro 62. Výstava tvůrčí skupiny Mánes, hostí a bloku tvůrčích skupin* (kat. výst.), Výstavní síň Mánes v Praze 1962.

¹⁶⁸ 17. června–17. července 1966. Jindřich Chaloupecký – Eva Petrová – Jaromír Zemina, *Jarní výstava 1966* (kat. výst.), Výstavní síň Mánes v Praze 1966.

¹⁶⁹ Viz Potůčková (pozn. 11), s. 27.

¹⁷⁰ <https://cs.isabart.org/group/53>, vyhledáno 3. 1. 2022.

¹⁷¹ Prvními členy byli Vladimír Burda, Richard Fremund, Jiří Kolář, Běla Kolářová, Karel Malich, Pavla Mautnerová a Vladislav Mirvald. Jiří Padrt, *Křižovatka* (kat. výst.), Galerie Václava Špály v Praze 1964.

vybudování DUMB.¹⁷² Díky DUMB vznikl Blok moravskoslezských výtvarníků (později nahrazen SČSVU) či časopis *Blok*. Funkci ředitele zastával František Venera.¹⁷³ Působil i v Praze, kde přispěl k založení Kulturní služby pracujícím. Pracovní situace se zkomplikovala v roce 1952–1953 a od té doby již nesměl působit na dvou místech najednou. V roce 1954 přišel z Prahy do Brna Adolf Kroupa a stal se novým ředitelem DUMB.¹⁷⁴ Jeho zásluhou došlo k uskutečnění mnoha významných výstav, které neměly jen lokální význam.¹⁷⁵ Adolf Kroupa zažil ranou vývojovou fázi malířů Bohdana Laciny,¹⁷⁶ Václava Zykunda¹⁷⁷ a Bohumíra Matala. Tato setkání zpřítomnil v rozhlasových promluvách, později vydaných knižně pod názvem *MLŽná galaxie*.¹⁷⁸

DUMB nedisponoval sbírkovým fondem, který by mu umožnil relativní nezávislost. Musel tak počítat s členskými výstavami krajské či městské organizace SČSVU, na jejichž koncepci neměl vliv a nemohl odmítnout různé akce k politickým výročím nebo jiným příležitostem. V jarních měsících roku 1954 musel zabezpečit reprízu výstavy *Současné sovětské umění*, která se předtím uskutečnila také v Praze a Bratislavě. Výstava měla sloužit jako vzorová ukázka socialistického realismu. Ta se těšila nebyvalé, avšak z velké míry organizované návštěvnosti. Místo oslavy režimu zde ale sílilo vědomí vlastního poslání československé výtvarné kultury.

---

¹⁷² K iniciátorům celé akce patřili první ředitel Domu umění František Venera, architekt Bohuslav Fuchs, advokát Bohumil Hochman, sochař Václav Dvořák, malíři František Kaláb, František Foltýn, Antonín a Linka Procházekovi a sběratel a milovník umění Dr. Slezák. Jiří Venera, Dům umění města Brna po roce 1945, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*. Brno 2000, s. 115–118.

¹⁷³ František Venera (31. 5. 1901–28. 5. 1979). LS/PBg [Lubomír Slaviček, Polana Bregantová], heslo František Venera, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1601–1602.

¹⁷⁴ V Domě umění města Brna působil Adolf Kroupa celých šestnáct let.

¹⁷⁵ Středem pozornosti se stala výstava *Mexické výtvarné umění* uskutečněná za přítomnosti mexického malíře Diega Rivery. Trvání výstavy 22. ledna–26. února 1956.

¹⁷⁶ Bohdan Lacina (15. 2. 1912–6. 7. 1971). LS [Lubomír Slaviček], heslo Bohdan Lacina, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 789–790.

¹⁷⁷ Václav Zykund (18. 6. 1914 – 10. 5. 1984). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slaviček], heslo Václav Zykund, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1728–1730.

¹⁷⁸ V *MLŽných galaxiích* autor vzpomíná na rozhodující události svého životního osudu s ohledem na početný okruh přátel z literární a umělecké obce, jakož i na setkání s básníky, jejichž dílo překládal nebo se jim věnoval jako literát. Adolf Kroupa, *MLŽné galaxie*, Brno 1995.

Jiří Hlušíčka¹⁷⁹ považoval za jeden z nejzávažnějších přínosů DUMB systematickou péči o výchovu nového diváka. Z popudu Igora Zhoře¹⁸⁰ se úkolu ujala založená iniciativa DUMB, která vstoupila ve známost jako Mladí přátelé výtvarného umění.¹⁸¹ Cílem bylo přiblížit současnou uměleckou tvorbu mladým lidem. Odezva mládeže byla mimořádná a v jeden čas se přihlásilo na 1400 členů, kteří si volili vlastní vedení a ovlivňovali skladbu programu.¹⁸² Svým zaměřením a druhem aktivit byla organizace v republice ojedinělá a svými přednáškami, exkurzemi, besedami či zahraničními a tuzemskými zájezdy budila značný zájem.¹⁸³

V dubnu roku 1958 byl v Brně otevřen nový výstavní stánek v DPP. První termín získali čtyři spolužáci zdejší Školy uměleckých řemesel.¹⁸⁴ Scházeli se už od jara 1957 a sami se označili jako Skupina mladých výtvarníků, později jako Skupina 4.¹⁸⁵ K dalším společným výstavám nedošlo, ale pouta mezi členy přetrvávala i nadále. Zdálo se však, že čím rychleji se skupiny formovaly, tím rychleji se i rozpadaly. Pavel Navrátil odešel do skupiny Brno 57 (více informací o skupině v 3. kapitole) a Zdeněk Macháček do skupiny Parabola,¹⁸⁶ jejíž progresivitou a současně neochotou k uměleckým kompromisům se nechal lákat teoretik Václav Zykmond. Tomu bylo v roce 1960, po letech nuceného odmlčení, umožněno pedagogické působení na Vysoké škole výtvarného umění v Bratislavě.¹⁸⁷ Skupině sestavil obsáhlý sedmibodový program. Svými díly chtěli navázat na meziválečnou avantgardu a světové umění. Parabola hájila právo umělce na individuální projev i na experiment a odmítala hledání společného tématu či úkolu. Zykmond sledoval a podporoval všechny skupinové aktivity a jeho pozitivně otevřený

---

¹⁷⁹ Jiří Hlušíčka (24. 4. 1929). LS [Lubomír Slaviček], heslo Jiří Hlušíčka, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 439–440.

¹⁸⁰ Igor Zhoř (9. 3. 1925–22. 11. 1997). AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slaviček], heslo Igor Zhoř, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1715–1716.

¹⁸¹ <https://www.dum-umeni.cz/mladi-pratele-vytvarneho-umeni-1960-1995/t8829>, vyhledáno 20. 9. 2021.

¹⁸² Jiří Hlušíčka, Ředitelská éra Adolfa Kroupy. Ke stému výročí jeho narození, in: Lubomír Slaviček – Jana Vránová et al., *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 149–162, cit. s. 158.

¹⁸³ Postupně však byly aktivity stále výrazněji omezovány. Organizace zanikla po změně politických poměrů v zemi – s otevřením hranic po roce 1989, volným přístupem k informacím a možnostmi individuálního poznávání současného umění se zájem o organizaci minimalizoval, až byla v roce 1995 ukončena její existence.

¹⁸⁴ Scházeli se keramička Jaroslava Brzobohatá, sochař Zdeněk Macháček, malíři Pavel Navrátil a Karel Zedníček a historička umění Alena Konečná.

¹⁸⁵ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 124.

¹⁸⁶ Mezi účastníky první výstavy v květnu 1962 ve foyer Divadla bratří Mrštíků (dnes Městské divadlo Brna) patřili Miroslav Štolfa, Zdeněk Macháček, Antonín Čalkovský, Karel Veleba.

¹⁸⁷ Ke skupině se pak přidali Zykmondovi žáci Jozef Jankovič, Dušan Valocký a moravští rodáci Miloš Urbásek, Rudolf Fila a Eduard Ovčáček.

článek otiskla *Výtvarná práce*.¹⁸⁸ Při příležitosti brněnské výstavy se k Parabole přihlásili hudební skladatelé Tvůrčí skupiny A,¹⁸⁹ k níž patřil i Jan Novák,¹⁹⁰ který měl velmi dobré přátelské styky se skupinou Brno 57. Výstava byla doprovázena katalogem¹⁹¹ se Zykmondovou studií, která měla charakter přísného programového prohlášení. Přesně daná pravidla mohla být rozporem mezi teorií a praxí, a také důvodem, že velká část autorů nebyla schopna pracovat podle uvedeného programu a skupinu postupně opustili. Aktivita skupiny ustala po roce 1966.

Těsně po uskupení Brno 57 se v Brně zformovala další tvůrčí skupina Profil 58.¹⁹² Poprvé vystoupili v dubnu roku 1959 v prvním podlaží DPP a jejich soubor se vyznačoval smyslově konkrétním vztahem ke skutečnosti. Profil 58 byl v Brně nejsoustavněji vystavující skupinou. V roce 1961 vystoupili v Praze ve foyeru Divadla Na zábradlí vystavili grafiky svých tří členů a v létě v NS soubory všech svých autorů. Šlo o velmi vážnou, nicméně tradicionalistickou práci, která nebudila u pražské kritiky zvláštní pozornost.¹⁹³ V letech 1958–1959 se zformovala skupina M Brno.¹⁹⁴

O situaci v Brně se také vyjádřil teoretik Petr Spielmann: „*Zdalo se, jako by Brno bylo v závětrří, jemuž se vyhýbaly ideologické bouře. Každopádně se tu dařilo realizovat věci, které byly v Praze nemyslitelné.*“¹⁹⁵ Důležitá je zmínit se o rozdílnosti brněnské pobočky SČSVU oproti pražské.¹⁹⁶ Je zcela možné, že by Bohumír Matal nebo Bohdan Lacina nemohli veřejně vystupovat, kdyby nebylo velkorysosti a zastání Linky

---

¹⁸⁸ Václav Zykmond, *Parabola, Výtvarná práce* XII, 1964, č. 9, 20. 6., s. 9.

¹⁸⁹ Členy byli Josef Berg, Miloslav Ištvan, Jan Novák, Alois Piňos, Zdeněk Pololánik a Miloš Štědroň. Markéta Staňková, *Tvůrčí skupina A* (bakalářská práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2006.

¹⁹⁰ Jan Novák (8. 1. 1921–17. 11. 1984). Hana Hána, *Jan Novák a interpretační analýza Sonaty super „Hoson zes...“* (bakalářská práce), Katedra dechových nástrojů HFJAMU, Brno 2018.

¹⁹¹ Václav Zykmond, *Parabola* (kat. výst.), Brno 1963.

¹⁹² Sešli se zde absolventi pražských uměleckých škol Vladimír Drápal, Dalibor Chatrný, Jiří Šindler, Oldřich Vašica, dva malíři vyškolení na brněnské univerzitě Jiří Hadlač, Oldřich Hanzl a dva odchovanci Školy uměleckých řemesel František Biča a Miroslav Netík. Jediným sochařem ve skupině byl Kafkův žák z AVU František Šenk. Jako teoretik působil ve skupině Igor Zhoř. Václav Zykmond, *Profil, Výtvarná práce* XIII, 1965, č. 4, s. 126.

¹⁹³ Umělecká kritika se soustředila především na činy Vladimíra Boudníka. Viz Zhoř (pozn. 12), s. 126.

¹⁹⁴ Působili zde převážně starší absolventi brněnské Školy uměleckých řemesel. V šestici, kterou tvořili Božena a Robert Hliněňští, Josef Kadula, Emil Weirauch a autodidakti Čeněk Dobiáš a Karel Kryl, poprvé vystoupili s komorní výstavou v Kabinetu umění v Brně. Katalog byl uveden textem, který na požádání napsal Václav Zykmond, aniž se pokusil formulovat skupině jakýkoli program. Viz Potůčková (pozn. 11), s. 28.

¹⁹⁵ Petr Spielmann, Brněnské tvůrčí skupiny a Dům umění, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*, Brno 2000, s. 157–170, cit. s. 159.

¹⁹⁶ Jana Vránová, Brněnské tvůrčí skupiny šedesátých let, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*, Brno 2000, s. 171–176, cit. s. 172.

Procházkové.¹⁹⁷ Pod vedením Adolfa Kroupy se DUMB stal kulturní institucí mimořádného významu, a to nejen v regionálním, ale v celostátním kontextu. Vyvrcholením byla rozsáhlá přehlídka *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin*¹⁹⁸ uspořádaná na jaře v roce 1963. Adolf Kroupa tehdy musel obhajovat její realizaci. Byla svolána mimořádná schůze SČSVU,¹⁹⁹ která si stanovila podmínku zhlédnout výstavu před její instalací, navrhovala třířázkové diskusní pořady – pro členy svazu, kulturní pracovníky a pro veřejnost, byly vyslovovány obavy z formalismu, ze ztráty cíle, který umělecká tvorba musí obsahovat a vyjadřovat. Výstava byla prověřována představiteli města ještě před jejím zahájením.²⁰⁰

Nakonec se zde setkaly všechny čtyři činné místní tvůrčí skupiny Brno 57, Profil 58, Skupina M a Parabola.²⁰¹ Cílem výstavy byla především výměna názorů a prezentace progresivních metod současné výtvarné produkce novými formami. Výstava nebyla běžná a nenáročná. Naopak kladla na obecnost vysoké nároky, předkládala mnoho nového a očekávala poctivou a otevřenou kritiku.²⁰² Divák měl mít proto alespoň minimální znalost o světovém i našem umění za poslední půl století.²⁰³ Konfrontační setkání brněnských tvůrčích skupin bylo přínosem jak pro umělce samotné, tak pro brněnskou kulturní veřejnost, která se mohla seznámit s novými trendy soudobé výtvarné produkce. Výstavu recenzoval Jiří Hlušíčka, který se domníval že „[...] *charakteristickým rysem konfrontační výstavy je však okolnost, jak abstraktní tendenci více či méně podléhají i ti, kteří se dříve dopracovali účinného osobního projevu.*“²⁰⁴

V roce 1965 vznikla z iniciativy Adolfa Kroupy, Igora Zhoře a Václava Zykunda v DUMB GJK, samostatná výstavní síň s vlastní dramaturgií, určená pro premiérové

---

¹⁹⁷ Linka Procházková (28. 1. 1884–21. 10. 1960). Jaroslav Bohumil Svrček, *Linka Procházková*, Praha 1960.

¹⁹⁸ 7. dubna–11. května 1963.

¹⁹⁹ „Výstavu povolit, poněvadž se jedná o svazovou výstavu. V současné době nelze řešit problémy jejich zamlčování, právě naopak problematika díla nechat kriticky a otevřeně posoudit odbornou i laickou veřejností.“ Zápis z mimořádné schůzky svolané na základě připomínek v referát na aktivitu kulturních pracovníků dne 21. 11. 63. (strojopis přístupný v archivu DUMB) Brno 1963.

²⁰⁰ Viz Vránová (pozn. 17), s. 183.

²⁰¹ IZ [Igor Zhoř], heslo Konfrontace brněnských tvůrčích skupin, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 377.

²⁰² Recenze z uložených kartiček v archivu Domu umění města Brna: „*Je to otřesné.*“, „*Výtvarné umění na úpadku.*“, „*Nevím, jestli tvůrci jsou homosexuálové. Podle jejich děl bych nikdy nesoudil, že žena může být přitažlivá.*“, „*Je mi na vás všech sympatické, že nezůstáváte nízkou (už) u realismu. Že se snažíte rozhybat myšlení lidí (to vám jde opravdu dobře).*“, „*Nechápu, že můžete s něčím takovým lézt na veřejnost. Konkuruje tím továrně na projímadlo.*“, „*Výstava se nám celkově líbila, až na některé příliš fantastické výtvary.*“

²⁰³ Igor Zhoř, Konfrontace brněnských tvůrčích skupin (recenze), *Výtvarná práce*, 1963, 22. 5., nestr.

²⁰⁴ Oldřich Toman – Jiří Hlušíčka, O některých tendencích malířské tvorby na brněnské výstavě mladých, *Rovnost*, 1958, 26. 6., nestr.

výstavy umělců mladší a střední generace.²⁰⁵ Programovou náplň určovala komise složená ze zástupců DUMB a SČSVU, administrativně a ekonomicky spadala pod Český fond výtvarných umění. Prvním komisařem GJK byl Igor Zhoř. Hlavním cílem galerie bylo představovat aktuální a kvalitní tvorbu umělců působících i mimo Brno.

Po *Konfrontaci brněnských tvůrčích skupin* následovalo období, které rozmachu kolektivních aktivit plně vyhovovalo. V celém československém umění nastal čas odklonu od striktních kulturně-politických norem, a tak i výtvarný život rychle nabýval na rozmanitosti. Administrativní zásahy do výstavního dění sice úplně neustaly, byly však méně časté, a hlavně méně účinné.²⁰⁶ Skupiny toho využily k dalšímu rozvoji výtvarné činnosti. Seskupení se rozrůstala o další členy, avšak tato expanze pozvolna vedla k rozpadu skupin. Bylo zde najednou příliš mnoho individualit a minimální ochota tvořit a rozvíjet společný program. Většina členů brněnských skupin vystupovala na výstavě *Brněnská bilance*,²⁰⁷ konané v Praze na přelomu roku 1966–1967.²⁰⁸ Brněnské umění se zde představilo jako svébytná, progresivní a života schopná složka moderní československé výtvarné scény.²⁰⁹

2.3 Tvůrčí skupiny v Ostravě a v Olomouci

Kulturně politická situace byla v Ostravě citelně ztuhlejší, než tomu bylo v Praze, která se mohla těšit většímu počtu modernisticky smýšlejících umělců. Bylo třeba nejprve vydobýt základnější post primárnosti umělecké kvality. Pro kulturní vývoj mělo nesporně pozitivní význam vytvoření velkého Severomoravského kraje sloučením předchozích krajů Ostravského a Olomouckého.²¹⁰ Tímto se vytvořil prostor pro úzkou spolupráci. Vzájemné výstavy opět přinášely střetávání výtvarných výsledků s osobními styky a debatami. Brněnští umělci měli možnost setkat se s dílem členů skupiny Kontrast.²¹¹ Ta se

---

²⁰⁵ Viz Vránová (pozn. 17), s. 187.

²⁰⁶ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 127.

²⁰⁷ 9. prosince 1966–8. ledna 1967. Albert Kutal, *Brněnská bilance* (kat. výst.), Výstavní síň SČSVU Mánes – Praha 1966–1967.

²⁰⁸ Krátce z kultury, *Rovnost*, 1966, č. 295, 9. 12., s. 5.

²⁰⁹ Viz Pečínková (pozn. 7), s. 26.

²¹⁰ Petr Holý, *Jaroslav Kapec: Hledání universa*, Ostrava, 1992, s. 21.

²¹¹ Tehdy se sdružilo osmnáct ostravských výtvarníků, aby uvnitř svazové ideové jednoty vytvořili novou pospolitost, ustavenou nikoli už shora, ale naopak svébytně a svobodně ke společné a přirozeně diferencované tvořivé práci. Marie Šťastná, Skupina Kontrast, *Ateliér XVIII*, 2005, č. 4, 17. 2., s. 11.

poprvé představila veřejnosti v roce 1965 v Brně v DPP. Brněnskou výstavu Kontrastu komentoval Igor Zhoř v *Kulturní tvorbě*.²¹²

I pro olomouckou výtvarnou scénu dané doby je příznačné navazování na přerušenu kontinuitu moderní tvorby – kubismus, expresionismus, abstrakci, informel. Nositelem kontinuity s meziválečnou a poválečnou avantgardou se v Olomouci stal zejména Slavoj Kovařík,²¹³ který se znal s Vladimírem Vašíčkem. Tvorba Kovaříka i jeho názory na umění měly v 60. letech pozitivní vliv na formování fotoskupiny DOFO,²¹⁴ která se stala první poválečnou fotografickou skupinou v Československu.²¹⁵ Do jejího okruhu se řadí brněnský fotograf Vilém Reichmann²¹⁶ a Václav Zykmond, teoretik skupiny Brno 57.

2.4 Rozpuštění tvůrčích skupin

Aktivita skupin skončily vyhlášením zákazu jejich činností po srpnu 1968, počátkem normalizačního období. V únoru 1969 se v DUMB uskutečnila výstava *Blok brněnských tvůrčích skupin*,²¹⁷ které se zúčastnily uskupení Brno 57, Parabola a Profil 58. Myšlenka vznikla již na počátku šedesátých let, ale k jejímu uskutečnění tehdy nedošlo pro pokračující úspěchy odděleného i společného postupu skupin. Sešlo se na ni 26 výtvarníků a 4 teoretici umění.²¹⁸ Svými pracemi zaplnili celý DUMB a stali se manifestací vůle umělců po občanské a tvůrčí svobodě. Jak silná byla tato touha, ukázal vznik nové skupiny v roce 1968, kterou založili umělci, z nichž většina ve skupinách nebyla nebo je

---

²¹² Igor Zhoř, Ostravský Kontrast, *Kulturní tvorba*, 1965, č. 3, s. 12.

²¹³ Slavoj Kovařík (22. 9. 1923 – 26. 6. 2003). Ladislav Daněk, *Malíř Slavoj Kovařík (1923–2003). Umělcova volná tvorba v kontextu olomoucké výtvarné scény 50.–80. let 20. století* (diplomová práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2009.

²¹⁴ Skupina DOFO vznikla pravděpodobně z iniciativy fotografů Antonína Gribovského a Jaromíra Kohoutka v průběhu roku 1958. Sdružovali se v ní fotografové několika generací – zkušený jako byl Rupert Kytka i začátečníci, mezi které patřil Ivo Přechek. V roce 1962 se stal teoretikem skupiny Václav Zykmond a přidal se i brněnský fotograf Vilém Reichmann. Václav Zykmond, *Skupina DOFO* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1962.

²¹⁵ Pavel Zatloukal (ed.), Skupina DOFO, in: *Oznámení o Ikarově letu: Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury*, Olomouc 1998, s. 145–146, cit. s. 145.

²¹⁶ Vilém Reichmann (25. 4. 1908–15. 6. 1991). Antonín Dufek, *Vilém Reichmann*, České Budějovice 1994.

²¹⁷ 2. února 1969–9. března 1969. Zdeněk Kudělka – Igor Zhoř, *Blok brněnských tvůrčích skupin. Únor 1969* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1969.

²¹⁸ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 127.

opustila v touze po vlastní nezávislosti. Kolem Ludvíka Kundery,²¹⁹ Václava Zykunda, Bohdana Laciny, Miroslava Šimordy²²⁰ a Jana Rajlichy²²¹ se zformoval nový kolektivní útvar Sdružení Q.²²² Nespojovalo jen výtvarníky, ale i literáty, hudebníky a divadelníky.²²³ Záhy se přidali i Bohumír Matal, Vladislav Vaculka, Adolf Kroupa a Vilém Reichmann. Název „Q“ pro sdružení vymyslel Kundera, podle něhož daným písmenem začínají četné latinské tázací částice. Všichni společně vystoupili březnu 1970 v Olomouci, pak v květnu v DUMB. Výstava sklídila úspěch. Další plánovaná v Divadle E. F. Buriana v Praze se nemohla uskutečnit a pod tlakem vládnoucího režimu musely skupinové akce bezmála na dvacet let ukončit svou činnost. Zatímco některé skupiny, například Trasa 54 nebo UB 12, mohly po třech desetiletích uspořádat vzpomínkové výstavy, bylo sotva účelné pokoušet se o něco podobného na jihu Moravy. Časem se ukázalo, že mnohé společné aktivity ztratily svůj význam a spíše přetrvávala díla jednotlivců.

---

²¹⁹ Ludvík Kundera (22. 3. 1920–17. 8. 2010). LS [Lubomír Slaviček], heslo Ludvík Kundera, in: Lubomír Slaviček et al., *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 769–771.

²²⁰ Miroslav Šimorda (29. 3. 1923–25. 2. 2018). BG [Bronislava Gabrielová], heslo Miroslav Šimorda, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 825.

²²¹ Jan Rajlich (10. 4. 1920–27. 11. 2016). Pavel Coufalík (ed.), *Jan Rajlich 100–M Brno*, Brno 2020.

²²² BG [Bronislava Gabrielová], heslo Sdružení Q, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 721.

²²³ Mezi členy patřili malíř Ladislav Novák, literáti Oldřich Mikulášek a Jan Skácel, hudebníci Alois Piňos a Miloš Ištván a divadelníci v čele s teatrologem Bořivoj Srbou, režiséry Milošem Hynštem a Zdeňkem Kaločem a herci Josefem Karlíkem a Jaroslavem Lakomým.

3. Skupina Brno 57

Skupina Brno 57 byla kolektivem dobrých přátel. Vznik skupiny iniciovali především malíři a přátelé Bohumír Matal a Jánus Kubíček. Pravděpodobně se poznali uprostřed druhé světové války v ateliérech brněnské Školy uměleckých řemesel. Matal zde studium ukončil v létě 1941 a v září téhož roku nastoupil ke studiu Kubíček. Od roku 1942 byl Matal nasazen na práce v Říši,²²⁴ a tak nemohl během války aktivně působit a vystavovat svá díla.²²⁵ Mohl však znát raná vystoupení Kubíčkovy, který se objevoval na studentských a mládežnických výstavách v Brně již od roku 1940.²²⁶ Oba malíři se po válce stali členy Klubu výtvarných umělců Aleš v Brně a poté Bloku výtvarných umělců země Moravskoslezské.²²⁷ Matal byl navíc přijat do pražské Skupiny 42²²⁸ a stal se jejím nejmladším členem.

Po roce 1947 spolu Matal a Kubíček sdíleli společný ateliér v Zemském domě na Kounicově ulici. Oba se věnovali především tématice portrétu. Kladli silný důraz na obraz a linii. Kubíček v té době Matala portrétoval v jejich společném ateliéru [1]. Na začátku padesátých let se rozdělili každý do svého, ale jejich vzájemné styky a aktivity to nijak nepřerušilo. V Matalově ateliéru na České ulici č. 1 se pravidelně scházeli s několika architekty a výtvarnými teoretiky. Další setkání probíhala také v Kubíčkově ateliéru na Františkánské ulici. Teoretik Petr Spielmann, který se stal členem Matalova okruhu v roce 1952, vzpomínal na týdenní schůzky v ateliérech a na prudké a vášnivé diskuze o jednotlivých dílech i obecných problémech. Řešila se politická situace doma i v zahraničí a taktika, jak čelit nátlaku vládnoucího režimu a jak se prosadit.²²⁹ Setkávali se zde

---

²²⁴ Bohumír Matal byl deportován do pracovního tábora v Lohbrücku v Dolním Slezku, později Oswitzu, odkud se vrátil v únoru 1945. Viz Kundera – Malina – Svobodová (pozn. 56), s. 18.

²²⁵ Je dochováno množství kreseb, které zasílal během války své rodině. Lada Mrázková, Kresby Bohumíra Matala z Lohbrücku, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1991, č. 47, s. 21–22.

²²⁶ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 124.

²²⁷ Klub výtvarných umělců Aleš vznikl v Brně roku 1919 transformací Klubu přátel umění. Brzy po vzniku začalo uvnitř Klubu docházet ke konfliktům starší a mladší generace. V roce 1922 mladí umělci odešli a založili v Brně Skupinu výtvarných umělců. V roce 1938 byla mezi KVU Aleš a Skupinou výtvarných umělců navázána spolupráce, která v roce 1939 vyústila ve sloučení v jeden celek pod názvem Spolek výtvarných umělců moravskoslezských Aleš v Brně. V roce 1946 byl Spolek výtvarných umělců moravskoslezských v Brně přetvořen v Blok výtvarných umělců moravskoslezských, který se v roce 1948 sloučil se SČSVU. HKa [Hana Karkanová], heslo Klub výtvarných umělců Aleš, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 354.

²²⁸ Eva Petrová – Zdeněk Pešat (edd.), *Skupina 42*, Brno 2000. Marie Klimešová-Judlová, *Skupina 42. Věci umění, věci doby*, Praha 2011.

²²⁹ Viz Spielmann (pozn. 195), s. 168.

architekti Ivan Ruller,²³⁰ Zdeněk Řihák,²³¹ Jaromír Sirotek²³² spolu s uměnovědci Zdeňkem Kudělkou²³³ a Jaromírem Zeminou.²³⁴ Dojížděli také hradišský malíř Vladislav Vaculka a svatobořický malíř Vladimír Vašíček. Později se ke skupině přidali sochař Karel Hyliš a malíř Pavel Navrátil.²³⁵ Členy spojoval shodný názor na autenticitu výtvarného díla. Ve svých pracích se postupně odvraceli od figurální malby k tvarové a barevné stylizaci. Inklinovali k abstrahování vizuálně vnímané skutečnosti, i když se zcela nezřekli vazby na realitu, která zůstala podnětem jejich tvorby.

Matalovo dílo bylo velmi důsledné, proto v určitém období tolik naráželo na nepochopení. V roce 1955 čelil obrovské kritice na výstavě v Kabinetu umění Kniha v Brně (dále jen KUK), kde vystavoval své poslední figurální práce.²³⁶ Výstavu tehdy zahajoval Václav Zymkund, ke kterému se přidal Zdeněk Kudělka, oba Matalovi blízcí přátelé a zároveň obhajovatelé tvorby.²³⁷ Zymkund Matalovu novou malířskou fázi hodnotí jako zdařilý pokus vyrovnat se s realitou světa. V komunistických novinách *Rovnost* vyslovili značnou kritiku: „Nelze připustit, aby kdokoliv – i když zastává sebevýznamnější funkci – si dovoľoval křísit v našem umění hnilobné, na hony páchnoucí estetické teorie a záludně je zanášek do řad našich umělců. Proti takovým pokusům je třeba se vzbouřit! K takovým pokusům nelze mlčet!”²³⁸ Proti výstavě vznikla obrovská stranická opozice, prováděly se i podpisové akce na její zrušení ve fabrikách apod.

Kubíček zde měl výstavu prací z let 1953–1956 o pět měsíců později. Úvodního slova se i v jeho případě ujal Václav Zymkund.²³⁹ Zatímco Matal byl vnímán jako umělec, který se lehce nechal unášet moderními proudy, Kubíčkově šlo od počátku o uvědomělou, na přísné výtvarné zákonitosti budovanou uměleckou tvorbu, o vytváření prostoru a

---

²³⁰ Ivan Ruller (17. 11. 1926–25. 3. 2018). DR [Dušan Riedl], heslo Ivan Ruller, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 700–701.

²³¹ Zdeněk Řihák (10. 8. 1924–15. 8. 2006). DR [Dušan Riedl], heslo Zdeněk Řihák, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 706.

²³² Jaromír Sirotek (20. 2. 1921–17. 10. 2005). Alena Malá (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005. Sh–Sr*, Ostrava 2005, s. 109–110.

²³³ Zdeněk Kudělka (4. 12. 1926–18. 11. 2000). LS [Lubomír Slaviček], heslo Zdeněk Kudělka, in: *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 759–761.

²³⁴ Jaromír Zemina (4. 4. 1930). LS [Lubomír Slaviček], heslo Jaromír Zemina, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1711–1713.

²³⁵ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 125.

²³⁶ 11. listopadu–4. prosince 1955. Václav Zymkund, *Bohumír Matal. Poslední práce* (kat. výst.), Kabinet umění Kniha v Brně 1955.

²³⁷ Václav Zymkund, Ještě k Matalově výstavě, *Výtvarná práce* III, 1955, č. 24, s. 9.

²³⁸ Redakce rovnosti, K tomu nelze mlčet!, *Rovnost*, 1955, 19. 11., s. 4.

²³⁹ 20. dubna–13. května 1956.

tělesných objemů barvou. I Kubíček byl seznámen s moderním umění, ale nikdy se nenechal odtrhnout od pevné základny zkušenosti.²⁴⁰

V roce 1956 vystavovali Bohumír Matal, Miroslav Tichý, Vladislav a Ida Vaculkovi, Vladimír Vašíček a pražský přítel Richard Fremund na *Výstavě obrazů a keramiky*²⁴¹ v chirurgickém pavilonu moderní okresní nemocnice v Kyjově. Jánuš Kubíček se z účasti omluvil.²⁴²

V květnu v roce 1957 se celá situace s Matalovou kritikou opakovala na výstavě v Ostravě.²⁴³ Matal prezentoval práce za posledních deset let, kdy začínal objekty zbavovat nahodilých vlastností, aby byly přetvořeny dle umělcovy představy a staly se tak nositeli emocionálních hodnot. Jeho tvorbu se snažil vysvětlit a obhájit Zdeněk Kudělka.²⁴⁴ Avšak odpor oficiálních kruhů proti Matalové výstavě, podpořený organizovanou kampaní v tisku,²⁴⁵ měl za následek nejen zavření výstavy, ale i propuštění organizátora výstavy, tehdejšího čerstvého ředitele Domu umění v Ostravě, Petra Holého.²⁴⁶

Skupina dlouho neměla oficiální status v rámci SČSVU, a proto nepotřebovala jméno. Jako bezejmenný kolektiv se poprvé představili v prosinci 1957 v pražské GM.²⁴⁷ O termín tenkrát zažádali Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Vladislav Vaculka a Vladimír Vašíček. Katalog byl doprovázen programovým textem Petra Spielmanna, v němž stojí „*Nesdružujeme se názvem, ale snahou být pravdiví, opravdoví, přemýšlet o umění, sloužit modernímu umění. Chtěli bychom, aby nás charakterisovala dělnost v umění, jak jsme cítili na výstavě Osmy*“²⁴⁸ Každý z umělců představil okolo deseti svých děl za posledních pět let. Nepodařilo se dohledat všechna vystavená díla, proto je v následujících větách zmínka jen o několika z nich. Ke Kubíčkovým vystaveným dílům patřilo *Zátiší s modrou hlavou* a *Studie k zátiší s modrou hlavou* [49–50]. K Matalovým *Autoportrét* [187], *Sedící* (v katalogu výstavy pod názvem *Zrcadlo II*) [193], *Zrcadlo s figurou* (v katalogu výstavy pod názvem *Zrcadlo III*) [194] a obraz ze série *Cyklistů*. Vašíček vybral díla *Dívka s nádobou*

²⁴⁰ Souborná výstava Jánuse Kubíčka, *Lidová demokracie*, 1956, 24. 4., s. 5.

²⁴¹ 17. února–10. dubna 1956.

²⁴² Viz Maliva (pozn. 103), s. 11.

²⁴³ Květen–červen 1957, Dům umění v Ostravě. Zdeněk Kudělka, *Bohumír Matal – Obrazy z let 1948–1957* (kat. výst.), Dům umění v Ostravě 1957.

²⁴⁴ Zdeněk Kudělka, Bohumír Matal, *Výtvarná práce V*, 1957, č. 10, 24. 5., s. 9.

²⁴⁵ Jaroslav Hes, Nepotřebujeme formalistickou koketerii, nýbrž umění vysoce lidské, *Nová svoboda*, 1957, 23. 6., nestr.

²⁴⁶ Petr Holý, Ostravská „Aféra Matala“, in: Josef Císařovský (ed.), *Bohumír Matal: Hrst vzpomínek z připravovaného sborníku*, Praha 1991, s. 16–20.

²⁴⁷ 17. prosince 1957–6. ledna 1958.

²⁴⁸ Petr Spielmann, Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček (kat. výst.), Galerie Mladých v Praze 1957, nestr.

na hlavě [378] a *Dvě ženy* [381]. Vaculka vystavil díla *Návrat* [283], *Rekruti* [289, 291] či obraz z cyklu *Jízda králů*. Ve vystavených Kubíčkových dílech lze stále ještě cítit ozvuk čtyřicátých let. V porovnání s vystavenými díly ostatních členů tak opravdu tvoří dojem mnohem větší umírněnosti. Matalova díla hrají jsou výrazná jak barevnou paletou, tak malířský rukopisem. Nebojí se deformovat ženskou postavu, zatímco Kubíček neopouští realistické zobrazení. Stejně jako Matalova díla, i Vašíčkova jsou založena na svítivém koloritu. Ženské postavy maluje ostrými kubizujícími tvary. Vaculka již vystavuje obrazy s folklórní tematikou, na nichž se nachází velké množství postav. I přes mírné rozdíly se umělci shodují ve výtvarném projevu a každý dbá na autenticitu zobrazované reality.

Při druhém skupinovém vystoupení předvedli své nové kresby z jara 1958.²⁴⁹ V nich se hlásí k příkladu Matisovu (syntetici v čele s Kubíčkem) a Picassovu (analytik Matal).²⁵⁰ Igor Zhoř vzpomíná, že v této době členové skupiny ještě cítili výhrady k pojetí důsledně abstraktnímu, o němž se domnívali, že „[...] *strhuje i ty poslední nejvratší mosty dorozumění mezi lidmi a mění svobodu tvorby v bezbřehý chaos*“,²⁵¹ což se v následujících letech změnilo. Období šedesátých let bylo slibnou atmosférou, již naši umělci využívali k tomu, aby dohnali, co zameškali v předchozím desetiletí. Podle vzpomínek Josefa Malivy, Vašíček ze skupiny vystoupil na konci roku 1958. Důvodem byl nesouhlas s registrací skupiny u SČSVU.²⁵²

Označení Brno 57 přijali až na třetí společné výstavě *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin* v roce 1963. K výstavě byl přizván i otec Jánuše Kubíčka, sochař Josef Kubíček,²⁵³ který předvedl díla převážně z první poloviny dvacátého století. Jánuš vystavil *Studii k portrétu (Zrcadlo)* [59], sérii *Pohybů* [117, 121] a *Klid* [115]. Podle Jaromíra Zeminy se Kubíček ve vystavených *Pohybech* snažil zmenšit soubor vyjadřovacích prostředků na minimum barevných ploch a jednoduchých křivek. Sedm doložených prací za poslední dva roky jistě dokazují uvolňování Kubíčkovy vazby ke smyslové skutečnosti. Jeho díla se začala vyznačovat analytičtějším pojetím a konkrétní motiv se postupně mění v abstraktní skladbu.²⁵⁴ Matal vybral například *Opilý Koráb* [209], *Ikarův pád* [207] a *Kráter* [211]. Vystavená díla dokumentovala jeho nejzávažnější změnu ve výtvarném

---

²⁴⁹ 30. května 1958–ukončení neuvedeno, KUK.

²⁵⁰ Viz Zhoř (pozn. 12), s. 125.

²⁵¹ Ibidem

²⁵² Jeho stanovisko měl vzít Matal na vědomí v korespondenčním lístku s datem 20. prosince 1958, dochovaném ve Vašíčkově korespondenci. Viz Maliva (pozn. 103), s. 78.

²⁵³ Josef Kubíček (13. 3. 1890–29. 11. 1972). Jiří Hlušíčka, *Sochař Josef Kubíček*, Praha 2000.

²⁵⁴ Jaromír Zemina, Jánuš Kubíček, in: Zdeněk Kudělka – Petr Spielmann – Jaromír Zemina, *Brno 57* (kat. výst.), Nová síň v Praze 1964, nestr.

projevu. Vyjádření ideje svěřil barvám a tvarům a spolu s Navrátilem byli nejbližší k čistému informálnímu projevu. Poprvé se skupinou vystoupil Karel Hyliš s protikladnými díly realistické *Učitelky Olinky* [14] a asymetrické *Dívky s karafiátem* [15]. Mezi vznikem těchto děl uplynulo přibližně pět let, ve kterých vidíme jistý rozdíl ve zpracování podobného tématu. Zatímco dříve byly portréty či postavy budovány ve shodě se zákonitostmi hmotné přírodní zkušenosti, později byl kladen důraz na uchopení duchovní podoby díla. Nechyběly ani sochy *Paganiniho* a *Chopina*. Premiéru měly i Navrátilovy obrazy *Zasněžená střecha* (v katalogu výstavy pod názvem *Zimní střecha*) [249], *Zamrzlá řeka* [258] a *Modrý akt* [257]. Je zcela jasné, že Navrátil svou tvorbou vystupoval ze skupiny do popředí. Přestože Vaculkovo malířské dílo nebylo tak obsáhlé, na výstavě představil své především olejomalby. Veřejnost se mohla těšit z obrazů z počátků padesátých let *Rekruti* [289–291], a z děl z počátku šedesátých let *Na molu* [343], *Ve dveřích* [345] či *Milosrdný Samaritán* [349].

V katalogu výstavy hlásali: „*Východiskem názoru na formu díla je poznatek, že vytyčeného cíle není možno dosáhnout napodobením, tj. v jistém slova smyslu zobrazením skutečnosti, jak se jeví, nýbrž tvorbou, která je v posledních fázích procesu značně nezávislá na jejich objektivních smyslových hodnotách.*“²⁵⁵

V Praze znovu vystoupili v roce 1964 v NS.²⁵⁶ Členové skupiny Brno 57 se k názorovému měření dostavili s díly, v nichž převládalo především zkoumání a rozvíjení autonomní formy. V úvodní poznámce katalogu²⁵⁷ je uveden záměr výstavy ukázat, že v práci členů nedošlo k prudším názorovým změnám od vzniku skupiny. Výstava však ukazuje opak, kdy u některých členů lze vidět radikální výrazové proměny. Změna je patrná v tvorbě Karla Hyliše. Vystavená díla *Dívka s karafiátem* [15], *Chopin* [11] a *Torso* [13] byla budována na rozdíl od staršího období dynamičtějšími tvárnými prostředky v expresivní sochařský výraz. Kubíčkovy obrazy ze šedesátých let jsou zcela odlišné od padesátých. I on nakonec začal tíhnout k abstraktnímu zobrazení skutečnosti, ke kterému mu dopomáhala technika enkaustiky. Vystavil především obrazy z cyklu *Pohybů*. Bohumír Matal vystavil obrazy *Genese* [212], *Ptačí hřbitov* [210], *Ikarův pád* [207] a *Kráter* [211], jimiž dokázal svůj odklon od jevové skutečnosti. Pavel Navrátil zůstal ve většině děl u zpracování básnického objevu všední reality, aby ji přetvořil do emotivně sdělné

---

²⁵⁵ Viz (pozn. 106), nestr.

²⁵⁶ Červen–červenec 1964.

²⁵⁷ Zdeněk Kudělka – Petr Spielmann – Jaromír Zemina, *Brno 57* (kat. výst.), Nová síň v Praze 1964.

jedinečnosti obrazů, nejednou monumentálně cítěných. Znovu předvedl díla vystavená v roce 1963, k nimž přidal *Těžní věž* [20], *Sochaře* [23] či *Lom* [33]. Keramika Vladislava Vaculky pracoval s olejovými barvami na principech keramické malby, což může působit dekorativně. Zastoupen byl například díly *Na molu* [343], *Ve dveřích* [345], *Milosrdným samaritánem* [45] a *Klarinetistou* [359]. Výstava byla v rámci služebních styků Brna s Krakovem delegována ještě do Polska.²⁵⁸

Po relativně úspěšném vystoupení v NS, se pomalu rozešli i ostatní členové skupiny Brno 57. Pilíře Matal a Kubíček se začali ubírat každý jiným směrem, a tak se na sklonku šedesátých let rozcházejí i ostatní členové skupiny. Karel Hyliš se začal věnovat monumentální plastice ve veřejném prostoru. Bohumír Matal a Pavel Navrátil se odpoutali od předmětného světa a zkoušeli experimentovat se strukturální malbou. Matal navíc odchází se svou ženou z Brna. Vladislav Vaculka a Vladimír Vašíček byli po roce 1969 na své výtvarné tvorbě existenčně závislí, a tak značně omezení. Snad jen Jánus Kubíček mohl díky finanční podpoře své ženy pokračovat ve své práci v ateliéru. Jednotlivě se pak jako nezávislí volně zúčastňují různých skupinových aktivit.

---

²⁵⁸ Listopad 1965.

4. Karel Hyliš a jeho sochařská tvorba v 50. a 60. letech 20. století

„Život ve skupině Brno 57 s přednáškami a diskusemi o moderním umění podstatným způsobem ovlivnil další růst mé sochařské práce.“²⁵⁹

Karel Hyliš, 2008

Sochař Karel Hyliš se snažil vyhýbat ideovým požadavkům komunistického režimu. Už od poloviny padesátých let se věnoval modelování podobizen slavných hudebníků, především Beethovena, Chopina a Paganiniho, což v té době byla tematika velmi moderní a pokroková.

Z počátku čerpal náměty ze současného života. Během studia na Vysoké uměleckoprůmyslové škole v Praze vytvořil reliéf *Děvčátko* [2]. Vidíme ještě velmi realistické, ale zároveň jemné zpracování tématu. V první řadě mu šlo o zachycení portrétované osoby a její psychiky. Současně se prostřednictvím výrazu tváře snažil proniknout co nejbližší k charakteru a povaze díla. Často pracoval se sádrou a bronzem. Jeho oblíbeným tématem v padesátých letech byly postavy nebo podobizny převážně mladých dívek. Ideologicky podbarvené dílo *Pionýrka* [3] z roku 1953 nevykazuje zatím žádné známky experimentu. Pionýrem, coby organizací pro děti od šesti do patnácti let, si tou dobou procházel nejspíš i Hylišův syn. Děti byly vychovávány k socialistickému vlastenectví, tak jako se tomu snažil SČSVU v umění. I sochy *Můj syn Jirka*, *Jaro Vysočiny* a *Hlava dívky* [4–6] jsou citlivě modelovány v duchu požadavků a zásad dobové estetiky. V jejich modelaci jsou však určité rozdíly. V sádrových dílech jsou znatelné otisky prstů a špachtle, zatímco u bronzových děl je forma pevná a vypjatá. Ze všech děl však cítíme zájem o stylizovaný tvar lidského těla.

Právě již zmíněné ideové uvolnění v šedesátých letech dovolovalo umělcům větší volnost ve své tvorbě. Jako socha bez hrany působí *Ráno* [7], jemně stylizovaná postava, která může evokovat ženské figury v malířském díle Rudolfa Kremličky.²⁶⁰ Tento kulatý tělesný objem byl více méně iluzí reality, kterou Hyliš začal pozvolně opouštět. V jeho tvorbě pozorujeme postupný odklon od realistického pojetí a novým způsobem začal řešit hlavu Chopina i Paganiniho. Právě v oblasti portrétu je tato změna nejvíce nápadná.

²⁵⁹ Aneta Štefánková, Osobnost měsíce. Karel Hyliš, *Havlíčkobrodské listy*, květen 2008, s. 13.

²⁶⁰ Rudolf Kremlička (19. 6. 1886–3. 6. 1932). Luděk Novák, *Rudolf Kremlička*, Praha 1964.

Zatímco na začátku padesátých let zachycuje *Chopinovu* [8] co nejreálnější podobu, kolem roku 1958 mění materiál i způsob provedení [9]. Na začátku šedesátých let hlavu výrazně stylizuje, protahuje a zeštíhluje. Sochy *F. Chopin* [10] a *Paganini* [11] se liší materiálem, ale jinak jsou téměř identické vyznačující se velmi ostrými rysy. V roce 1964 je v pojetí jasná inspirace geometrickou abstrakcí [12]. V roce 1962 se pak zúčastnil výstavy *Chopin v dílech českých výtvarných umělců* ve Varšavě.²⁶¹

Karel Hyliš považuje za jednu z nejdůležitějších etap jeho života právě působení ve skupině Brno 57, kde figuroval v letech 1960–1968. Vývojově stěžejní prací je silně abstrahovaná ženská postava *Torzo* [13], kompozičně excentrická a objemově soustředěná. Obsahuje všechny prvky moderního výrazu.

Od sedmdesátých let se začal více věnovat monumentálním plastikám určených především pro kulturní instituce, školy atd. Byl nucen osvojit si nové a neznámé technologické postupy, čímž neustále inovoval svou sochařskou tvorbu. Tyto práce však nespádají do zkoumaného období. *Karel Hyliš: Dialog, hmota, prostor* uvedená již v *Dosavadním stavu bádání*, je nejnovější publikací o jeho dosavadní práci. Ani tato publikace však nepředstavuje autorovu tvorbu obsáhleji, a tak je zde stále prostor pro další bádání.

---

²⁶¹ Eva Koreisová, *Fryderyk Chopin v Mariánských lázních* (diplomová práce), Katedra filozofie FFZČU, Plzeň 2019, s. 50.

5. Jánuš Kubíček a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století

*„Usiluji o projev, který je sám o sobě autonomní skutečností a vyjadřuje co nejpřesněji vztahy k podstatám, ležícím mimo tabuli obrazu. V současné době mne nejvíc zajímají vztahy, poměry, rytmus.“*²⁶²

Jánuš Kubíček, 1969

Jánuš Kubíček se s uměním setkával již od dětství v sochařském ateliéru svého otce Josefa Kubíčka. Poválečná léta nepatřila k jeho nejlepšímu období, jak se sám vyjadřuje v dopise z 5. září 1947 „[...] jsem zvědav na Matala, (chystá prý překvapení na Blok), je teďka dál než já, protože víc dělá a má zatím svým způsobem lepší pozici, je také nadanější a bezprostřednější, což mu mnoho věcí zjednodušuje. Viděl jsem od něj jednu moc hezkou hnědou věc. Je fajn, že aspoň jeden z mladých je průbojný (moji průbojnost žádný ani neuvidí, je v oblastech, kam běžný, a i většina odborných diváků nezabrousí, tím se ovšem nechci vymlouvat) [...]“.²⁶³ Jeho malba vychází z tradice francouzské moderny 19. století. Zpočátku maloval *Zátiší* [16–17], ze kterých cítíme vliv cézannovské malby. Poprvé se veřejnosti představil v březnu 1949.²⁶⁴ Ke konci čtyřicátých let maloval převážně panoramata [18–19] a městská zákoutí. Objevuje se motiv *Brna* [20–25] a brněnských parků [26], v jeho každodennosti se zapomenutými končinami i dominantami. Rád se vracel na jih do *Mikulova* [27–29], který znázornil s výhledem na Svatý Kopeček nebo na střechy domů. Připomínal mu jeho studijní pobyt v Itálii [30]. Mezi často zobrazované patří i město *Kunštát* [31–32]. Kubíček se soustředí především na místní *Hrnčírnu* [33–35], kterou vyobrazil mezi lety 1951–1952. V dílech je jen nepatrný rozdíl v úhlu pohledu, okolí je však téměř totožné.

Na rozdíl od Matala, který městu věnoval velký cyklus, Kubíček na město pohlížel s určitým odstupem a po přemístění do vlastního ateliéru na Františkánské ulici od tématu opustil. Společně s ateliérem Bohumíra Matala a Bohdana Laciny byl nejnavštěvovanějším v Brně. Scházeli se zde umělci, ale i literáti a teoretikové umění. Byl pro něj místem

²⁶² Igor Zhoř, Cestou od vidění ke zření, in: Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček*, Brno 1998, s. 9–16, cit. s. 9.

²⁶³ Viz Kubíček (pozn. 40), s. 115.

²⁶⁴ 31. března–27. dubna 1949. V DUMB vystavil 51 olejů, olejových pastelů a pastelů z let 1937–48. Zahajovací řeč pronesl Ivo Krsek. Viz Kubíček (pozn. 38), s. 139.

meditace. Není proto překvapením, že se cyklus *Ateliérů* [36–40] stal jeho celoživotním tématem, v grafice i malbě, který vyvrcholil v sedmdesátých letech. Jedním z prvních je *Sochařský ateliér II.* [36] z roku 1947. Kompozičně působí jako jakýsi fotografický průhled do místnosti. Levému rohu dominuje malířský stojan, zatímco téměř ve středu kompozice se nachází socha. *Ateliér* [37] z let 1951–1952 se vyznačuje svou barevností, skoro až dekorativností. Výjimečně se v místnosti nenachází žádná figura. Později začal v ateliérech znázorňovat ženskou postavu. Je pravděpodobné, že se jednalo o jeho ženu Vlastu, která se stala jeho dalším malířským tématem. V grafice *Návštěva v ateliéru* [38] zaujímá hlavní prostor sedící postava na židli. I tento námět sedící ženy se v Kubičkově tvorbě objevuje často. V grafikách *Ateliér večer* [39] a *V ateliéru/A* [40] se objevuje žena společně se sochou. Na obou grafikách je zobrazena socha se stejným postojem, a tak je velmi pravděpodobné, že šlo o reálnou sochu, která se mohla nacházet v Kubičkově ateliéru. V roce 1952 vytvořil několik dřevořezů a leptů s náměty z běžného života [41–44]. V této době ještě velmi dbal na detail.

Již kolem roku 1951 znázorňuje ženskou postavu v interiéru. Malby *Interiér* [45] a *Dívka u klavíru* [46] působí, jako by se odehrávaly téměř ve stejném čase. Postava ženy se nejprve nachází sedící u prostřeného stolu. Děj jako by se posunul jen o chvíli dopředu. Stůl je uklizen, zůstává na něm ale stejná váza s květinami a ženská postava usedla ke klavíru.

V roce 1953 se vrátil k tématu zátiší [47], jakožto k tématu představující pro něj jistotu. Vzniklo několik děl, ve kterých byla středem divákovy pozornosti modrá hlava. V přípravné kresbě umísťuje hlavu do křesla [48]. Ta mohla posloužit jako příprava k *Zátiší s modrou hlavou* [49], která je umístěna ve středu kompozice, pod níž se nachází také židle s ovocem. Stejně umístění má hlava na *Studii k zátiší s modrou hlavou* [50], a tak jistě sloužila jako předloha pro zmíněnou konečnou verzi. Jiné umístění a barevnost zvolil v malbě *Modrá hlava a kytara* [51]. Teplé okrové pozadí vyvažuje studenou modř.

Již kolem roku 1953 sílí v Kubičkově díle zájem o sedící ženskou postavu. Lavírovaná kresba *Žena u okna 2* [52] má zcela jistě spojitost s *Figurou u okna (Studie k portrétu)* [53]. Tato díla se nachází ve dvou sbírkách, avšak mají společný rys, a tím je sedící žena v drdolu a pruhovaných šatech. Začal také zobrazovat zdvojenou ženskou postavu před zrcadlem. V malbě *Před zrcadlem* [54] z roku 1954 s velkou pravděpodobností znázornil Vlastu. Ta se v jeho tvorbě objevuje s vlasy sepnutými do drdolu. Téměř stejnou ženskou postavu zobrazuje v malbách *Kompozice I.* a *Kompozice*

II. [55–56]. Díla se od sebe liší technikou – v první verzi využil pastel, ve druhé pracoval s temperou – a barvou oblečení, které má žena sedící v křesle na sobě. Studií k oběma *Kompozicím* byla uhlová kresba *Vlasta 12* [57], která nám už podle názvu dokazuje, že zobrazená žena v předchozích malbách bude jeho manželka. Z roku 1956 pak pochází kresba *Vlasta 37* [58], kde vidíme jasnou spojitost se *Studií k portrétu (Zrcadlo)* [59] ze stejného roku. Obě ženy jsou znázorněny zezadu, s pozvednutou levou rukou. Během dvou let vidíme rozdíl, kdy se Kubiček začal pomalu odklánět od realistického znázornění postavy a začínal ve své tvorbě využívat oválných obrysových linek. *Studie sedící ženy* [60] a *Žena v křesle* [61] mohou být jen jiným úhlem pohledu. Kresba *Akt v křesle 13 (Před zrcadlem)* [62] a malba *Kompoziční studie* [63] z roku 1959 taktéž vykazují podobnost, především pak v anatomickém znázornění ženské nahé figury. Jméno *Vlasta* [64–72] se začalo objevovat u názvů kreseb, obrazů i grafík různé techniky, ale podle podobnosti Kubičkových ženských figur víme, že jistě byla znázorněna více než jen v dílech nesoucích její jméno. Vesměs je zobrazena sedící z různých úhlů pohledu se zasněným výrazem hledíc do zrcadla, z okna, do neznáma nebo čtoucí knihu.

Kubičkovy obrazy z poloviny padesátých let jsou podněcovány studiem Matisovy a Picassovy tvorby čtyřicátých let. Tvary, linie a barvy se měly stát „důvodem obrazu“, což mělo tehdy v Čechách nepřehlédnutelný rys vzpoury proti vládnoucímu dogmatu socialistického realismu.²⁶⁵ A právě „skrze Picassa“ se Kubiček oddělil od svých skupinových druhů, zejména od Matala, který mu byl kdysi nejbližší. Mohutná, razantní obrysová křivka, která je erbovním prvkem Picassových děl čtyřicátých a padesátých let, se však v Kubičkově díle nikdy plně neprosadila.²⁶⁶

Od roku 1956 se soustředil na nahou ženskou figuru. Od doby Rudolfa Kremlíčky se v našem prostředí málokdo takto soustředil na motiv ženského těla [73–92]. Postavy ve svých kresbách začal postupně víc a víc zjednodušovat zaoblenými linkami bez výrazných detailů. Oblé tvary ženských těl se později objeví v jeho bezpředmětných kompozicích *Pohyby ve vodě* [111–114], o kterých bude ještě zmínka. Vytvořil série několika sedících a ležících aktů. Další oblíbené téma aktů bylo *Umývání* [93–96] a *Po koupeli* [97–100]. Většinu svých grafik vystavoval roce 1960 v Uherském Hradišti.²⁶⁷

---

²⁶⁵ Viz Zhoř (pozn. 262), s. 11.

²⁶⁶ Ibidem, s. 13.

²⁶⁷ Červenec 1960, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Výstava byla zopakována v září–říjnu 1960 v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Brně. Petr Spielmann, *Jánuš Kubiček, obrazy–grafika* (kat. výst.), Slováké muzeum v Uherském Hradišti 1960.

Kubíček byl velkým analytikem a zvědavcem, který opíral svou tvorbu o úvahu a rozbor a nic nenechával náhodě. Jeho obrazy působí klidným a harmonickým dojmem. Nepřevládaly elementy kresebné, ale spíše to, co je malířské a malebné. V šedesátých letech se ve výtvarném umění z ideologického obklíčení postupně emancipovala barva, která díky své dekorativnosti získala určitou volnost. Toho rychle využil a už v dílech *Zátiší s pomeranči* [101–102] hrála hlavní roli práce s barvou. Opět je jasný cézannovský vliv. Při uplatnění několika barevných ploch vždy dominuje jedna primární barva, především rozlohou či intenzitou. Výtvarný znak chápe jako písmo, jako komunikační médium, pro které je možno vnímatele připravit i vzdělávat.²⁶⁸ Svůj zájem obracel k nejpomalejším technikám olejové tempery či enkaustiky, a je nazýván pokračovatelem Antonína Procházky²⁶⁹ v technice enkaustiky na Moravě.

Tak jako tomu bylo v první polovině padesátých let, tak i na začátku šedesátých let se vrací k námětu *Hlavy* [103–108]. Tu ve svých kresbách vytváří jednoduchými linkami a zkouší různé varianty v zobrazení očí. Výjimkou je *Hlava 21* [108], provedená šrafovanou kresbou, aby působila plasticky. Kubíček miloval moře a modrou barvu, která v jeho díle dominuje. V roce 1960 maluje *Koupání* [109–110]. Na první studii se nachází dvě ženské postavy, ke kterým ve finální verzi přidá další dvě ženy. Inspirací mu jistě byl obraz *Koupání* od Paula Cézanna. Kubíček své ženské postavy znázorňuje, na rozdíl od Cézanna, oděné v plavkách. Motiv vody a ženských těl rozvíjí v cyklu *Pohyb ve vodě* [111–114]. Ženské křivky abstrahuje až do bezpředmětných kompozic v tóninách převážně modré a zelené. Všechny obrazy spojuje horizontálně orientovaná vlnovka, která je každým dalším plátnem méně zřetelná jako ženská postava. Opakem *Pohybů* je obraz *Klid* [115]. Uprostřed kompozice se opět nachází ženské postavy, tentokrát realističtější, než tomu bylo u předchozího cyklu. Modré a zelené tóny vystřídalily bílé a okrové.

Motiv pohybů obohatil o *Hry s míčem* [116–121], charakterizované kružnicí. Jak důležitý motiv to pro něj byl, dokazuje množství dochovaných kresebných studií postav [122–127] i grafik [129–132]. Tak jako tomu bylo u studií *Hlavy* [103–108], tak i u postav se snaží o jednoduchý obrys přísnou linkou. Jedna studie však vyčnívá a tou je *Figura v pohybu* [127]. Svým provedením může připomínat pozdní ilustrace Bohumíra Matala k básním Antonína Přídala.²⁷⁰ Postava je poskládána z několika geometrických tvarů, kdy

---

²⁶⁸ Viz Zhoř (pozn. 262), s. 15.

²⁶⁹ Antonín Procházka (5. 6. 1882–9. 6. 1945). Albert Kutal, *Antonín Procházka*, Praha 1959.

²⁷⁰ Antonín Přidal, *Sbohem ale čemu*, Hradec Králové 1998.

je obtížné rozeznat, jakým směrem figura směřuje. V podobném duchu je proveden i linoryt *Pohyb* [129].

Na pozadí mohutné vlny informelu a strukturální abstrakce, která tehdy zaplavovala ateliéry českých umělců, jeví se Kubíček jako soliterní zjev ovládaný touhou po vyjádření krásy, kterou vidí v maximální vytríbenosti každého detailu obrazové plochy.²⁷¹ Tvorba obrazu pro něj byla zároveň i procesem konstituování jeho filozofické podstaty. Od druhé poloviny šedesátých let se, v situaci provázené nejistotou, obrátil k objektům důvěrně známým, k zátiším [133–142].²⁷² Ty se však nepodobají těm z padesátých let. Nyní se Kubíček začínal soustředit především na vztah barvy a tvaru. V *Zátiší s modrou hlavou a listy* [138] bychom jen velmi těžko hledali zmiňovanou modrou hlavu z roku 1953. *Zátiší s černými tvary* [136] útočí na divákovy smysly. Přestože dva černé oválné tvary nezabírají velkou plochu obrazu, jsou rozhodně těmi nejvýraznějšími. Právě těmito dvěma obrazy se dostal nejvíc na hranici mezi figurativní a nefigurativní malbou. *Zátiší* vytvořená v letech 1964–1968 vystavoval v GJK,²⁷³ kde se recenze ujal Jiří Hlušíčka.²⁷⁴

Jánuš Kubíček přešel během života od předmětnosti k abstrakci, avšak hranici k úplné bezpředmětnosti nikdy nepřekročil. V dílech *Zátiší s papírovými ústřižky a provazem*, *Postižitelné tvary* a *Komposice s oválem* [142–144] přechází ke abstrakci, avšak ne takovým způsobem, jak tomu bylo například u Vladimíra Boudníka nebo Mikuláše Medka. Kubíček ve svých malbách neexperimentuje s hmotnými předměty, jako byly provázky a jiné, ale znázorňuje je pouze malířsky. V malbách *Abstraktní kompozice a Nymfy (Svislé tvary)* [145–146] užívá jemu už důvěrně známé odstíny modří a zelení, tentokrát ale tvary modeluje ve svislé poloze. Dílo *Barevné plochy* [147] modelují mírně překrývající se geometrické tvary. Vidíme, jak se Kubíček opakovaně ve svém díle snaží oprostit od předmětného umění, ale nakonec se k němu vždy vrátí.

Zátiší Ikarův pád [148] z roku 1967 ukazuje Kubíčkův zájem o mytologii. Ikarus je zde znázorněn jako malý černý tvar na pozadí v barevné struktuře. Použitím dvou modří v pozadí se může zdát, jako by Ikarus strhával část oblohy s sebou. Od roku 1969 se začal věnovat cyklu *Labyrint* [149–152], který pro něj mohl být tou pravou ukázkou hledání jediného potřebného. Tak jako u *Zátiší s černými tvary* [136], i v *Labyrintu (Agresivní*

---

²⁷¹ Viz Zhoř (pozn. 262), s. 13.

²⁷² Zdeněk Kudělka, *Jánuš Kubíček/Obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1969.

²⁷³ 29. března 1969–neuvedeno.

²⁷⁴ Jiří Hlušíčka, *Zátiší Jánuše Kubíčka*, *Rovnost*, 1969, 30. 4., nestr.

černá) [149] dominují černé geometrické plochy čtverců a obdélníků na velmi světlém pozadí. *Čtverec (Labyrint)* [136] je soustředěn mnohem více do centra kompozice. Tak jako tomu bývá i u labyrintů, vidíme jasný střed obklopený klikatými cestičkami, z nichž jen jedna nás zavede k cíli. V *Potopě světa* [153] se vrací k tématu vody. Kompozici řeší mnohem více dynamicky a používá oválných i přísných tvarů, které se navzájem narušují. Tak jako Josef Albers,²⁷⁵ i Jánuš Kubíček se začíná mnohem více zajímat o vztahy barev. V sedmdesátých letech se zaměřil především na kontrasty mezi žlutou, černou, šedou a růžovou barvu [154–158].

Dílo Jánuš Kubíčka patří k nejlépe zpracovaným ze všech členů skupiny Brno 57, a to především díky zásluze syna Adama Kubíčka. Ten po otcově smrti shromáždil veškeré dostupné materiály a vzniklo hned několik publikací zmíněných v *Dosavadním stavu bádání*.

---

²⁷⁵ Josef Albers (19. 3. 1888–25. 3. 1976). Josef Albers, *The Interaction of Color*, New Haven 1963.

6. Bohumír Matal a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století

„Barva musí být postavená, musí být vybudována. Forma musí být stanovena barvou, prostor musí být skutečně vybudován, ale barvou, ne iluzí. Ta barva musí být tak přesvědčivá, že se mně jeví reálná. Pocit z ní mám úplně reálný, ovšem ne opticky reálný, ale skutečně reálný.“²⁷⁶

Bohumír Matal, 2. pol. 70. let

Významným rokem pro Matalovu tvorbu byl rok 1945, kdy se stal členem již zmíněné Skupiny 42. Jejich výzkum složité psychické struktury moderního člověka a jeho vztahu ke světu, v němž žil, byl Matalovi neobyčejně blízký. V jeho díle lze nejvíce cítit vliv spolučlenů Františka Grosse²⁷⁷ a Jana Kotíka.²⁷⁸ Ke konci čtyřicátých let přibývalo na monumentalitě lidských pocitů a zážitků. Toto období věnoval Matal cyklům *Člověk a stroj* [159–160] a *Člověk ve městě – Město v člověku* [161–163]. Díla vycházela především z poznatků surrealismu a kubismu. Matalovými nepřímými učiteli tak byli Pablo Picasso či Georges Braque. V cyklu *Člověk a stroj* [159] většinou maloval postavu sklánějící se nad strojem nebo *Strojek* [162] znázornil samostatně. Zobrazuje, jak je člověk závislý na tom, co sám stvořil. Kresba *Člověk ve městě* [163] mohla sloužit jako studie k obrazu *Milenci u plotu* [164], obojí z roku 1947. Pozadí je tvořeno geometrickými tvary připomínající okna domů. Postavy milenců rozeznáme od ostatního díky dvěma malým kulatým hlavám, které z celé kompozice vynikají především světlou barvou. Matal tak mísí civilizační prvky s fantazijními. Tentýž rok namaloval *Ženu s dvojí tváří* [165]. Takto silně kubizující portrét v následujících letech už nevytvoří. V roce 1947 měl zároveň první výstavu společně se sochařem Ladislavem Zívrem²⁷⁹ v DUMB.²⁸⁰

Kubizující záznamy městských scénérií jsou dokladem Matalovy cesty k uchopení prostoru na obraze pevnými konstruktivními vazbami za pomoci ostrých černých linií. Černou linku použil v kresbě *Ulice* [166], kde kompozici dominuje zvýrazněná postava.

²⁷⁶ Viz Přidal (pozn. 48), s. 18.

²⁷⁷ František Gross (19. 4. 1909–27. 7. 1985). Eva Petrová, *František Gross*, Praha 2005.

²⁷⁸ Jan Kotík (4. 1. 1916–23. 3. 2002). Iva Mladičová et al., *Jan Kotík: 1916–2002*, Praha 2011.

²⁷⁹ Ladislav Zívr (23. 5. 1909–4. 9. 1980). Jaromír Typlt et al., *Ladislav Zívr*, Praha 2013.

²⁸⁰ 25. října–16. listopadu 1947. 48. výstava SVU Aleš. Matal zde vystavil 85 děl. *Bohumír Matal. Ladislav Zívr* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1947.

Tu aplikoval do maleb *Chodec* [167] a *Muž ve městě* [168]. Obrazy mohou být různými variantami na stejné téma. *Muž ve městě* je osvětlen okrovými tóny, zatímco *Chodec* působí víc melancholickým dojmem.

Od roku 1948 opouští racionalistickou a geometrickou strukturu obrazu. Civilistická témata a městský interiér trvají. Někdy pomocí červených nebo okrových tónů osvětluje temný kolorit, jak můžeme vidět v *Pavlači s klecí, šicím strojem a holubičkami* [169]. Vytvořil tak obraz, ve kterém spojil výhled na město, a zároveň na stroj i živý objekt. V roce 1948 vznikly obrazy *Okno s horským sluncem* [170] a *Horské slunce* [171]. Na rozdíl od předchozí tvorby používá velmi světlou paletu barev. Ve středu obou kompozic se nachází lampa – opět motiv stroje. Matal byl výborným kreslířem, který se vyznačoval precizností a smyslem pro detail. *Zatíší s lampou* [172] se vyznačuje přísnou znalostí geometrie. Od lampy ze zmíněných posledních pláten se výrazně liší. Znázorňuje lampu vyšší na štíhlejší podstavci s mnohem větším detailem. Se stejnou detailností nakreslil i *Kolo* [173].

V lidech stále byly zážitky a strach z války. I Matal vytvořil díla, z nichž cítíme nostalgii válečných let. V roce 1948 namaloval monumentální plátno *Válka* [174]. Svou barevností má velmi blízko k dílu Jana Kotíka a, i když znázorňuje vážné téma, nepoužívá temných barev, jako tomu bylo u předchozích děl. Na obraze se nachází čtyři rovnoměrně umístěné postavy, prchající před letouny. Už zde maluje postavu na kole, která bude mít v jeho tvorbě ještě významnou roli. Z výrazu postavy v kresbě *Nálet* [175] cítíme zoufalství a strach prchající postavy před letounem. Téma náletu se v Matalově díle objevuje často, je tak možné, že on sám musel několikrát obdobně prchat. Ke konci čtyřicátých let se některé Matalovy práce stále ztotožňovaly s úsilím kolektivu Skupiny 42, ale už bylo jasné, že je Matal výrazně formující se malíř. Čím dál více se soustředil na poznání objektivní pravdy o člověku a o světě. V prostých věcech a každodennosti člověka objevoval poezii.

Tak jako v díle Jánuše Kubíčka se i u Matala objevuje *Brněnský motiv* [176–178]. V jejich zobrazeních však vidíme odlišnost. Zatímco Kubíček modeluje domy barvou, Matal používá výraznější obrysovou linku. Touto dobou už mohli pobývat ve společném ateliéru. A tak jako Kubíček měl oblíbenou *Hrnčírnu* [33–35], Matal si vybral *Maloměřickou vápenku* [179]. Budovy tvoří z trojúhelníků a kuželů, pohled tak působí velmi staticky.

Zátiší s mrtvým ptákem [180] jako by bylo symbolickým útlumem tvůrčích možností. Každá věc na obraze existuje samostatně, jsou však zahaleny atmosférou nepříznávaného lyrismu. Mrtvý pták by se na první pohled mohl ztratit v množství předmětů na stole. I zde mají hlavní úlohu geometrizující tvary. *Zátiší s holuby* [181] řeší malířsky rozdílně. Užívá průsvitné lazury i hluboké pasty. Hlavní bodem obrazu jsou ležící holubi na stole ve středu kompozice. Nenachází se zde tolik předmětů, vidíme jen stůl a část vázy, která přesahuje ven z kompozice, a tak vidíme pouze její dolní polovinu. Opět využívá silnou černou linku a zobrazení působí realističtěji. Z roku 1951 pochází také pastózní malba *Malíř v ateliéru* [182]. Svým provedením připomíná počátky jeho tvorby. Centru díla dominuje kubizující postava sedící u plátna. Používá hlavně tmavé odstíny modré a šedé.

Matal jednou pravil: „*Víš jaké je dobré obraz? Že když venku prší, tak prší i v tom obraze. A když svítí venku slunko, tak svítí i v obraze. A když seš naštvanej, tak je naštvanej i ten obraz. Ale takovej obraz my nikdy nenamalujeme!*“²⁸¹

Námět deště patřil k Matalovým oblíbeným. V obraze *Děšť* [183] je v centru mužská postava. Jeho plášť splývá se zemí, a tak působí, jako by z ní postava vystupovala. Děšť je zde citelný a sám obraz vypadá, jako by se rozpouštěl. Figury v pozadí maluje tmavými a světlými barevnými obrysy. Celý obraz je tvořen především modrou barvou a její modelací. Malba *Ženy v dešti* [184] působí stejným melancholickým snovým dojmem. Do vertikální kompozice umísťuje ženu s deštníkem, která je ústřední figurou. Za ní se nachází v barevných náznacích další postavy. Na rozdíl od předchozího obrazu, zde Matal užívá odstíny růžové a ve výrazu ženské postavy se značí zoufalství. V obou dílech se pomalu odklání od geometrie.

Na začátku padesátých let se v něm probudí silný zájem o lidský *Portrét* [185]. *Autoportréty* [186–187] vytvořil chvíli po sobě. Poprvé se zobrazuje jako malíř stojící se štětcem a barevnou paletou v ruce před plátnem. Sám upřeně hledí na diváka, jako by právě on měl být tím, koho Matal v obraze maluje, a postava nacházející se v pozadí snad čeká až přijde na řadu. Podruhé se znázornil jako sedící postava na židli před oknem. Upřeně se dívá přes levé rameno. Téměř totožnou postavu, i když působící spíše ženským dojmem, umístil do obrazu *Interiér* [188]. V některých obrazech, jako je tomu i u *Interiéru*, je předmětem Matalovy pozornosti především prázdný nebo téměř prázdný střed. Figura sedí

---

²⁸¹ Viz Kundera – Malina – Svobodová (pozn. 56), s. 12.

na židli před oknem, tentokrát však máme mnohem větší výhled do místnosti. Středem je průhled do další místnosti a z ní z okna ven. Podobně své postavy umisťoval i Edgar Degas.

V druhé polovině padesátých let několikrát zobrazil ženskou postavu ve žlutém svetru. *Žena u okna* [189] zanechává stejný dojem jako *Autoportrét* [187]. Vypadá, jako by byla zaujatá jen svými myšlenkami. Ve zmíněných dílech Matal zobrazil tragédii lidských samot. *Portrét–Žlutý ateliér* [190] je dalším ze série. Figura je středem kompozice, za níž se nachází socha, která je opět znázorněna jen částečně, vrchní částí se zdá, že vystupuje mimo obraz. Podle olejomalby *Hlava (Sestra)* [191] můžeme usoudit, že právě ona byla tou několikrát znázorněnou postavou ve žlutém svetru. Tento portrét maluje ještě na začátku šedesátých let. Obrys *Ženy* [192] však tvoří skladbou z různých barevných čtverečků, ze kterých poznáme, že se jedná o stejnou postavu.

Stejně jako Kubíčka, i Matala zajímala ženská postava před zrcadlem. Ta mu nabízela jedinečnou příležitost k rozvedení analytických postupů nápadných zvláště v práci s obrysovou linkou. Díla *Sedící* [193] a *Zrcadlo s figurou* [194] mají společný odvrácený pohled ženy od zrcadla. Ty se koukají mimo zrcadlo a Matal zachycuje jen jejich částečný odraz. Volí jasnou barevnou paletu, převážně odstíny oranžové a červené. V obou dílech se vrací k prvkům kubismu. Opakem je *Interiér s figurou* [195]. Tentokrát je ženská figura zahleděna do svého výrazu v zrcadle a k divákovi je zády. Pro obraz zvolil realističtější malbu, než tomu bylo u předchozích děl.

Dalším tématem ze života byl cyklus *Cyklisté* [196–202]. Ten začal vznikat přibližně od roku 1952. *Cyklisty* [196] nejprve znázorňuje s neutrálním pozadím. Postavy zabírají téměř celou kompozici, jak už tomu bylo u Matalových děl zvykem. Mužské postavy nejprve zobrazuje stojící u kola nebo sedící. Figury ještě nejsou v pohybu. Hlavní úlohu má barva, kterou pak obtahuje černou linkou a dává vzniknout postavám. Později maluje *Cyklisty* [198] s pozadím přírody, ale stále odpočívající. I v tomto obraze jsou mužské figury definovány souhrou barvy s obrysovou linkou. V roce 1954 dostává obraz *Cyklisté* [199] do pohybu. Exteriér je postupně znovu upozaděn a z některých *Cyklistů* [201–202] se vytrácí reálný model a dominují barvy a tvary. Takto maluje ke konci padesátých let. V těchto kompozicích nevyužívá obrysovou linku k definici postavy, ale vytváří ji z geometrických tvarů. Stejným způsobem maluje obrazy *Kytarista* [203], *Kytarista III.* [204] a *Chlapec s míčem* [205], které jsou předzvukem malířovy abstraktní tvorby. Postavu *Kytaristy* definují geometrické tvary, zatímco u *Kytaristy III.* se figura

vyznačuje sérií barevných linek na pozadí. Divákovo oko se soustředí na střed kompozice, ve kterém se nachází obrys kytary se strunami. Postupně převádí skutečnost na souhru tvarů. *Chlapec s míčem* se svou barevností podobá *Cyklistům* [198] z roku 1953. V zmíněné malbě Matal maluje dětskou postavu v přírodě pomocí kombinace geometrických tvarů a barevných linek. Hlava je nejzřetelnější částí díla, tělo chlapce se pak mírně ztrácí ve zmeti tvarů a obrysů. Trajektorií míče se mohl Matal inspirovat v díle Františka Kupky²⁸² *Amorfa. Dvoubarevná fuga*.

Ke konci šedesátých let navázal obrazem *Mořské dno* [206] na své surrealistické období ve čtyřicátých letech. Modré pozadí si rozdělil mřížkou, do které umístil různé tvary, které měly zobrazovat živočichy pod mořskou hladinou. V malbě silně cítíme ozvuk Joana Miróa. Část jeho tvorby se vázala k informelní a gestické složce abstrakce. Ke konci šedesátých let začal tvořit plátna mondrianovsky čistá, dokonale vyvažovaná a tvarově úsporná.²⁸³ Důkazem je *Ikarův pád* [207]. Na světlé pozadí umístil do středu geometrické tvary. Nejvýraznějším je černý trojúhelník. Je velmi pravděpodobné, že se u něj inspiroval Jánus Kubíček, který využil stejné černé siluety.

V následující tvorbě se odklonil od geometrie a obrazy začal tvořit v duchu lyrické abstrakce. V strukturách a pastózních nánosech představuje barva velmi silné pocity. Vymizel konkrétní smyslový objekt. V obrazech nechával volně stékat barevné emaily. Název obrazu *Totalita* [208] vystihuje už červená barva pozadí. Přesně tuto ostrou barvu si lidé spojí s válkou a totalitarismem. Politickým systémem vládnoucím neomezenou a nekontrolovanou mocí. Malby *Opilý koráb* a *Ptačí hřbitov* [209–210] se vyznačují mřížkou stékající černé barvy v temném pozadí. Obrazy *Kráter*, *Genese*, *Prakrajina* a *Zárodek* [211–214] vychází ze zkoumání a malířského fixování procesů skrytých v organické hmotě. Především v *Genesi* a *Prakrajině* vrství a modeluje barevné pasty, ze kterých se stává protoplazma. Matal si údajně této části svého díla příliš necenil a prožíval ji jako tvůrčí krizi.²⁸⁴

V roce 1966 byla Matalovi uspořádána do té doby největší výstava.²⁸⁵ Bylo vystaveno na 159 děl včetně několika kartin připomínajících Matalovu monumentální

---

²⁸² František Kupka (23. 9. 1871–24. 6. 1957). Miroslav Lamač, *František Kupka*, Praha 1984.

²⁸³ Viz Maliva (pozn. 46), nestr.

²⁸⁴ Viz Kundera – Malina – Svobodová (pozn. 56), s. 27.

²⁸⁵ *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění v Hodoníně – Dům umění města Brna – Oblastní galerie v Gottwaldově, 1966–1967.

tvorbu spjatou s moderní architekturou.²⁸⁶ Výstava prvně proběhla v GVV Hodonín a GSM,²⁸⁷ následně přesídlila do DUMB²⁸⁸ a do OGG.²⁸⁹ Výstavu pozitivně recenzoval Jiří Hlušíčka a Matala řadí nejen mezi vůdčí osobnosti brněnské scény, ale také k význačným osobnostem současného umění.²⁹⁰ Domnívá se, že raná tvorba z let 1945–1949 představuje nejšťastnější a názorově nejjasnější etapu jeho individuálního malířského vývoje.²⁹¹

Na konci šedesátých let se stal Matal opět terčem vládnoucího režimu, a tak se rozhodl opustit Brno a usadit se v údolí říčky Prudká nedaleko Doubravníku. Tvorba na přelomu sedmdesátých let odpovídá vyhraněné podobě geometrické abstrakce, která se nejvíce promítnula do cyklu *Přítomnost člověka* [215–223],²⁹² kterým tak navázal na cyklus *Člověk ve městě* [161–163]. Používal vertikální a horizontální linie, snažil se vytvořit nový řád. Jeho výtvarná řeč je vybudována na ustálených prostředcích štětcové malby. Barvu sevřel do obrazového prostoru, gradujícího v ústředních zhuštěných liniích, jejichž uspořádání vždy neomylně referuje k lidské postavě.²⁹³ Do přehledné vertikální sítě začal čím dál více zakomponovávat diagonální tvary, jež kompozice dynamizují. To lze nejvíce cítit z kreseb *Přítomnost člověka s městem za zády* [222–223], které převádí do horizontální sítě, tvořené ze složitých geometrických tvarů. V sedmdesátých letech navázal na *Přítomnost člověka* malbami *Mlýnu* [224–225], který se jemu a jeho ženě stal oázou klidu, *Pomníku* [226–227] či *Dvojice* [228].

---

²⁸⁶ Výstava Bohumíra Matala, *Rudé právo*, 1966, 18. 11., nestr.

²⁸⁷ 22. května–červen 1966 část první. Červenec–srpen 1966 část druhá. Viz Kudělka – Maliva (pozn. 45), *Bohumír Matal – retrospektivní výstava z let 1945–1965* (kat. výst.), Dům umění v Hodoníně – Dům umění města Brna – Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově ve spolupráci s krajskou pobočkou SČSVU v Brně 1967.

²⁸⁸ 20. listopadu 1966–1. ledna 1967. Procházková síň DUMB. V archivu DUMB se nachází bohatá korespondence, převážně od ředitele Adolfa Kroupy a Niny Dvořákové, s galerijními institucemi, které žádaly o vypůjčení Matalových děl. Díky korespondenci jsou dochovány záznamy i o problémech spjatých s výstavou. Především komunikace se samotným Bohumírem Matalem byla někdy velmi obtížná, a tak se některá dala málem nepodařit na výstavu zapůjčit. Především z vyjádření Dvořákové lze cítit nejistota a frustrace, kdy musela urgovat i Zdeňka Kudělku, aby dodal hlavní text ke katalogu.

²⁸⁹ 19. února–27. března 1967.

²⁹⁰ Jiří Hlušíčka, Z výstavních síní. Sezóna v Brně vrcholí, *Rudé právo*, 1967, č. 3, 3. 1., s. 5.

²⁹¹ Jiří Hlušíčka, Bilance Bohumíra Matala, *Rovnost*, 1966, č. 302, 17. 12., s. 3.

²⁹² Bronislava Gabrielová, Obrazy Bohumíra Matala ve sbírkách Moravské galerie, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1984, č. 37, s. 47–52.

²⁹³ Viz Mráz – Šviková (pozn. 60), s. 7.

7. Pavel Navrátil a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století

*„Pavel Navrátil byl výtvarně činný necelých dvacet pět let. Za ten čas vložil svým malířským dílem cenný vklad do pokladnice české malby druhé poloviny století tím, že poukázal na nevyčerpatelné možnosti krajinářské tvorby zejména i v její smyslově orientované větvi.“*²⁹⁴

Igor Zhoř, 1983

V roce, kdy se formulovala skupina Brno 57, bylo Navrátilovi dvacet pět let. V této době neměl se členy skupiny žádný kontakt. Přátelil se se sochařem Zdeňkem Macháčkem, malířem Karlem Zedníčkem, keramičkou Jaroslavou Macháčkovou-Brzobohatou a historičkou umění Alenou Konečnou. Všichni se scházeli v jeho ateliéru ve Skořepce. Společně tvořili již zmíněnou Skupinu mladých výtvarníků, později označenou za Skupinu 4. Jeho rané obrazy vyjadřují nadšení a mladou energii. Mezi jedno z prvních děl patří *Žena v kavárně* [229]. Jeho tvorba tenkrát vycházela z přímého kontaktu s realitou. Ženu umísťuje k divákovi zády. Celá kompozice se vyznačuje zjednodušenými tvary, zářivými barvami a harmonizujícím prostorem s radostí ze života.

Ke konci šedesátých let maluje narativní zátiší s předměty ze svého okolí [230–234] jakožto reakci na kubistickou malířskou metodu. S Macháčkem sdíleli ateliér v domečku na Vinařské, který dnes už neexistuje.²⁹⁵ V té době se stýkali již s Petrem Spielmannem a se „slováckým hrdinou moderní malby“ Vladimírem Vašíčkem.²⁹⁶ V *Sochařském zátiší* [230] zobrazil zjednodušené torzo na stole, spolu se sochařským náčiním. Díla daného období se vyznačují, tak jako tomu bylo i u Bohumíra Matala, silnou obrysovou černou konturou. Spojitost s Matalem je viditelná především v Matalově *Zátiší s mrtvým ptákem* [180] s Navrátilovým *Mrtvým ptákem* [232]. Navrátil jako by převzal motiv Matalova mrtvého ptáka a umístil jej do své vertikální kompozice. Dramatický obsah podtrhuje volbou kontrastních barev. Avšak Alena Konečná si je jistá, že tou dobou se Navrátil s Matalem nestýkal a jeho tvorbu neznal.²⁹⁷ Oba nacházeli inspiraci v kubismu,

²⁹⁴ Petr Spielmann, O životě a díle Pavla Navrátila, in: *Pavel Navrátil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2001, s. 25–32, cit. s. 30.

²⁹⁵ Viz Konečná (pozn. 71), 7.

²⁹⁶ Ibidem

²⁹⁷ Ibidem

a tak je pravděpodobné, že se jedná o náhodnou podobnost v zobrazení. Navrátil, stejně jako Zedníček, vystavoval jako jeden z nejmladších účastníků na výstavě *Umění mladých výtvarníků Československa* v roce 1958, kde se mohl s Matalovým dílem seznámit.

Navrátil býval také cimbalistou a jeho muzikálnost promítl do děl *Zátiší s trubkou* a *Zátiší s trumpetou a šálkem* [233–234]. Už Petr Spielmann obrazy velmi obdivoval.²⁹⁸ Cítíme rytmizaci barev i tvarů. Trumpetu vždy umísťuje do středu kompozice a dostává se jí hlavní pozornosti od diváka. Jako mnoho dalších v té době maloval obrazy s industriální tematikou se zájmem o svět techniky a stroje. Stroje však nemaloval jako bizarní útvar či surrealistickou hračku, pro něho byl stroj člověkem vymyšlený důmyslný aparát, který umožňuje a znemožňuje sílu. *Maska závodníka* [235] je opět tvořena výraznou černou linií. Tmavá barva pak dominuje celé kompozici. Hlavu závodníka stylizuje do jednoduchých tvarů.

Do jeho tvorby se dostávají i náměty *Městské architektury* [236]. Tu vytváří tektonicky poskládanými barevnými tvary. V rodném Kyjově pak nejraději zobrazoval budovu *Šroubárny* [237–239]. Už zde lze vidět, jak Navrátil postupně omezuje svou barevnou paletu a z pestrých tónů přechází pomalu k více monochromním. V průhledu do *Šroubárny Kyjov* [237] ještě znázorňuje lidskou postavu u stroje. Tvaruje ji především barevnými plochami, které modeluje černou konturou. *Šroubárnu Kyjov* [238] a *Šroubárnu* [239] postupně stylizuje a maluje bez lidské figury. *Staveniště* [240] pak předjímá, jakým stylem bude tvořit v šedesátých letech. Kompozici tvoří především z barevných geometrických ploch a omezuje černou konturu. V dílech *Proluka* [241–242] z let 1958 a 1962 lze vidět změnu výtvarného projevu. Zatímco na konci padesátých let je stále silná černá linka tvořící prostor v obraze, na začátku šedesátých let už ji nepoužívá vůbec. Velké barevné plochy různé intenzity vytváří iluze labyrintů.

Odborné veřejnosti se jako nezávislá tvůrčí individualita představil na samostatné výstavě v KUK.²⁹⁹ Od šedesátých let určují kolorit jeho obrazů především pocity, ne realita. Používal zejména nepestré tlumené tóny. V roce 1960 byl přijat svazem SČSVU a podnikl cestu do Varšavy. Polsko v té době neslo ještě známky válečné destrukce. To v Navrátilovi zanechalo hluboký dojem. Začal tvořit cyklus *Varšavských stěn* [243–245]. Dominuje citlivě strukturovaná barevná hmota, typické jsou střídme barevné odstíny a

---

²⁹⁸ Viz Spielmann (pozn. 294), s. 27.

²⁹⁹ 16. září–15. října 1960.

postrádá lineární vymezení tvaru. Reálný motiv je převáděn do abstraktního. Navrátilovi se tak povedlo zobrazit na plátně strukturu poničených stěn domů.

Kompozice začal postupně důsledně stylizovat a vytvářel cyklus *Hornických krajin* [246–247] a *Těžních věží* [248]. Konstrukce věží evokují figurální kompozice, vycházející z plošných geometrických tvarů. Používá především tóny hnědé a červené. Už v těchto dílech lze cítit přímý vliv díla Čestmíra Kafky.

Ke skupině Brno 57 se přidal spolu s Karlem Hylišem v roce 1962. V té době u něj sílila potřeba harmonizace děl a byla znát expresivnost a lyrismus. Používal převážně pravoúhlé tvary. Vytvářel obrazy *Zasněžených střech* [249]. Malba je zásadně plošná a omezuje se na základní barvy. Při tvorbě výtvarného díla přemýšlel o jeho podstatě a vše promýšlel, a tak dospíval k řadě variant jednoho námětu. Od roku 1963 se v jeho dílech objevuje figurální motiv a zátiší. V několika verzích maluje *Hrnčíře* [250], *Sochaře* [251–252] a *Herce* [253–254]. V obrazech *Sochařů* používá převážně naředlé tóny, připomínající kámen, což je více znatelné z roku 1964. Postavu *Herce* řeší velmi rozdílně. Společný je pouze stejný obrys postavy, tvořený z trojúhelníků a obdélníků. V první variantě využívá bílých a namodralých barev, malovaných plošně, které konturuje jemnými linkami černé a červené barvy. Postava tak jakoby vystupuje z tmavého pozadí. V druhé verzi maluje světlé pozadí, z něž vychází strukturovaná monochromní postava. V *Pracovních stolech* [255–256] se věnuje konfrontaci barevných ploch a na rozdíl od raných zátiší je úplně stylizuje a z jeho obrazů se vytrácí vazba na konkrétní předmětnost.

Ve svém díle se začal soustředit na téma krajinných motivů [258–266]. Jeho umění vyvažuje poměr racionálního a emotivního vizuálního vjemu. Nehledal romanticko-symbolické vztahy a opět vidíme, jak jemně a pocitově pracoval s koloritem maleb. Nezajímal ho jen povrch přírody, ale i struktura. Tvořil barevné pasty a začínal využívat písku k zdrsnění povrchu obrazu. Do kontrastu se dostávají měkce modelované plochy pozadí s jemně rytou kresbou tužkou, v téměř monochromní ploše a přesně nasazenými jakoby jedním tahem štětce vedenými liniemi. Z obrazů *Zamrzlá řeka* [258] a *Podzimní den* [259] barevně dokonale vystihl atmosféru nesoucí období podzimu a zimy. Ve stejném duchu maluje *Mramorový lom* a *Lom* [260–261]. Užívá převážně modro zelených odstínů. Pomocí pastózních nánosů barvy určuje tektoniku obrazu. Střída vertikálu s horizontálou a dodává celému dílu dynamičnost. Přestože ani jedno ze zmíněných děl nemaluje realisticky, o jejich návaznosti na přírodu z jeho malířského vyjádření není pochyb.

V roce 1965 vytváří grafický cyklus *Kompozice* [267–273]. Vesměs opakuje čtvercové a obdélníkové tvary, které přes sebe zkouší různě skládat. Vznikají rozdílné barevné variace monochromních tónů. Už obraz *Zasněžená střecha* [249] a grafiky *Kompozice V.* a *Kompozice VI.* [271–272] připomínají svojí kompozicí abstraktní tvorbu Marka Rothka, který pod sebe umisťoval větší a menší barevné plochy. Rok 1966 byl pro něj významný. Své obrazy vystavoval v GJK³⁰⁰ a poté v GBČ.³⁰¹ Spolu se Zdeňkem Macháčkem podnikli ten rok cestu do Itálie, kde spolu měli společnou výstavu v Perugii.³⁰² Významnější pak pro něj byla cesta do italských Pompejí v roce 1969. Navrátil byl naprosto fascinován tím, co zde viděl. Memento tragické historické události na antickou minulost. Díky tomu vytvořil rozsáhlý cyklus *Pompeje* [274], který rozdělil do dvou poloh. V jedné zobrazuje Pompeje jako vize lávových erupcí za pomoci cihlových až rudých odstínů. Používá pastózní nánosy a vytváří tak dojem, jako by láva vytékala z obrazu. Na druhé straně pak Pompeje znázorňuje jako vyprahlou krajinu, pokrytou dýmem, prachem a popelem. Do obrazů ryje praskliny tužkou a dává tak divákovi ještě větší pocit struktury domů, ukrytých pod nánosem prachu a popele. Vidíme tak Navrátilův zájem i o geologickou stránku. V té době vytváří i obraz *Neronův oblouk* [275]. Zvolená rudá barva podtrhuje tyranii a extravaganci, se kterou římský císař vládl. Jedná se o pozoruhodnou kompozici, jež budí silný expresivní zážitek.

Ke konci šedesátých let se namísto zdůrazňování objemové předmětnosti věnuje konfrontaci barevných ploch v obraze. Hlavní důraz spočíval na vztazích tvárných prvků, což lze nejlépe vidět v dílech *Horizont* či *Bílá krajina* [276–277]. Omezuje strukturální prvky a vrací se k plošné barevnosti. Většinu obrazů v sedmdesátých letech tvoří skládáním barvy v horizontálních liniích nad sebou. Nejzřetelnějšími příklady jsou obrazy *Putující slunce*, *Zimní krajina*, *Zimní řeka* nebo *Zimní horizont* [278–281]. Díla se dále vyznačují vyváženým výtvarným i emocionálním vjemem.

I když se zpočátku zdá, že měl Pavel Navrátil nejbližší k Matalovi, ve své pozdní tvorbě na něj měl jistě větší vliv Jánus Kubíček. Oba umělci byli vyznavači analytické malby a všechny kroky předem promýšleli do nejmenších detailů.

---

³⁰⁰ 26. února–27. března 1966. Viz Spielmann (pozn. 61).

³⁰¹ 14. dubna–15. května 1966. Viz Spielmann (pozn. 62).

³⁰² Říjen 1966. Galerie Luna, Perugia.

8. Vladislav Vaculka a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století

„Jeho práce nebyly akademické či jenom ateliérové, byly to věci sloužící k výzdobě světa jako pěkná brána, štít domu, žudro, boží muka či vyřezávaný vinný lis.“³⁰³

Ludvík Vaculík, 1977

Tak jako ostatní členové skupiny, i Vladislav Vaculka ve čtyřicátých letech vycházel z kubismu, především syntetické fáze, kdy se v obraze opět objevovala ohebná vlnitá linie a barevná paleta byla bohatší. Důkazem je obraz *Slovácký motiv* [282], dílo barevné s doznívajícími prvky kubismu, které lze nejlépe vidět v zobrazení koně. Linie je stylizována v hravou arabesku. Téměř stejná scéna se objevuje na obraze *Návrat* [283]. Ten pojímá o něco více realističtěji s tlumenějšími barevnými tóny. Mimo malbu se věnuje i grafice, především technice suché jehly. *Dívka na kole*, *Mladík s opratěmi* a *Muž s kůzlem* [284–286] provádí bez velkých detailů jednoduchou linkou. Jsou tak úplným opakem, než byly detailní grafiky Jánuše Kubíčka. K signatuře používá značku písmene V v kroužku a umisťuje ji do nerušivého místa v kompozici. Na konci čtyřicátých let se vrací ze studií v Praze zpátky do rodného kraje. Celý život pak působí v Uherském Hradišti. Nový život přinesl novou etapu.

V obrazech z počátku padesátých let převládají národopisné motivy a vytváří cyklus *Rekrutů* [287–292]. Kompozice je převážně tvořena jednou nebo třemi a více postavami. V grafice se opět omezuje na jednoduchou linku [287–288]. Malby se vyznačují zářivými barvami. Na rozdíl od Bohumíra Matala a Pavla Navrátila nepoužívá silnou černou konturu, ale postavy modeluje především geometrickými tvary a barvou. V *Rekrutech* [290] z roku 1950 utváří postavy pomocí obdélných tvarů. Celá kompozice tak působí staticky. O dva roky později jsou *Rekruti* [291] o něco méně statictější. Grafiku [292] z konce padesátých let výtvarně pojímá úplně jinak, než tomu bylo na jejich počátku. Postavy tvaruje barevnými geometrickými plochami.

V regionálním prostředí značně vynikal, a protože patřil k umělcům nepodřizujícím se dogmatům socialistického realismu, byl nucen dělat svou tvorbu

---

³⁰³ Viz Sedlář (pozn. 84), s. 134.

soukromě. Nechtěl totiž navázat na tradiční dílo Joži Uprky.³⁰⁴ Během padesátých let tak byl existenčně závislý na tvorbě keramiky. To, co uplatnil, byla především malba na ni. V užitkové i dekorativní zpočátku navázal tvarem a barevností glazur na tradiční slováckou majoliku. Na keramiku vytvářel rytou nebo štětcem malovanou kresbu. Na talířích [293–302] a vázách [303] realizuje motivy koní, krojovaných jezdců, zpívajících a tančících šohajů, děvčat v hybné a výrazné kresbě, doplněné plošnou malbou harmonických tónů. Nechybí ani náměty jako *Don Quijote* či *Triga* [293–294]. Po předchozím údobí, v němž zdobil víceméně tradiční tvar osobitou malbou, začal plasticky utvářet dekorativní a užitkovou keramiku. Odhodlal se tvořit keramické reliéfy a vytvořil díla, která mají charakter volné plastiky. Tou je *Jízda králů* [305], kde má každá postava vlastní příběh s koněm. Někdo koně uklidňuje, jiný zas spořádaně sedí. Vypadá to, jako by se navzájem nevnímali, kompozice tak působí dynamicky živě. Už v této době začal znázorňovat postavy hudebníků. *Hudce* [304] z roku 1950 modeluje geometrickými tvary a velmi se liší od anatomie, kterou bude používat o pár let později.

Cyklus *Jízda králů* [305–314] vytváří od roku 1942 až do konce života. Na začátku padesátých let maluje kompozici se dvěma koňmi a třemi mužskými postavami. Dva muži sedí na koních, zatímco třetí stojí v levém rohu kompozice. V provedení jsou stále ozvuky kubismu a barvu nanáší v plochách bez obrysové linky. Do cyklu se řadí také různé variace grafik *Hlavy krále* [307–309]. Hlavu zobrazuje z profilu s růží v ústech. Čistou kresbu motivu obohacuje dekorativními prvky především na hlavě a v ošacení. Využívá tak, co uplatňoval v keramice. V roce 1958 přešel od techniky suché jehly k linorytu [312–313]. Jeho výtvarný projev se tak zásadně proměnil, posunul se kubizujícím rozkladem. Postavy netvoří kresebnou linkou, ale skládá je z geometrických barevných tvarů působících jako sgrafitová odkrývaná plocha. Vertikálně umístěné obdélníky propojuje s ostrými trojúhelníky. Scéna tak působí velmi odlehčeně, čemuž pomáhají zvolené odstíny růžové, fialové a žluté. Ve stejném duchu vytváří i *Růži* [313]. Od malých kreseb přešel k monumentální tvorbě gobelínu. *Jízda králů (Návrh ke gobelínu)* [314] se pyšní rozměry a neobyčejnou barevností. Vaculka předvádí precizně promyšlené umělecké dílo. Každá postava má svou určitou barevnost a ornament. Pozadí tvoří modrou barvu, z níž kontrastně vystupují odstíny žluté a červené. Celá kompozice je zaplněna lidskými figurami a koňmi. Sytý barevný realismus slouží ke zvýšení monumentálně dekorativního účinku.

---

³⁰⁴ Joža Uprka (26. 10. 1861–12. 1. 1940). Jaroslav Kačer, *Joža Uprka: 1861–1940*, Hodonín 2011.

Miloval vznešenost ušlechtilých koní, o čemž svědčí velké množství výtvarných prací, ve kterých je hlavním tématem *Kůň* [315–318], *Šohaj na koni* [319–326] a samotní *Šohaji* [327–329]. Pro námět *Růžového koně* [315] použil techniku monotypu. Kůň je středem kompozice a spolu s ním se zde nachází muž, který se ho snaží osedlat. Podobný malebný rukopis používal i na keramice. Na konci padesátých let vytvořil *Bílého koně* a *Červeného koně* [316–317]. Bílého koně na modrém pozadí maluje z pohledu zezadu se sedící figurou. Červený kůň je vyobrazen z profilu bez lidské figury. Pozadí zvolil Vaculka kombinací modré a žluté. Kůň má pozvednutou levou nohu, jak tomu je i v grafice *Kůň se sluncem* [318]. Ten je tvořen plošnými tvary, jako tomu je u grafiky *Z jízdy králů* [312]. V *Šohaji na koni* [321] také vidíme rozdíl, jak pracoval s grafikou na začátku a ke konci padesátých let. Obrysová linka je jednoduchá, doplněná spirálkami a geometrickými tvary, což dodává námětu potřebný folklórní dekorativismus. Změna v projevu je dána především jinou technikou a *Šohaje s koněm* [322] zobrazuje stejným stylem provedení a barevností jako *Koně se sluncem*. Kompozice postupně obohacuje o více postav koní i šohajů [323–326]. Z tématu jsou dochovány i kresby tuší *Kůň se šohajem* [324–325]. Zatímco k jedné využívá štětce, u druhé zvolí pero. Kompozice je totožná, avšak kresba perem připomíná více jeho období začátku padesátých let s malým rozdílem, kdy obrysová linie není tvořena vlnkovitým rukopisem, ale je přísně rovná, statictější. V *Šohaji na koni* [326] z roku 1960 nám Vaculka dokazuje, jak se mu povedlo vyvážit jednoduchost zobrazovaného tématu plošnými tvary, a zároveň dekorativní účinek s použitím sytých barev, v tomto případě kombinací černé a fialové barvy. Kůň i šohaj jsou černé barvy s fialovým pozadím a fialovými detaily v těle.

V díle Vladislava Vaculky se také často objevuje motiv lásky. V námětu *Matky s dítětem* [330] cítíme odkaz na biblický námět Madony s dítětem. Klečící matka drží své dítě v náručí a tiskne si ho pevně k hrudi a obličejí. Barevnost je opět vyvážená. Postava dítěte má nejvýraznější barevnou konturu v obličejí a tělo s vlasy jsou ve velmi jemných odstínech modré a žluté barvy. Matka je naopak ošacena v červeno oranžových šatech, a tak kontrastuje s postavou dítěte, které díky tomu vynikne a je středem kompozice. Pozadí je pak tvořeno kombinací těchto barev v geometrických obrysech. Znázorněním lásky jsou také *Milenci* [331–334]. Ty buď zobrazuje jako postavu muže a ženy v objetí [331–332] nebo se soustředí pouze na motiv dvou hlav [333–334] splývající v jednu. Ve středu se tak nachází jedno oko patřící muži i ženě a jedna propojená ústa. Grafická díla nejspíš tvoří největší část jeho tvorby, což uplatnil i v množství *Novoročenek* [334–342], převážně pro

soukromníky nebo pro Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Vyhovovala mu svou plošností, při které mohl využít kubistické stylizace folklórních motivů.

Jemu a jeho ženě Idě se podařilo spojit prvky lidového umění se soudobým výrazem.³⁰⁵ Vystavovali v Malé galerii DUMB.³⁰⁶ Dle Zykunda to byla jedna z nejlepších výstav, která tam doposud byly uspořádány. Zatímco Ida vytvořila menší figurky jemné barevnosti, Vladislav je oproti ní monumentálnější, méně střídmy ve výrazu a barevnosti, a tím je i odvážnější. Snaží se tím keramiku odprostit od názoru, že patří do uměleckého průmyslu, a tím je podřadnější oproti sochařství a malířství. Vaculka se díval na lidový život očima člověka moderní doby. Zykund konstatoval, že „[...] *ukazuje emocionální možnost keramiky samé, její rovnost mezi všemi ostatními výtvarnými disciplínami.*“

V šedesátých letech znovu rozvinul malbu i mimo folklórní tematiku. Na rozdíl od ostatních členů skupiny se Vaculka v návalu abstraktního umění nevzdal figurálního motivu. Obrazy tvořil silnými vrstvami barevných past a kompozice budoval z vertikálně nebo diagonálně vedle sebe řazených barevných pruhů, a tak balancoval na pomezí reality a abstrakce. Civilní námět *Na molu* [343] je toho zdárným příkladem. Postavy tvaruje barevnými pásy a navzájem je od sebe rozlišuje kontrastními barvami a vytváří tím určitou tektoniku obrazu. Na pozadí zvolil modrou barvu, jakožto barvu vody. Opět znázorňuje i postavu *Šohaje* [344] s koněm. Jde o dílo na první pohled velmi chaotické, avšak s menším odstupem vidíme, jak Vaculka malbu promyslel do detailu. Ve změti barevných ploch po chvíli soustředění vystoupí dvě postavy na koních, kteří jsou umístěni vertikálně nad sebou. Tímto způsobem bude Vaculka vytvářet další malby. Postava *Ve dveřích* [345] z roku 1957 je jednou z nich. V kresbě [346] z roku 1960 postavu tvoří převážně kruhy a trojúhelníky a celkově působí velmi geometricky. Pozadí vytváří horizontálně skládanými tvary. V malbě už naopak používá barevné vertikální pásy.

Mimo civilní vytvářel i témata biblická. Oblíbil si Trigu, antické trojspřeží. *Černá triga* i *Kompozice–Triga* [347–348] se vyznačují stejnou monochromní barevnou paletou. Nejvýrazněji vystupují barevné plochy tvořící hlavy a tělo koní. Postava na voze vyniká zobrazením obličeje z profilu. Z vozu pak lze nejlépe rozeznat obrys kola. V roce 1962 měl výstavu *Vladislav Vaculka monumentální tvorba 1958–1962*.³⁰⁷ Hned poté podnikl

---

³⁰⁵ Viz Zykund (pozn. 74), s. 9.

³⁰⁶ 4. září–29. září 1957. Petr Spielmann, *Keramika Idy a Vladislava Vaculkových* (kat. výst.), Malá galerie Brno 1957.

³⁰⁷ Červen–červenec 1962, GVV Hodonín.

cestu do Sýrie a Libanonu.³⁰⁸ Oslovily ho formy starověkých kultur Blízkého východu. To dalo za vznik děl s námětem *Samaritána* [349–350]. V roce 1964 maluje *Milosrdného Samaritána (Pietu)* [69], kde je středem kompozice ležící mrtvé tělo v klíně. Celá kompozice je opět tvořena vertikálními pásy barev, a tak se horizontálně ležící postavě dostává hlavního slova. Pastózními nánosy barev se přiblížil k informelní tvorbě. Tak, jako Jánuše Kubíčka a Bohumíra Matala, i Vladislava Vaculku zaujal námět *Ikarova pádu* [351–352], který ztvárňuje výrazně odlišně než jeho přátelé. Zatímco Kubíček a Matal znázorňují postavu Ikara jako černý objekt na pozadí, Vaculka zvolil neurčité načervenalé tvary. *Ikarův pád* [351] z roku 1963 v divákovi vyvolává pocit nicoty. Změti červených tvarů na středu kompozice s modrým pozadím tak znázornil nezadržitelnost pádu a následnou zkázu. K tématu se vrátil o pět let později. Malba [352] je opět tvořena barevnými vertikálními barevnými plochami. Postavu Ikara maluje v červených a oranžovo žlutých tónech slunce. Slunce, ke kterému se Ikarus přiblížil tak nebezpečně blízko. Všechna zmíněná díla podřizuje Vaculka geometrickému řádu.

Stejně jako Pavlu Navrátilovi, i Vaculkovi byla blízká hudba. Kresby *Houslistů, Klarinetistů a Trubačů* [353–356] vytvářel už od roku 1960. Ty vytváří především ostrou kresebnou linii. Kvaše *Studie hudebníka* [357–358] zcela jistě sloužily jako předloha k výsledné olejomalbě *Klarinetisty* [359]. Vaculka zkoušel různé barevné kombinace, až nakonec zvolil různé odstíny modré a světle žluté barvy. Postava hudebníka je zde mnohem zřetelněji viditelná, než tomu byl u předchozích maleb.

Prostřednictvím keramiky se dostal k sochařské tvorbě. První sochy začal tvořit kolem roku 1963. Ty dokázal interpretovat v osobité syntéze kubistických a keramických prvků. Vaculka sochařsky ztvárňoval některé oblíbené motivy ze svých obrazů a kreseb. Příkladem je *Klarinetista* [360]. Postavy zeštíhluje a vertikalizuje. Svým strukturálním pojetím mohou mírně připomínat dílo Alberta Giacomettiho. V dílech *Král a Hlava šohaje* [361–362] kombinuje konkávní a konvexní objemy, hladké a strukturální, oblé a geometrické, glazované a nečleněné plochy. Tímto způsobem si mohl vynahrazovat folklórní výraznou barevnost. Socha *Don Juan* [363] je dalším důkazem zaujetí v Piccasově inspiraci negerskou skulpturou. Obličej stylizuje geometrickými tvary, zatímco vlasy tvaruje spirálami, tak jako to dělává i ve svých kresbách. V díle *Šohaj s koněm* [364] se mu podařilo transponovat kubizující vertikální sekce do trojrozměrného světa plastiky. Bronzová hlava *Křik* [365] v divákovi vyvolává vzpomínku na *Výkřik* od Edvarda Muncha.

---

³⁰⁸ Viz Ševeček – Vozárová (pozn. 89), s. 3.

Podle proporcí lze usuzovat, že Vaculka znázornil hlavu ženy. Plasticky vystupující oči a ústa zdůrazňují pocit zoufalství křičící osoby. Ke konci šedesátých let se vrací k tématu hudebníků. Zde vyvstává otázka v dataci. Dílo *Trumpetista* [366], uložené ve GSM, je téměř totožné s dílem *Klarinetisty* [360], uschované v GVVU Hodonín. *Trumpetista* je datován kolem roku 1970, *Klarinetista* pak 1963. Stejný rozpor je v plastice *Hudce* [367] z roku 1963, z expozice KGVUZ a *Houslisty* [368] z roku 1972, ulz GSM. Opět se jedná o díla téměř totožná. Podle datování kreseb by daný soubor hudebníků odpovídal spíše začátku šedesátých let. Protože jsou díla signována pouze Vaculkovou značkou V v kroužku, nelze s přesností určit datum vzniku. Je zde ovšem možnost, že Vaculka díla ze Slovákého muzea zpracoval znovu o několik let později v téměř totožném variantě. Všechna díla hudebníků však mají společné východisko ve strukturálním informelu.

Normalizace v sedmdesátých letech umělce opět vyloučila z veřejného výtvarného života. Ve velké míře se začal zabývat tvorbou plastik a šperků. Na začátku sedmdesátých let vytváří několik verzí *Hlav žen* [369–371]. Ty znázorňuje po krk, s dekoltem, a nakonec i se zkříženými pažemi. Všechny se vyznačují nepřírozeně štíhlým a protáhlým krkem a výrazným poprsím. Obličej je stylizovanější, než tomu bylo u *Hlavy Šohaje a Krále*. Převažují ostré linie a plochy, které nebudí takovou expresivnost. *Žena v okně* [371] je interpretací klasického života na slováckém venkově. Součástí díla je dřevěný okenní rám, ve kterém je bronzová socha umístěna. Celé dílo tím dostává větší hloubku a jakousi ucelenost. Nejedná se pouze o sochu bez umístění a na diváka tak působí jako scéna z denního života.

Vladislav Vaculka byl nejvíce omezován vládnoucím režimem ze všech členů skupiny Brno 57. Dokázal toho však využít a vznikla tak díla, ač odlišná od jeho kolegů, výtvarně stejně kvalitní. Ve své tvorbě dospěl k pevnému přesvědčení, že tradiční téma může zobrazit naprosto novou moderní malbou.³⁰⁹

---

³⁰⁹ Viz Sedlář (pozn. 84), s. 131.

9. Vladimír Vašíček a jeho výtvarná tvorba v 50. a 60. letech 20. století

„Vašíčkův pozitivní rytmický a koloristický smysl by byl sám o sobě schopen působit jako jistá úleva v situaci, kdy tak velká část naší mladé malby je zaujata pochmurnou estetikou materiálního umění tmavým nebarevným malováním, zahořklým a zpovídajícím se z lidské samoty.“³¹⁰

Jiří Padrta, 1966

Po studiích v Praze se Vladimír Vašíček vrátil zpět do rodných Svatobořic. Zobrazovanou skutečnost přetvářel fauvistickým koloritem a souběžně potlačoval prostorovou modelaci. Typické jsou plošné nánosy barvy s přidanou lineární konturou. Obrazy reflektovaly životní události jeho života a oprostil se od nadbytečných detailů. Barevné plochy geometrizoval v duchu kubismu a hlavní účinek měla hra s barvou. *Svatobořice* [372–373] ze začátku padesátých let maluje ze stejného pohledu s rozdílnou barevností. Rád využíval kombinace modrých a žlutých tónů. Tak jako Pavlu Navrátilovi, i Vašíčkovi byla velikou inspirací příroda. Jeho malby však vznikly o deset let dříve naprosto odlišným způsobem. Jeho krajiny nejsou přesným zobrazením reality, a přesto nejsou ani úplně abstraktním dílem jako tomu bylo u Navrátila. Olejomalba *Letní krajina světlá* [374] z roku 1956 ukazuje malý odklon od žhavé palety k chladným modrým tónům. Kompozici dominují jednoduché tahy štětcem ve slabých barevných vrstvách.

Od poloviny padesátých let se i v jeho kompozicích stává hlavním námětem ženská postava, kterou znázorňoval na poli, při práci či na trhu. V díle *Odpočívající* [375] z roku 1951 zobrazuje ženu sedící v trávě. Tu maluje v duchu postimpresionismu a stejně jako Matal nebo Navrátil používá silnou obrysovou konturu, v jeho případě však ne černé barvy, ale vždy o odstín sytější, než je tomu u barevné plochy. V obrazech z druhé poloviny padesátých let *Dívka na kole*, *Okrajování řepy*, *Dívka s nádobou na hlavě* a *Sběračka obilí* [376–379] se vrací k odkazu kubismu. Postavy žen modeluje geometrickými tvary, převážně tedy barevnými trojúhelníky. Podobně si počínal Bohumír Matal v dílech *Cyklistů* [200–202] a Jánuš Kubíček v anatomii ženských figur. Nebude

---

³¹⁰ Jiří Padrta, Vladimír Vašíček, *Výtvarná práce XIV*, 1966, č. 1, 20. 1., s. 6.

náhoda, že se tak dělo právě v letech zrodu skupiny Brno 57, kdy spolu umělci trávili mnoho času. Postavy *Žen na trhu* [380] nemodeluje geometrickými tvary, začíná však užívat kombinaci obličejů z anfasu a profilu, které spojuje linka uprostřed, znázorňující nos. Na první pohled tak hlava působí jako jedna. Podobně vytvářel díla *Milenců* [333–334] Vladislav Vaculka, který měl svou lokalitou působení k Vašíčkovi nejbližší. Takto znázorňuje i *Dvě ženy* [381], jejichž těla opět tvoří z barevných ploch převážně modrých a růžových tónů s přísnou konturovací linkou.

Kolem roku 1957 začal vytvářet obrazy s námětem *Podzimu* [382–384]. Středem kompozice je žena oděná v šatech, která svou barevností splývá s pozadím. Od toho ji Vašíček oddělil kombinací horizontálních a vertikálních tvarů. V případě *Podzimu* [384] z roku 1960 použil i jemné červené kontury. Dané barevné roční období mu dovolilo barevnou harmonickou hru. V podzimních měsících se také sklízí *Kukuřice* [385], kterou Vašíček nemaluje odstíny žluté a béžové, což by více odpovídalo realitě, ale naopak využívá chladných odstínů modří a šedi. Klasu znázorňuje modrými linkami a hrubými tahy štětce podtržené černými menšími plochami a tenkou linkou.

Na konci padesátých let lze z obrazů cítit lyrický prožitek a díla oplývají převážně teplými barvami. Vytvořil několik nefigurativních akvarelů a křídlových temper s náměty *Vesnice, Růžová vesnice, Vesnice ve slunci, Podzimní vesnice* [386–389] a *Krajiny, Krajiny za vedra, Krajiny o žních a Podzimní krajiny* [390–393]. Témata tak byla ideální pro jeho výrazný kolorit. Vesnice maloval v barevných plochách rozdělených černou nebo červenou konturou. U krajin používal pastózní barvy, které navzájem kontrastovaly, takže nebyla potřeba obrysová linka. A tak jako Kubíček, Matal a Navrátil, i Vašíček zobrazuje industriální stavbu, v jeho případě *Továrnu (Elektrárnu Hodonín)* [394]. Využívá geometrických tvarů a bílá vynechaná místa vytváří obrys budovy.

Na začátku šedesátých let pokračuje v zobrazení ženské figury. Maluje *Zelený deštník* [395], kde jsou středem kompozice opět dvě ženy, z nichž jedna drží onen zelený deštník. Barvu nanáší opět plošně s lehkou konturou. Malířský rukopis mění v díle *Žena s nádobou* [396]. Plošně rozprostřené barevné skvrny slučuje s lineární obrysovou konturou. Takto postupuje i při vytváření obrazu *Dvou žen* [397]. Obrysy těl znázorňují jednoduché červené linky provedené jedním tahem štětce. Ty pak kontrastují s pastózními barevnými skvrnami, kterými dodává figurám plastičnost. Lze vidět Vašíčkův postupný přechod směrem k abstrakci, která bytostně souzněla s jeho smyslovou orientací.

Ve Vašíčkových dílech začaly převažovat odstíny žluté, červené a modrobílé barvy. Hlavně žlutá barva mu pomáhala vystihnout atmosféru námětu obrazu, například *Žně* [406], aniž by musel zobrazovat přesnou realitu. Modrá a žlutá byla oblíbenou i v pozdním díle Jánuse Kubíčka. Začal více využívat špachtlí, kterými vytvářel hrubé a jindy zase ploché nánosy barvy. Tu nechával volně stékat z tuby. Nikdy však neakceptoval duchovní symptomy informelu.³¹¹ Od barevné palety se nedokázal, na rozdíl od Navrátila, odpoutat. Vašíček sice byl v úzkém kontaktu se členy skupiny Brno 57, jeho projev však vyznačuje naprostou individualitu, což bylo spjato i s jeho pobytem na venkově.

V roce 1962 maluje *Únik* [398] v duchu mondrianovské kompozice. Vedle sebe skládá barevné čtvercové a obdélníkové tvary, jež protíná horizontálními a vertikálními liniemi tmavé barvy, které tak dynamizují jinak světlou kompozici. V prvním rohu tvoří černé poloobloukové linie vzájemně se protínající. Podobně tvořil o rok dříve Matal obraz *Ikarův pád* [207]. Je možné, že právě u něj našel Vašíček inspiraci, která se promítla i v Kubíčkově *Ikarově pádu* [148]. Dále černé linie uplatňuje v díle *Pták ohnivák* [399].

V první polovině šedesátých let na chvíli odbočuje ke grafickému zpracování *Ženské hlavy* [400–403]. Vytvořené monotypy na nás působí jako negativy. Z černého pozadí vystupuje ženská hlava, kterou Vašíček utváří jednoduchou lineární kresbou.

V duchu žluté harmonie maluje v průběhu šedesátých let obrazy *Doba sklizně II*, *Žlutý obraz*, *Žně*, *Cestou do města* a *Stálý přechod* [404–408]. Zpočátku dává vyniknout geometrickým tvarům navzájem překrývajícím se, doplněných tenkou konturou. Postupně kompozice zjednodušuje a nechává na diváka působit hlavně barvu bez linií. I když nepoužívá monochromní tóny, svou strukturou se obrazem *Stálý přechod* [408] přiblížil k informelu. Nebál se přiznat tahy štětcem a špachtlí tvaroval pastózní barvu tak, aby tvarům dala vyniknout místo obrysové linky.

Stejně jako v Kubíčkově cyklu *Pohybů ve vodě* [111–114], se i ve Vašíčkově abstrahujících obrazech nachází obrysy figury. Příkladem je *Modrý akt* [409], ve kterém ve středu kompozice dominují modré tvary, z nichž lze po větším soustředění vypožorovat kubizující postavu. V obrazech *Podzimní vegetace* a *Prolínání stínů* [410–411], rozkládá námět do abstrahujících tvarů, avšak ještě používá jemnou kubizující konturu. Od roku 1964 tvoří svá díla tak, jako tomu je u obrazu *Stálý přechod* [408]. Čím dál více používá špachtle a dodává tak svým dílům strukturální povrch. Malby *Rozptýl*, *Vlnění*, *Produkce*,

---

³¹¹ Viz Maliva (pozn. 102), s. 9.

Vnitřní obraz, Styky a Dějové proudy [412–417] spojuje nejen modrá paleta, ale především kompozice obrazu. Vašíček směřuje divákovo oko do centra, zatímco pozadí svými jemnými tóny neruší děj uprostřed. Zde vedle sebe umísťuje geometrické tvary, od ostrých po kruhové. Tím dává vyniknout dynamice celé kompozice. Kolem roku 1967 se jeho projev začíná umírňovat a vrací se k plošnějšímu barevnému nánosu. V díle *Rozběh* [418] mění studenou paletu modrých tónů za teplé odstíny červené a oranžové. Na bílém pozadí tak působí jako střepiny ve vzdušném prostoru. V *Probuzení* [419] maluje směs obdélníků převážně našedlých a bílých odstínů, zpoza nichž vystupuje slunce, znázorněné žlutou barvou, kterou překrývá pestrými oranžovými linkami. Ty pak dále používá v dílech *Modrý obraz* a *Utrpení času* [420–421].

Po roce 1969 se i on musel stáhnout do ústraní a ekonomické zajištění rodiny nacházel v netvůrčí práci při restaurátorské činnosti v regionu.³¹² Na začátku sedmdesátých let tak nastal útlum v jeho malířské tvorbě. Menší útěchou se mu stal kvaš, ve kterém se vracel k dynamicky malovaným kompozicím [422–423].

---

³¹² Ibidem, s. 10.

Závěr

Vládnoucí komunistický režim padesátých let stanovil program socialistického realismu, spojený s ideologií vládnoucí strany. To vedlo k redukci smyslu kultury a umění na pouhou režimní propagandu. Zmírnění nastalo v roce 1956, kdy bylo povoleno zakládat tvůrčí skupiny. Umělci, většinou z přátelských kruhů, tak začali vytvářet různá uskupení, aby mohli svoji tvorbu představit veřejnosti.

Není náhodou, že byl kubismus jako jeden z hlavních inspiračních zdrojů v českém moderním umění. Českým umělcům se naskytovala možnost návštěvy převážně pařížských výstav, a tak si své poznatky mohli předávat. Každé současné umění bylo moderní a vycházelo ze současného života. Brno se počtem nově vznikajících skupin vyrovnalo Praze. Jako první se na jaře roku 1957 začali scházet čtyři spolužáci zdejší Školy uměleckých řemesel. Mezi nimi byl i malíř Pavel Navrátil. Označili se jako Skupina mladých výtvarníků, později jako Skupina 4. Jejich výstavní činnost však neměla dlouhého trvání. V prosinci 1957 se, tenkrát ještě jako bezejmenný kolektiv, představila skupina Brno 57. Umělcům šlo především o lidské měřítko, postoj k životu a o pravdivý výtvarný projev a výraz. Skutečnosti nechtěli dosáhnout jejím napodobením. Výtvarné experimenty vedla touha po pravdě, kterou každý ze členů zobrazoval svým způsobem. Právě na tvorbu členů skupiny Brno 57 se zaměřila předložená diplomová práce.

Cílem bylo vytvořit co nejvíc ucelený pohled na výtvarné dílo nejvýraznějších členů v období padesátých a šedesátých let dvacátého století. Tedy těsně před vznikem skupiny a po jejím rozpadu po roce 1964. Počáteční nejasností předložené práce byla uváděná jména členů. V kapitole *Dosavadní stav bádání* jsou uvedeny nalezené chyby a následně objasněny u členů Vladimíra Vašíčka, Ivana Rullera a Jaromíra Sirotky. S jistotou pak víme, že vznik skupiny iniciovali malíři Jánuš Kubiček a Bohumír Matal. A byl to Matalův ateliér na České ulici, který se stal důležitým místem pro diskuze o jednotlivých dílech i obecných problémech. Teoretickou část zastávali uměnovědci Zdeněk Kudělka, Jaromír Zemina a Petr Spielmann. Právě Spielmann vytvořil programový text při příležitosti první výstavy skupiny v pražské Galerii mladých na Vodičkově ulici v roce 1957 a úvodního slova se ujal Kudělka. Dále se v ateliéru setkávali s architekty Ivanem Rullerem, Zdeňkem Řihákem a Jaromírem Sirotkou. Ti byli především dobrými přáteli s Matalem a účastníky diskuzí. Výstav se zúčastnili jako návštěvníci, proto jejich činnost

není podrobněji rozvedena. Stejně je tomu u hudebního skladatele Jana Nováka, který byl svou činností významnější ve Tvůrčí skupině A. V roce 1962 se ke skupině přidali sochař Karel Hyliš a malíř Pavel Navrátil.

Jánuš Kubíček během působení ve skupině pracoval převážně na cyklu *Hra s míčem*. Ve znázornění figur uplatňoval, co znal z kubismu. Byl nejspíše výtvarně nejaktivnějším členem skupiny, což mu umožňovala podpora jeho ženy. Ta se starala o finanční zázemí, a tak mohl Kubíček trávit hodiny denně ve svém ateliéru na Františkánské ulici. Od poloviny šedesátých let se začal čím dál více přiklánět k abstrakci. Obrazy ke konci šedesátých let se vyznačují především kombinací barevných geometrických ploch. Lze však vidět jistá umírněnost, která mu nedovolila přejít k úplnému informelnímu pojetí.

Bohumír Matal byl velmi společenský, a tak není divu, že právě jeho ateliér se stal centrem brněnské výtvarné scény. I přes značnou kritiku na začátku padesátých let dokázal postupně přesvědčit odbornou veřejnost o své umělecké kvalitě. Během působení ve skupině pracoval již na zmíněném cyklu *Cyklisté*. Tak jako Kubíček, i on uplatňuje geometrii a čisté barevné plochy. Během šedesátých let začal tvořit v duchu strukturální abstrakce. Svojí tvorbou se přiblížil k informelu mnohem více, než tomu bylo u Kubíčka.

Vladislav Vaculka čelil největšímu omezení vládnoucím režimem a na rozdíl od Kubíčka se mu výtvarná práce stala obživou. Musel přizpůsobit svůj projev vládnoucímu režimu, ale díky tomu se ukázala jeho umělecká všestrannost. Je málo oblastí, které by se tak výrazně obrazily ve výtvarném umění jako Slovácko. Vynikal ve skupině především díky folklórní tematice, kterou užil jak při tvorbě nádobí, tak v malířském díle v šedesátých letech. Cyklus *Jízda králů* vytvářel v kresbě, grafice, malbě i soše. Dalo by se říct, že nejrozsáhlejší část jeho výtvarné tvorby tvoří právě grafika. Na začátku šedesátých let se vrací k malbě. Vaculka se nikdy úplně nevzdal figury, přesto se jeho malířský projev začal ubírat směrem k abstrakci.

I Vladimír Vašíček do Brna dojížděl, a to z rodných Svatobořic, kam se vrátil po studiích v Praze. Ve své tvorbě vycházel především z venkovského prostředí. Barevné plochy geometrizoval v duchu kubismu a hlavní účinek měla hra s barvou. Příroda se mu stala velkou inspirací, tak jako Pavlu Navrátilovi, její zobrazení se však diametrálně lišilo. Vašíček nikdy neakceptoval duchovní symptomy informelu a nedokázal vytvářet monochromní díla. Pestrá paleta se stala nejvýraznější složkou jeho díla, tak jako tomu bylo i u Vaculky.

V roce 1962 se ke skupině přidal sochař Karel Hyliš. Počet dohledaných děl patří k nejmenším ze všech členů skupiny. Na začátku padesátých let vytvářel plastiky velmi realisticky a postupně přechází ke zjednodušení objemu už kolem roku 1957. Pracoval s bronzem i se dřevem a zcela opustil realitu. Ostré kontury, které používali umělci v malbě, převádí Hyliš do plastiky. Inspirací mu mohly být Picassovy masky, inspirované negerskou kulturou.

Ve stejný rok jako Hyliš se ke skupině přidal Pavel Navrátil. Byl jejím nejmladším členem, tak jako byl Matal ve Skupině 42. První dohledaná díla pochází z roku 1957. Podle vzpomínek jeho přítelkyně Aleny Konečné ještě neznal Matalovo dílo, ale setkávali se s Vladimírem Vašíčkem. Právě rané Navrátilovo dílo bývá často spojováno s dílem Matalovým. Oba používali silnou černou konturu, což však nebylo tou dobou neobvyklé, a tak je opravdu možné, že podobnost jejich děl je čistě náhodná. Zcela jistě však na něj působilo dílo jeho švagra Čestmíra Kafky, který byl činný v pražské skupině Trasa 54. Pro jeho práci byla důležitá cesta do Varšavy, kde se setkal ještě s poničenými budovami v důsledku války. Atmosféru poválečného města se mu podařilo na plátně zachytit v monochromních tónech a pastózními nánosy dokonale vystihuje strukturu kamene a betonu. Jistě není pochyb, že to byl právě Navrátil, kdo se nejvíce přiblížil umělecké scéně v Praze. Zatímco v Praze vznikly první obrazy s projevy abstrakce a informelu okolo roku 1959, v Brně se tak děje až v polovině šedesátých let. Informelní vlivy se jistě podařilo nejlépe zpracovat Navrátilovi, a to v cyklu *Varšavských stěn* a Matalovi, v obrazech *Opilý koráb*, *Genese* či *Prakrajina*.

Všechny členy spojovala počáteční inspirace v kubismu, který je v umírněnější podobě provázel po celá padesátá i šedesátá. Jak se na začátku působení skupiny shodovali ve výtvarném způsobu i v zobrazovaných námětech, tak se již na začátku šedesátých let začali pomalu rozcházet ve výtvarných názorech na abstrakci, a tak bylo lepší seskupení rozpustit, aby se každý mohl věnovat dané tematice se svým výtvarným názorem.

Předložená diplomová práce uceluje a prohlubuje informace o skupině Brno 57, které se v některých publikacích rozcházely. Cílem nebylo zkoumání celoživotního díla všech členů, které by přesahovalo rozsah diplomové práce. Pozornost byla zaměřena především na období padesátých a šedesátých let. Podařilo se dohledat značné množství výtvarných děl členů, mezi nimiž byla i některá díla ze skupinových výstav. Díky tomu bylo možno dobře porovnat, jak si s některými podobnými náměty i vlivy ze světa umělci poradili. Obrazová příloha však není celistvou ukázkou jejich tvorby v padesátých a

šedesátých letech. Byla vybrána především díla, která umělce spojovala a nejlépe vystihovala jejich umělecký názor.

Seznam použitých zkratek

DUMB – Dům umění města Brna

DUG – Dům umění v Gottwaldově

DPK – Dům pánů z Kunštátu

DPP – Dům pánů z Poděbrad

DUZ – Dům umění ve Zlíně

GBČ – Galerie bratří Čapků v Praze

GJK – Galerie Jaroslava Krále v Brně

GM – Galerie mladých v Praze

GSM – Galerie Slováckého muzea v Uherském Hradišti

GVŠ – Galerie Václava Špály v Praze

GVU Hodonín – Galerie výtvarného umění v Hodoníně

KGUVZ – Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně

NS – Nová síň v Praze

OGG – Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově

SČSVU – Svaz československých výtvarných umělců

Seznam obrazové přílohy

1. Jánuš Kubiček, *Studie k portrétu B. Matala*, 1950, olej, sololit, 58 × 48 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.166.
2. Karel Hyliš, *Děvčátko*, 1952, bronz, 30 × 18 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, nesign., inv. č. PL 13.
3. Karel Hyliš, *Pionýrka*, 1953, patinovaná sádra, rozměr neuveden, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo v límci K. Hyliš, inv. č. PL 4.
4. Karel Hyliš, *Můj syn Jirka*, 1956, sádra, 29 × 23 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno na pravé straně krku K. Hyliš 56, inv. č. PL 10.
5. Karel Hyliš, *Jaro Vysočiny*, 1957, bronz, 76 × 34 × 28 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo vzadu K. Hyliš 57, inv. č. PL 342.
6. Karel Hyliš, *Hlava dívky*, 1961–62, bronz, žula, 40 × 28 × 37 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, nesign., inv. č. PL 223.
7. Karel Hyliš, *Ráno*, nedat. (kol. 1957), bronz, v. 62 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, signováno vpravo dole rytím K. Hyliš, inv. č. P 374.
8. Karel Hyliš, *Chopin*, 1954–55, sádra, 75 × 43 × 43 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno na levém rameni K. Hyliš, inv. č. PL 8.
9. Karel Hyliš, *Chopin*, nedat. (kol. 1958), bronz, v. 40 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, signováno vpravo dole ze strany K. Hyliš, inv. č. P 354.
10. Karel Hyliš, *F. Chopin*, 1963, bronz, v. 53 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, nesign., inv. č. P 497.
11. Karel Hyliš, *Paganini*, nedat. (kol. 1962), dřevo, v. 45 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, nesign., inv. č. P 206.

12. Karel Hyliš, *Paganini*, nedat. (kol. 1964), bronz, v. 60 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, nesign., inv. č. P 264.
13. Karel Hyliš, *Torzo*, 1965, litina, v. 88 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. P 125.
14. Karel Hyliš, *Učitelka Olinka*, nedat. (kol. 1958), bronz, v. 39 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. P 280.
15. Karel Hyliš, *Dívka s karafiátem*, 1963, bronz, v. 32 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. P 160
16. Jánus Kubíček, *Zátiší se zrcadlem*, 1947, olej, plátno, 82 × 64,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 47, inv. č. 60.378.
17. Jánus Kubíček, *Zátiší*, 1947, olej, plátno, 65 × 50 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 47, inv. č. 60.379.
18. Jánus Kubíček, *Domky*, 1947, olej, plátno, 80 × 65 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 47, inv. č. O 715.
19. Jánus Kubíček, *Město*, nedat. (kol. 1950), olej, plátno, 97 × 82,5 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vlevo dole Jánus Kubíček, inv. č. O 01757.
20. Jánus Kubíček, *Brno*, 1947, olej, sololit, 23 × 35 cm, soukromá sbírka. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Kubíček.
21. Jánus Kubíček, *Královo pole (Zárybnicko)*, 1947, olej, lepenka, 66 × 95,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.107.
22. Jánus Kubíček, *Brno „1949“*, 1949, olej, překližka, 11,5 × 23,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.146.
23. Jánus Kubíček, *Činžáky*, 1949, olej, plátno, 114 × 126 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 49, inv. č. 57.820.
24. Jánus Kubíček, *Koliště v Brně*, 1949, akvarel, papír, 21,5 × 34,8 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 1949, inv. č. 63.516.

25. Jánuš Kubíček, *Brno*, 1950, papír, litografie, 150 × 273 mm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1950, inv. č. 60.421.
26. Jánuš Kubíček, *Lužánky*, 1946, olej, pastel, lepenka, 99,5 × 70 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček, inv. č. 63.802.
27. Jánuš Kubíček, *Z Mikulova*, 1947, pastel, lepenka, 64,5 × 89 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.159.
28. Jánuš Kubíček, *Mikulov*, 1948, olej, plátno, 77,5 × 103 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 48, inv. č. 66.560.
29. Jánuš Kubíček, *Mikulov I*, 1948, olej, lepenka, 70,5 × 99,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček inv. č. 68.104.
30. Jánuš Kubíček, *Italský motiv*, 1947, olej, plátno, 66 × 46 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1947, inv. č. 68.129.
31. Jánuš Kubíček, *Kunštát*, 1951, olej, lepenka, 98 × 69 cm, Horácká galerie v Novém Městě na Moravě. Foto: Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 51, inv. č. O 599.
32. Jánuš Kubíček, *Kunštát*, 1951, olej, lepenka, 18,5 × 25 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.126.
33. Jánuš Kubíček, *Hrnčírna*, 1951–52, olej, plátno, 80,5 × 100,5 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 51–52, inv. č. O 884.
34. Jánuš Kubíček, *Hrnčírna*, 1951–52, olej, plátno, 81 × 108 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1951-52, inv. č. 58.587.
35. Jánuš Kubíček, *Kunštát (Hrnčírna)*, 1951–52, tempera, plátno, 95 × 140 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1951-52, inv. č. A 2187.
36. Jánuš Kubíček, *Sochařský ateliér II*, 1947, olej, lepenka, 80 × 55 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.114.

37. Jánuš Kubíček, *Ateliér*, 1951–53, olej, plátno, 100 × 170 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1951–53, inv. č. A 2182.
38. Jánuš Kubíček, *Návštěva v ateliéru*, 1950, litografie, papír, 200 × 300 mm, Galerie umění Karlovy Vary. Foto: Galerie umění Karlovy Vary, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1950, inv. č. G 2210.
39. Jánuš Kubíček, *Ateliér večer*, 1952, lept, papír, 220 × 150 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1952, inv. č. G 11166.
40. Jánuš Kubíček, *V ateliéru/A*, 1955, suchá jehla, papír, 136 × 122 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1955, inv. č. G 4199.
41. Jánuš Kubíček, *Pokoj/A*, 1952, čtyřbarevný dřvořez, papír, 203 × 156 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1952, inv. č. G 3817.
42. Jánuš Kubíček, *Děšť*, 1952, lept, papír, 129 × 174 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1952, inv. č. G 11165.
43. Jánuš Kubíček, *Čtenářka*, 1952, lept, papír, 148 × 114 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1952, inv. č. G 11167.
44. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1952, rytina, papír, 151 × 96 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno (vlevo nahoře v rytině Kubíček) vpravo dole Jánuš Kubíček 1952, inv. č. G 11168.
45. Jánuš Kubíček, *Interiér*, 1951, olej, plátno, 160 × 68,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 51, inv. č. 57.840.
46. Jánuš Kubíček, *Dívka u klavíru*, 1951, olej, sololit, 94 × 56 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 68.103.
47. Jánuš Kubíček, *Zátiší s ovocem*, 1956, olej, plátno, 24,5 × 32 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. A 2736.
48. Jánuš Kubíček, *Křeslo s modrou hlavou*, 1953, uhl, papír, 68,7 × 48,1 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1832.

49. Jánuš Kubíček, *Zátiší s modrou hlavou*, 1953, olej, plátno, 150 × 80 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1953, inv. č. 60.380.
50. Jánuš Kubíček, *Studie k zátiší s modrou hlavou*, 1953, olej, plátno, 80,5 × 66,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Kubíček 53, inv. č. 57.825.
51. Jánuš Kubíček, *Modrá hlava a kytara*, 1953, olej, plátno, 82 × 101 cm (rám 91 × 110 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 53, inv. č. O 01901.
52. Jánuš Kubíček, *Žena u okna 2*, 1953, tuš, papír, 20,7 × 15,6 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole 1953, inv. č. K 1779.
53. Jánuš Kubíček, *Figura u okna (Studie k portrétu)*, 1953, mastný pastel, sololit, 123 × 70 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1953, inv. č. A 2183.
54. Jánuš Kubíček, *Před zrcadlem*, 1954, olej, sololit, 42 × 64,5 cm (rám 57 × 79 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 54, inv. č. O 01902.
55. Jánuš Kubíček, *Kompozice I.*, 1956, mastný pastel, lepenka, 65,3 × 65 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo nahoře Kubíček 56, inv. č. A 859.
56. Jánuš Kubíček, *Kompozice II.*, 1956, vaječná tempera, plátno, 97 × 82,5 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Kubíček 56, inv. č. O 01758.
57. Jánuš Kubíček, *Vlasta 12*, 1956, uhl, papír, 64,4 × 49,6 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 1833.
58. Jánuš Kubíček, *Vlasta 37*, 1956, uhl, papír, 28,3 × 32,8 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1836.
59. Jánuš Kubíček, *Studie k portrétu (Zrcadlo)*, 1956–62, olej, plátno, 90,5 × 95,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 1956–62, inv. č. 63.861.

60. Jánuš Kubíček, *Studie sedící ženy*, 1955, pastel, papír, 57,8 × 40,9 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 1955, inv. č. B 4434.
61. Jánuš Kubíček, *Žena v křesle*, 1955, olej, plátno, 80 × 105 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1955, inv. č. O 524.
62. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle 13 (Před zrcadlem)*, 1959, tužka, papír, 24,8 × 17,5 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole 59, inv. č. K 1841.
63. Jánuš Kubíček, *Kompoziční studie*, 1959, tempera, plátno, 84,5 × 60 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 1959, inv. č. 57.824.
64. Jánuš Kubíček, *Vlasta 2*, 1956, uhl, pastel, tuš, papír, 61,2 × 42,8 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2120.
65. Jánuš Kubíček, *Vlasta 11*, 1956, uhl, papír, 42,9 × 61 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 2150.
66. Jánuš Kubíček, *Sedící žena s knihou*, 1956, uhl, papír, 42,9 × 61 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 2151.
67. Jánuš Kubíček, *Vlasta 21*, 1956, uhl, papír, 45,9 × 42,8 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 1834.
68. Jánuš Kubíček, *Vlasta u okna*, 1956, litografie, papír, 412 × 274 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 56, inv. č. G 4209.
69. Jánuš Kubíček, *Vlasta 17*, 1956, uhl, papír, 61,1 × 43 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2152.
70. Jánuš Kubíček, *Vlasta 19*, 1956, uhl, papír, 61,2 × 42,9 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2153.

71. Jánuš Kubíček, *Vlasta 28*, 1956, uhl, ruční papír s filigránem „K“, 66,5 × 46,9 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2154.
72. Jánuš Kubíček, *Vlasta 3*, 1956, uhl, tuš, papír, 61,2 × 42,9 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1782.
73. Jánuš Kubíček, *Akt se zlatým pozadím*, 1956, olej, tempera, plátno, 80,5 × 64 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 60.381.
74. Jánuš Kubíček, *Poloakt s květinou*, 1958, olej, karton, 64,6 × 49,9 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2093.
75. Jánuš Kubíček, *Akt 037*, 1956, akvarel, kresba tuší, ruční papír, 39,6 × 39,8 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 2118.
76. Jánuš Kubíček, *Akt 040*, 1956, akvarel, kresba tuší, ruční papír, 35,6 × 32,7 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1956, inv. č. K 2119.
77. Jánuš Kubíček, *Akt 106*, 1957, tuš, papír, 43,3 × 35,3 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole 57, inv. č. K 1784.
78. Jánuš Kubíček, *Klečící akt*, 1957, litografie, papír, 35,7 × 21,5 cm (papír 41,4 × 29,5 cm), Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1957, inv. č. G 3912.
79. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1959, uhl, papír, 41,9 × 37,8 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2157.
80. Jánuš Kubíček, *Akt sedící na zemi II.*, 1959, barevná litografie, papír, 319 × 239 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1959, inv. č. G 11180.
81. Jánuš Kubíček, *Akt sedící na zemi 04 / B*, 1959, čtyřbarevná litografie, papír, 265 × 220 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1959, inv. č. G 3842.

82. Jánuš Kubíček, *Akt sedící na zemi III.*, 1960, litografie, papír, 290 × 235 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1960, inv. č. G 11181.
83. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1960, litografie, karton, 460 × 313 mm (papír 632 × 474 mm), Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1960, inv. č. G 3908.
84. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle 2*, nedat. (kol. 1950), litografie, papír, 380 × 269 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1950, inv. č. C 11401.
85. Jánuš Kubíček, *Sedící akt*, 1959, papír, litografie, 207 × 163 mm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1959, inv. č. 60.422.
86. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1960, dvoubarevná litografie, 450 × 335 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1960, inv. č. U 1653.
87. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1959, barevný dřevorez, papír, 144 × 90 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1959, inv. č. G 11143.
88. Jánuš Kubíček, *Akt 149*, 1959, uhel, papír, 60 × 94 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo nahoře 23. IV. 59, inv. č. K 2159.
89. Jánuš Kubíček, *Studie ležícího aktu*, 1956, olej, sololit, 55 × 85 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo nahoře Kubíček 56, inv. č. O 399.
90. Jánuš Kubíček, *Ležící akt*, 1957–58, barevná litografie, papír, 245 × 425 mm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1957–58, inv. č. G 1610.
91. Jánuš Kubíček, *Ležící*, 1956, tužka, papír, 45 × 68,5 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 56, inv. č. G 1604,
92. Jánuš Kubíček, *Akt na koberci / B*, 1960, dvoubarevná litografie, papír, 227 × 315 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1960, inv. č. G 3845.

93. Jánuš Kubíček, *Umývání 2/B*, 1957, litografie, papír, 106 × 95 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1957, inv. č. G 3839.
94. Jánuš Kubíček, *Umývání 1*, 1957, litografie, papír, 117 × 75 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole J.K. 57, inv. č. G 4212.
95. Jánuš Kubíček, *Umývání 3/A*, 1957, litografie, papír, 181 × 113 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1957, inv. č. G 4217.
96. Jánuš Kubíček, *Umývání vlasů / A*, 1959, dvoubarevná litografie, papír, 102 × 125 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole J. K. 59, inv. č. G 3841.
97. Jánuš Kubíček, *Po koupeli*, 1957, litografie, papír, 128 × 58 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole J.K. 57, inv. č. G 4213.
98. Jánuš Kubíček, *Po koupání 1*, 1957, litografie, papír, 113 × 75 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole J.K. 57, inv. č. G 4211.
99. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1959–60, olej, plátno, 100 × 90 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 59–60, inv. č. A 1540.
100. Jánuš Kubíček, *Po koupeli*, 1960, olej, plátno, 81 × 65,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 60.382.
101. Jánuš Kubíček, *Zátiší s pomeranči*, 1957, olej, plátno, 46 × 32,2 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole 57, inv. č. O 2477.
102. Jánuš Kubíček, *Zátiší se třemi pomeranči*, 1957, enkaustika, sololit, 22,3 × 23,7 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole 13.11.57, inv. č. 68.147.
103. Jánuš Kubíček, *Hlava*, 1962, monotyp, papír, 31 × 22 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. C 11381.

104. Jánuš Kubíček, *Studie dvou hlav*, 1962, kresba perem, papír, 37,8 × 28,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. B 6169.
105. Jánuš Kubíček, *Hlava 44*, 1962, tuš, papír, 454 × 344 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. K 1786.
106. Jánuš Kubíček, *Studie 106*, 1962, tužka, papír, 158 × 203 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1810.
107. Jánuš Kubíček, *Studie 107*, 1962, tužka, papír, 158 × 202 mm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2164.
108. Jánuš Kubíček, *Hlava 21*, 1963, tužka, papír, 14,7 × 20,8 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2172.
109. Jánuš Kubíček, *První studie ke koupání*, 1960, tempera, plátno, 77,5 × 106,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 1960, inv. č. A 2188.
110. Jánuš Kubíček, *Koupání*, 1960, olej, plátno, 95 × 140,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 1960, inv. č. 57.841.
111. Jánuš Kubíček, *Pohyb ve vodě I.*, 1963, enkaustika, plátno, 108 × 135 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 63, inv. č. 57.821.
112. Jánuš Kubíček, *Pohyb pod vodou*, 1962–63, olej, plátno, 89 × 100 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962–63, inv. č. A 2269.
113. Jánuš Kubíček, *Pohyb ve vodě III.*, 1964, olej, plátno, 90 × 112,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 64, inv. č. 57.822.
114. Jánuš Kubíček, *Pohyby ve vodě*, 1964, vaječná tempera, plátno, 75 × 105 cm (rám 90 × 120 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 1964, inv. č. O 761.

115. Jánuš Kubíček, *Klid*, 1962, olej, sololit, 83 × 102 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 62, inv. č. O 1072.
116. Jánuš Kubíček, *Studie pohybu (Hra s míčem)*, 1961, olej, plátno, 84 × 98 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 1961, inv. č. O 400.
117. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1962, enkaustika, plátno, 102 × 82 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 1962, inv. č. O 885.
118. Jánuš Kubíček, *Pohyb (Míčová hra)*, 1962, olej, plátno, 105 × 79,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. A 2268.
119. Jánuš Kubíček, *Pohyb (Míčová hra)*, 1961, olej, sololit, 124 × 89 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 61, inv. č. A 2184.
120. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1961, olej, plátno, 81 × 65 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 61, inv. č. 57.823.
121. Jánuš Kubíček, *Pohyb II.*, 1962, enkaustika, plátno, 108 × 80,5 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 62, inv. č. O 1085.
122. Jánuš Kubíček, *Akt v pohybu 01*, 1962, kresba perem, ruční papír, 41,8 × 29,4 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2125.
123. Jánuš Kubíček, *Akt v pohybu 02*, 1962, kresba perem a tuší, ruční papír, 41,1 × 29,1 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2126.
124. Jánuš Kubíček, *Akt v pohybu 06*, 1962, kresba perem, papír, 23,1 × 16,1 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2127.
125. Jánuš Kubíček, *Akt v pohybu 07*, 1962, kresba perem, papír, 23,1 × 16,1 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, nesign., inv. č. K 2128.

126. Jánuš Kubíček, *Studie 104*, 1962, tužka, papír, 24,8 × 17,5 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole 59, inv. č. K 1842.
127. Jánuš Kubíček, *Studie 105a*, 1962, tužka, papír, 23,1 × 16,1 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1843.
128. Jánuš Kubíček, *Figura v pohybu*, 1962, tužka, tuš, papír, 30,4 × 21,6 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, nesign., inv. č. K 1785.
129. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1962, linoryt, papír, 238 × 185 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. C 11383.
130. Jánuš Kubíček, *Pohyb II.*, 1962, kombinovaná technika, papír, 347 × 270 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 62, inv. č. C 11387.
131. Jánuš Kubíček, *Hra s míčem*, 1962, barevný linořez, papír, 185 × 235 mm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. G 1611.
132. Jánuš Kubíček, *Hra I.*, 1962, linoryt, papír, 240 × 299 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1962, inv. č. C 1138.
133. Jánuš Kubíček, *Ovoce v modré misce*, 1964, kvaš, papír, 430 × 580 mm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 64, inv. č. 60.243.
134. Jánuš Kubíček, *Ovoce na misce*, 1964, papír, olej, 32 × 34 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 64, inv. č. 65.716.
135. Jánuš Kubíček, *Zátiší s drapérií*, 1964, kvaš, sololit, 55,5 × 66 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1964, inv. č. A 1541.
136. Jánuš Kubíček, *Zátiší s černými tvary*, 1964, enkaustika, plátno, 107,5 × 80,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 60.383.

137. Jánuš Kubíček, *Zátiší s talířem*, 1966, vaječná tempera, plátno, 85 × 99 cm (rám 88,5 × 102,5 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vlevo nahoře Jánuš Kubíček 1966, inv. č. O 01178.
138. Jánuš Kubíček, *Zátiší s modrou hlavou a listy*, 1966, kvaš, sololit, 80 × 88 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed Jánuš Kubíček 1966?, inv. č. A 1371.
139. Jánuš Kubíček, *Modré zátiší*, 1967, tempera, lepenka, 120,5 × 109,6 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1967, inv. č. A 1427.
140. Jánuš Kubíček, *Zátiší s lebkou*, 1967, olej, plátno, 70 × 90 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1967, inv. č. 59.548.
141. Jánuš Kubíček, *Kánon (Zátiší)*, 1968, olej, plátno, 94 × 75 cm, Galerie Klatovy/Klenová. Foto: Galerie Klatovy/Klenová, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 68, inv. č. O 843.
142. Jánuš Kubíček, *Zátiší s papírovými ústřížky a provazem*, 1968, olej, plátno, 70 × 90,5 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo nahoře Jánuš Kubíček 68, inv. č. O 1303.
143. Jánuš Kubíček, *Postižitelné tvary*, 1968–69, tempera, plátno, 100 × 130 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vlevo dole Jánuš Kubíček 1968–69, inv. č. 59.549.
144. Jánuš Kubíček, *Komposice s oválem*, 1968–69, tempera, plátno, 100 × 86 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno uprostřed dole Jánuš Kubíček 1968-69, inv. č. 57.764.
145. Jánuš Kubíček, *Abstraktní kompozice 4*, 1968–69, kvaš; dekalk, papír, 202 × 278 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vlevo dole J.K. 1968–69, inv. č. K 1748.
146. Jánuš Kubíček, *Nymfy (Svislé tvary)*, 1968, tempera, plátno, 156 × 130 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 68, inv. č. 68.075.
147. Jánuš Kubíček, *Barevné plochy*, 1969, olej, sololit, 42 × 64,5 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 69, inv. č. O 02717.

148. Jánuš Kubíček, *Zátiší Ikarův pád*, 1967, olej, plátno, 140 × 94 cm, soukromá sbírka, sign. vpravo dole od středu Jánuš Kubíček 1967. Vyobrazeno: Radek Horáček – Jana Vránová, *Mezi námi skupinami. Konfrontace brněnských tvůrčích skupin šedesátých let* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2004, s. 25. (reprofoto: Jiřina Ličková).
149. Jánuš Kubíček, *Labyrint (Agresivní černá)*, 1969, olej, plátno, 82,5 × 100 cm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno nalevo uprostřed Jánuš Kubíček, inv. č. O 2333.
150. Jánuš Kubíček, *Čtverec (Labyrint)*, 1969, olej, plátno, 100 × 100 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno dole uprostřed Jánuš Kubíček 1969, inv. č. 60.384.
151. Jánuš Kubíček, *Labyrint*, 1970, barevná litografie, papír, 883 × 622 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. G 10126.
152. Jánuš Kubíček, *Labyrint*, 1970, litografie, papír, 430 × 530 mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. Gr 10423.
153. Jánuš Kubíček, *Potopa světa*, 1970–71, olej, plátno, 88 × 104 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970–71, inv. č. 60.386.
154. Jánuš Kubíček, *Torsa*, 1970, litografie s barevným podtiskem, papír, 415 × 250 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. G 11183.
155. Jánuš Kubíček, *Vztahy; Černý a žlutý tvar*, 1970, litografie s barevným podtiskem, papír, 300 × 430 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. G 11184.
156. Jánuš Kubíček, *Kompozice s diagonálou*, 1970, barevný dřevořez, papír, 371 × 400 mm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. G 2277.
157. Jánuš Kubíček, *Vztahy–Šedé tvary*, 1970, barevný dřevořez, papír, bez rozměrů, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánuš Kubíček 1970, inv. č. C 22200.

158. Jánus Kubíček, *Zrcadlení*, 1970, barevný dřevořez, papír, bez rozměrů, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Jánus Kubíček 1970, inv. č. C 22199.
159. Bohumír Matal, *Člověk a stroj*, nedat. (kol. 1947), olej, plátno, 65 × 54 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal, inv. č. O 948.
160. Bohumír Matal, *Člověk – stroj*, 1947, tuš, papír, 21 × 18,9 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 47, inv. č. B 15781.
161. Bohumír Matal, *Člověk ve městě – město v člověku*, 1949, olej, lepenka, 70 × 35 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal 1947, inv. č. 62.277.
162. Bohumír Matal, *Strojek*, 1949, lept, papír, 275 × 193 mm (tisk 107 × 80 mm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Rudolfovi Matal 49, inv. č. Gr 3647.
163. Bohumír Matal, *Člověk ve městě*, 1947, tužka, papír, 386 × 222 mm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, signováno vpravo dole Matal 47, inv. č. K 1818.
164. Bohumír Matal, *Milenci u plotu*, 1947, olej, plátno, 95 × 68 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Matal 47, inv. č. O 1086.
165. Bohumír Matal, *Žena s dvojí tváří*, 1947, lepenka, olej, 58 × 47 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Matal 47, inv. č. 63.199.
166. Bohumír Matal, *Ulice*, 1947, tužka, papír, 280 × 135 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Matal 47, inv. č. B 10954.
167. Bohumír Matal, *Chodec*, 1948, olej, lepenka, 71 × 50,5 cm (rám 83 × 70 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vlevo dole Matal 48, inv. č. O 1106.
168. Bohumír Matal, *Muž ve městě*, 1948, olej, lepenka, 64,5 × 40,2 cm (rám 78,5 × 54,5 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace.

Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, nesign., inv. č. O 1094.

169. Bohumír Matal, *Pavlač s klecí, šicím strojem a holubičkami*, 1948, olej, plátno, 129 × 99,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Matal 48, inv. č. A 1213.
170. Bohumír Matal, *Okno s horským sluncem*, 1948, olej, plátno, 82 × 54 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Matal 48/vzadu B. Matal 1948, inv. č. O 1111.
171. Bohumír Matal, *Horské slunce*, 1948, olej, plátno, 81 × 66 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 1948, inv. č. 56.605.
172. Bohumír Matal, *Zátiší s lampou*, 1950, tužka, papír, 435 × 270 mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal vpravo dole 15/7–50, inv. č. Gr 1149.
173. Bohumír Matal, *Kolo*, 1950, rudka, papír, 445 × 327 mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno uprostřed dole Matal, inv. č. Gr 1868.
174. Bohumír Matal, *Válka*, 1948, olej, plátno, 240 × 320 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vpravo dole Matal 48, inv. č. 56.714.
175. Bohumír Matal, *Nálet*, 1949, tužka, papír, 295 × 412 mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vlevo dole Matal 49, inv. č. Gr 2315.
176. Bohumír Matal, *Brněnský motiv*, 1949, barevná litografie, papír, 593 × 407 mm (tisk 460 × 290 mm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 49, inv. č. Gr 1142.
177. Bohumír Matal, *Brno*, 1949, olej, plátno, 84,5 × 105,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 49, inv. č. 66.694.
178. Bohumír Matal, *Brno III.*, 1949, olej, plátno, 105 × 80 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Matal 49, inv. č. O 711.

179. Bohumír Matal, *Maloměřická vápenka*, 1950, olej, plátno, 71 × 50,5 cm (rám 83 × 70 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Matal 50, inv. č. O 1751.
180. Bohumír Matal, *Zátiší s mrtvým ptákem*, 1951, olej, plátno, 98 × 130 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Matal 51, inv. č. O 637.
181. Bohumír Matal, *Zátiší s holuby*, 1951, olej, lepenka, 44 × 70 cm, Horácká galerie v Novém Městě na Moravě. Foto: Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, signováno vpravo nahoře Matal 51, inv. č. O 1008.
182. Bohumír Matal, *Malíř v ateliéru*, 1951, olej, plátno, 22 × 32,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 51, inv. č. A 2292.
183. Bohumír Matal, *Děšť*, 1951, olej, karton, 65 × 83 cm, soukromá sbírka Roberta Runtáka. Foto: soukromá sbírka Roberta Runtáka, signováno vpravo dole Matal 51, inv. č. 95.
184. Bohumír Matal, *Ženy v dešti*, 1951–53, olej, lepenka, 65 × 41 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno dole uprostřed Emilovi W. Matal 1951 29. XI. 53, inv. č. 63.521.
185. Bohumír Matal, *Portrét III.*, 50. léta 20. století, olej, lepenka, 38,5 × 31 cm, Horácká galerie v Novém Městě na Moravě. Foto: Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, nesign., inv. č. O 660.
186. Bohumír Matal, *Autoportrét*, 1952, olej, lepenka, 91 × 64 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 67.266.
187. Bohumír Matal, *Autoportrét*, 1952, papír, olej, 80 × 64 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal 1952, inv. č. 61.355.
188. Bohumír Matal, *Interiér*, nedat. (kol. 1952–57), olej, plátno, 96,5 × 130,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo nahoře Matal, inv. č. 56.621.
189. Bohumír Matal, *Žena u okna*, 1954, papír, tempera, 65 × 35 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo nahoře Matal 54, inv. č. 56.583

190. Bohumír Matal, *Portrét – Žlutý ateliér*, 1955, mastný pastel, lepenka, 122,7 × 88,7 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 55, inv. č. A 857.
191. Bohumír Matal, *Hlava (Sestra)*, 1955, olej, plátno, 64 × 34 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal 55, inv. č. 66.696.
192. Bohumír Matal, *Žena*, 1960, olej, lepenka, 62 × 46 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal 60, inv. č. 66.697.
193. Bohumír Matal, *Sedící*, 1956, olej, sololit, 122,5 × 122,5 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Matal 56, inv. č. O 816.
194. Bohumír Matal, *Zrcadlo s figurou*, 1956–57, olej, plátno, 71 × 71 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Foto: Galerie moderního umění v Hradci Králové, signováno vlevo dole Matal 56–57, inv. č. O 1360.
195. Bohumír Matal, *Interiér s figurou*, 1956, olej, lepenka, 100 × 69,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 56, inv. č. A 887.
196. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1952, olej, dřevotříska, 51 × 64,5 cm, © Oblastní galerie Liberec. Foto: © Oblastní galerie Liberec, signováno vlevo dole Matal 52, inv. č. O 1989.
197. Bohumír Matal, *Cyklista*, 1953, olej, papír, 32 × 19,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 53, inv. č. 65.710.
198. Bohumír Matal, *Cyklisti*, 1953, olej, karton, 67 × 84 cm, soukromá sbírka Roberta Runtáka. Foto: soukromá sbírka Roberta Runtáka, signováno vlevo dole Matal 53, inv. č. 282.
199. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1954, papír, olej, 29,5 × 47 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 54, inv. č. 63.181.
200. Bohumír Matal, *Kompoziční studie cyklistů*, 1957, tužka papír, š. 204 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková

- organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal a dole uprostřed 30/1. 57, inv. č. Gk 1362.
201. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1958, olej, plátno, 60 × 85 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo dole Matal 58, inv. č. O 920.
202. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1959, olej, plátno, 130 × 297 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vpravo dole Matal 59, inv. č. 57.010.
203. Bohumír Matal, *Kytarista*, 1958, olej, plátno, 101 × 86 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 58, inv. č. 63.180.
204. Bohumír Matal, *Kytarista III.*, 1958, olej, sololit, 48 × 34 cm, soukromá sbírka Roberta Runtáka. Foto: soukromá sbírka Roberta Runtáka, signováno vlevo dole Matal 58, inv. č. 274.
205. Bohumír Matal, *Chlapec s míčem*, 1959, olej, karton, 99 × 70,5 cm, soukromá sbírka Roberta Runtáka. Foto: soukromá sbírka Roberta Runtáka, nesign., inv. č. 314.
206. Bohumír Matal, *Mořské dno*, 1960, tempera, papír, 42 × 60 cm, Horácká galerie v Novém Městě na Moravě. Foto: Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, signováno vpravo dole Matal 1960, inv. č. O 776.
207. Bohumír Matal, *Ikarův pád*, 1961, olej, sololit, 126 × 126 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Matal 61, inv. č. O 1843.
208. Bohumír Matal, *Totalita*, 1962, olej, lepenka, 47 × 59 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Matal 62, inv. č. 66.695.
209. Bohumír Matal, *Opilý koráb*, 1962, lepenka, komb. tech., 102 × 73,8 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 62, inv. č. 57.797.
210. Bohumír Matal, *Ptačí hřbitov*, 1963, olej, sololit, 59,5 × 47 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 63, inv. č. 61.356.

211. Bohumír Matal, *Kráter*, 1962–63, olej, dřevo, 82,7 × 94,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 62–63, inv. č. A 1305.
212. Bohumír Matal, *Genese*, 1963, olej, sololit, 122 × 122 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 63, inv. č. A 1306.
213. Bohumír Matal, *Prakrajina*, 1963, olej, plátno, 72,5 × 92 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo dole Matal 63, inv. č. O 845.
214. Bohumír Matal, *Zárodek*, 1964, olej, plátno, 73 × 45 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo dole Matal 64, inv. č. O 846.
215. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1968, olej, plátno, 161,5 × 130 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Matal 68, inv. č. A 1423.
216. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1968, olej, plátno, 130 × 97 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hra Špilberk, signováno vpravo dole Matal 68, inv. č. 57.796.
217. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1969, olej, plátno, 130 × 197 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Matal 69, inv. č. O 01297.
218. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1969, olej, sololit, 45 × 42,5 cm (rám 54,5 × 51,8 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Matal 69, inv. č. O 02818.
219. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1970, olej, plátno, 160 × 129 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, nesign., inv. č. 61.882.
220. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1971, mastný pastel, papír, 295 × 210 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Matal 71, inv. č. G 11196.
221. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1972, mastný pastel, papír, 280 × 195 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vlevo dole Matal vpravo dole 16/XII 72, inv. č. G 11193.

222. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka s městem za zády I.*, 1972, mastný pastel, papír, 240 × 270 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Matal 72, inv. č. G 11194.
223. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka s městem za zády II.*, 1972, mastný pastel, papír, 160 × 250 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Matal 72, inv. č. G 11195.
224. Bohumír Matal, *Mlýn*, 1973, olej, sololit, 122 × 92 cm, © Oblastní galerie Liberec. Foto: © Oblastní galerie Liberec, signováno vpravo dole Matal 73, inv. č. O 1744.
225. Bohumír Matal, *Mlýn*, 1973, tempera, sololit, 85,5 × 61,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 73, inv. č. 62.364.
226. Bohumír Matal, *Pomník*, 1977, olej, sololit, 60 × 45 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Matal 77, inv. č. A 2384.
227. Bohumír Matal, *Pomník*, 1977, olej, dřevo, 60 × 45 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 77, inv. č. 63.865.
228. Bohumír Matal, *Dvojice*, 1975, olej, sololit, bez rozměrů, soukromá sbírka (Josef Maliva). Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Matal 75.
229. Pavel Navrátil, *Žena v kavárně*, 1955, olej, plátno, 57,5 × 41,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Navrátil 55, inv. č. 65.863.
230. Pavel Navrátil, *Sochařské zátiší*, 1957, olej, plátno, 73 × 92 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Navrátil 57, inv. č. 65.865.
231. Pavel Navrátil, *Zátiší s kamny a konvicí*, 1957, olej, plátno, 63 × 81,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 57, inv. č. 65.866.
232. Pavel Navrátil, *Mrtvý pták*, 1959, olej, plátno, 81 × 63 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 59, inv. č. 66.127.

233. Pavel Navrátil, *Zátiší s trubkou*, 1958, olej, plátno, 46 × 55,7 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 58, inv. č. 56.585.
234. Pavel Navrátil, *Zátiší s trumpetou a šálkem*, 1958, olej, plátno, 41,5 × 58 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. A 2474.
235. Pavel Navrátil, *Maska závodníka*, 1958, olej, plátno, 50 × 41 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 58, inv. č. 65.867.
236. Pavel Navrátil, *Městská architektura*, 1959, olej, sololit, 53,5 × 69 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Navrátil 59, inv. č. A 2606.
237. Pavel Navrátil, *Šroubárna Kyjov*, 1959, olej, plátno, 60 × 60 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Navrátil 59, inv. č. A 2578.
238. Pavel Navrátil, *Šroubárna Kyjov*, 1959, olej, plátno, 60 × 75 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 59, inv. č. 65.869.
239. Pavel Navrátil, *Šroubárna*, 1960, olej, plátno, 55,5 × 46,7 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 60, inv. č. 57.669.
240. Pavel Navrátil, *Staveniště*, 1959, olej, plátno, 61 × 50 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 59, inv. č. 57.783.
241. Pavel Navrátil, *Proluky*, 1958, olej, plátno, 74 × 59,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil XI. 58, inv. č. 65.868.
242. Pavel Navrátil, *Proluka*, 1962, komb. tech, plátno, 92 × 72,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 62, inv. č. 66.129.
243. Pavel Navrátil, *Varšavské stěny*, 1963, olej, plátno, 49,5 × 60,5 cm, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Foto: Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. O 1233.

244. Pavel Navrátil, *Krajina – Varšavské stěny*, 1968, olej, plátno, 82 × 115 cm, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích. Foto: Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, signováno vpravo dole Navrátil 68, inv. č. O 603.
245. Pavel Navrátil, *Stěna*, nedat. (kol. 1963), olej, plátno, 100 × 81 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 57.670.
246. Pavel Navrátil, *Hornická krajina*, 1962, komb. tech, plátno, 104,5 × 104,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 62, inv. č. 66.128.
247. Pavel Navrátil, *Hornická krajina*, 1962, olej, plátno, 60 × 73 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Navrátil 62, inv. č. O 1904.
248. Pavel Navrátil, *Těžní věž*, 1962, olej, plátno, 95,5 × 67,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, signováno vpravo dole Navrátil 62, inv. č. 57.784.
249. Pavel Navrátil, *Zasněžená střecha*, 1962–63, olej, plátno, 75 × 73 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 62–63, inv. č. 57.598.
250. Pavel Navrátil, *Hrnčír*, 1963, kombinovaná technika, plátno, 112 × 90 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Matal 1948, inv. č. O 1077.
251. Pavel Navrátil, *Sochař*, 1963, kombinovaná technika, plátno, 115 × 82 cm (rám 128 × 96 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Navrátil, inv. č. O 762.
252. Pavel Navrátil, *Sochař*, 1964, komb. tech., plátno, 120,5 × 85,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, nesign., inv. č. 59.546.
253. Pavel Navrátil, *Herec II.*, 1965, kombinovaná technika, plátno, 50 × 40 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. A 2476.
254. Pavel Navrátil, *Figura II./Herec*, 1965, olej, plátno, 50,5 × 41 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. 57.785.

255. Pavel Navrátil, *Pracovní stůl*, 1968, olej, plátno, 147,7 × 99,8 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. A 1448.
256. Pavel Navrátil, *Pracovní stůl*, 1968, olej, plátno, 147,8 × 100,4 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Navrátil 68, inv. č. A 1428.
257. Pavel Navrátil, *Modrý akt*, 1963, olej, plátno, 45,3 × 35 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 63, př. č. 101/2009
258. Pavel Navrátil, *Zamrzlá řeka*, 1963, olej, plátno, 79,5 × 59,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. 57.597.
259. Pavel Navrátil, *Podzimní den*, 1963, olej, plátno, 80,8 × 73 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. A 1343.
260. Pavel Navrátil, *Mramorový lom*, 1963, olej, plátno, 104,5 × 67,5 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. O 892.
261. Pavel Navrátil, *Lom*, 1963, olej, plátno, 120 × 86 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. O 245.
262. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1964, olej, plátno, 48 × 40,2 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Navrátil 64, inv. č. A 1250.
263. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1966, olej, plátno, 73 × 92 cm (rám 74,6 × 94 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Navrátil, inv. č. G 01180.
264. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1967, kresba, pastel, papír, 450 × 600 mm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, nesign., inv. č. G 10220.
265. Pavel Navrátil, *Moře*, 1966, olej, sololit, 108,5 × 76 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vzadu blindu Pavel Navrátil 1966, inv. č. O 264.
266. Pavel Navrátil, *Krajina s kouřem*, 1968, olej, plátno, 74 × 59 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 68, inv. č. O 1334.

267. Pavel Navrátil, *Kompozice I.*, 1965, monotyp, papír, 525 × 344 mm, tisk 500 × 323 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 509.
268. Pavel Navrátil, *Kompozice II.*, 1965, monotyp, papír, 524 × 346 mm, tisk 500 × 320 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 510.
269. Pavel Navrátil, *Kompozice III.*, 1965, monotyp, papír, 344 × 515 mm, tisk 320 × 486 cm, Galerie středočeského kraje. Foto: Galerie středočeského kraje, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 511.
270. Pavel Navrátil, *Kompozice IV.*, 1965, monotyp, papír, 377 × 299 mm, tisk 350 × 267 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 512.
271. Pavel Navrátil, *Kompozice V.*, 1965, monotyp, papír, 326 × 273 mm, tisk 306 × 251 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 513.
272. Pavel Navrátil, *Kompozice VI.*, 1965, monotyp, papír, 322 × 270 mm, tisk 304 × 251 cm, Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře. Foto: Galerie středočeského kraje v Kutné Hoře, signováno vpravo dole Navrátil 65, inv. č. G 514.
273. Pavel Navrátil, *Červená kompozice*, 1965, olej, plátno, 66 × 49,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Muzeum města Brna: Hrad Špilberk, nesign., inv. č. 66.130.
274. Pavel Navrátil, *Pompeje–prach*, 1969, akryl, plátno, 98 × 67,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 69, inv. č. 65.423.
275. Pavel Navrátil, *Neronův oblouk*, 1969, olej, plátno, 65 × 75 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, nesign., inv. č. O 01300.
276. Pavel Navrátil, *Horizont*, 1970, olej, plátno, 95 × 84,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 70, inv. č. 60.265.

277. Pavel Navrátil, *Bílá krajina*, nedat. (kol. 1970), olej, plátno, 100 × 160 cm, Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, nesign., inv. č. O 01179.
278. Pavel Navrátil, *Putující slunce*, 1973, olej, plátno, 37,5 × 46,3 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 73, inv. č. 61.364.
279. Pavel Navrátil, *Zimní krajina*, 1973, akryl, plátno, 45 × 36 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 73, inv. č. 61.366.
280. Pavel Navrátil, *Zimní řeka*, 1974, akryl, plátno, 78,5 × 74 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. 61.368.
281. Pavel Navrátil, *Hnědý horizont*, 1974, olej, plátno, 93 × 79,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Navrátil 74, inv. č. 62.441.
282. Vladislav Vaculka, *Slovácký motiv*, 1949, olej, plátno, 62 × 130 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vaculka 49, inv. č. O 246.
283. Vladislav Vaculka, *Návrat*, 1951, olej, plátno, 96 × 150 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Vaculka 51, inv. č. O 421.
284. Vladislav Vaculka, *Dívka na kole*, 1949, suchá jehla, 136 × 178 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 49 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 1062.
285. Vladislav Vaculka, *Mladík s opratěmi*, 1949, suchá jehla, tisk 233 × 174 mm (180 × 98 mm), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 49 (vpravo nahoře V v kroužku), inv. č. U 1037.
286. Vladislav Vaculka, *Muž s kůzlem*, 1950, suchá jehla, tisk 176 × 990 mm (270 × 190 mm), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 50 (vlevo dole V v kroužku), inv. č. U 1035.
287. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1949, barevná litografie, 225 × 312 mm (350 × 500 mm), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum

- v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 49 (vlevo V v kroužku), inv. č. U 1141.
288. Vladislav Vaculka, *Rekrut*, 1960, suchá jehla, papír, 400 × 575 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole V. Vaculka 60, inv. č. G 1862.
289. Vladislav Vaculka, *Rekrut*, 1951, olej, plátno, 73 × 55 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno uprostřed dole Vaculka 51, inv. č. O 155.
290. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1950, olej na plátně, 120 × 96 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo dole Vaculka 50, inv. č. U 1377.
291. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1952, olej, plátno, 150 × 96 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Vaculka 52, inv. č. O 2049.
292. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1958, dvoubarevný igelit, 130 × 203 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1043.
293. Vladislav Vaculka, *Don Quijote*, nedat. 2. pol. 50. let, keramika, glazovaná majolika, průměr 21 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 7875.
294. Vladislav Vaculka, *Triga*, nedat. 2. pol. 50. let, keramika, glazovaná majolika, průměr 21 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 7874.
295. Vladislav Vaculka, *Kůň*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 21,5 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7873.
296. Vladislav Vaculka, *Tanečník v kroji*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 21,5 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7872.
297. Vladislav Vaculka, *Tanečnice v kroji*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 22,5 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti.

Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7871.

298. Vladislav Vaculka, *Hlava krále*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 33 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7870.
299. Vladislav Vaculka, *Muzikant*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 34,5 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7869.
300. Vladislav Vaculka, *Děvče s koněm*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 35,5 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7868.
301. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 35,5 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7867.
302. Vladislav Vaculka, *Podšablář*, nedat. 2. pol. 50. let., keramika, glazovaná majolika, průměr 35,5 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno na zadní straně vrypem: V v kroužku, inv. č. U 7559.
303. Vladislav Vaculka, *Váza*, před 1957, pálená glazovaná hlína, bílé lití, keramika, celková výška/délka 18,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno ryté V v kruhu, inv. č. U 14919.
304. Vladislav Vaculka, *Hudci*, 1950, keramika, dřevo, v 117 × š 100 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 1605.
305. Vladislav Vaculka, *Jízda králů*, nedat. (kol. 1953), keramika, majolika, průměr 22,5 × 84 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 7866.
306. Vladislav Vaculka, *Zjízdy králů*, 1950, olej na plátně, 96 × 130 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo dole Vaculka 50, inv. č. U 7197.

307. Vladislav Vaculka, *Z Jízdy králů*, 1949, barevná litografie, 195 × 155 mm (352 × 250 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 49 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 1134.
308. Vladislav Vaculka, *Hlava krále*, 1958, suchá jehla, 245 × 207 mm (325 × 352 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka 58 (vpravo V v kroužku), inv. č. U 1140.
309. Vladislav Vaculka, *Král z Jízdy králů*, 1958, suchá jehla, 205 × 245 mm (300 × 365 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka 58 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 1137.
310. Vladislav Vaculka, *Jízda králů*, 1958, suchá jehla, 242 × 210 mm (327 × 350 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58 (vpravo V v kroužku), inv. č. U 1139.
311. Vladislav Vaculka, *Z jízdy králů*, 1958, suchá jehla, tisk 245 × 207 mm (290 × 420 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 747.
312. Vladislav Vaculka, *Z jízdy králů*, 1958, tříbarevný igelit, 130 × 203 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1051.
313. Vladislav Vaculka, *Růže*, 1958, dvoubarevný igelit, 130 × 203 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1049.
314. Vladislav Vaculka, *Jízda králů (Návrh ke gobelínu)*, 1959, tempera, karton, 250 × 400 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vaculka 59, inv. č. Gk 707.
315. Vladislav Vaculka, *Růžový kůň*, 1952, monotyp, papír, 205 × 240 mm (tisk 130 × 170 mm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Vaculka 52, inv. č. Gr 1314.

316. Vladislav Vaculka, *Bílý kůň*, 1958, litografie, papír, š. 463 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole V. Vaculka 58, inv. č. G 807.
317. Vladislav Vaculka, *Červený kůň*, 1960, litografie, papír, š. 510 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole V. Vaculka 60, inv. č. G 808.
318. Vladislav Vaculka, *Kůň se sluncem*, 1958, jednobarevný igelit, 130 × 203 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1042.
319. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1950, litografie, tisk 297 × 212 mm (428 × 306 mm), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 49 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 1024.
320. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, 1952, monotyp, papír, 170 × 145 mm (tisk 130 × 115 mm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Vaculka 52, inv. č. Gr 1315.
321. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1952, suchá jehla, 238 × 178 mm (380 × 272 mm), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 52 (vlevo V v kroužku), inv. č. U 1138.
322. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, 1958, jednobarevný igelit, 130 × 203 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1045.
323. Vladislav Vaculka, *Šohaji na s koních*, 1958, dvoubarevný igelit, 130 × 202 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1044.
324. Vladislav Vaculka, *Kůň se šohajem*, 1960, kresba štětcem, tuš, tužka, papír, š. 320 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole V. Vaculka 60, inv. č. Gk 809.
325. Vladislav Vaculka, *Kůň se šohajem*, 1960, tuš, pero, lavírování akvarelem, papír, 526 × 420 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo dole V.60, inv. č. U 7508.

326. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1960, dvoubarevný igelit, tisk 190 × 140 mm (284 × 192 mm), Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 60 (vpravo dole V v kroužku), inv. č. U 1022.
327. Vladislav Vaculka, *Hlava šohaje*, 1958, jednobarevný igelit, 130 × 202 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1048.
328. Vladislav Vaculka, *Šohaji*, 1958, jednobarevný igelit, 130 × 203 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1055.
329. Vladislav Vaculka, *Tančící šohaj*, 1958, barevný linořez, 160 × 80 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno uprostřed dole Vaculka, inv. č. U 7999.
330. Vladislav Vaculka, *Matka s dítětem*, 1958, barevný linořez, 160 × 80 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno uprostřed dole Vaculka, inv. č. U 8000.
331. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1958, dvoubarevný igelit, 130 × 203 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vaculka 58, inv. č. U 1052.
332. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1962, dvoubarevný igelit, tisk 70 × 135 mm, papír 210 × 296 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka, inv. č. U 1380.
333. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1960, tuš, pero, papír, 524 × 420 mm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka, inv. č. U 7507.
334. Vladislav Vaculka, *Autorova novoročenka na rok 1960*, 1959, linoryt, papír, 70 × 66 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed V. Vaculka 59, inv. č. C 13402.
335. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Zory a dr. Josefa Hamrlových*, 1959, linoryt, papír, 124 × 80 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. C 13398.
336. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Jiřího Fialy na rok 1960*, 1959, linoryt, papír, 87 × 75 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed V. Vaculka 59, inv. č. C 13403.

337. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Aleny a Viléma Jízových*, 1959, linoryt, papír, 127 × 71 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed V. Vaculka 59, inv. č. C 13404.
338. Vladislav Vaculka, *P.F. 1960 Slovácké muzeum*, 1959, barevný linoryt, papír, 165 × 105 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed V. Vaculka 59, inv. č. C 11901.
339. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Slováckého muzea v Uh. Hradišti*, 1959, linoryt, papír, 165 × 105 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed V. Vaculka 60, inv. č. C 13399.
340. Vladislav Vaculka, *Novoročenka 1963*, 1962, papír, 128 × 75 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vaculka, inv. č. C 8173.
341. Vladislav Vaculka, *Novoročenka*, 1962, linoryt, papír, 128 × 83 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed Vaculka 62, inv. č. C 13400.
342. Vladislav Vaculka, *Novoročenka ing. Evy Poláškové a Mudr. Vlad. Poláška*, 1960, linoryt, papír, 100 × 125 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno dole uprostřed Vaculka 60, inv. č. C 13401.
343. Vladislav Vaculka, *Na molu*, 1961, olej, plátno, 120 × 96 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vaculka 61, inv. č. 68.200.
344. Vladislav Vaculka, *Kompozice (Šohaj)*, 1962, kvaš, karton, 602 × 413 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. Gk 1340.
345. Vladislav Vaculka, *Ve dveřích*, 1963, olej, plátno, 180 × 96 cm (rám 152,5 × 265 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Vaculka 63, inv. č. O 754.
346. Vladislav Vaculka, *Ve dveřích*, 1960, tuš, pero, papír, 524 × 422 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo nahoře V. Vaculka 60, inv. č. U 7509.
347. Vladislav Vaculka, *Černá triga*, 1962, olej, plátno, 74 × 92 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vaculka 62, inv. č. O 262.

348. Vladislav Vaculka, *Kompozice–Triga*, 1962–63, olej, plátno, 97 × 146 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. O 887.
349. Vladislav Vaculka, *Samaritán*, 1963, olej, plátno, 96,5 × 68,5 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vaculka 63, inv. č. O 271.
350. Vladislav Vaculka, *Milosrdný Samaritán (Pieta)*, 1964, olej, plátno, 50 × 61 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. O 1218.
351. Vladislav Vaculka, *Ikarův pád*, 1963, barevná litografie, papír, 440 × 627 mm, Východočeská galerie v Pardubicích. Foto: Východočeská galerie v Pardubicích, signováno vpravo dole Vaculka 63, inv. č. G 1866.
352. Vladislav Vaculka, *Ikarův pád*, 1967, olej, plátno, 195 × 97 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Vaculka, inv. č. O 1274.
353. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1960, suchá jehla, papír, š. 155 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole V. Vaculka 60, inv. č. G 803.
354. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1961, dvoubarevný igelit, tisk, 88 × 136 mm, papír 210 × 298 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno dole V. Vaculka 61, inv. č. U 1381.
355. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1962, tuš, pero, lavírování akvarelem, papír, 520 × 400 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka, inv. č. U 7512.
356. Vladislav Vaculka, *Trubač*, 1962, tuš, pero, lavírování akvarelem, papír, 525 × 420 mm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole V. Vaculka, inv. č. U 7511.
357. Vladislav Vaculka, *Studie hudebníka I.*, 1962, kvaš, papír, š. 450 mm (v. neuvedena), Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vaculka 62, inv. č. Gk 1337.
358. Vladislav Vaculka, *Studie hudebníka II.*, 1962, kvaš, papír, 624 × 481 mm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Vaculka 62, inv. č. Gk 1338.

359. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1964, olej, plátno, 115 × 90 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole 64, inv. č. O 276.
360. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1963, bronz, 44 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Navrátil 63, inv. č. P 379.
361. Vladislav Vaculka, *Král*, nedat. (kol. 1965), kov, rozměry neuvedeny, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. P 240.
362. Vladislav Vaculka, *Hlava šohaje*, 1967, bronz, 27 × 31 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, nesign., inv. č. P 428.
363. Vladislav Vaculka, *Don Juan*, 1967–68, kov, rozměry neuvedeny, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, nesign., inv. č. P 245.
364. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, nedat. (kol. 1966), litý bronz, ztracený vosk, v. 32 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 1797.
365. Vladislav Vaculka, *Křik*, 1969, bronz, 44,5 × 35 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, nesign., inv. č. Pl 236.
366. Vladislav Vaculka, *Trumpetista*, poč. 70. let, litý bronz, ztracený vosk, v. 43 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Jiřina Ličková, signováno otiskem na soklu vpravo značkou V v kroužku, inv. č. U 7402.
367. Vladislav Vaculka, *Hudec*, 1963, kov, v. 46,5 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole na plintu: V, inv. č. P 305.
368. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1972, litý bronz, ztracený vosk, v. 45 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, nesign., inv. č. U 4882.
369. Vladislav Vaculka, *Hlava ženy*, nedat. (kol. 1970), bronz, v. 72 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, nesign., inv. č. P 447.

370. Vladislav Vaculka, *Hlava ženy*, 1971, bronz, v. 47 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, nesign., inv. č. Pl 297.
371. Vladislav Vaculka, *Hlava v okně*, 1970, kombinace, bronz, dřevo, v. 84 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, nesign., inv. č. Pl 219.
372. Vladimír Vašíček, *Svatobořice*, 1950, olej, plátno, 82 × 93 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vašíček 50, inv. č. U 1606.
373. Vladimír Vašíček, *Modrá krajina*, 1951, olej, plátno, 85,8 × 96,8 cm, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem. Foto: Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, signováno vlevo dole Vašíček 1951, inv. č. O 758.
374. Vladimír Vašíček, *Letní krajina světlá*, 1956, olej, plátno, 80 × 100 cm, soukromá sbírka. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vašíček 56 .
375. Vladimír Vašíček, *Odpočívající*, 1951, olej, plátno, 66,5 × 56 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, nesign., inv. č. O 660.
376. Vladimír Vašíček, *Dívka na kole*, 1954, olej, plátno, 130 × 81,5 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vlevo nahoře Vašíček 54, inv. č. O 1930.
377. Vladimír Vašíček, *Okrajování řepy*, 1955, olej, plátno, 66 × 82 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole Vašíček 55, inv. č. O 393.
378. Vladimír Vašíček, *Dívka s nádobou na hlavě*, 1956, olej, plátno, 116 × 89 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vašíček 1956, inv. č. O 397.
379. Vladimír Vašíček, *Sběračka obilí*, 1957, olej, plátno, 130 × 97 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vašíček 57, inv. č. O 1298.
380. Vladimír Vašíček, *Ženy na trhu*, 1956, olej, plátno, 81,5 × 100 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo nahoře Vašíček 1956, inv. č. U 1607.

381. Vladimír Vašíček, *Dvě ženy*, 1957, olej plátno, 83 × 65,5 cm, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem. Foto: Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, signováno vpravo nahoře Vašíček 57, inv. č. O 753.
382. Vladimír Vašíček, *Listopad (Studie k podzimu)*, 1957, olej, lepenka, 50 × 35 cm, soukromá sbírka. Foto: Jiřina Ličková, nesign.
383. Vladimír Vašíček, *Podzim*, 1959, olej, plátno, 131 × 97 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vašíček 59, inv. č. O 891.
384. Vladimír Vašíček, *Podzim*, 1960, olej, plátno, 101 × 77 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vašíček 60, inv. č. O 154.
385. Vladimír Vašíček, *Kukuřice*, 1957, olej, plátno, 130,5 × 81,5 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Vašíček 57, inv. č. A 2677.
386. Vladimír Vašíček, *Vesnice*, 1958, akvarel, papír, 414 × 592 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 58, inv. č. B 9428.
387. Vladimír Vašíček, *Růžová vesnice*, 1960, akvarel, tempera, 42,3 × 59,5 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vašíček 60, inv. č. U 1365.
388. Vladimír Vašíček, *Vesnice ve slunci*, 1961, akvarel, tempera, 42,2 × 59,3 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vašíček 61, inv. č. U 1253.
389. Vladimír Vašíček, *Podzimní vesnice*, 1961, akvarel, tempera, 41,8 × 59,6 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vašíček 61, inv. č. U 1252.
390. Vladimír Vašíček, *Krajina*, 1958, akvarelovaná tempera, papír, 415 × 591 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Vašíček 58, inv. č. B 9429.
391. Vladimír Vašíček, *Krajina za vedra*, 1958, olej, plátno, 60 × 73 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vašíček 58, inv. č. O 153.

392. Vladimír Vašíček, *Krajina o žních*, 1959, olej, plátno, 89 × 116 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 59, inv. č. A 2282.
393. Vladimír Vašíček, *Podzimní krajina*, 1961, tempera, olej, papír, bez rozměrů, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole Vašíček 61, inv. č. O 669.
394. Vladimír Vašíček, *Továrna (Elektrárna Hodonín)*, 1961, akvarel, tempera, 42,1 × 59,3 cm, Slováké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo dole Vašíček 61, inv. č. U 1251.
395. Vladimír Vašíček, *Zelený deštník*, 1960, olej, plátno, 92 × 73 cm, soukromá sbírka. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vašíček 60.
396. Vladimír Vašíček, *Žena s nádobou*, 1961, olej, plátno, 92,5 × 73,5 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vašíček 61, inv. č. 68.199.
397. Vladimír Vašíček, *Dvě ženy*, 1962, olej, plátno, 130 × 81 cm (rám 131,5 × 83,5 mm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno uprostřed dole Vašíček 62, inv. č. O 1211.
398. Vladimír Vašíček, *Únik*, 1962, olej, plátno, 146 × 114 cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Vašíček 62, inv. č. O 2118.
399. Vladimír Vašíček, *Pták ohnivák*, 1962, olej, plátno, 92 × 89 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole Vašíček 62, inv. č. O 259.
400. Vladimír Vašíček, *Ženská hlava v šátku*, 1963, monotyp, papír, 317 × 210 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Vašíček 63, inv. č. C 20555.
401. Vladimír Vašíček, *Hlava ženy v šátku*, 1964, monotyp, barevný papír, s. 281 mm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vašíček 64, inv. č. G 584/a.
402. Vladimír Vašíček, *Ženská hlava*, 1964, monotyp, papír, 297 × 242 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 64, inv. č. C 20554.

403. Vladimír Vašíček, *Žena v šátku III.*, 1966, monotyp, papír, 393 × 516 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 66, inv. č. C 20556.
404. Vladimír Vašíček, *Doba sklizně II*, 1962, olej, plátno, 130 × 81 cm (rám 132 × 83 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vlevo dole Vašíček 62, inv. č. O 2035.
405. Vladimír Vašíček, *Žlutý obraz*, 1962, olej, plátno, 73,5 × 60 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo nahoře Vašíček 1962, inv. č. U 1798.
406. Vladimír Vašíček, *Žně*, 1964, olej, plátno, 74 × 64 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo nahoře Vašíček 64, inv. č. O 288.
407. Vladimír Vašíček, *Cestou do města A.*, 1965, olej, plátno, 125,5 × 85,5 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vpravo dole Vašíček 65, inv. č. O 406.
408. Vladimír Vašíček, *Stálý přechod*, 1967, olej, plátno, 145,5 × 114,5 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo dole Vašíček 67, inv. č. O 1102.
409. Vladimír Vašíček, *Modrý akt*, 1962, olej, plátno, 130 × 81 cm, Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Foto: Galerie výtvarného umění v Hodoníně, signováno vlevo dole Vašíček 62, inv. č. O 167.
410. Vladimír Vašíček, *Podzimní vegetace*, 1962, olej, plátno, dodá rozměry cm, soukromá sbírka. Foto: soukromá sbírka (Marie Kuklová), signováno vlevo dole Vašíček 62.
411. Vladimír Vašíček, *Prolínání stínů*, 1963, olej, plátno, 98,5 × 73 cm, Muzeum města Brna: Hrad Špilberk. Foto: Jiřina Ličková, signováno vpravo dole Vašíček 63, inv. č. 57.770.
412. Vladimír Vašíček, *Rozptyl*, 1964, olej, plátno, 130 × 92 cm (rám 140 × 106 cm), Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace. Foto: Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvková organizace, signováno vpravo dole Vašíček 64, inv. č. O 704.

413. Vladimír Vašíček, *Vlnění*, 1964, olej, plátno, 125 × 90 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vašíček 1964, inv. č. O 934.
414. Vladimír Vašíček, *Produkce*, 1964, olej, plátno, 90 × 75 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vpravo dole Vašíček 1964, inv. č. U 7532.
415. Vladimír Vašíček, *Vnitřní obraz*, 1965, olej, plátno, 98 × 73 cm (rám 101 × 75 cm), Alšova jihočeská galerie. Foto: Alšova jihočeská galerie, signováno vpravo dole Vašíček 65, inv. č. G 01220.
416. Vladimír Vašíček, *Styky*, 1965, olej, plátno, 92 × 73 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 65, inv. č. A 2679.
417. Vladimír Vašíček, *Dějové proudy*, 1966, olej, plátno, 116,3 × 88,7 cm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, nesign., inv. č. A 1339.
418. Vladimír Vašíček, *Rozběh*, 1967, olej, plátno, 116 × 100 cm, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Foto: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, signováno vlevo dole Vašíček 67, inv. č. U 7531.
419. Vladimír Vašíček, *Probuzení*, 1966, olej, plátno, 145 × 115 cm, Muzeum umění Olomouc. Foto: Muzeum umění Olomouc, signováno vpravo dole Vašíček 66, inv. č. O 1992.
420. Vladimír Vašíček, *Modrý obraz*, 1967, olej, plátno, 130 × 97 cm, v majetku Pavla Duriny (fotografie Josef Maliva). Reprofoto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vašíček 67.
421. Vladimír Vašíček, *Utrpení času*, 1968, olej, plátno, 146 × 114 cm, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvková organizace. Foto: Jiřina Ličková, signováno vlevo nahoře Vašíček 1964, inv. č. O 980.
422. Vladimír Vašíček, *Kompozice*, 1969, kvaš, papír, 594 × 418 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vpravo dole Vašíček 69, inv. č. B 9435.
423. Vladimír Vašíček, *Kompozice*, 1969, kvaš, papír, 594 × 419 mm, Moravská galerie v Brně. Foto: Moravská galerie v Brně, signováno vlevo dole Vašíček 69, inv. č. B 9436.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

- Archiv Domu umění města Brna. Nepublikované strojopisy k výstavě *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin*.
- Ladislav Daněk, *Malíř Slavoj Kovařík (1923–2003). Umělcova volná tvorba v kontextu olomoucké výtvarné scény 50.–80. let 20. století* (diplomová práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2009.
- Tereza Habartová, *Vladislav a Ida Vaculkovi: realizace pro veřejný prostor* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2019.
- Hana Hána, *Jan Novák a interpretační analýza Sonaty super „Hoson zes...“* (bakalářská práce), Katedra dechových nástrojů HFJAMU, Brno 2018.
- Eva Koreisová, *Fryderyk Chopin v Mariánských lázních* (diplomová práce), Katedra filozofie FFZČU, Plzeň 2019.
- Alžběta Marešová, *Bohumír Matal: tvorba v období jeho členství ve Skupině 42* (bakalářská práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2005.
- Jitka Matulová, *Bohumír Matal – scénograf* (diplomová práce), Ústav pro studium divadla a interaktivních médií FFMU, Brno 2005.
- Marie Martykánová, *Vladislav Vaculka: život a dílo* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 1996.
- Klára Navrátilová, *Pavel Navrátil – Cyklus obrazů Pompeje* (bakalářská práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2013.
- Markéta Peringerová, *Výstava umění mladých výtvarníků Československa 1958* (bakalářská práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2010.
- Kateřina Poláchová, *Pavel Navrátil* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2000.
- Markéta Staňková, *Tvůrčí skupina A* (bakalářská práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2006.
- Kateřina Tučková, *Skupina RADAR* (disertační práce), Ústav pro dějiny umění FFUK, Praha 2014.
- Soňa Večeřová, *Bohumír Matal – realizace v architektuře* (bakalářská práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2011.

- Soňa Večeřová, *Záchrana a prezentace výtvarných realizací v architektuře. K dílu malíře Bohumíra Matala* (diplomová práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2013.

Literatura

- Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939–1958*, Praha 2005.
- Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958–2000*, Praha 2007.
- LB [Lenka Bydžovská], heslo Spolek výtvarných umělců Mánes, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 776.
- Jitka Ciampi Matulová et al., *Devětsil 1920–1931*, Praha 2019.
- Pavel Coufalík (ed.), *Jan Rajlich 100–M Brno*, Brno 2020.
- Jan Dočekal – Zdeněk Macháček, *Zdeněk Macháček: Sochy*, Doubavnick 2014.
- Jaroslav Dřímál – Václav Peša, *Dějiny města Brna 2*, Brno 1973.
- Antonín Dufek – Mahulena Nešlehová – Jiří Valoch, *Český informel: průkopníci abstrakce z let 1957–1964*, Praha 1991.
- Antonín Dufek, *Vilém Reichmann*, České Budějovice 1994.
- Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001.
- Zakládání tvůrčích skupin, in: Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001, s. 184–185.
- Konfrontace brněnských tvůrčích skupin, in: Dagmar Dušková – Pavlína Morganová – Jiří Ševčík, *České umění 1938–1989: programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001, s. 223–226.
- BG [Bronislava Gabrielová], heslo Miroslav Šimorda, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 825.

- BG [Bronislava Gabrielová], heslo Sdružení Q, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 721.
- Jiří Hanuš, *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, Brno 2005, s. 308.
- Vít Havránek et al., *Bruselský sen: československá účast na světové výstavě Expo 58 v Bruselu a životní styl poloviny 60. let*, Praha 2008.
- Jiří Hlušíčka, Ředitelská éra Adolfa Kroupy. Ke stému výročí jeho narození, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová et al., *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 149–162, cit. s. 158.
- Jiří Hlušíčka, *Sochař Josef Kubíček*, Praha 2000.
- Petr Holý, Ostravská „Aféra Matala“, in: Josef Císařovský (ed.), *Bohumír Matal: Hrst vzpomínek z připravovaného sborníku*, Praha 1991, s. 16–20.
- Petr Holý, *Jaroslav Kapec: Hledání universa*, Ostrava, 1992.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Josef Císařovský, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 189.
- AH [Anděla Horová], heslo Jindřich Chalupecký, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 510–513.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Miroslav Lamač, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 795–796.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček] heslo Josef Maliva, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 868–870.

- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Jiří Padrta, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1059–1061.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Arsén Pohribný, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1138–1139.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Petr Spielmann, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1343–1344.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Igor Zhoř, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1715–1716.
- AH/LS [Anděla Horová, Lubomír Slavíček], heslo Václav Zykmund, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1728–1730.
- Marie Judlová, *Ohniska znovuzrození: české umění 1956–1963*, Praha 1994.
- HKa [Hana Karkanová], heslo Klub výtvarných umělců Aleš, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 354.
- Marie Klimešová – Adriana Primusová, *Skupina Máj 57: úsilí o uměleckou svobodu na přelomu 50. a 60. let*, Praha 2007.
- Jan Koblasa – Věra Linhartová – Mahulena Nešlehová et al., *Jiří Valenta (1936–1991): Souborné dílo/Gesamtwerk*, Praha 1995.
- Vladimír Kokolia – Adam Kubíček (edd.), *Jánuš Kubíček – kartotéka (technologické zkoušky, poznámky a výpisky)*, Brno 2007.

- Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara: Dům U kamenného zvonu 22.–23. června 1988*, Praha 1992.
- Adolf Kroupa, *Mlžné galaxie*, Brno 1995.
- Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček*, Brno 1998.
- Adam Kubíček (ed.) – Jiří Hlušíška (edd.), *Jánuš Kubíček: kresba a grafika*, Brno 2004.
- Adam Kubíček (ed.) – Jiří Hlušíška, *Jánuš Kubíček: akvarely a kvaše*, Brno 2007.
- Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček: dramatický meziprostor*, Brno 2008.
- Lenka Kudělková – Alena Mizerová, *Architekt Ivan Ruller: ohlédnutí k životnímu jubileu*, Brno 2004.
- Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006.
- Ludvík Kundera, Malíř Bohumír Matal (z hlediska více osobního), in: Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006, s. 80–89.
- Vojtěch Lahoda, Rozvoj tvůrčích skupin 1958–1970: každodenní modernismus, in: Polana Bregantová – Marie Platovská – Rostislav Švácha (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění VI. 1958–2000*, Praha 2007, s. 99–122, cit. s. 115.
- Vojtěch Lahoda, *Emil Filla*, Praha 2007.
- Miroslav Lamač, *Osma a Skupina výtvarných umělců*, Praha 1988.
- Miroslav Lamač, Nové tendence, nové osobnosti, noví diváci, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let: kolokvium konané Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 8–11.
- Alena Malá (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005. Sh–Sr*, Ostrava 2005, s. 109–110.
- Josef Maliva, *Vladimír Vašíček*, Ostrava 2003.
- Jarmila Magdalena Matalová, *Barevný život Bohumíra Matala*, Brno 2015.

- Vladislav Merhaut, *Grafik Vladimír Boudník*, Praha 2009.
- Jaroslav Mlýnský, Rozvoj školství a umění v období 1945–1965, in: Jaroslav Dřímál – Václav Peša, *Dějiny města Brna 2*, Brno 1973, s. 210–254.
- Mahulena Nešlehová, Podoba českého informelu, in: Antonín Dufek – Mahulena Nešlehová – Jiří Valoch, *Český informel: průkopníci abstrakce z let 1957–1964*, Praha 1991, s. 11–158.
- Mahulena Nešlehová, Poznámka ke Konfrontacím roku 1960, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.-23. června 1988*, Praha 1992, s. 20–23.
- MN [Mahulena Nešlehová], heslo Konfrontace, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 376–377.
- Mahulena Nešlehová, *Poselství jiného výrazu: pojetí „informelu“ v českém umění 50. a první poloviny 60. let*, Praha 1997.
- Luděk Novák, *Rudolf Kremlička*, Praha 1964.
- Luděk Novák, *Nová figurace*, Praha 1970.
- Pavla Pečinková, Brněnská výtvarná scéna na přelomu padesátých a šedesátých let, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.-23. června 1988*, Praha 1992, s. 25–27.
- Eva Petrová, Generace znovu připomenutá, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 12–14.
- Eva Petrová – Zdeněk Pešat (edd.), *Skupina 42*, Brno 2000. Marie Klimešová-Judlová, *Skupina 42. Věci umění, věci doby*, Praha 2011.
- Antonín Přidal (ed.), *Takový byl Matal: vzpomínky malířových přátel*, Brno 1998.
- DR [Dušan Riedl], heslo Ivan Ruller, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 700–701.
- DR [Dušan Riedl], heslo Zdeněk Řihák, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. N–Ž*, Praha 1995, s. 706.

- Lubomír Slavíček – Jana Vránová, *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Jiří Hlušíčka, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 439–440.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Adolf Kroupa, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 728–729.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Zdeněk Kudělka, in: *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 759–761.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Ludvík Kundera, in: Lubomír Slavíček et al., *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 769–771.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Bohdan Lacina, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 1. sv., Praha 2016, s. 789–790.
- LS [Lubomír Slavíček], heslo Jan Marius Tomeš, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1529–1530.
- LS/PBg [Lubomír Slavíček, Polana Bregantová], heslo František Venera, in: Lubomír Slavíček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1601–1602.

- LS [Lubomír Slaviček], heslo Jaromír Zemina, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, 2. sv., Praha 2016, s. 1711–1713.
- Petr Spielmann, Brněnské tvůrčí skupiny a Dům umění, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*, Brno 2000, s. 157–170.
- Kateřina Svobodová, Malíř Bohumír Matal (z hlediska odborného), in: Ludvík Kundera – Jaroslav Malina – Kateřina Svobodová, *Bohumír Matal*, Brno 2006, s.17–78.
- Jaroslav Bohumil Svrček, *Linka Procházková*, Praha 1960.
- Jiří Šetlík, Počátky činnosti tvůrčích skupin a jejich význam, in: Kolektiv autorů, *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let. Kolokvium konané v Galerii hl. města Prahy u příležitosti retrospektivy Jiřího Balcara 22.–23. června 1988*, Praha 1992, s. 3–8.
- František Šmejkal, *České imaginativní umění*, Praha 1996.
- Pavel Vašíček et al., Kdo byl Jánuš Kubíček?, in: *Sborník z večera Eduarda Schmidta, Petra Spielmanna a Jaromíra Zeminy na výstavě Jánúše Kubička „Uměním unikat stupiditě světa“*, Brno 2013.
- Jiří Venera, Dům umění města Brna po roce 1945, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*. Brno 2000, s. 115–118.
- Jana Vránová, Brněnské tvůrčí skupiny šedesátých let, in: Jana Vránová et al., *90 let Domu umění města Brna: historie jednoho domu: architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*, Brno 2000, s. 171–176.
- Jana Vránová, Brněnské tvůrčí skupiny a výstavy Domu umění, in: Lubomír Slaviček – Jana Vránová, *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 181–197.
- Pavel Zatloukal (ed.), Skupina DOFO, in: *Oznámení o Ikarově letu: Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury*, Olomouc 1998, s. 145–146.

- Igor Zhoř, Cestou od vidění ke zření, in: Adam Kubíček (ed.), *Jánuš Kubíček*, Brno 1998, s. 9–16.
- IZ [Igor Zhoř], heslo Konfrontace brněnských tvůrčích skupin, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M*, Praha 1995, s. 377.
- IZ–BG [Igor Zhoř, Bronislava Gabrielová], heslo Brno 57, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, Praha 2006, s. 700–701.

Katalogy výstav

- Bedřich Beneš Buchlovan, *Obrazy Jaroslava Melichárka a Vladislava Vaculky* (kat. výst.), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 1939.
- Josef Císařovský, *Umění mladých výtvarníků Československa* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1958.
- Olga Čechová et al., *Pavel Navrátil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2001.
- Zdeněk Čubrda, *Pavel Navrátil: krajiny* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1974.
- Josef Fantura, *Vladimír Vašíček: výběr z díla* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1994.
- Milan Geryk, *Výstava mladých výtvarníků Gottwaldovského kraje* (kat. výst.), Krajská galerie kraje Gottwaldov 1958.
- Antonín Grůza, *Dílo Vladislava Vaculky; Keramika Idy Vaculkové* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově 1965.
- Antonín Grůza, *Vladislav Vaculka: Obrazy a plastika 1950–1970* (kat. výst.), Ústav lidového umění Strážnice 1971.
- Petr Holý, Existencialismus skupiny Matalových obrazů z 50. let, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 67–72.
- Radek Horáček – Jana Vránová, *Mezi námi skupinami. Konfrontace brněnských tvůrčích skupin šedesátých let* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2004.
- Jindřich Chalupecký – Eva Petrová – Jaromír Zemina, *Jarní výstava 1966* (kat. výst.), Výstavní síň Mánes v Praze 1966.

- *Jaro 62. Výstava tvůrčí skupiny Mánes, hostí a bloku tvůrčích skupin* (kat. výst.), Výstavní síň Mánes v Praze 1962.
- Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka, soupis původní grafiky* (kat. výst.), Dům umění Hodonín 1957.
- Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka: práce z let 1935–1958* (kat. výst.), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 1958.
- Vilém Jůza, *Vladislav Vaculka: monumentální tvorba 1958–1962* (kat. výst.), Dům umění Hodonín 1962.
- Vilém Jůza, *Vladimír Vašíček: Obrazy z let 1949–1968* (kat. výst.), Dům umění v Gottwaldově 1969.
- Vilém Jůza – Ludvík Ševeček – Ludvík Vaculík, *Vladislav Vaculka: životní dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění ve Zlíně 1990.
- Vilém Jůza, *Vladimír Vašíček: Obrazy 1949–1992* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Ostravě 1993.
- Jaroslav Kačer, *Vladimír Vašíček: Obrazy 1949–1996* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 1996.
- Alena Konečná, *Začátek*, in: Olga Čechová et al., *Pavel Navrátil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 2001, s. 7–10.
- *Konfrontace brněnských tvůrčích skupin Brno 57, M Brno, Parabola, Profil* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1963.
- Zdeněk Kudělka, *Bohumír Matal – Obrazy z let 1948–1957* (kat. výst.), Dům umění v Ostravě 1957.
- Zdeněk Kudělka – Petr Spielmann – Jaromír Zemina, *Brno 57* (kat. výst.), Nová síň v Praze 1964.
- Zdeněk Kudělka – Josef Maliva, *Bohumír Matal – retrospektivní výstava z let 1945–1965* (kat. výst.), Dům umění v Hodoníně – Dům umění města Brna – Oblastní galerie výtvarného umění v Gottwaldově ve spolupráci s krajskou pobočkou SČSVU v Brně 1967.
- Zdeněk Kudělka – Igor Zhoř, *Blok brněnských tvůrčích skupin. Únor 1969* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1969.

- Milan Kudrna, *Karel Hyliš: plastika, kresba* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1994.
- Albert Kutal, *Brněnská bilance* (kat. výst.), Výstavní síň SČSVU Mánes – Praha 1966–1967.
- Marcela Macharáčková, *Z brněnské malby šedesátých let* (kat. výst.), Muzeum města Brna 2005.
- Josef Sůva, *Karel Hyliš: sochy a kresby* (kat. výst.), Kubištova výstavní síň v Hradci Králové 1985.
- Marcela Macharáčková – Petr Spielmann, *Životopis, chronologie historických událostí (výběr)*, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 13–26.
- Josef Maliva, *Bohumír Matal. Obrazy* (kat. výst.), Divadlo hudby OKS v Olomouci 1981.
- Josef Maliva, *Vladimír Vašíček: obrazy z let 1949–1999* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně – Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě 1999.
- Josef Maliva, *Paleta žhavená sluncem jihu Moravy: život a dílo malíře Vladimíra Vašíčka* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 2009 – Galerie Slovákého muzea v Uherském Hradišti 2010.
- *Matal* (kat. výst.), Oblastní galerie v Gottwaldově – Dům umění v Brně 1982.
- *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999.
- Karel Miler – Karel Srp, *Čestmír Kafka: Obrazy, kresby, koláže, asambláže 1943–1988* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1994.
- Michal Mráz (ed.) – Martina Šviková, *Bohumír Matal. Přirozený svět* (kat. výst.), Galerie Artikle v Brně 2018.
- Jiří Padrta, *Křižovatka* (kat. výst.), Galerie Václava Špály v Praze 1964.
- Alena Potůčková et al., *Umění zrychleného času: česká výtvarná scéna 1958–1968* (kat. výst.), České muzeum výtvarných umění v Praze – Galerie výtvarného umění v Chebu 2000.
- Alena Potůčková, *Navazování kontinuity. Hledání moderního výrazu*, in: Alena Potůčková et al., *Umění zrychleného času* (kat. výst.), České muzeum výtvarných umění v Praze – Galerie výtvarného umění v Chebu 2000, s. 17–40.

- Petr Spielmann, *Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Vladislav Vaculka, Vladimír Vašíček* (kat. výst.), Galerie Mladých v Praze 1957.
- Petr Spielmann, *Jánuš Kubíček, obrazy–grafika* (kat. výst.), Slovácké muzeum v Uherském Hradišti 1960.
- Petr Spielmann, *Pavel Navrátil: obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále v Brně 1966.
- Petr Spielmann, *Pavel Navrátil: obrazy* (kat. výst.), Galerie bratří Čapků v Praze 1966.
- Petr Spielmann, Bohumír Matal – Osobnost a dílo, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 31–40.
- Josef Sůva, *Karel Hyliš: Dialog, hmota, prostor* (kat. výst.), Muzeum Vysočiny Pelhřimov – Muzeum Vysočiny Třebíč – Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě – Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě 2008.
- Kateřina Svobodová, Divadelní svět Bohumíra Matala, in: *Bohumír Matal* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1998–1999, s. 75–80.
- Jiří Šetlík, *UB 12* (kat. výst.), Roudnice nad Labem 1994.
- Ludvík Ševeček, *Vladimír Vašíček: obrazy* (kat. výst.), Dům umění ve Zlíně 1995.
- Ludvík Ševeček – Kateřina Vozárová, *Vladislav Vaculka, Otmar Oliva: dotyky a souvislosti* (kat. výst.), Dům umění ve Zlíně 2003.
- František Šmejkal et al., *Skupina Ra* (kat. výst.), Galerie hlavního města Prahy 1988.
- Jiří Šotola, *Skupina M 57: Obrazy, sochy, grafika* (kat. výst.), Galerie Václava Špály v Praze 1959.
- Tomáš Štrauss, *Pavel Navrátil: kvaše a obrazy* (kat. výst.), Galerie Jaroslava Krále 1971.
- Jiří Valoch, *Vladimír Vašíček: Obrazy, kvaše, kresby* (kat. výst.), Dům pánů z Kunštátu Brno 1986 – Dům umění v Gottwaldově 1986.
- Jana Vránová, *Pavel Navrátil, Zdeněk Macháček: obrazy, plastika* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1980.

- Jaromír Zemina, Jánuš Kubíček, in: Zdeněk Kudělka – Petr Spielmann – Jaromír Zemina, *Brno 57* (kat. výst.), Nová síň v Praze 1964, nestr.
- Igor Zhoř, *Pavel Navrátil: malířské dílo* (kat. výst.), Galerie výtvarného umění v Hodoníně 1984.
- Václav Zykmond, *Bohumír Matal. Poslední práce* (kat. výst.), Kabinet umění Kniha v Brně 1955.
- Václav Zykmond, *Parabola* (kat. výst.), Brno 1963.
- Václav Zykmond, *Skupina DOFO* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1962.

Články v periodikách

- Václav Formánek, K výstavě Zakladatelů v Praze, *Výtvarná práce* VI, 1958, č. 4, s. 7.
- Jaroslav Hes, Nepotřebujeme formalistickou koketerii, nýbrž umění vysoce lidské, *Nová svoboda*, 1957, 23. 6., nestr.
- Jindřich Chalupecký, Umění a skutečnost, *Výtvarné umění* VII, 1957, č. 4, s. 159–168.
- Hlas mladých, *Výtvarná práce* III, 1955, č. 24, s. 2.
- Josef Krása – Petr Wittlich, K výstavě mladých. Výstava skupiny Máj 57 v Obecním domě v Praze, *Výtvarná práce* V, 1957, č. 12, 21. 6., s. 9.
- Krátce z kultury, *Rovnost*, 1966, č. 295, 9. 12., s. 5.
- Zdeněk Kudělka, Bohumír Matal, *Výtvarná práce* V, 1957, č. 10, 24. 5., s. 9.
- Josef Maliva, Prameny malířské tvorby Vladislava Vaculky, in: *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slezské pomezí*, Uherské Hradiště 2006, s. 281–301.
- Josef Maliva, Výtvarné přínosy Vladislava Vaculky v sochařské tvorbě z konce 3. a počátku 4. čtvrtiny 20. století, in: *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slezské pomezí*, Slováké muzeum v Uherském Hradišti 2006, s. 303–311.
- Lada Mrázková, Kresby Bohumíra Matala z Lohbrücku, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1991, č. 47, s. 21–22.
- Nová výstava v Domě umění, BLOK tvůrčích skupin, *Rovnost*, 1969, 18. 2., nestr.
- Luděk Novák, Skupina TRASA 54, *Výtvarná práce* V, 1957, č. 22, 23. 11., s. 8.

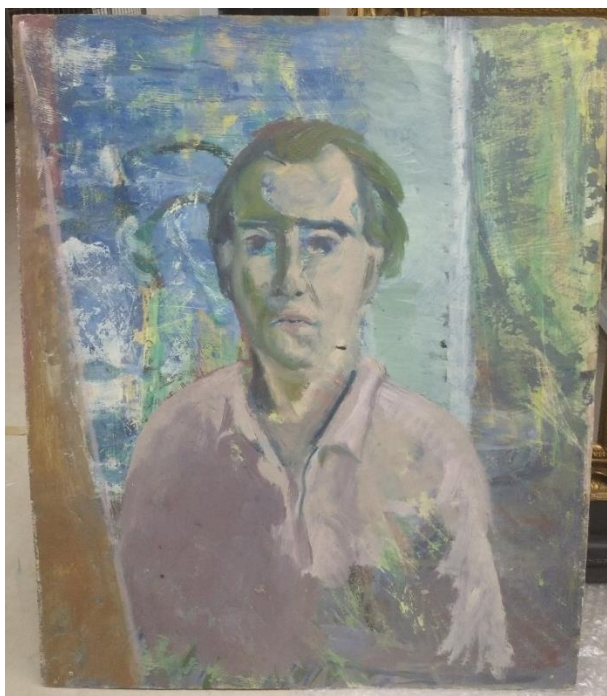
- Jiří Padrta, Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho počátky a vývoj, *Výtvarné umění VII*, 1957, č. 4, s. 174–181.
- Jiří Padrta, Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho současný stav/dokončení, *Výtvarné umění VII*, 1957, č. 5, s. 214–221.
- Eva Petrová, Mladí malíři, *Výtvarné umění VIII*, 1958, č. 1, s. 30–33.
- Redakce rovnosti, K tomu nelze mlčet!, *Rovnost*, 1955, 19. 11., s. 4.
- Rozhovor s Mistrem Vaculkou o umělecké keramice, *Slovácká jiskra*, 1971, č. 18, 12. 5., s. 7.
- Jaroslav Sedlář, Pocta Vladislavu Vaculkovi, *Universitas*, 1995, č. 1, s. 56–59.
- Jaroslav Sedlář, Vladislav Vaculka, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 129–134.
- Souborná výstava Jánuše Kubíčka, *Lidová demokracie*, 1956, 24. 4., s. 5.
- Jaroslav Slavík, Skupina Tvrdošíjn (ke kronice její aktivity), *Umění XXX*, 1982, s. 193–212.
- Aneta Štefánková, Osobnost měsíce. Karel Hyliš, *Havlíčkobrodské listy*, květen 2008, s. 13.
- Marie Šťastná, Skupina Kontrast, *Ateliér XVIII*, 2005, č. 4, 17. 2., s. 11.
- Hana Rousová, Pokus Aleše Veselého o totální umělecké dílo, *Umění XXXVII*, 1989, s. 427–437.
- Oldřich Toman – Jiří Hlušíčka, O některých tendencích malířské tvorby na brněnské výstavě mladých, *Rovnost*, 1958, 26. 6., nestr.
- Igor Zhoř, Konfrontace brněnských tvůrčích skupin (recenze), *Výtvarná práce*, 1963, 22. 5., nestr.
- Igor Zhoř, Ostravský Kontrast, *Kulturní tvorba*, 1965, č. 3, s. 12.
- Igor Zhoř, Brněnské tvůrčí skupiny 1957–1970, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 124–128.
- Igor Zhoř, První dvě desetiletí tvorby Pavla Navrátila, *Bulletin Moravské galerie v Brně*, 1996, č. 52, s. 144.
- Václav Zykmund, Ještě k Matalově výstavě, *Výtvarná práce III*, 1955, č. 24, s. 9.
- Václav Zykmund, Keramika Idy a Vladislava Vaculkových, *Výtvarná práce V*, 1957, č. 19, s. 9.

- Václav Zykmund, Parabola, *Výtvarná práce* XII, 1964, č. 9, 20. 6., s. 9.
- Václav Zykmund, Profil, *Výtvarná práce* XIII, 1965, č. 4, s. 126.

Internetové zdroje

- <https://sochyamesta.cz/objekty>, vyhledáno 18. 3. 2021,
- <https://cs.isabart.org/person/62>, vyhledáno 18. 3. 2021.
- <https://www.dum-umeni.cz/mladi-pratele-vytvarneho-umeni-1960-1995/t8829>,
vyhledáno 20. 9. 2021
- <https://cs.isabart.org/group/53>, vyhledáno 3. 1. 2022.

Obrazová příloha

1. Jánuš Kubíček, *Studie k portrétu B. Matala*, 1950.

2. Karel Hyliš, *Děvčátko*, 1952.

3. Karel Hyliš, *Pionýrka*, 1953.

4. Karel Hyliš, *Můj syn Jirka*, 1956.

5. Karel Hyliš, *Jaro Vysočiny*, 1957.

6. Karel Hyliš, *Hlava dívky*, 1961–62.

7. Karel Hyliš, *Ráno*, nedat. (kol. 1957).

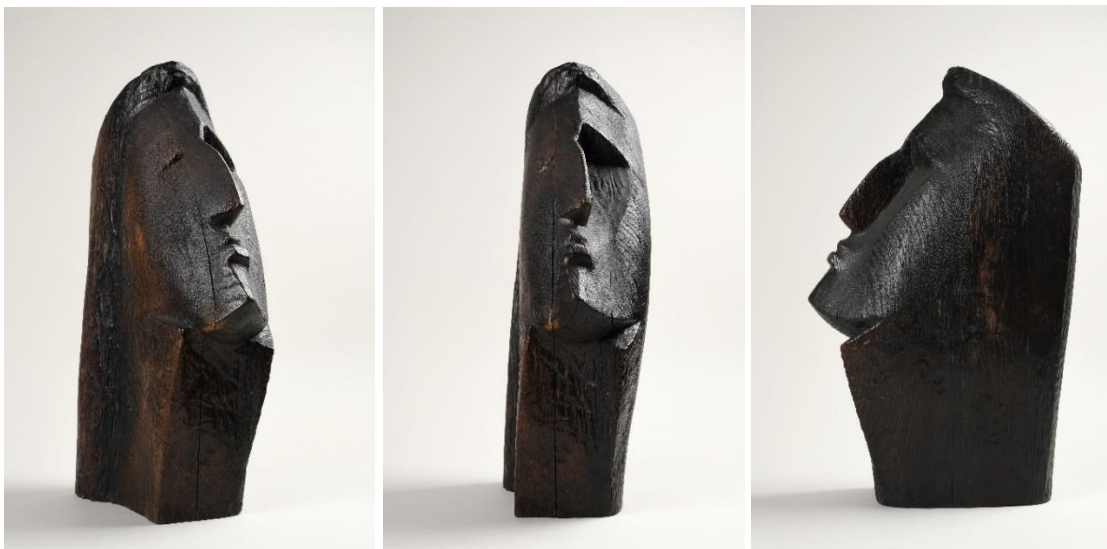
8. Karel Hyliš, *Chopin*, 1954–55.

9. Karel Hyliš, *Chopin*, nedat. (kol. 1958).

10. Karel Hyliš, *F. Chopin*, 1963.

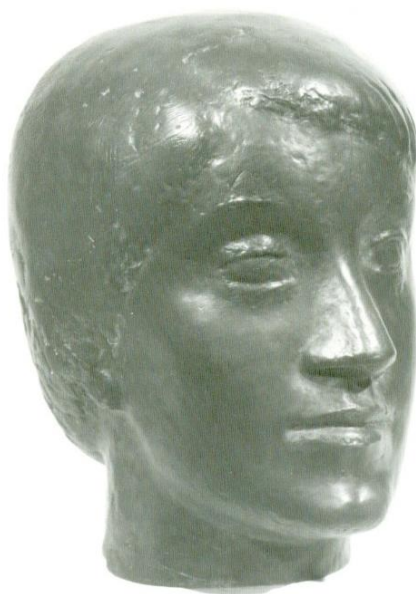
11. Karel Hyliš, *Paganini*, nedat. (kol. 1962).

12. Karel Hyliš, *Paganini*, nedat. (kol. 1964).

13. Karel Hyliš, *Torzo*, 1965.

14. Karel Hyliš, *Učitelka Olinka*, nedat. (kol. 1958).

15. Karel Hyliš, *Dívka s karafiátem*, 1963.

16. Jánuš Kubíček, *Zátiší se zrcadlem*, 1947.

17. Jánuš Kubíček, *Zátiší*, 1947.

18. Jánuš Kubíček, *Domky*, 1947.

19. Jánuš Kubíček, *Město*, nedat. (kol. 1950).

20. Jánuš Kubíček, *Brno*, 1947.

21. Jánuš Kubíček, *Královo pole (Zárybnicko)*, 1947.

22. Jánuš Kubíček, *Brno „1949“*, 1949.

23. Jánuš Kubíček, *Činžáky*, 1949.

24. Jánuš Kubíček, *Koliště v Brně*, 1949.

25. Jánuš Kubiček, *Brno*, 1950.

26. Jánuš Kubiček, *Lužánky*, 1946.

27. Jánuš Kubíček, *Z Mikulova*, 1947.

28. Jánuš Kubíček, *Mikulov*, 1948.

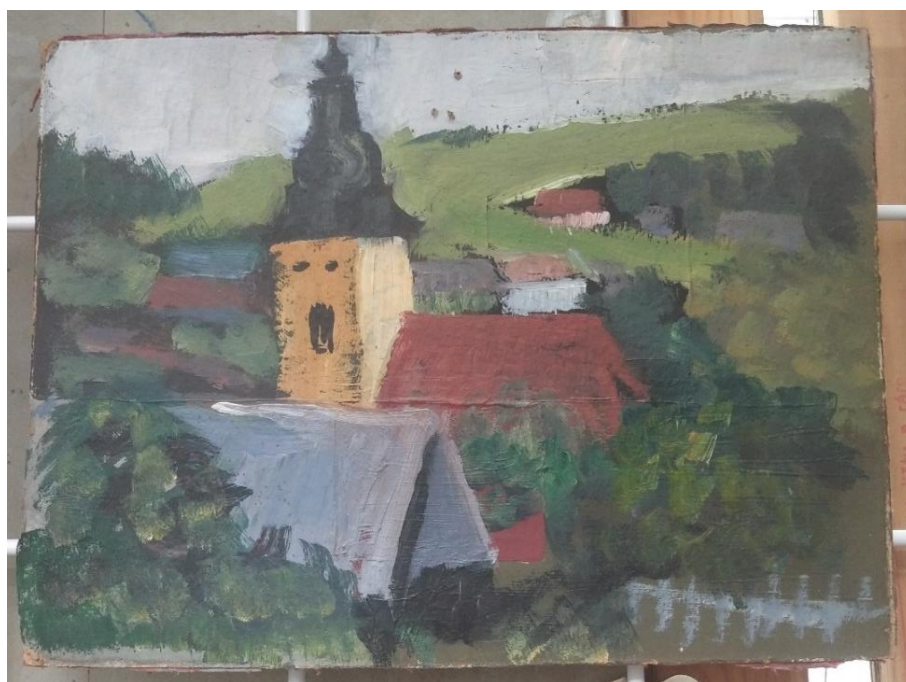
29. Jánuš Kubíček, *Mikulov I*, 1948.

30. Jánuš Kubíček, *Italský motiv*, 1947.

31. Jánuš Kubíček, *Kunštát*, 1951.

32. Jánuš Kubíček, *Kunštát*, 1951.

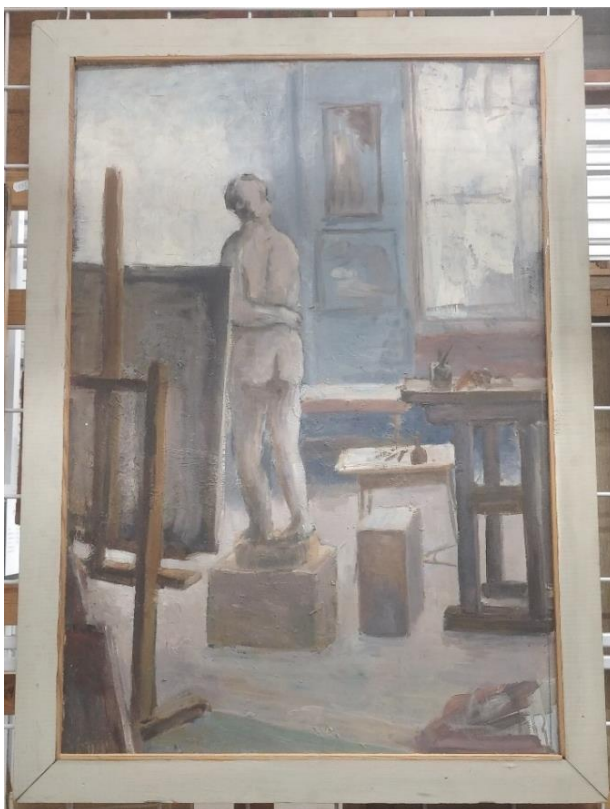
33. Jánuš Kubíček, *Hrnčírna*, 1951–52.

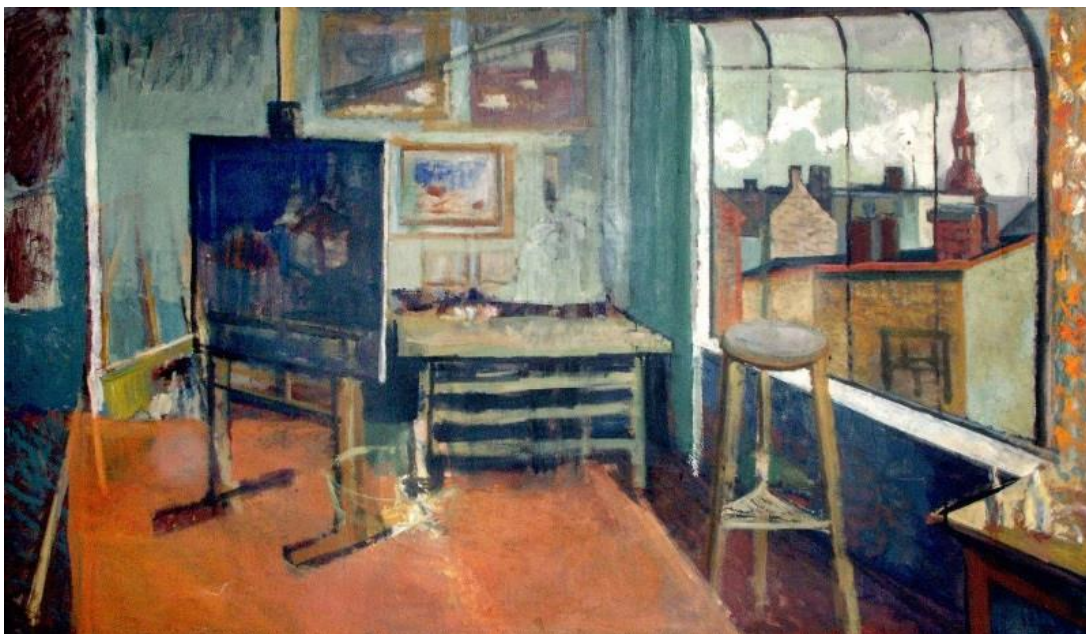
34. Jánuš Kubíček, *Hrnčírna*, 1951–52.

35. Jánuš Kubíček, *Kunštát (Hrnčírna)*, 1951–52.

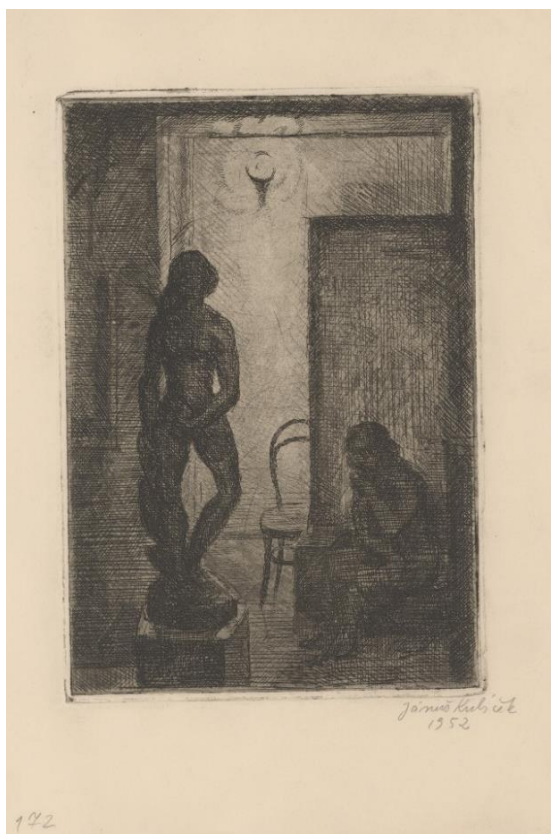
36. Jánuš Kubíček, *Sochařský ateliér II*, 1947.

37. Jánuš Kubíček, *Ateliér*, 1951–53.

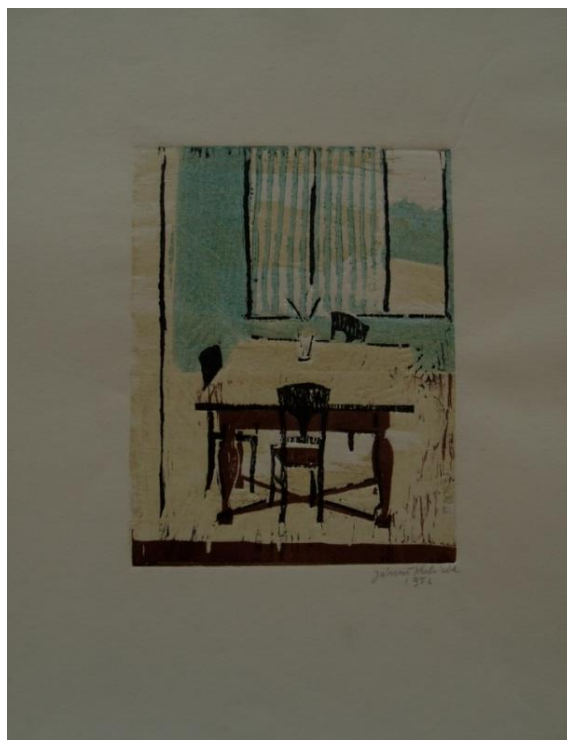
38. Jánuš Kubíček, *Návštěva v ateliéru*, 1950.

39. Jánuš Kubíček, *Ateliér večer*, 1952.

40. Jánuš Kubíček, *V ateliéru/A*, 1955.

41. Jánuš Kubíček, *Pokoj/A*, 1952.

42. Jánuš Kubíček, *Děšť*, 1952.

43. Jánuš Kubíček, *Čtenářka*, 1952.

44. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1952.

45. Jánuš Kubíček, *Interiér*, 1951.

46. Jánuš Kubíček, *Dívka u klavíru*, 1951.

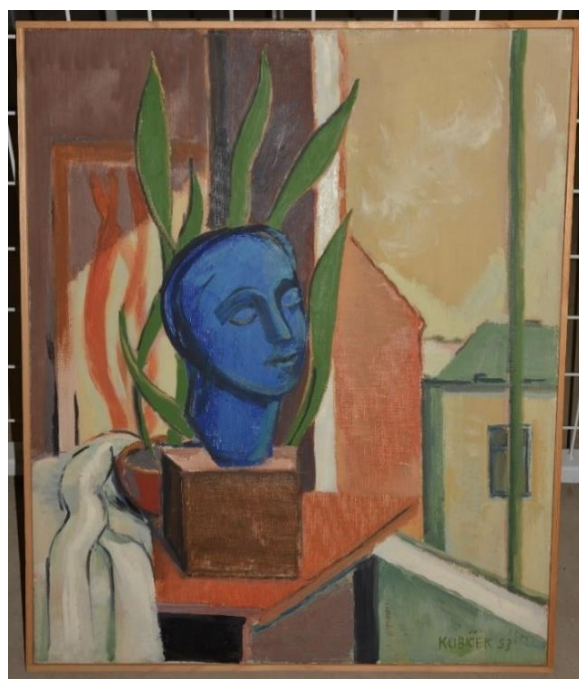
47. Jánuš Kubíček, *Zátiší s ovocem*, 1956.

48. Jánuš Kubíček, *Křeslo s modrou hlavou*, 1953.

49. Jánuš Kubíček, *Zátiší s modrou hlavou*, 1953.

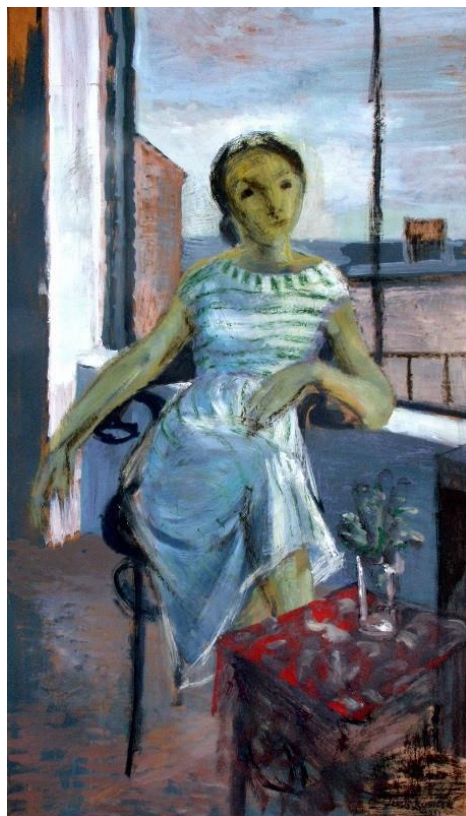
50. Jánuš Kubíček, *Studie k zátiší s modrou hlavou*, 1953.

51. Jánuš Kubíček, *Modrá hlava a kytara*, 1953.

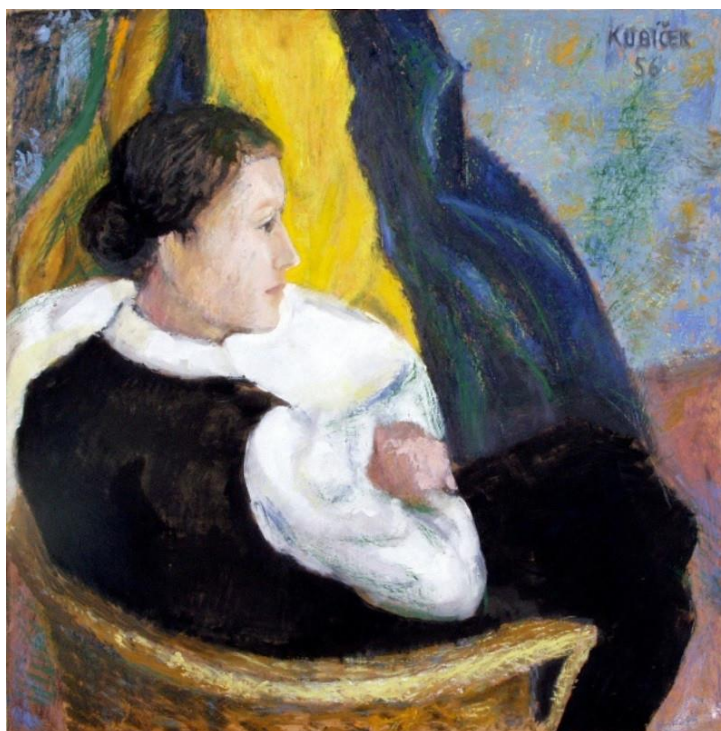
52. Jánuš Kubíček, *Žena u okna 2*, 1953.

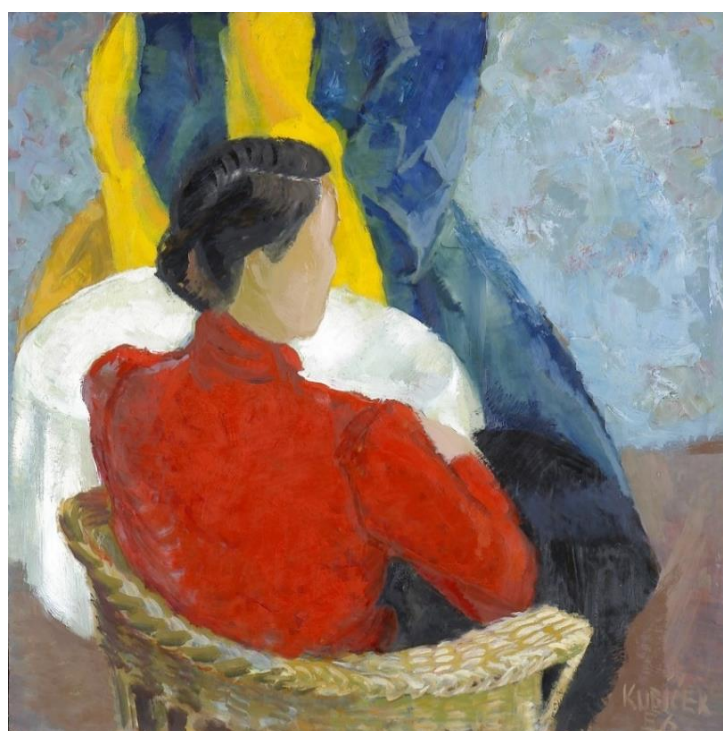
53. Jánuš Kubíček, *Figura u okna (Studie k portrétu)*, 1953.

54. Jánuš Kubíček, *Před zrcadlem*, 1954.

55. Jánuš Kubíček, *Kompozice I.*, 1956.

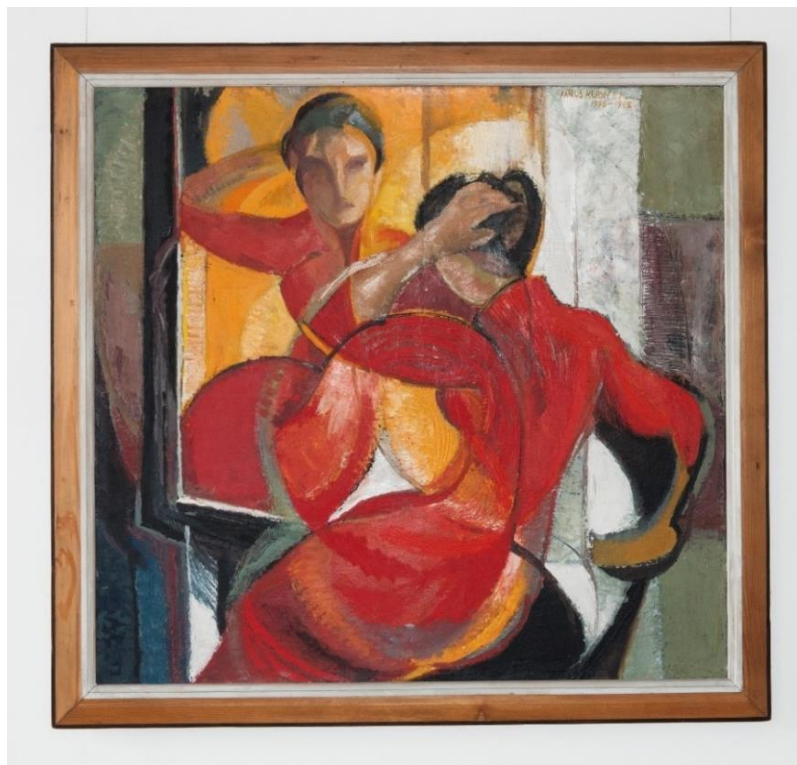
56. Jánuš Kubíček, *Kompozice II.*, 1956.

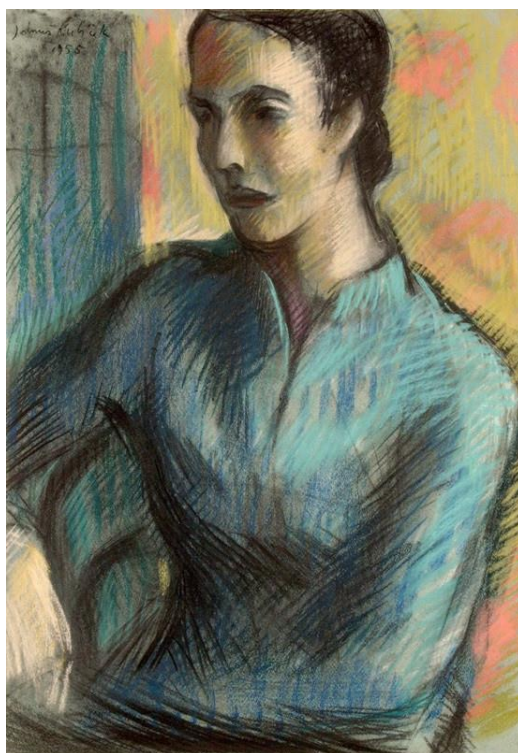
57. Jánuš Kubíček, *Vlasta 12*, 1956.

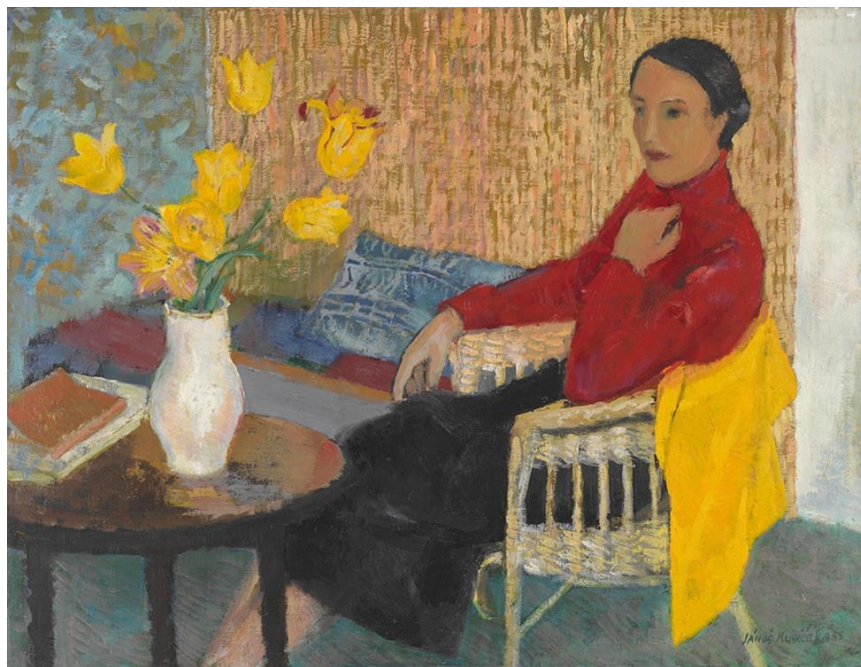
58. Jánuš Kubíček, *Vlasta 37*, 1956.

59. Jánuš Kubíček, *Studie k portrétu*, 1956–62.

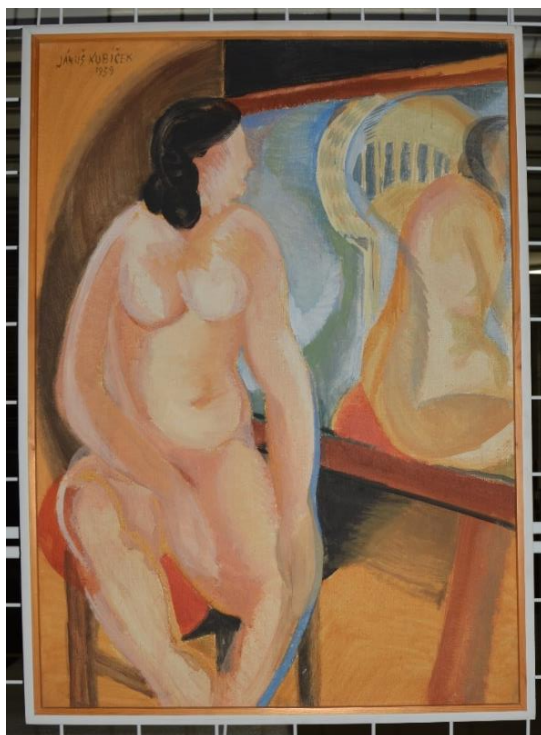
60. Jánuš Kubíček, *Studie sedící ženy*, 1955.

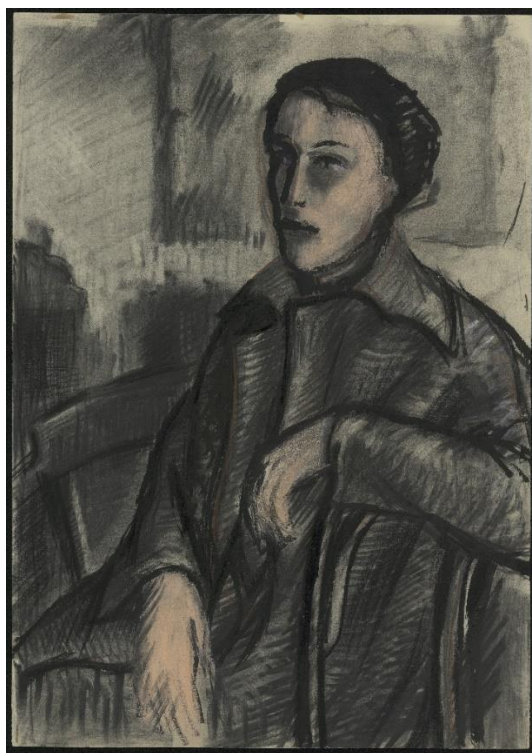
61. Jánuš Kubíček, *Žena v křesle*, 1955.

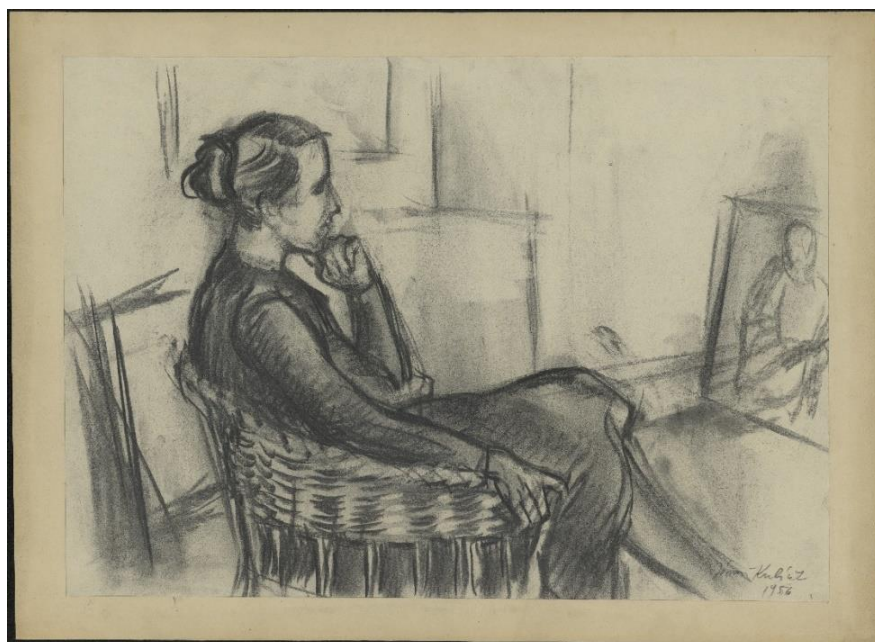
62. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle 13 (Před zrcadlem)*, 1959.

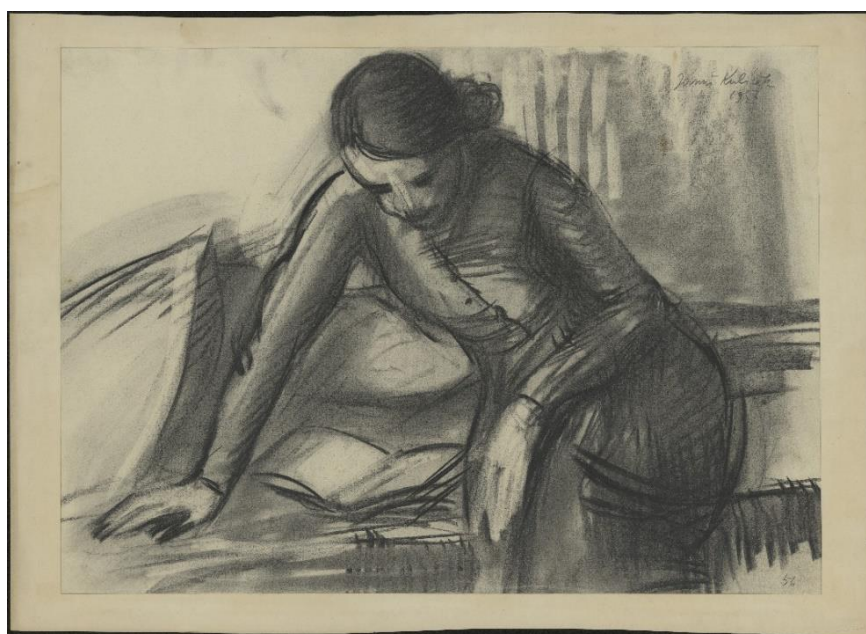
63. Jánuš Kubíček, *Komposiční studie*, 1959.

64. Jánuš Kubíček, *Vlasta 2*, 1956.

65. Jánuš Kubíček, *Vlasta II*, 1956.

66. Jánuš Kubíček, *Sedící žena s knihou*, 1956.

67. Jánuš Kubíček, *Vlasta 21*, 1956.

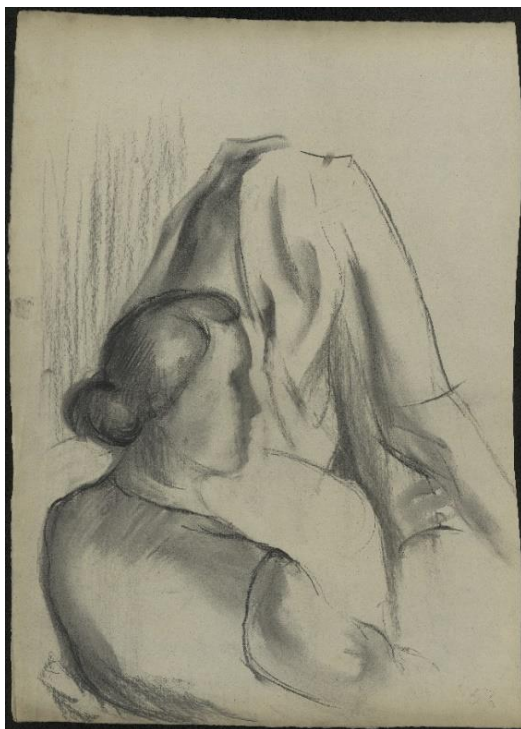
68. Jánuš Kubíček, *Vlasta u okna*, 1956.

69. Jánuš Kubíček, *Vlasta 17*, 1956.

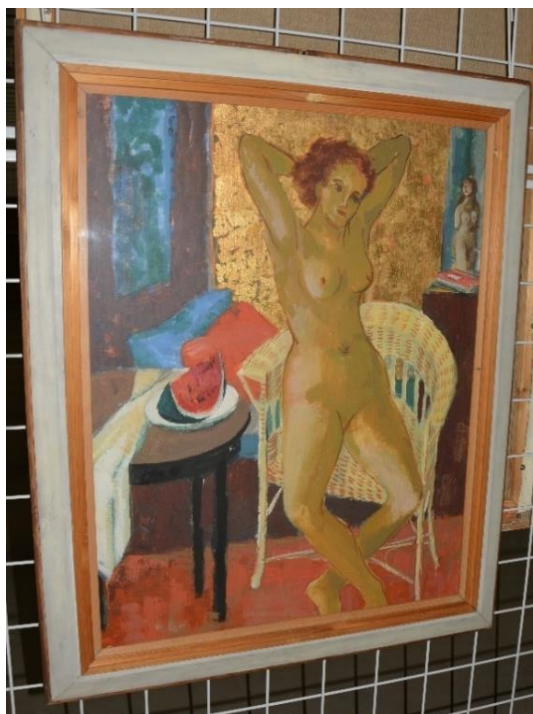
70. Jánuš Kubíček, *Vlasta 19*, 1956.

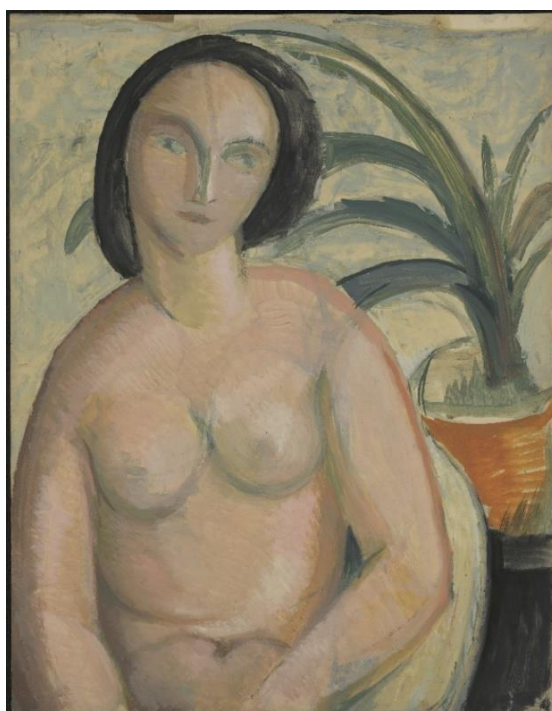
71. Jánuš Kubíček, *Vlasta* 28, 1956.

72. Jánuš Kubíček, *Vlasta* 3, 1956.

73. Jánuš Kubíček, *Akt se zlatým pozadím*, 1956.

74. Jánuš Kubíček, *Poloakt s květinou*, 1958.

75. Jánuš Kubíček, *Akt 037*, 1956.

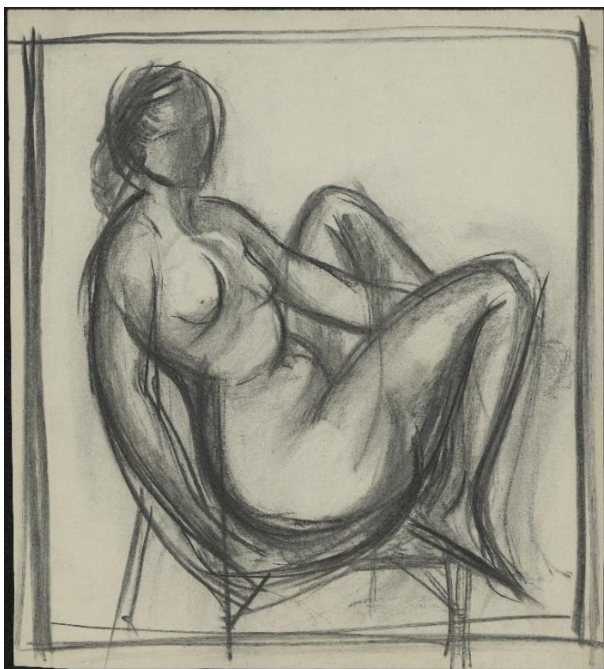
76. Jánuš Kubíček, *Akt 040*, 1956.

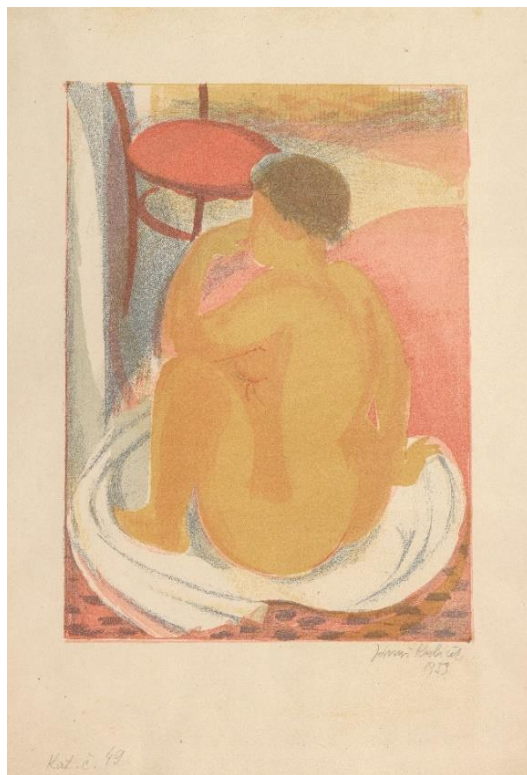
77. Jánuš Kubíček, *Akt 106*, 1957.

78. Jánuš Kubíček, *Klečící akt*, 1957.

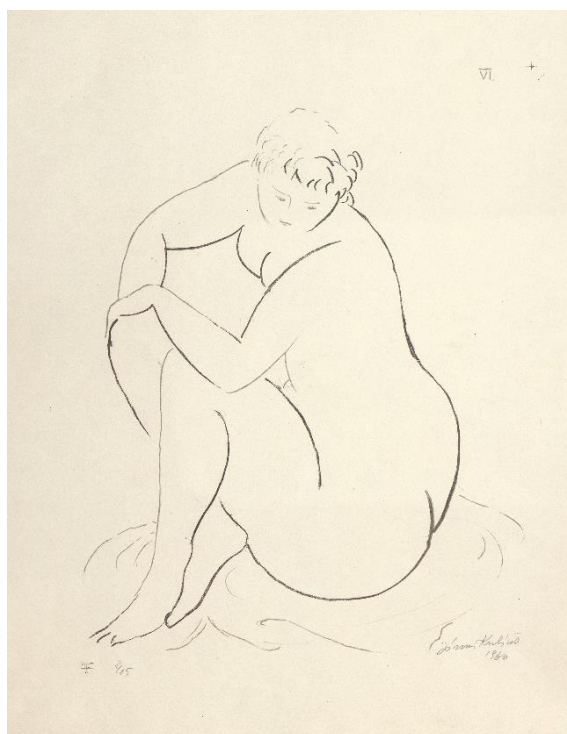
79. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1959.

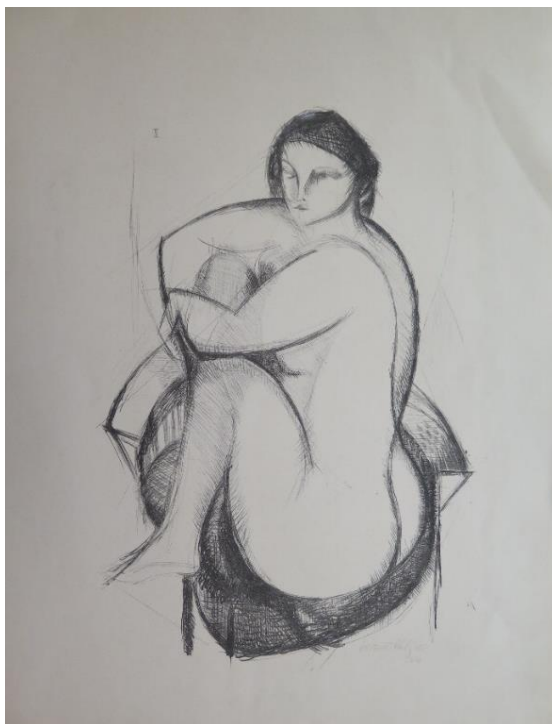
80. Jánuš Kubíček, *Akt sedící na zemi II.*, 1959.

81. Jánuš Kubiček, *Akt sedící na zemi 04 / B*, 1959.

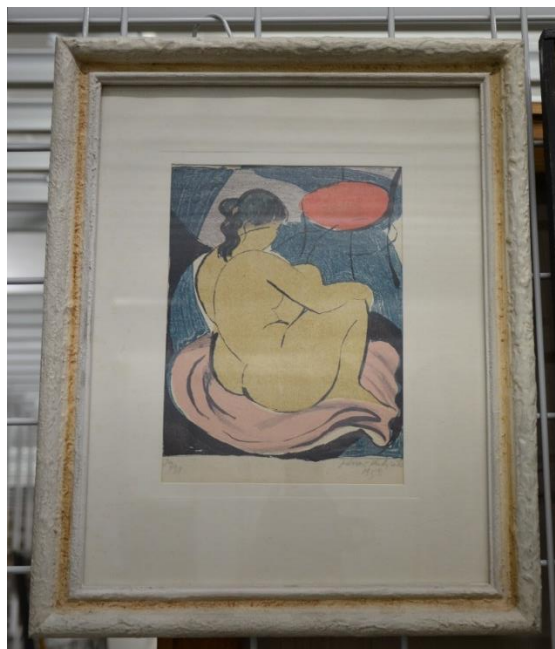
82. Jánuš Kubiček, *Akt sedící na zemi III.*, 1960.

83. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1960.

84. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle 2*, nedat. (kol. 1950).

85. Jánuš Kubíček, *Sedící akt*, 1959.

86. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1960.

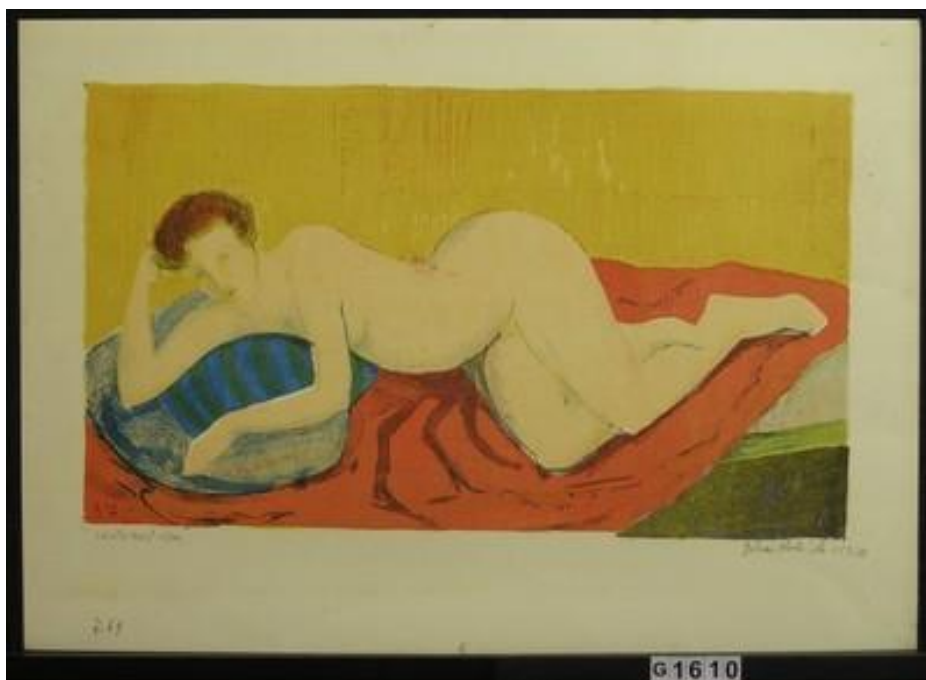
87. Jánuš Kubíček, *Sedící*, 1959.

88. Jánuš Kubíček, *Akt 149*, 1959.

89. Jánuš Kubíček, *Studie ležícího aktu*, 1956.

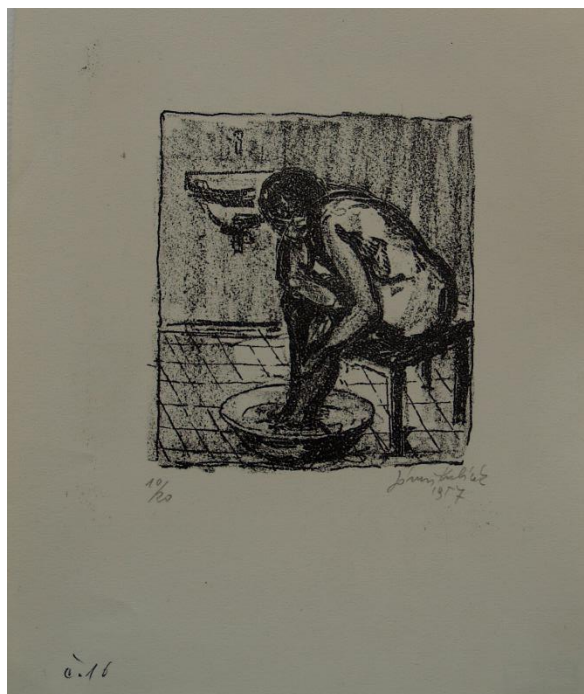
90. Jánuš Kubíček, *Ležící akt*, 1957–58.

91. Jánuš Kubíček, *Ležící*, 1956.

92. Jánuš Kubíček, *Akt na koberci / B*, 1960.

93. Jánuš Kubíček, *Umývání 2/B*, 1957.

94. Jánuš Kubíček, *Umývání 1*, 1957.

95. Jánuš Kubíček, *Umývání 3/A*, 1957.

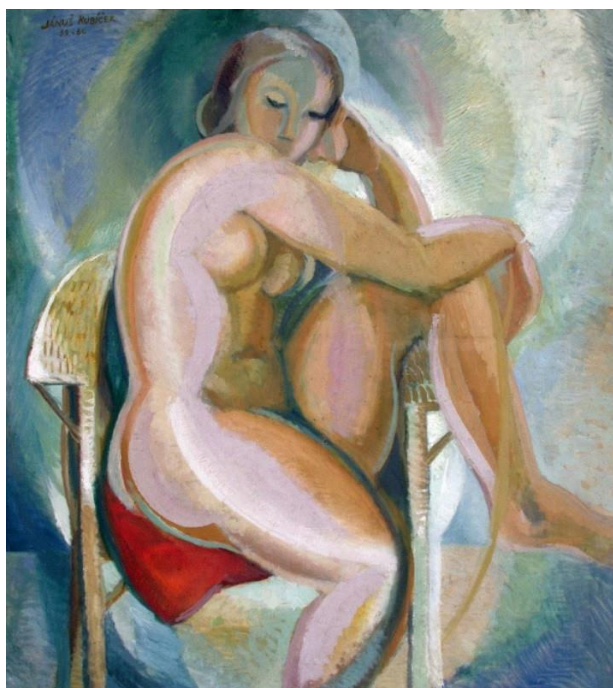
96. Jánuš Kubíček, *Umývání vlasů / A*, 1959.

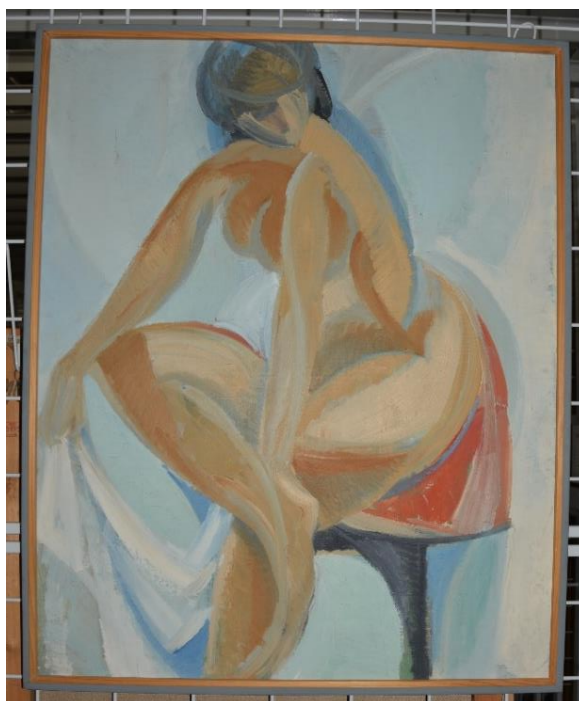
97. Jánuš Kubíček, *Po koupeli*, 1957.

98. Jánuš Kubíček, *Po koupání I*, 1957.

99. Jánuš Kubíček, *Akt v křesle*, 1959–60.

100. Jánuš Kubíček, *Po koupeli*, 1960.

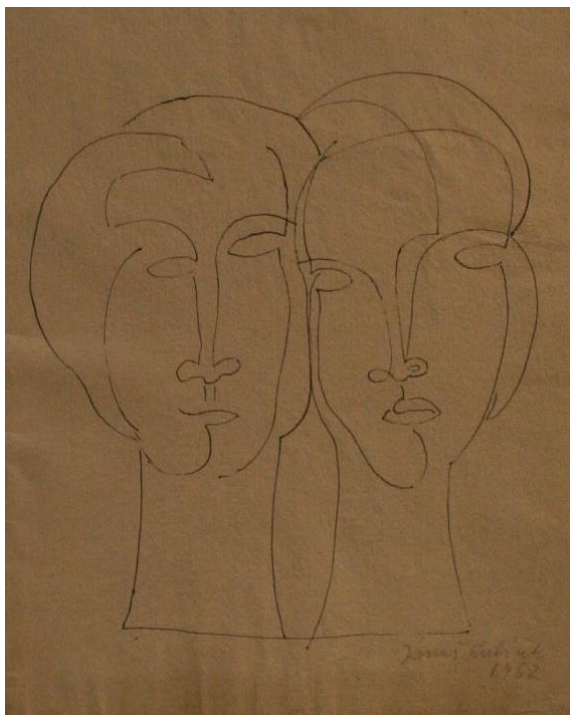
101. Jánuš Kubiček, *Zátiší s pomeranči*, 1957.

102. Jánuš Kubiček, *Zátiší se třemi pomeranči*, 1957.

103. Jánuš Kubíček, *Hlava*, 1962.

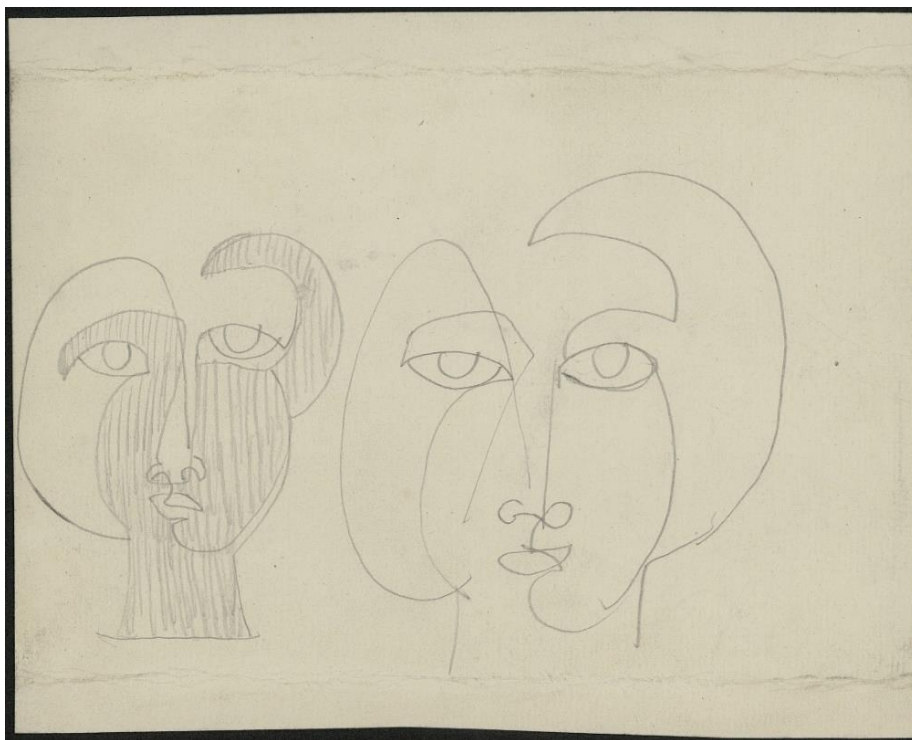
104. Jánuš Kubíček, *Studie dvou hlav*, 1962.

105. Jánuš Kubíček, *Hlava 44*, 1962.

106. Jánuš Kubíček, *Studie 106*, 1962.

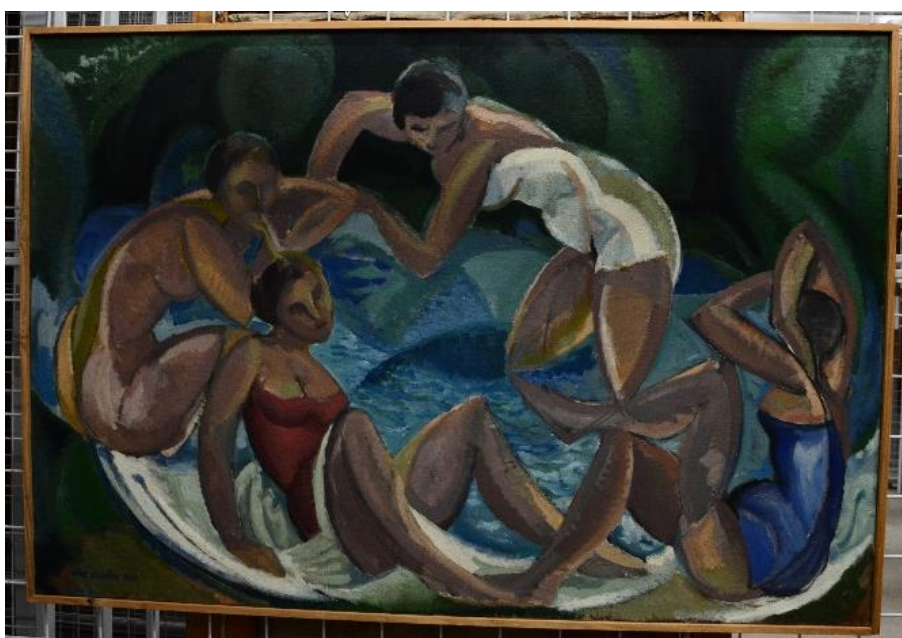
107. Jánuš Kubíček, *Studie 107*, 1962.

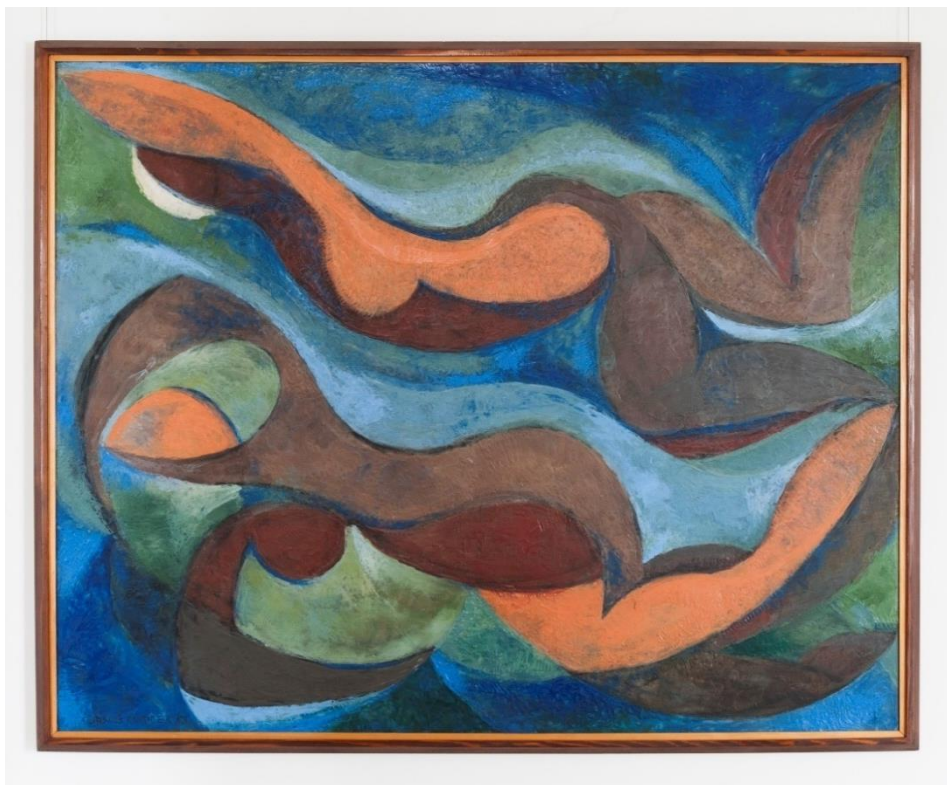
108. Jánuš Kubíček, *Hlava 21*, 1963.

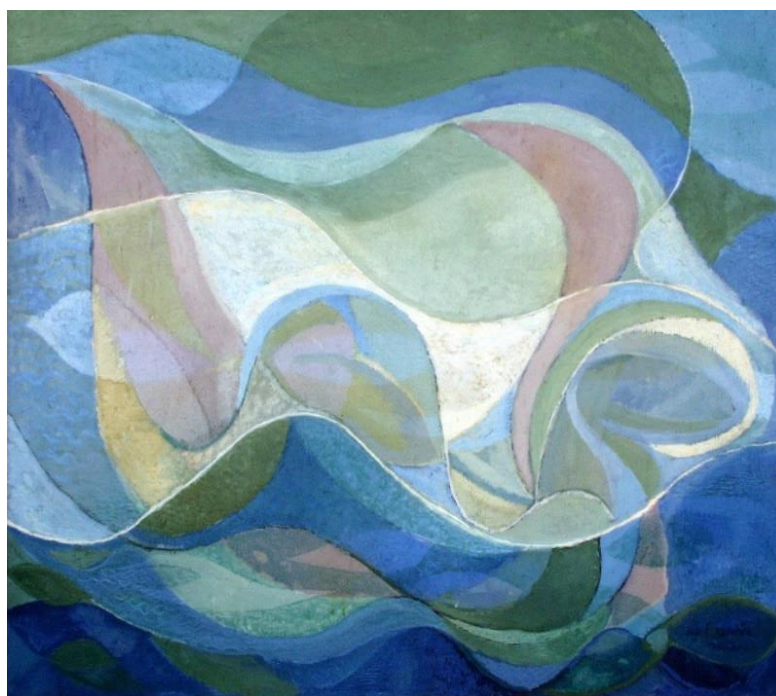
109. Jánuš Kubiček, *První studie ke koupání*, 1960.

110. Jánuš Kubiček, *Koupání*, 1960.

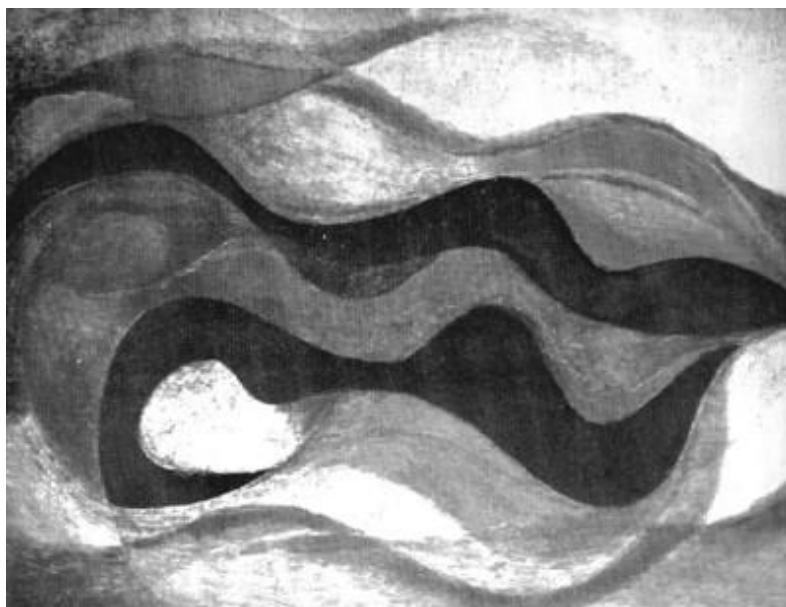
111. Jánuš Kubíček, *Pohyb ve vodě I.*, 1963.

112. Jánuš Kubíček, *Pohyb pod vodou*, 1962–63.

113. Jánuš Kubíček, *Pohyb ve vodě III.*, 1964.

114. Jánuš Kubíček, *Pohyby ve vodě*, 1964.

115. Jánuš Kubíček, *Klid*, 1962.

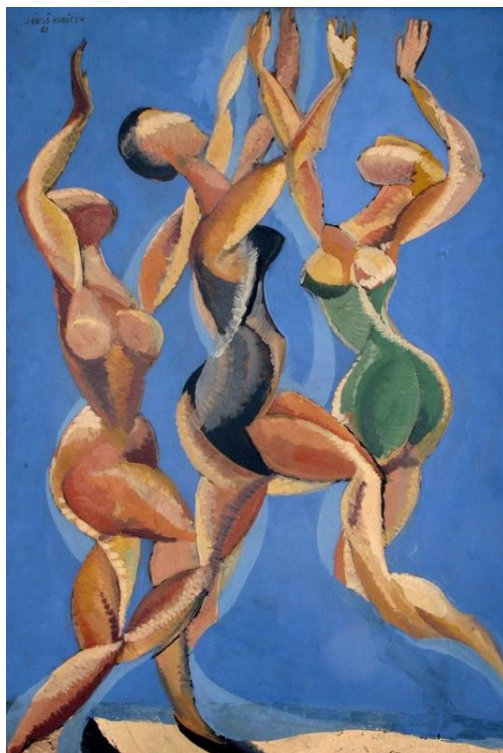
116. Jánuš Kubíček, *Studie pohybu (Hra s míčem)*, 1961.

117. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1962.

118. Jánuš Kubíček, *Pohyb (Míčová hra)*, 1962.

119. Jánuš Kubíček, *Pohyb (Míčová hra)*, 1961.

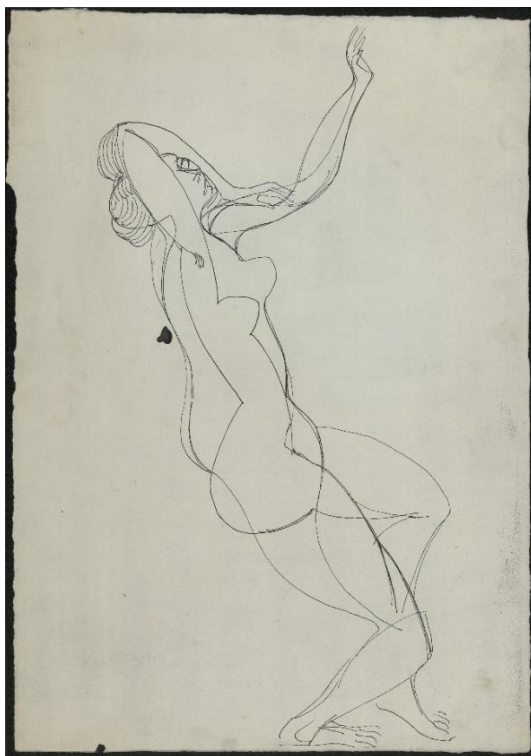
120. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1961.

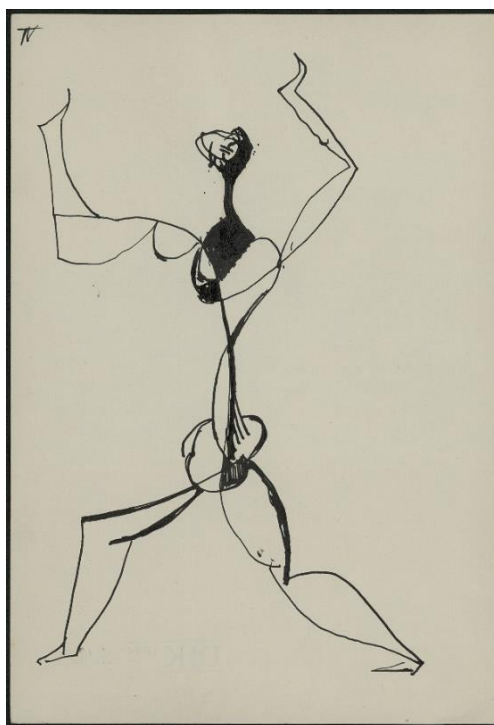
121. Jánus Kubíček, *Pohyb II.*, 1962.

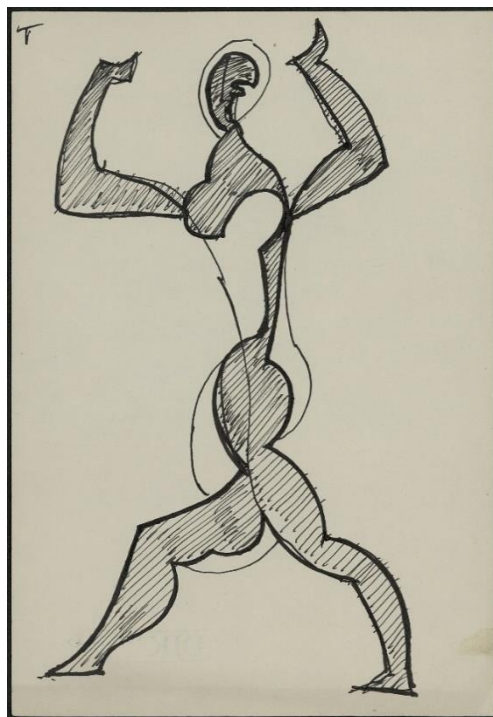
122. Jánus Kubíček, *Akt v pohybu 01*, 1962.

123. Jánuš Kubiček, *Akt v pohybu 02*, 1962.

124. Jánuš Kubiček, *Akt v pohybu 06*, 1962.

125. Jánuš Kubíček, *Akt v pohybu 07*, 1962.

126. Jánuš Kubíček, *Studie 104*, 1962.

127. Jánuš Kubíček, *Studie 105a*, 1962.

128. Jánuš Kubíček, *Figura v pohybu*, 1962.

129. Jánuš Kubíček, *Pohyb*, 1962.

130. Jánuš Kubíček, *Pohyb II.*, 1962.

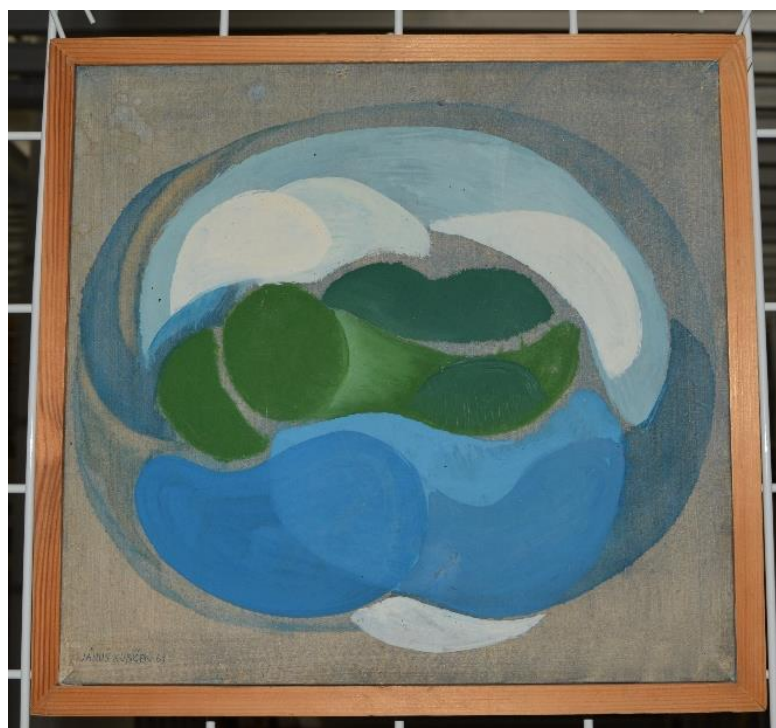
131. Jánuš Kubíček, *Hra s míčem*, 1962.

132. Jánuš Kubíček, *Hra I.*, 1962.

133. Jánuš Kubíček, *Ovoce v modré misce*, 1964.

134. Jánuš Kubíček, *Ovoce na misce*, 1964.

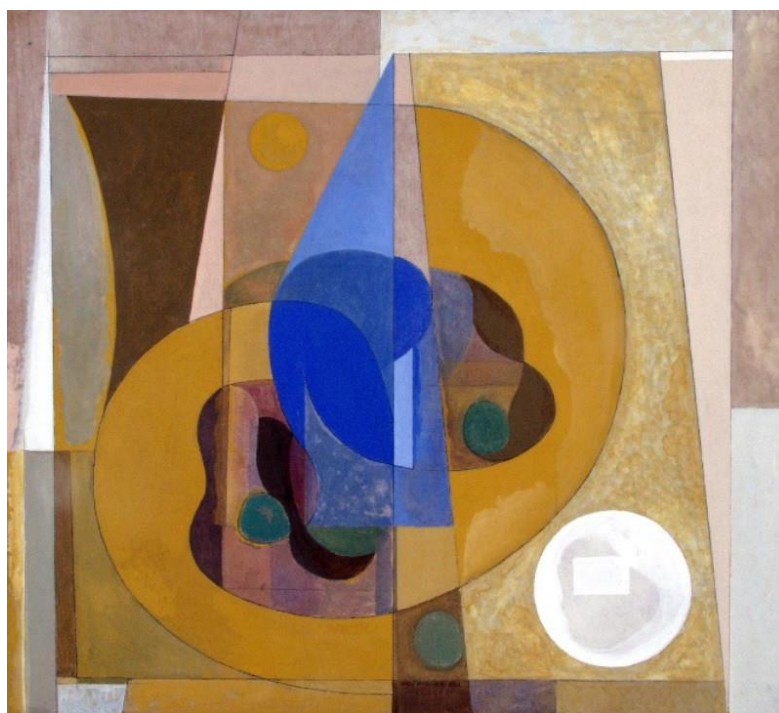
135. Jánus Kubiček, *Zátiší s drapérií*, 1964.

136. Jánus Kubiček, *Zátiší s černými tvary*, 1964.

137. Jánuš Kubíček, *Zátiší s talířem*, 1966.

138, Jánuš Kubíček, *Zátiší s modrou hlavou a listy*, 1966.

139. Jánuš Kubíček, *Modré zátiší*, 1967.

140. Jánuš Kubíček, *Zátiší s lebkou*, 1967.

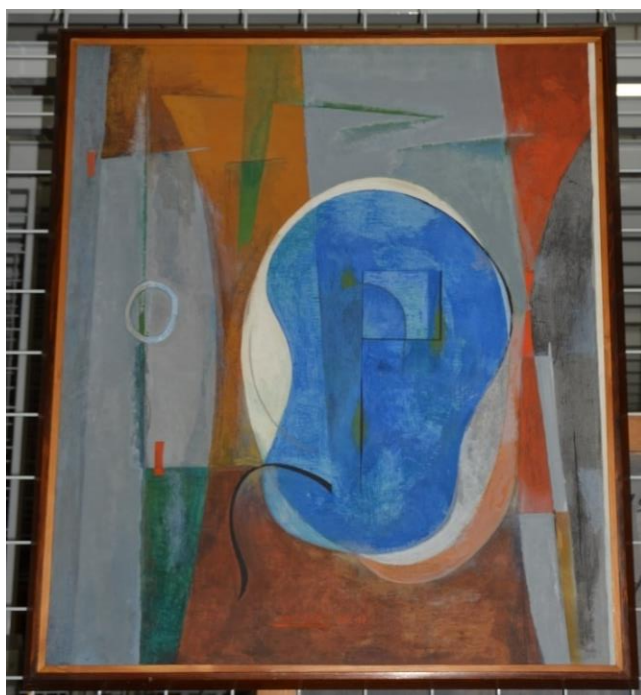
141. Jánuš Kubíček, *Kánon (Zátiší)*, 1968.

142. Jánuš Kubíček, *Zátiší s papírovými ústřížky a provazem*, 1968.

143. Jánuš Kubíček, *Postižitelné tvary*, 1968–69.

144. Jánuš Kubíček, *Komposice s oválem*, 1968–69.

145. Jánuš Kubíček, *Abstraktní kompozice 4*, 1968–69.

146. Jánuš Kubíček, *Nymfy (Svislé tvary)*, 1968.

147. Jánuš Kubíček, *Barevné plochy*, 1969.

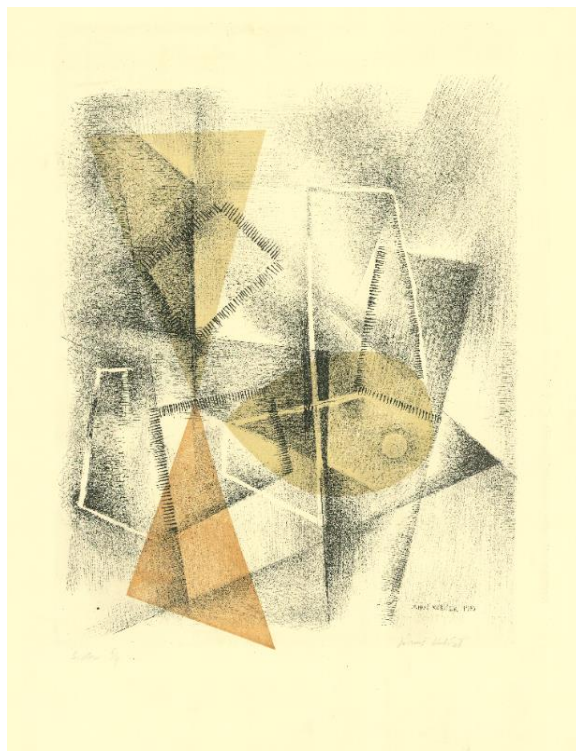
148. Jánuš Kubíček, *Zátiší Ikarův pád*, 1967.

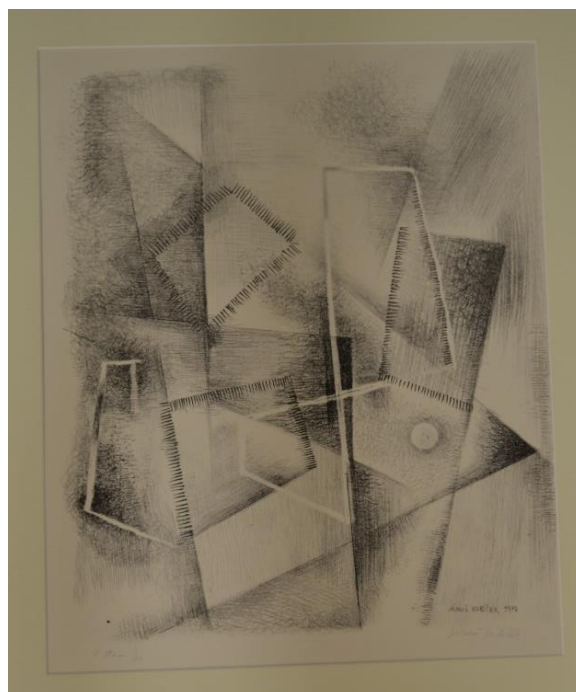
149. Jánuš Kubíček, *Labyrint (Agresivní černá)*, 1969.

150. Jánuš Kubíček, *Čtverec (Labyrint)*, 1969.

151. Jánuš Kubíček, *Labyrint*, 1970.

152. Jánuš Kubíček, *Labyrint*, 1970.

153. Jánuš Kubíček, *Potopa světa*, 1970–71.

154. Jánuš Kubíček, *Torsa*, 1970.

155. Jánuš Kubíček, *Vztahy; Černý a žlutý tvar*, 1970.

156. Jánuš Kubíček, *Kompozice s diagonálou*, 1970.

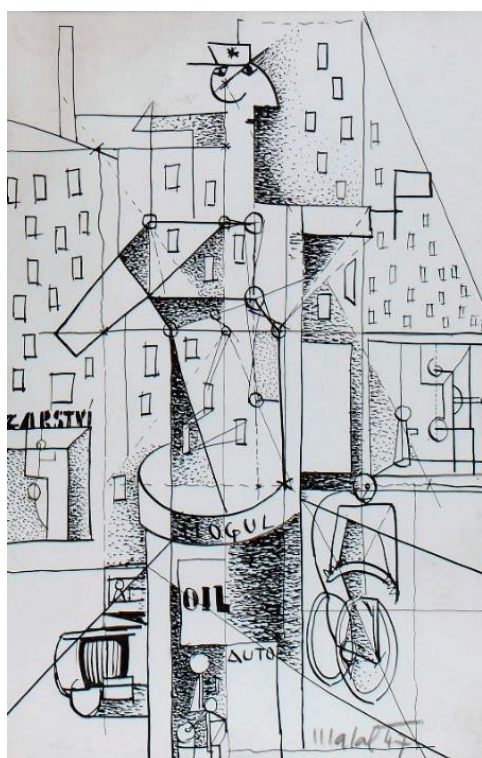
157. Jánuš Kubíček, *Vztahy–Šedé tvary*, 1970.

158. Jánuš Kubíček, *Zrcadlení*, 1970.

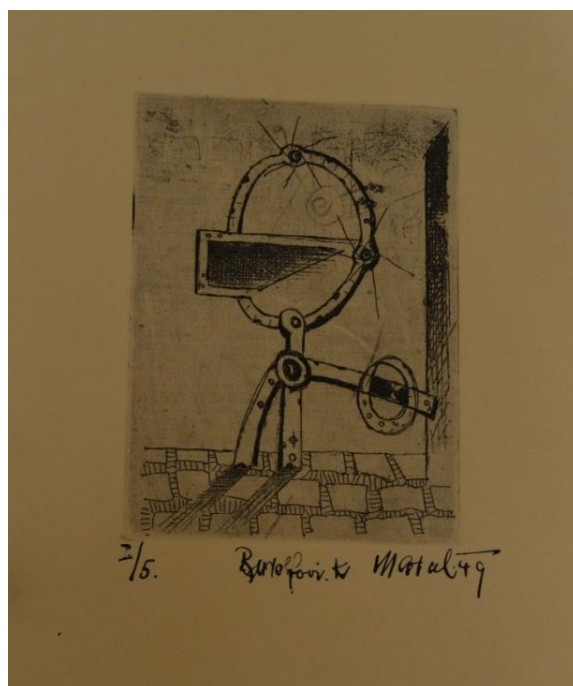
159. Bohumír Matal, *Člověk a stroj*, nedat. (kol. 1947).

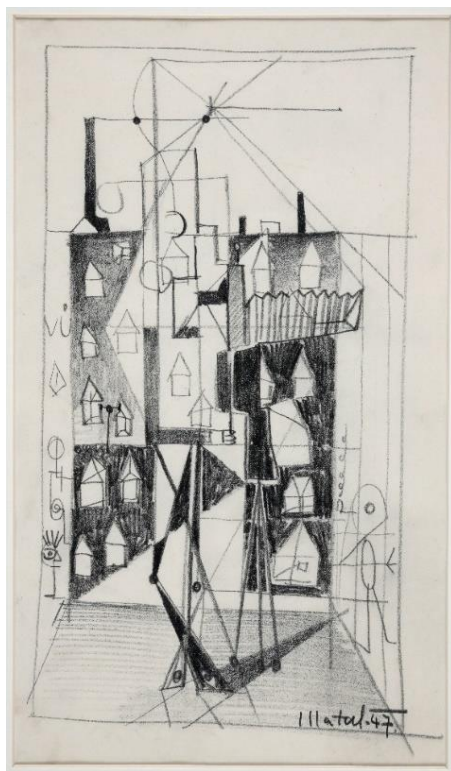
160. Bohumír Matal, *Člověk-stroj*, 1947.

161. Bohumír Matal, *Člověk ve městě – město v člověku*, 1949.

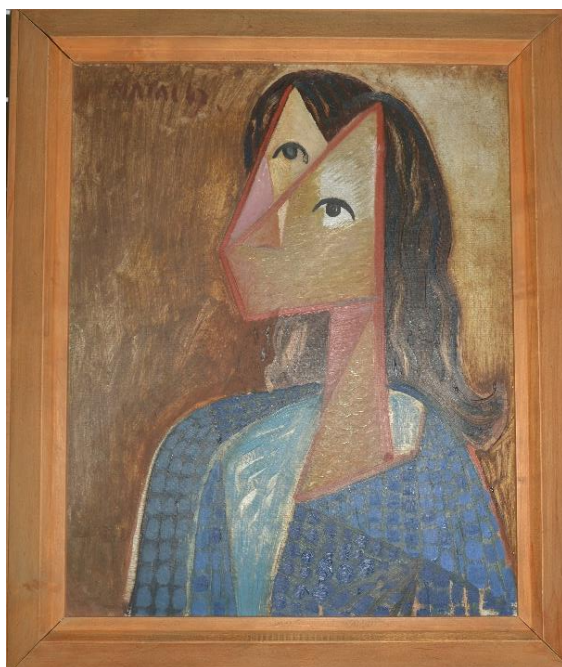
162. Bohumír Matal, *Strojek*, 1949.

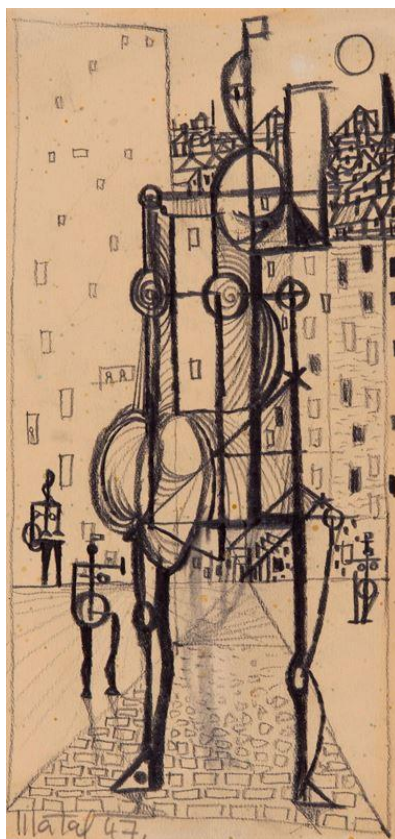
163. Bohumír Matal, *Člověk ve městě*, 1947.

164. Bohumír Matal, *Milenci u plotu*, 1947.

165. Bohumír Matal, *Žena s dvojitou tváří*, 1947.

166. Bohumír Matal, *Ulice*, 1947.

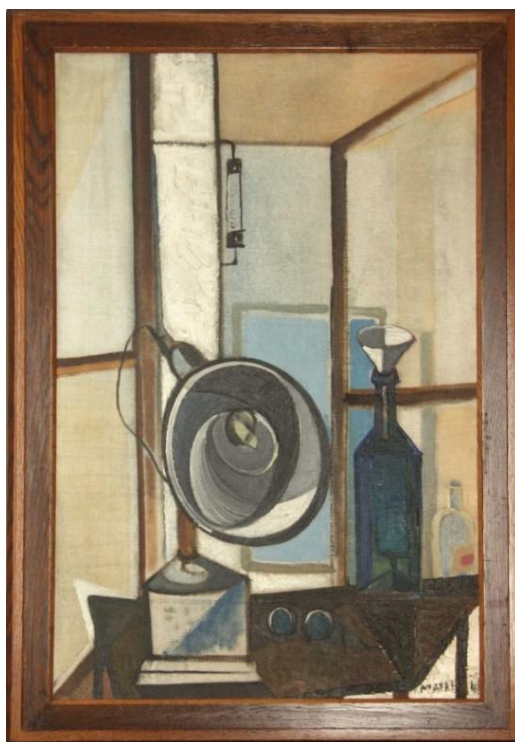
167. Bohumír Matal, *Chodec*, 1948.

168. Bohumír Matal, *Muž ve městě*, 1948.

169. Bohumír Matal, *Pavlač s klecí, šicím strojem a holubičkami*, 1948.

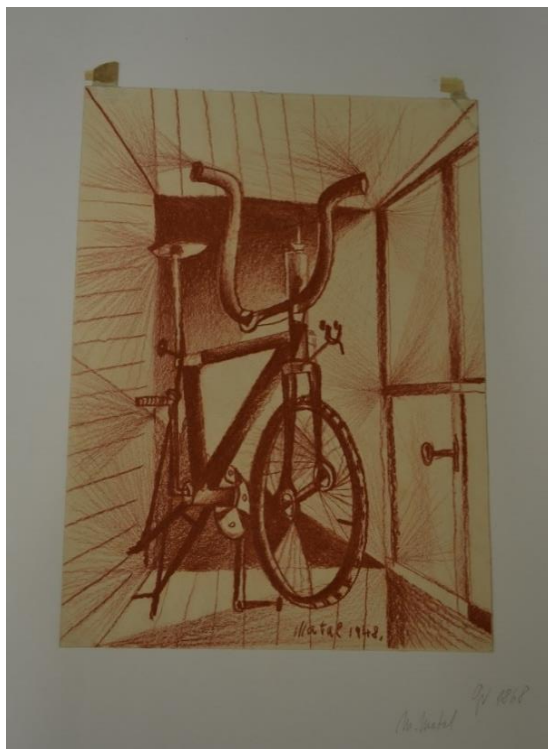
170. Bohumír Matal, *Okno s horským sluncem*, 1948.

171. Bohumír Matal, *Horské slunce*, 1948.

172. Bohumír Matal, *Zátiší s lampou*, 1950.

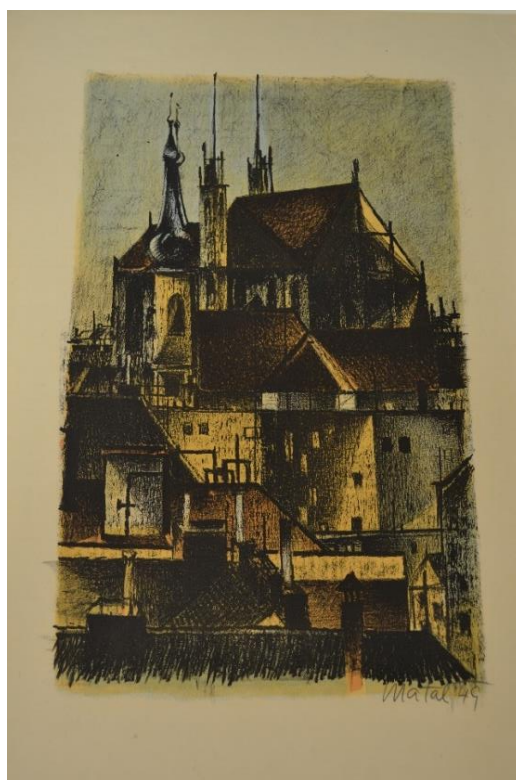
173. Bohumír Matal, *Kolo*, 1950.

174. Bohumír Matal, *Válka*, 1948.

175. Bohumír Matal, *Nálet*, 1949.

176. Bohumír Matal, *Brněnský motiv*, 1949.

177. Bohumír Matal, *Brno*, 1949.

178. Bohumír Matal, *Brno III.*, 1949.

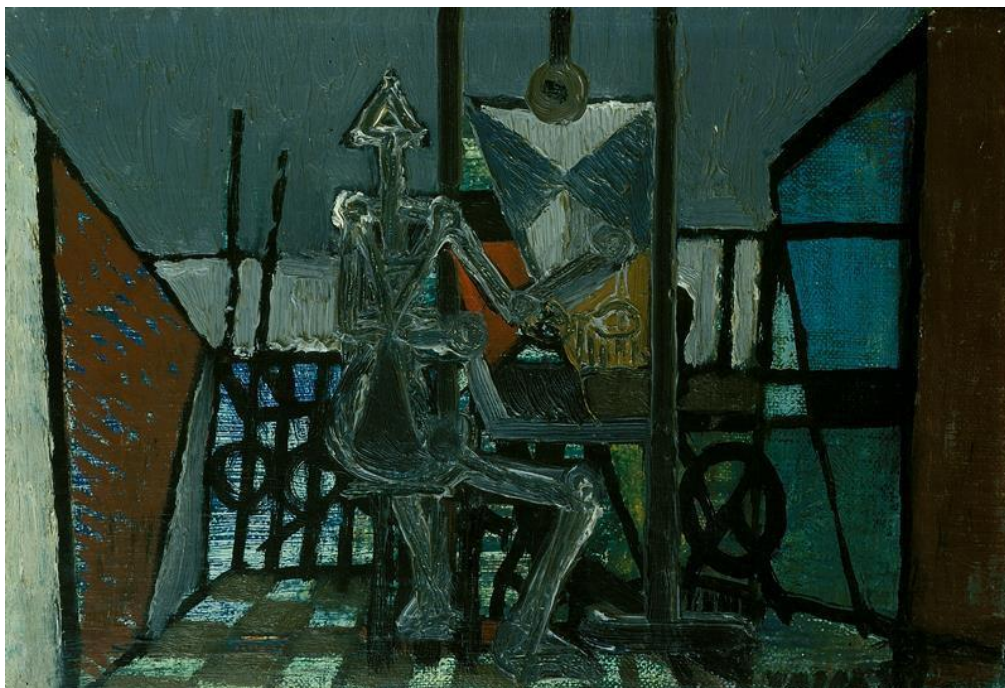
179. Bohumír Matal, *Maloměřická vápenka*, 1950.

180. Bohumír Matal, *Zátiší s mrtvým ptákem*, 1951.

181. Bohumír Matal, *Zátiší s holuby*, 1951.

182. Bohumír Matal, *Malíř v ateliéru*, 1951.

183. Bohumír Matal, *Děšť*, 1951.

184. Bohumír Matal, *Ženy v dešti*, 1951–53.

185. Bohumír Matal, *Portrét III.*, 50. léta 20. století.

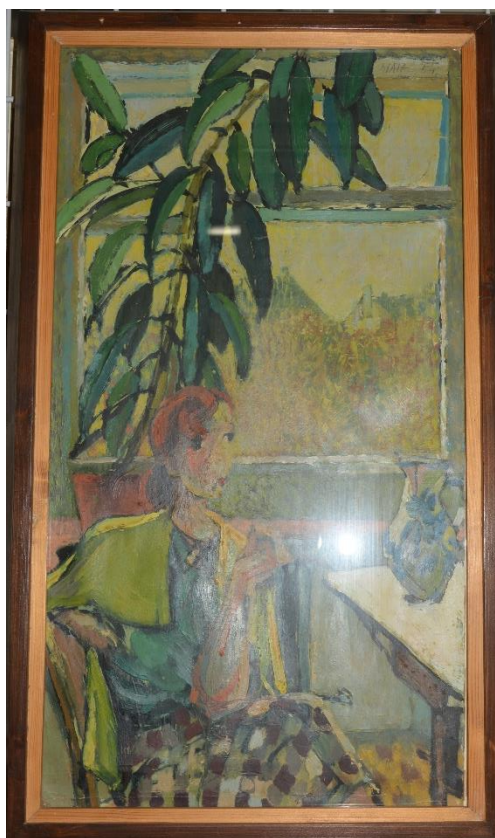
186. Bohumír Matal, *Autoportrét*, 1952.

187. Bohumír Matal, *Autoportrét*, 1952.

188. Bohumír Matal, *Interiér*, nedat. (kol. 1957).

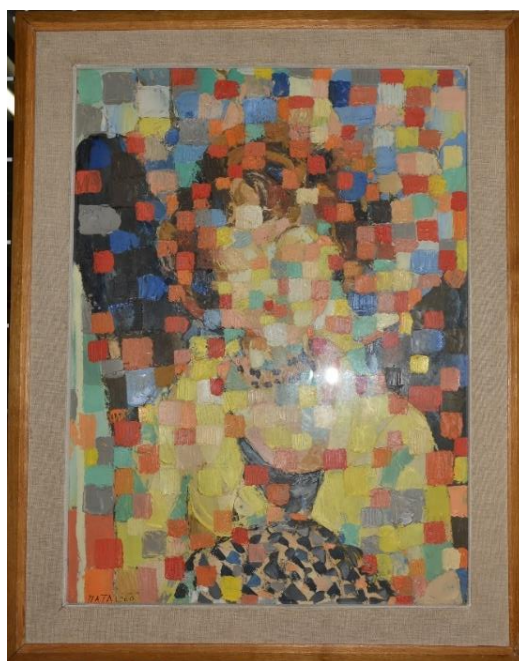
189. Bohumír Matal, *Žena u okna*, 1954.

190. Bohumír Matal, *Portrét – Žlutý ateliér*, 1955.

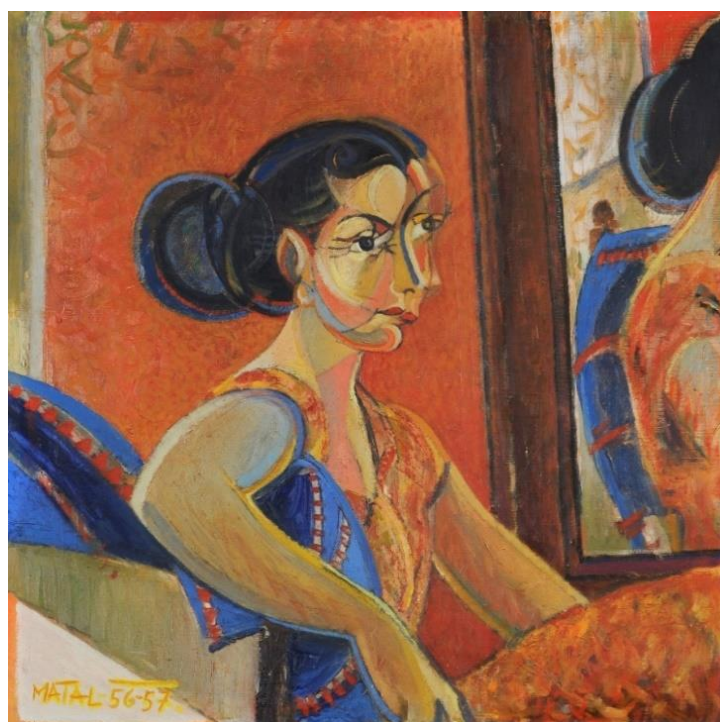
191. Bohumír Matal, *Hlava (Sestra)*, 1955.

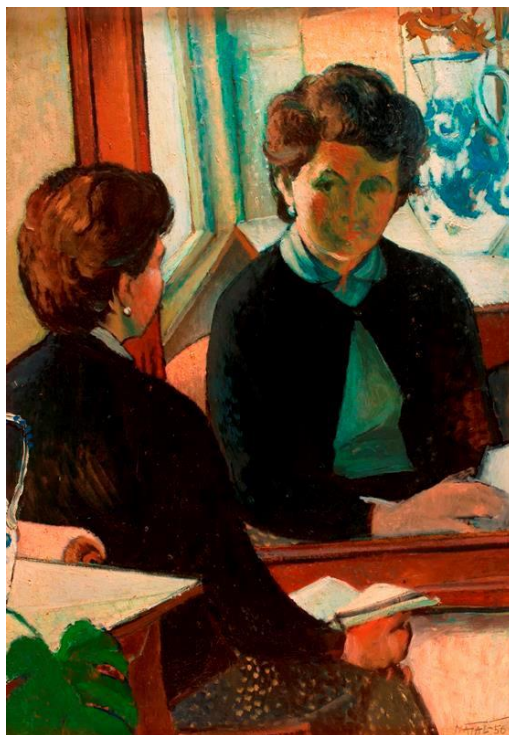
192. Bohumír Matal, *Žena*, 1960.

193. Bohumír Matal, *Sedící*, 1956.

194. Bohumír Matal, *Zrcadlo s figurou*, 1956–57.

195. Bohumír Matal, *Interiér s figurou*, 1956.

196. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1952.

197. Bohumír Matal, *Cyklista*, 1953.

198. Bohumír Matal, *Cyklisti*, 1953.

199. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1954.

200. Bohumír Matal, *Kompoziční studie cyklistů*, 1957.

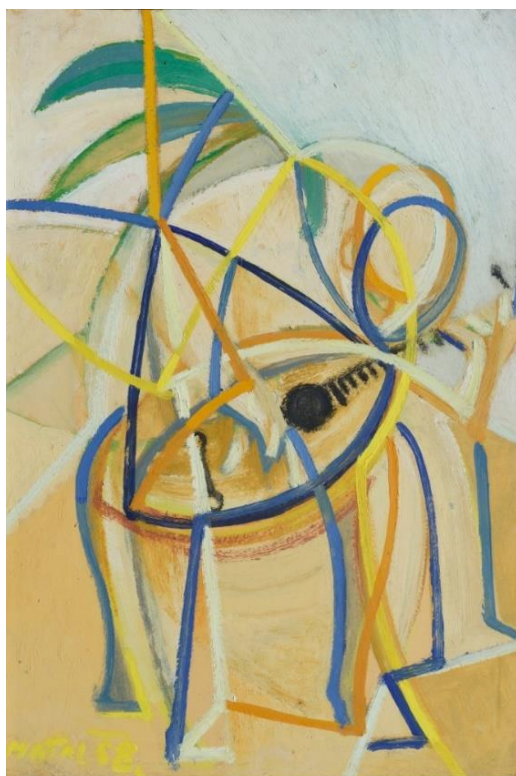
201. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1958.

202. Bohumír Matal, *Cyklisté*, 1959.

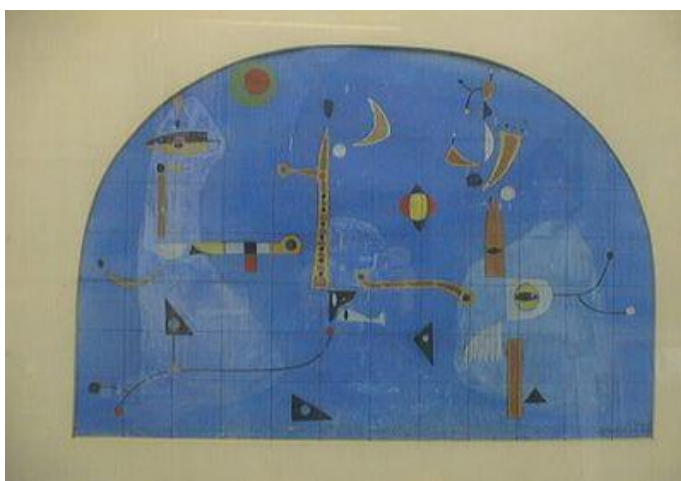
203. Bohumír Matal, *Kytarista*, 1958.

204. Bohumír Matal, *Kytarista III.*, 1958.

205. Bohumír Matal, *Chlapec s míčem*, 1959.

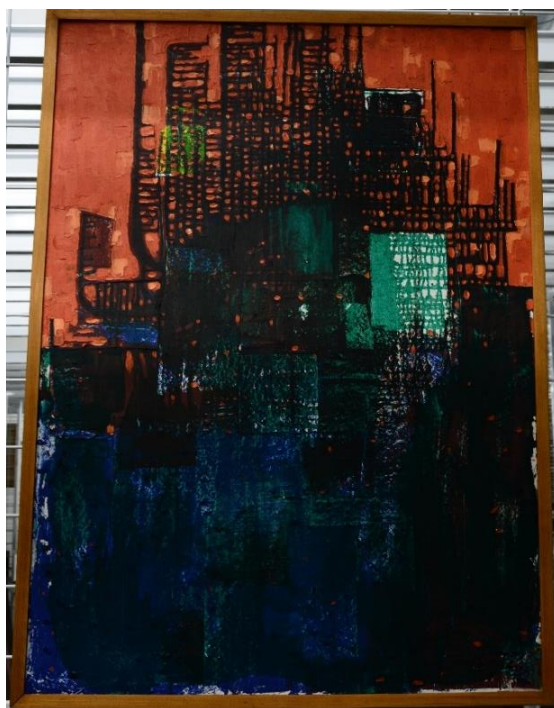
206. Bohumír Matal, *Mořské dno*, 1960.

207. Bohumír Matal, *Ikarův pád*, 1961.

208. Bohumír Matal, *Totalita*, 1962.

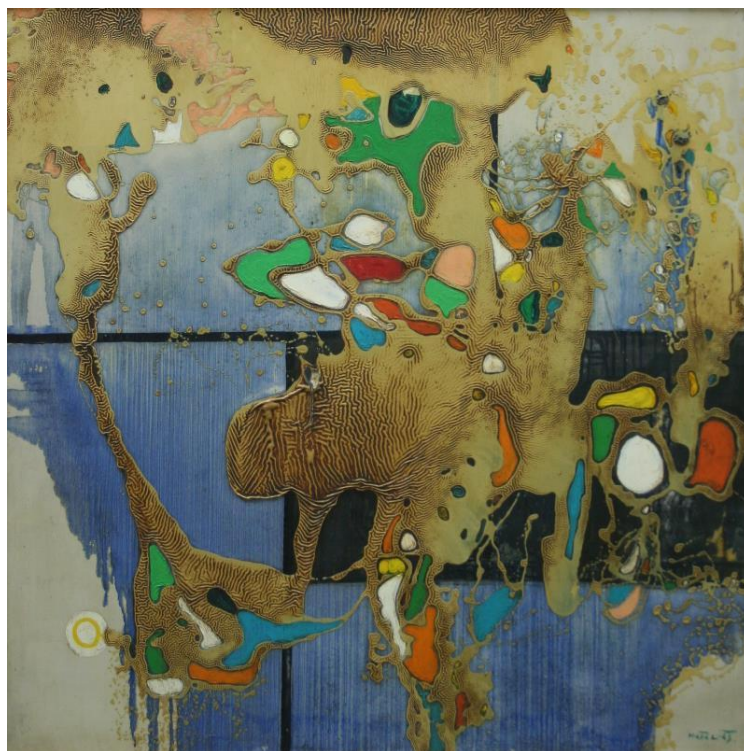
209. Bohumír Matal, *Opilý koráb*, 1962.

210. Bohumír Matal, *Ptačí hřbitov*, 1963.

211. Bohumír Matal, *Kráter*, 1962–63.

212. Bohumír Matal, *Genese*, 1963.

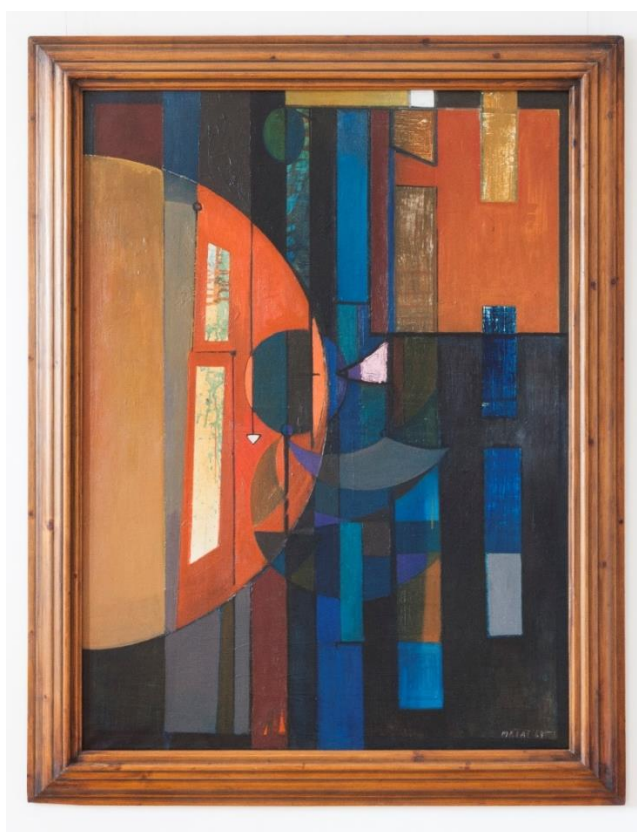
213. Bohumír Matal, *Prakrajina*, 1963.

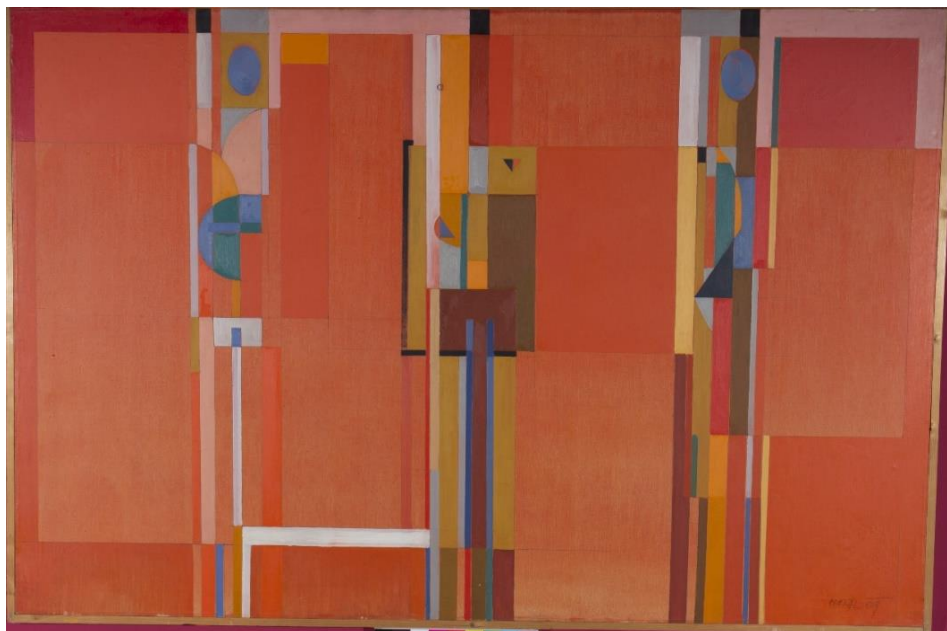
214. Bohumír Matal, *Zárodek*, 1964.

215. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1968.

216. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1968.

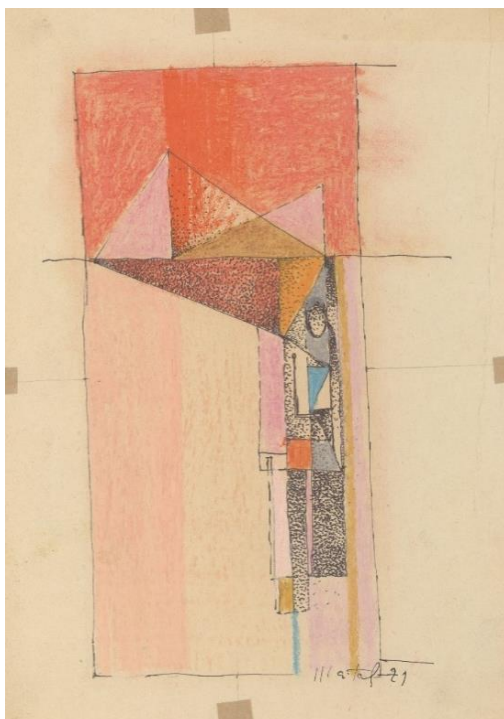
217. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1969.

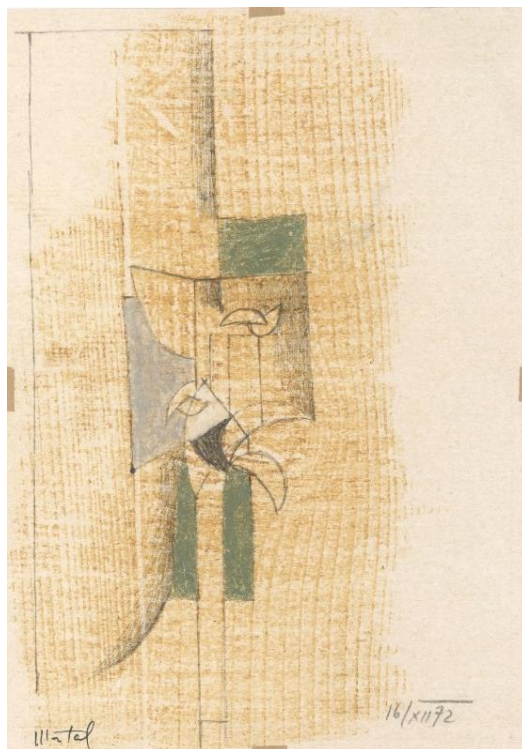
218. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1969.

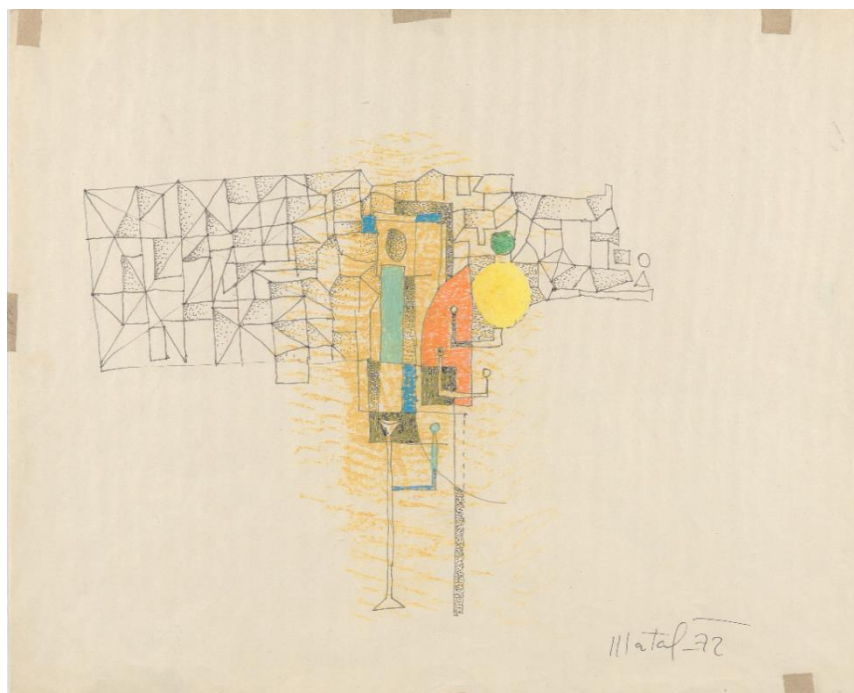
219. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1970.

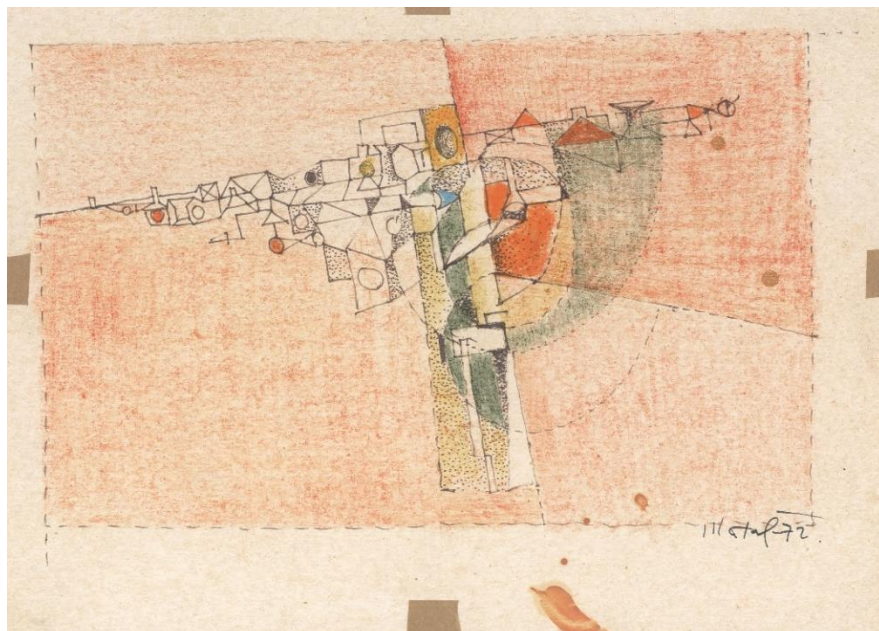
220. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1971.

221. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka*, 1972.

222. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka s městem za zády I.*, 1972.

223. Bohumír Matal, *Přítomnost člověka s městem za zády II.*, 1972.

224. Bohumír Matal, *Mlýn*, 1973.

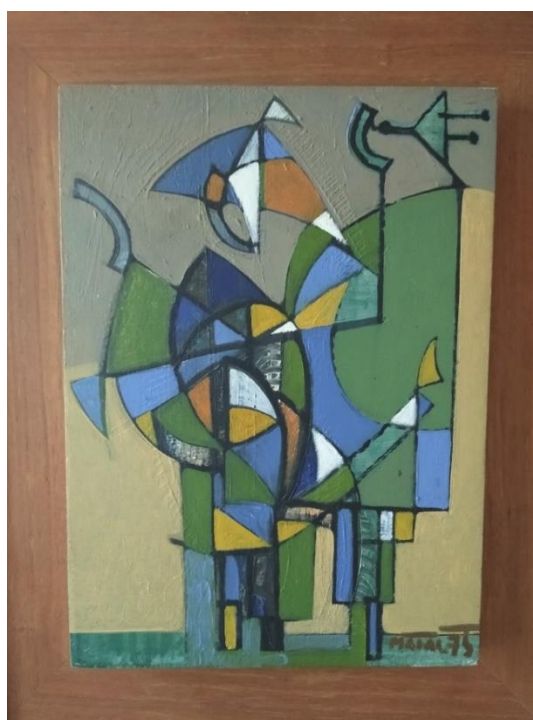
225. Bohumír Matal, *Mlýn*, 1973.

226. Bohumír Matal, *Pomník*, 1977.

227. Bohumír Matal, *Pomník*, 1977.

228. Bohumír Matal, *Dvojice*, 1975.

229. Pavel Navrátil, *Žena v kavárně*, 1955.

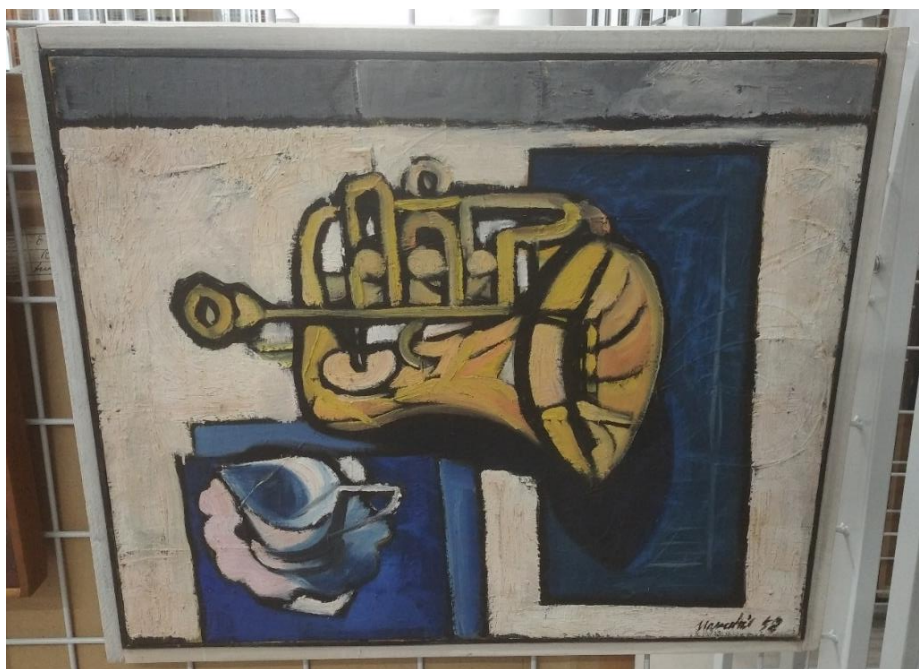
230. Pavel Navrátil, *Sochařské zátěši*, 1957.

231. Pavel Navrátil, *Zátiší s kamny a konvicí*, 1957.

232. Pavel Navrátil, *Mrtvý pták*, 1959.

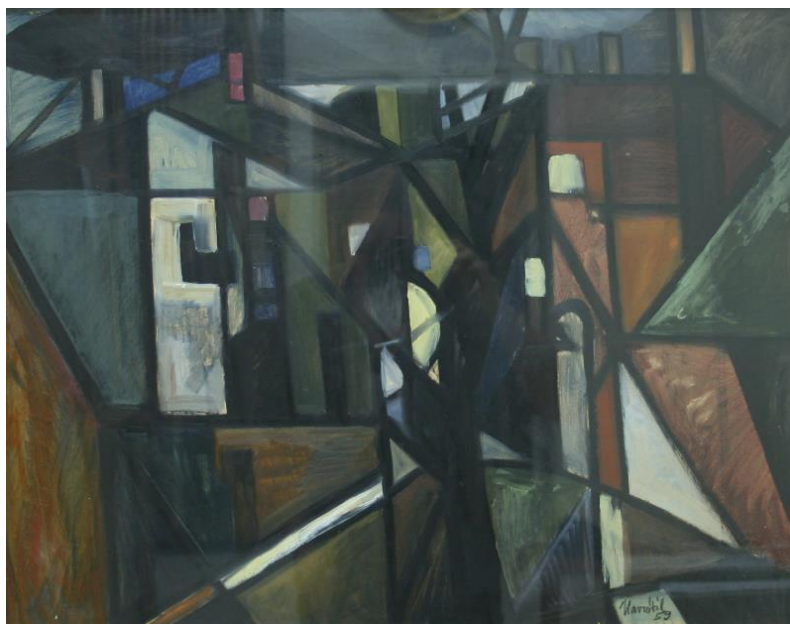
233. Pavel Navrátil, *Zátiší s trubkou*, 1958.

234. Pavel Navrátil, *Zátiší s trumpetou a šálkem*, 1958.

235. Pavel Navrátil, *Maska závodníka*, 1958.

236. Pavel Navrátil, *Městská architektura*, 1959.

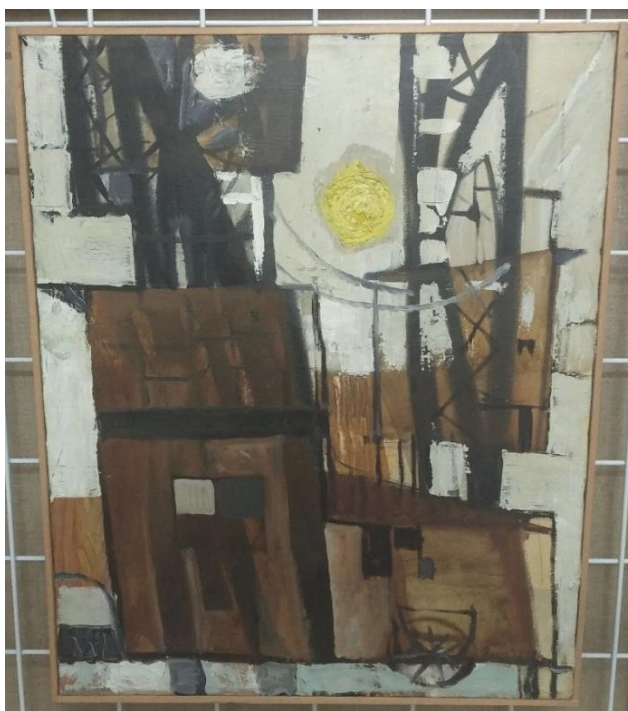
237. Pavel Navrátil, *Šroubárna Kyjov*, 1959.

238. Pavel Navrátil, *Šroubárna Kyjov*, 1959.

239. Pavel Navrátil, *Šroubárna*, 1960.

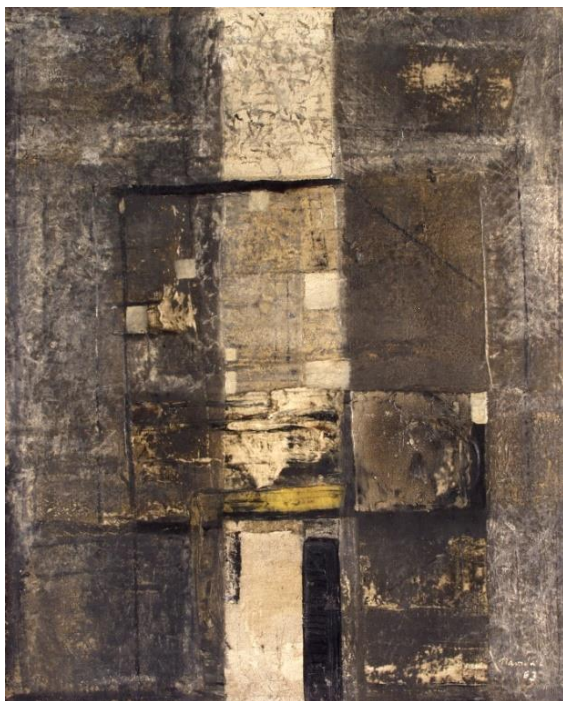
240. Pavel Navrátil, *Staveniště*, 1959.

241. Pavel Navrátil, *Proluky*, 1958.

242. Pavel Navrátil, *Proluka*, 1962.

243. Pavel Navrátil, *Varšavské stěny*, 1963.

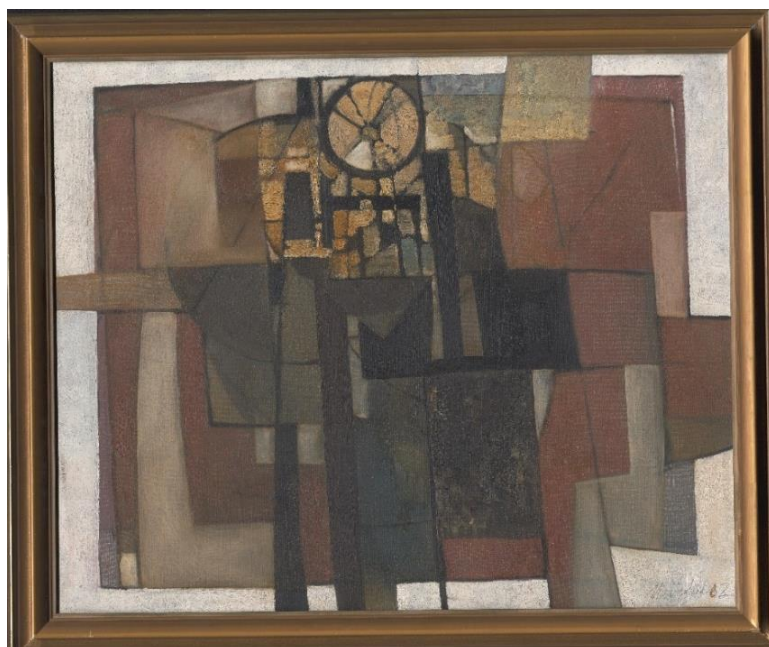
244. Pavel Navrátil, *Krajina – Varšavské stěny*, 1968.

245. Pavel Navrátil, *Stěna*, nedat. (kol. 1968)

246. Pavel Navrátil, *Hornická krajina*, 1962.

247. Pavel Navrátil, *Hornická krajina*, 1962.

248. Pavel Navrátil, *Těžní věž*, 1962.

249. Pavel Navrátil, *Zasněžená střecha*, 1962–63.

250. Pavel Navrátil, *Hrnčíř*, 1963.

251. Pavel Navrátil, *Sochař*, 1963.

252. Pavel Navrátil, *Sochař*, 1964.

253. Pavel Navrátil, *Herec II.*, 1965.

254. Pavel Navrátil, *Figura II./Herec*, 1965.

255. Pavel Navrátil, *Pracovní stůl*, 1968.

256. Pavel Navrátil, *Pracovní stůl*, 1968.

257. Pavel Navrátil, *Modrý akt*, 1963.

258. Pavel Navrátil, *Zamrzlá řeka*, 1963.

259. Pavel Navrátil, *Podzimní den*, 1963.

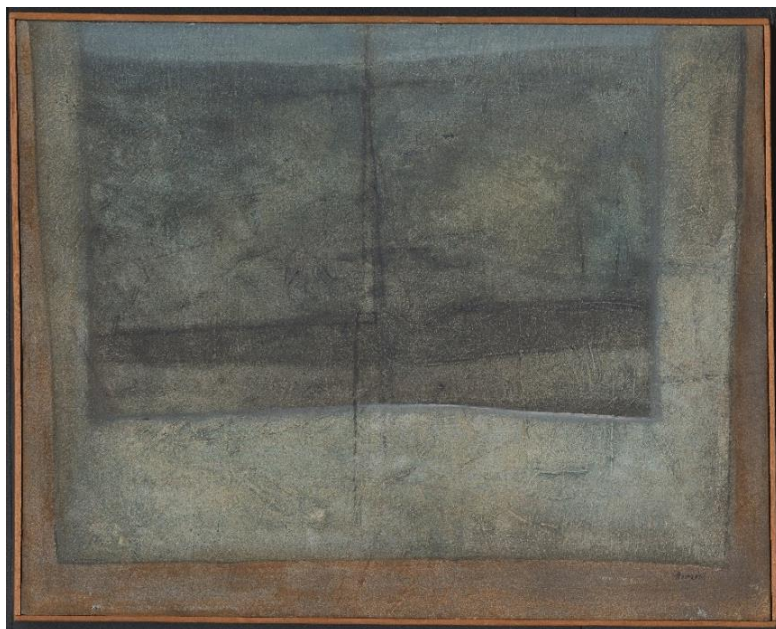
260. Pavel Navrátil, *Mramorový lom*, 1963.

261. Pavel Navrátil, *Lom*, 1963.

262. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1964.

263. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1966.

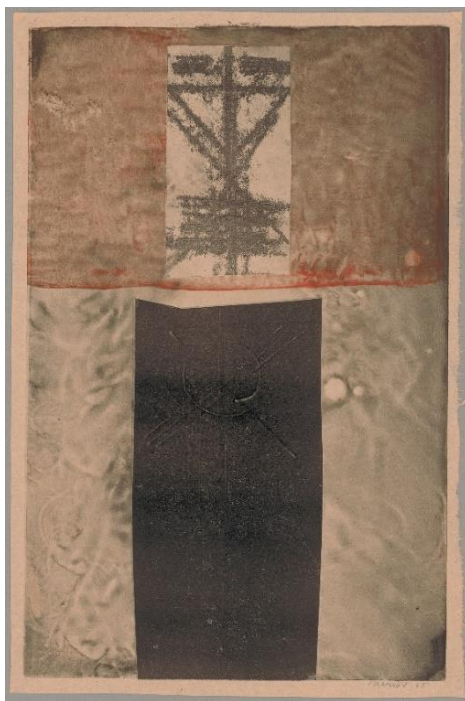
264. Pavel Navrátil, *Krajina*, 1967.

265. Pavel Navrátil, *Moře*, 1966.

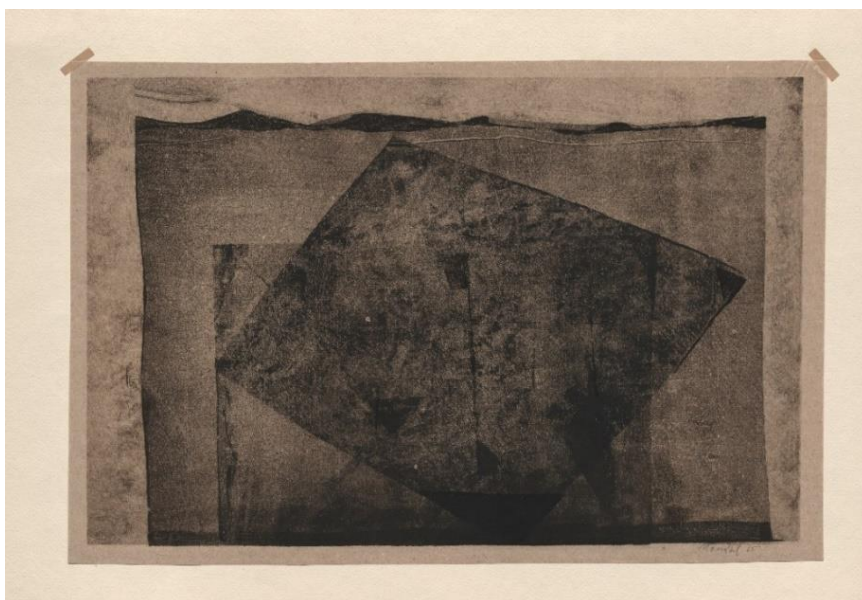
266. Pavel Navrátil, *Krajina s kouřem*, 1968.

267. Pavel Navrátil, *Kompozice I.*, 1965.

268. Pavel Navrátil, *Kompozice II.*, 1965.

269. Pavel Navrátil, *Kompozice III.*, 1965.

270. Pavel Navrátil, *Kompozice IV.*, 1965.

271. Pavel Navrátil, *Kompozice V.*, 1965.

272. Pavel Navrátil, *Kompozice VI.*, 1965.

273. Pavel Navrátil, *Červená kompozice*, 1965.

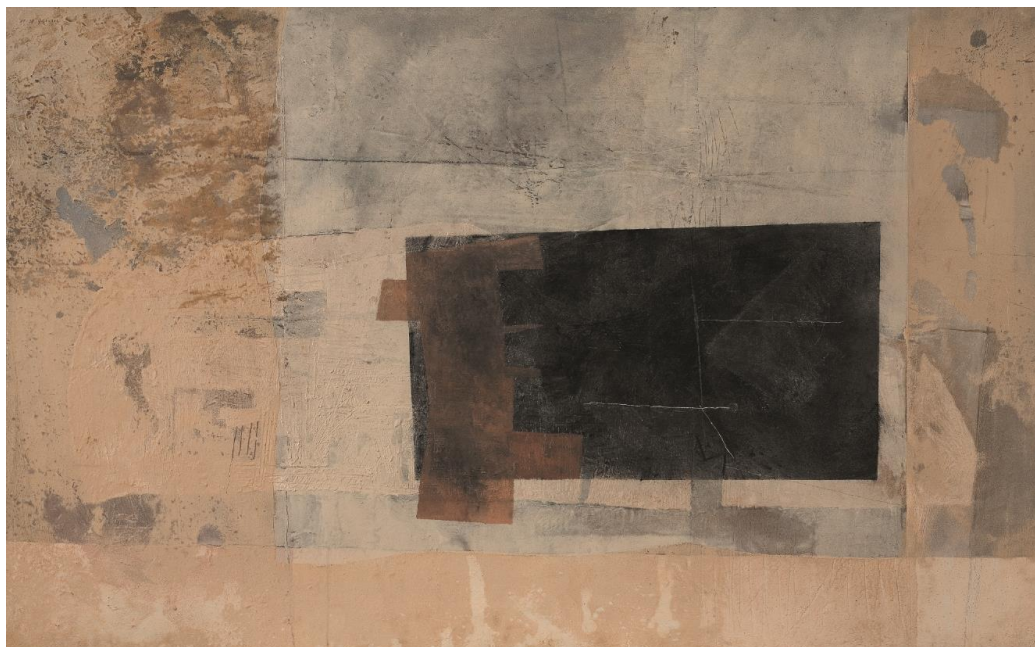
274. Pavel Navrátil, *Pompeje-prach*, 1969.

275. Pavel Navrátil, *Neronův oblouk*, 1969.

276. Pavel Navrátil, *Horizont*, 1970.

277. Pavel Navrátil, *Bílá krajina*, nedat. (kol. 1970).

278. Pavel Navrátil, *Putující slunce*, 1973.

279. Pavel Navrátil, *Zimní krajina*, 1973.

280. Pavel Navrátil, *Zimní řeka*, 1974.

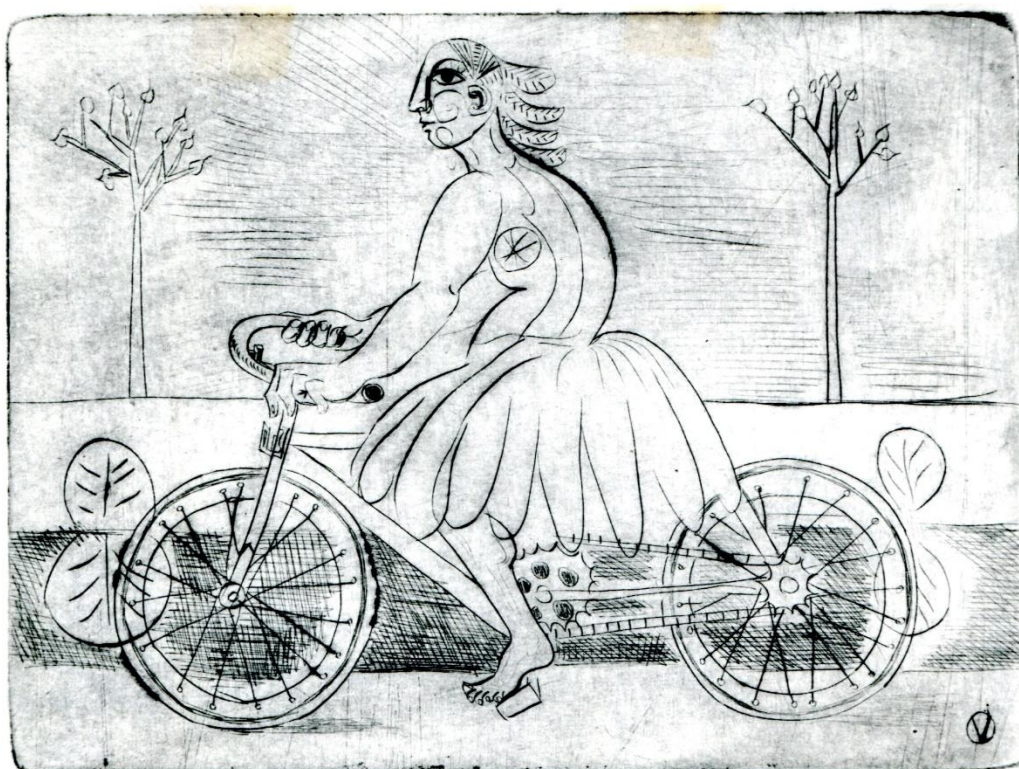
281. Pavel Navrátil, *Hnědý horizont*, 1974.

282. Vladislav Vaculka, *Slovácký motiv*, 1949.

283. Vladislav Vaculka, *Návrat*, 1951.

284. Vladislav Vaculka, *Dívka na kole*, 1949.

285. Vladislav Vaculka, *Mladík s opratěmi*, 1949.

286. Vladislav Vaculka, *Muž s kůzlem*, 1950.

287. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1949.

288. Vladislav Vaculka, *Rekrut*, 1960.

289. Vladislav Vaculka, *Rekrút*, 1951.

290. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1950.

291. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1952.

292. Vladislav Vaculka, *Rekruti*, 1958.

293. Vladislav Vaculka, *Don Quijote*, nedat. (2. pol. 50. let)

294. Vladislav Vaculka, *Triga*, nedat. (2. pol. 50. let)

295. Vladislav Vaculka, *Kůň*, nedat. (2. pol. 50. let)

296. Vladislav Vaculka, *Tanečník v kroji*, nedat. (2. pol. 50. let)

297. Vladislav Vaculka, *Tanečnice v kroji*, nedat. (2. pol. 50. let)

298. Vladislav Vaculka, *Hlava krále*, nedat. (2. pol. 50. let)

299. Vladislav Vaculka, *Muzikant*, nedat. (2. pol. 50. let)

300. Vladislav Vaculka, *Děvče s koněm*, nedat. (2. pol. 50. let)

301. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, nedat. (2. pol. 50. let)

302. Vladislav Vaculka, *Podšablár*, nedat. (2. pol. 50. let)

303. Vladislav Vaculka, *Váza*, před 1957.

304. Vladislav Vaculka, *Hudci*, 1950.

305. Vladislav Vaculka, *Jízda králů*, nedat. (2. pol. 50. let)

306. Vladislav Vaculka, *Z jízdy králů*, 1950.

307. Vladislav Vaculka, *Z Jízdy králů*, 1949.

308. Vladislav Vaculka, *Hlava krále*, 1958.

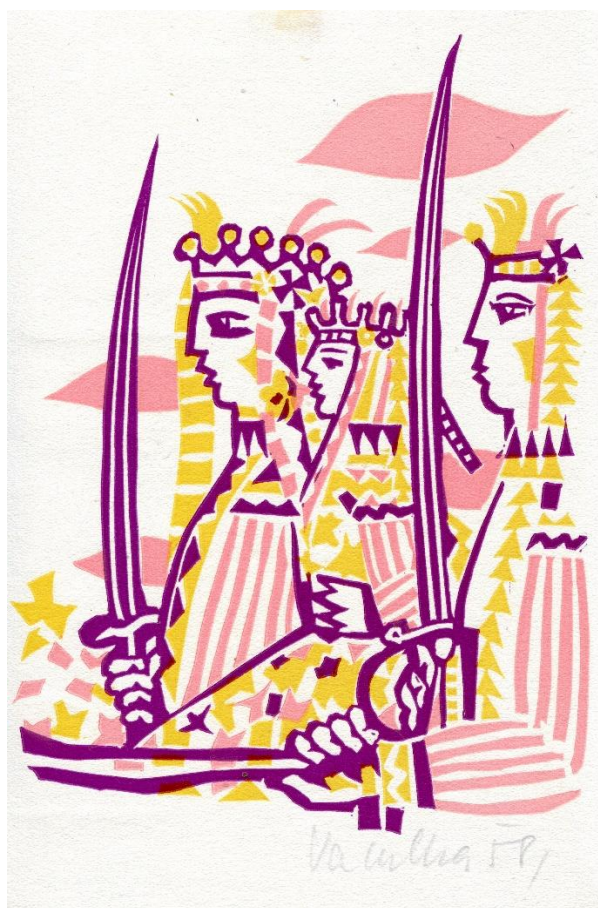
309. Vladislav Vaculka, *Král z Jízdy králů*, 1958.

310. Vladislav Vaculka, *Jízda králů*, 1958.

311. Vladislav Vaculka, *Z jízdy králů*, 1958.

312. Vladislav Vaculka, *Z jízdy králů*, 1958.

313. Vladislav Vaculka, *Růže*, 1958.

314. Vladislav Vaculka, *Jízda králů* (Návrh ke gobelínu), 1959.

315. Vladislav Vaculka, *Růžový kůň*, 1952.

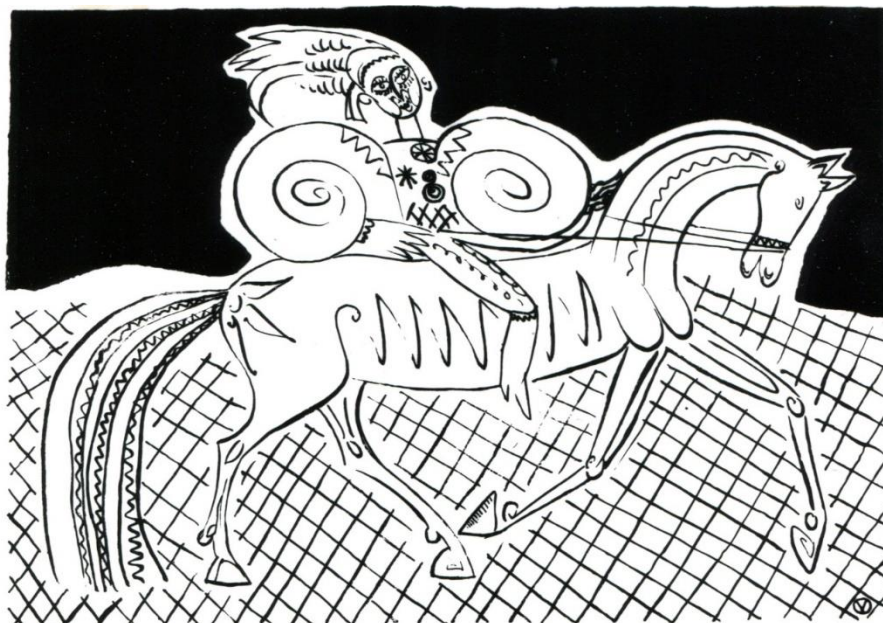
316. Vladislav Vaculka, *Bílý kůň*, 1958.

317. Vladislav Vaculka, *Červený kůň*, 1960.

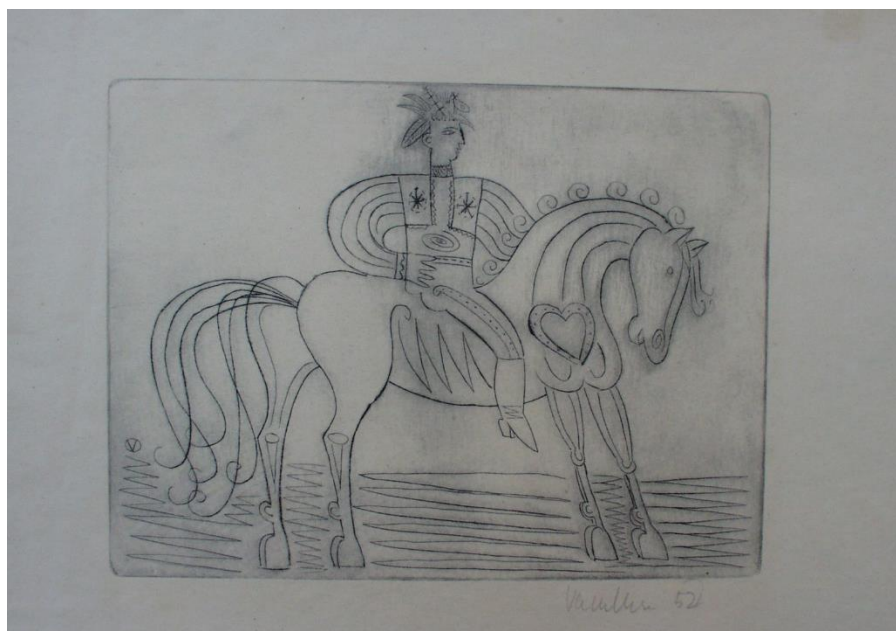
318. Vladislav Vaculka, *Kůň se sluncem*, 1958.

319. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1950.

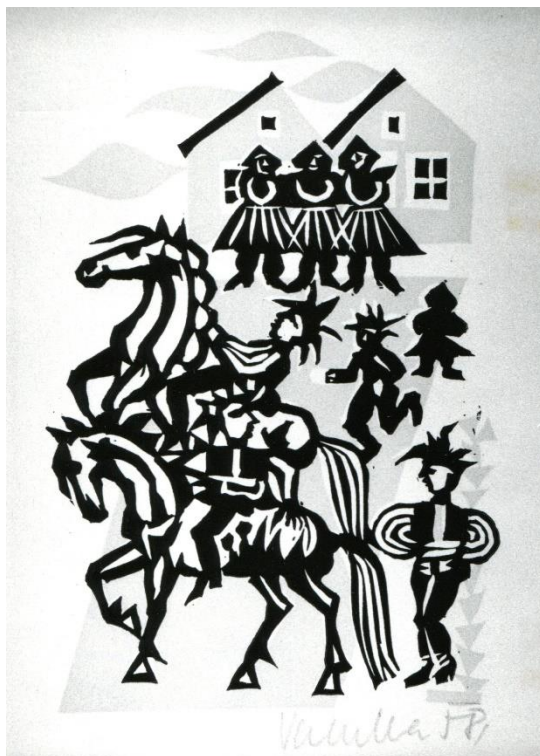
320. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, 1952.

321. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1952.

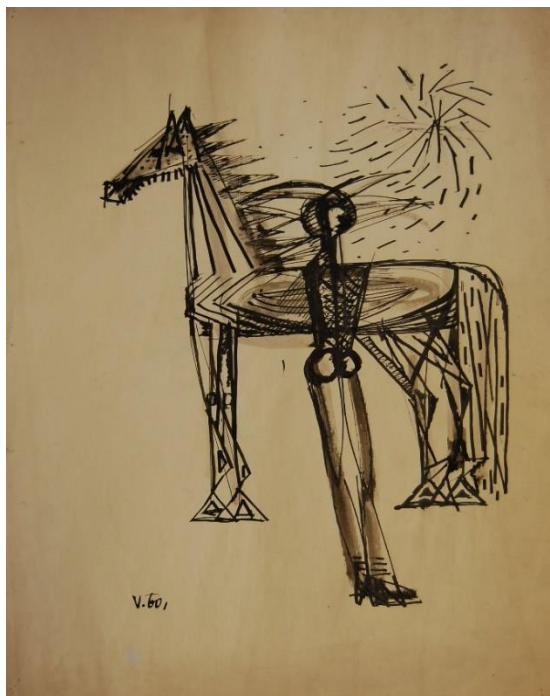
322. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, 1958.

323. Vladislav Vaculka, *Šohaji na s koních*, 1958.

324. Vladislav Vaculka, *Kůň se šohajem*, 1960.

325. Vladislav Vaculka, *Kůň se šohajem*, 1960.

326. Vladislav Vaculka, *Šohaj na koni*, 1960.

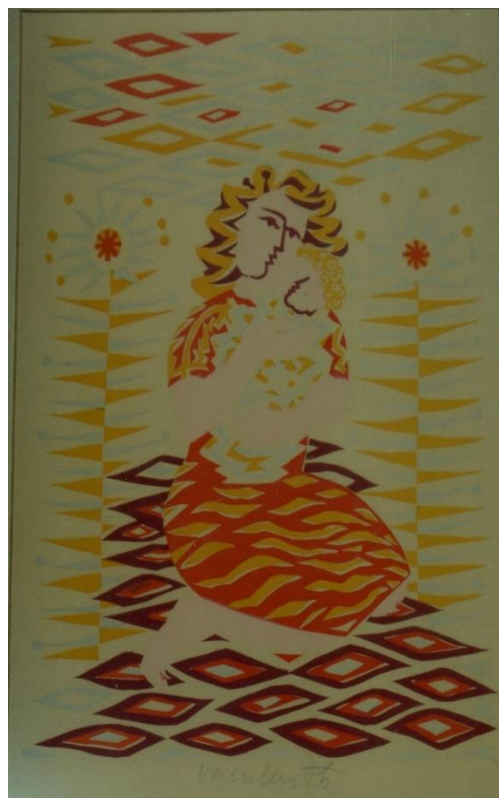
327. Vladislav Vaculka, *Hlava šohaje*, 1958.

328. Vladislav Vaculka, *Šohaji*, 1958.

329. Vladislav Vaculka, *Tančící šohaj*, 1958.

330. Vladislav Vaculka, *Matka s dítětem*, 1958.

331. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1958.

332. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1962.

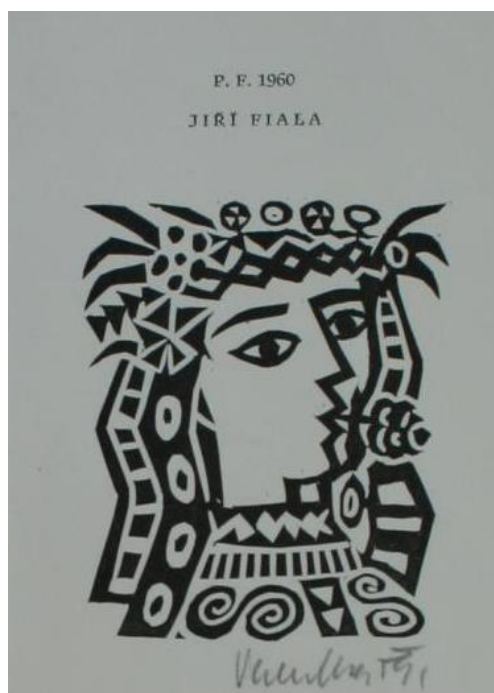
333. Vladislav Vaculka, *Milenci*, 1960.

334. Vladislav Vaculka, *Autorova novoročenka na rok 1960*, 1959.

335. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Zory a dr. Josefa Hamrlových*, 1959.

336. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Jiřího Fialy na rok 1960*, 1959.

337. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Aleny a Viléma Jůzových*, 1959.

338. Vladislav Vaculka, *P.F. 1960 Slováké muzeum*, 1959.

339. Vladislav Vaculka, *Novoročenka Slováckého muzea v Uh. Hradišti*, 1959.

340. Vladislav Vaculka, *Novoročenka 1963*, 1962.

341. Vladislav Vaculka, *Novoročenka*, 1962.

342. Vladislav Vaculka, *Novoročenka* ing. Evy Poláškové a Mudr. Vlad. Poláška, 1960.

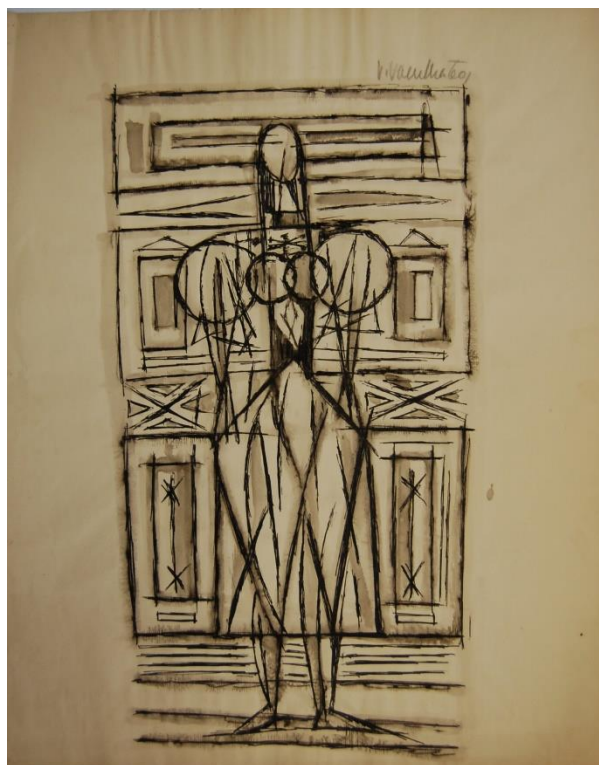
343. Vladislav Vaculka, *Na molu*, 1961.

344. Vladislav Vaculka, *Kompozice (Šohaj)*, 1962.

345. Vladislav Vaculka, *Ve dveřích*, 1963.

346. Vladislav Vaculka, *Ve dveřích*, 1960.

347. Vladislav Vaculka, *Černá triga*, 1962.

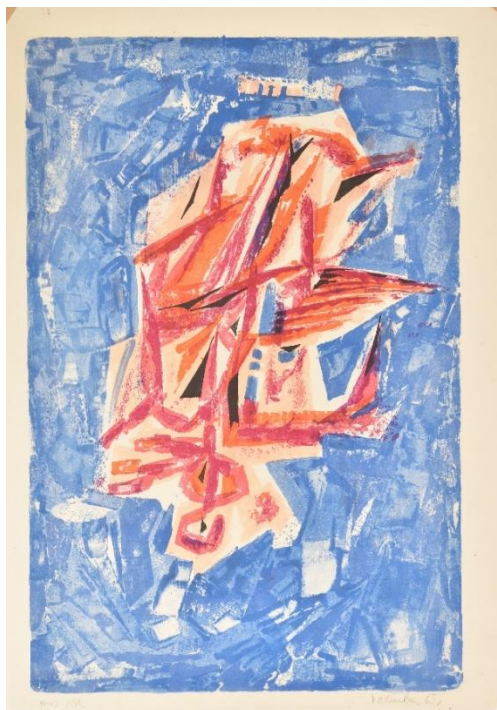
348. Vladislav Vaculka, *Kompozice-Triga*, 1962–63.

349. Vladislav Vaculka, *Samaritán*, 1963.

350. Vladislav Vaculka, *Milosrdný Samaritán (Pieta)*, 1964.

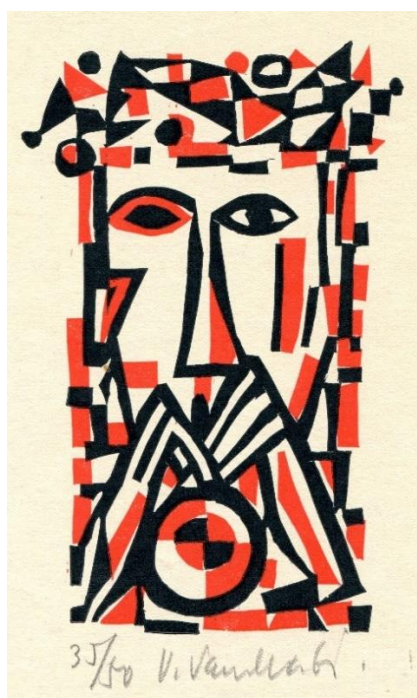
351. Vladislav Vaculka, *Ikarův pád*, 1963.

352. Vladislav Vaculka, *Ikarův pád*, 1967.

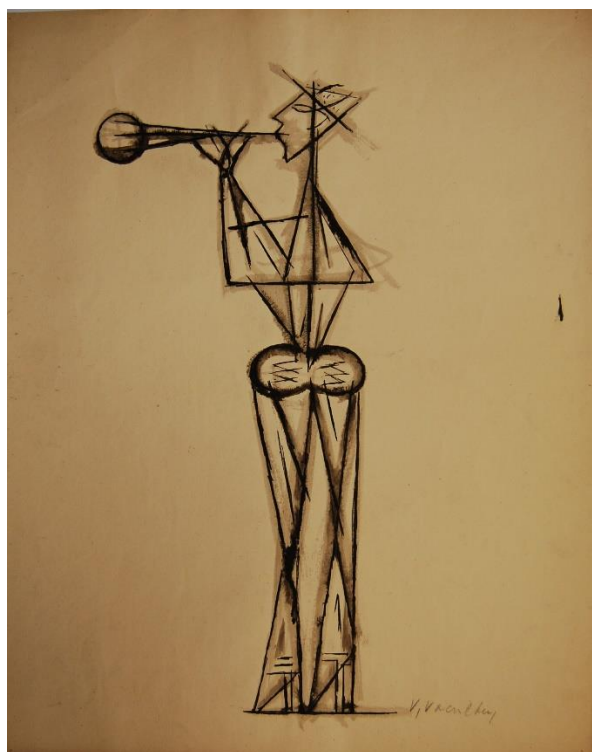
353. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1960.

354. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1961.

355. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1962.

356. Vladislav Vaculka, *Trubač*, 1962.

357. Vladislav Vaculka, *Studie hudebníka I.*, 1962.

358. Vladislav Vaculka, *Studie hudebníka II.*, 1962.

359. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1964.

360. Vladislav Vaculka, *Klarinetista*, 1963.

361. Vladislav Vaculka, *Kráľ*, nedat. (kol. 1965).

362. Vladislav Vaculka, *Hlava šohaje*, 1967.

363. Vladislav Vaculka, *Don Juan*, 1967–68.

364. Vladislav Vaculka, *Šohaj s koněm*, nedat. (kol. 1966).

365. Vladislav Vaculka, *Křik*, 1969.

366. Vladislav Vaculka, *Trumpetista*, poč. 70. let.

367. Vladislav Vaculka, *Hudec*, 1963.

368. Vladislav Vaculka, *Houslista*, 1972.

369. Vladislav Vaculka, *Hlava ženy*, nedat. (kol. 1970).

370. Vladislav Vaculka, *Hlava ženy*, 1971.

371. Vladislav Vaculka, *Hlava v okně*, 1970.

372. Vladimír Vašíček, *Svatobořice*, 1950.

373. Vladimír Vašíček, *Modrá krajina*, 1951.

374. Vladimír Vašíček, *Letní krajina světlá*, 1956.

375. Vladimír Vašíček, *Odpočívající*, 1951.

376. Vladimír Vašíček, *Dívka na kole*, 1954.

377. Vladimír Vašíček, *Okrajování řepy*, 1955.

378. Vladimír Vašíček, *Dívka s nádobou na hlavě*, 1956.

379. Vladimír Vašíček, *Sběračka obilí*, 1957.

380. Vladimír Vašíček, *Ženy na trhu*, 1956.

381. Vladimír Vašíček, *Dvě ženy*, 1957.

382. Vladimír Vašíček, *Listopad (Studie k podzimu)*, 1957.

383. Vladimír Vašíček, *Podzim*, 1959.

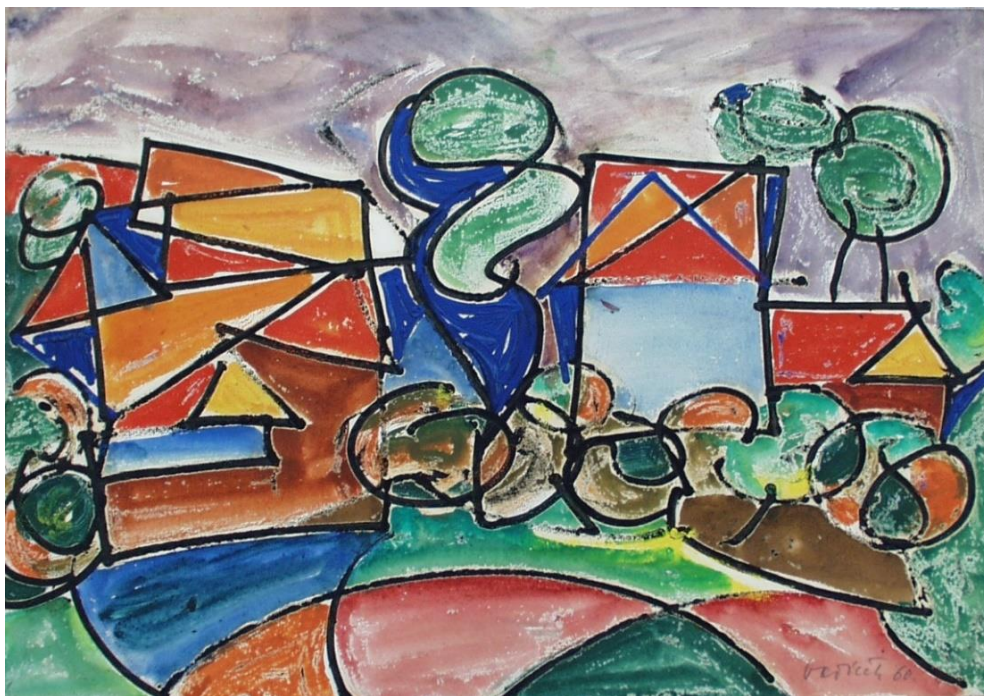
384. Vladimír Vašíček, *Podzim*, 1960.

385. Vladimír Vašíček, *Kukuřice*, 1957.

386. Vladimír Vašíček, *Vesnice*, 1958.

387. Vladimír Vašíček, *Růžová vesnice*, 1960.

388. Vladimír Vašíček, *Vesnice ve slunci*, 1961.

389. Vladimír Vašíček, *Podzimní vesnice*, 1961.

390. Vladimír Vašíček, *Krajina*, 1958.

391. Vladimír Vašíček, *Krajina za vedra*, 1958.

392. Vladimír Vašíček, *Krajina o žních*, 1959.

393. Vladimír Vašíček, *Podzimní krajina*, 1961.

394. Vladimír Vašíček, *Továrna (Elektrárna Hodonín)*, 1961.

395. Vladimír Vašíček, *Zelený deštník*, 1960.

396. Vladimír Vašíček, *Žena s nádobou*, 1961.

397. Vladimír Vašíček, *Dvě ženy*, 1962.

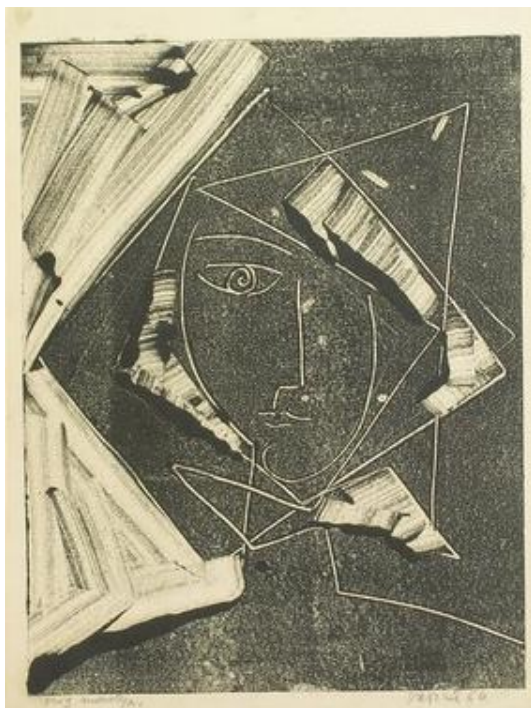
398. Vladimír Vašíček, *Únik*, 1962.

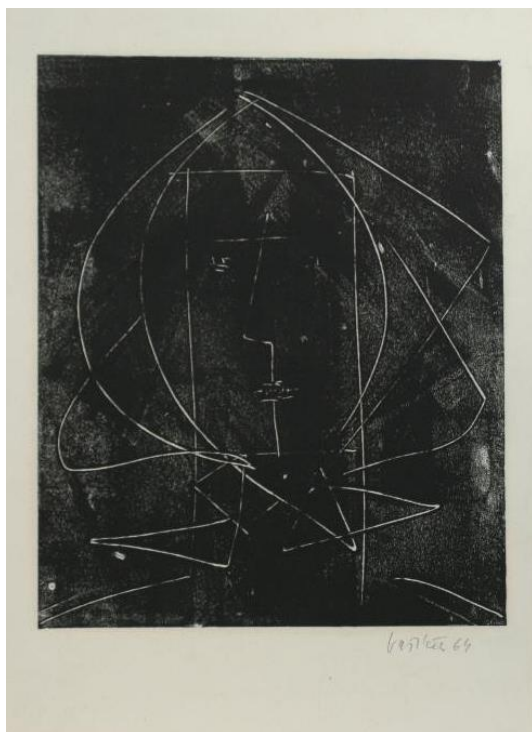
399. Vladimír Vašíček, *Pták ohnivák*, 1962.

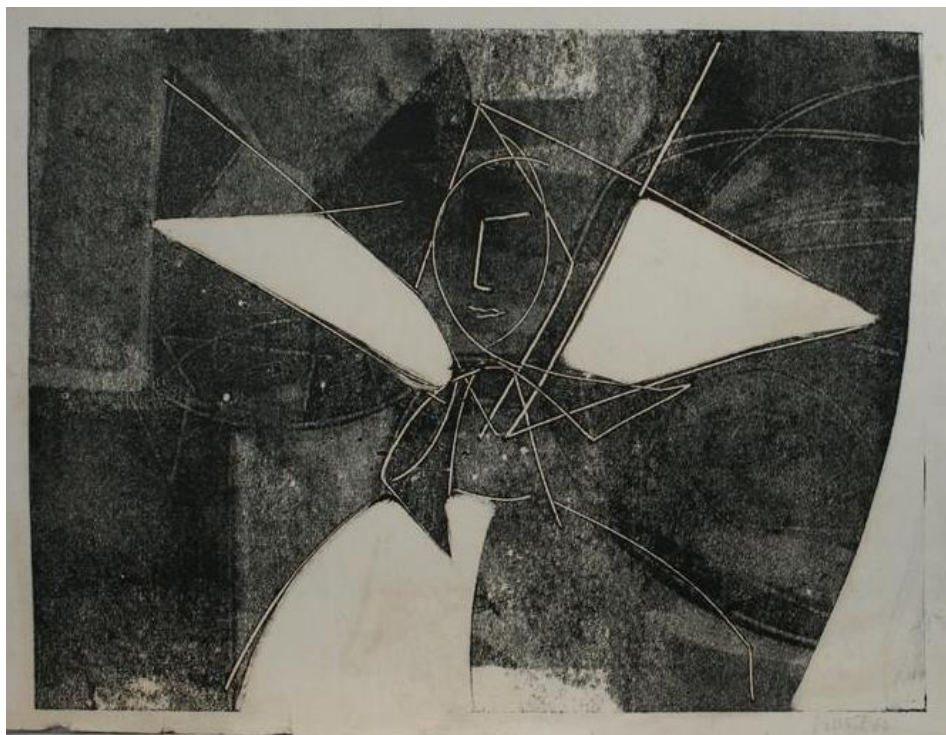
400. Vladimír Vašíček, *Ženská hlava v šátku*, 1963.

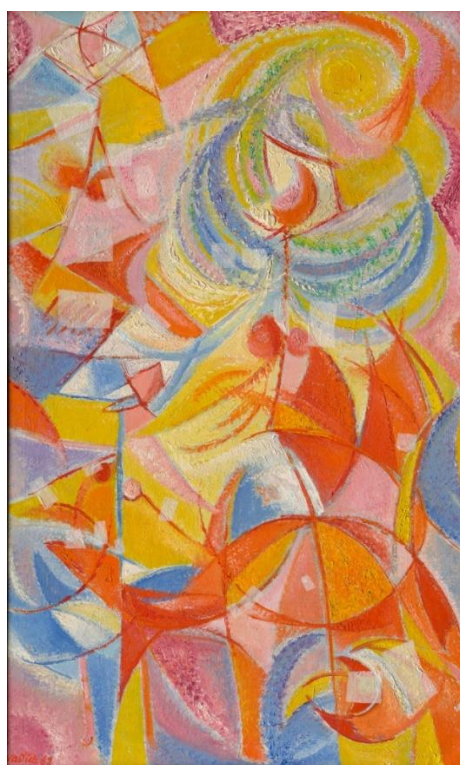
401. Vladimír Vašíček, *Hlava ženy v šátku*, 1964.

402. Vladimír Vašíček, *Ženská hlava*, 1964.

403. Vladimír Vašíček, *Žena v šátku III.*, 1966.

404. Vladimír Vašíček, *Doba sklizně II.*, 1962.

405. Vladimír Vašíček, *Žlutý obraz*, 1962.

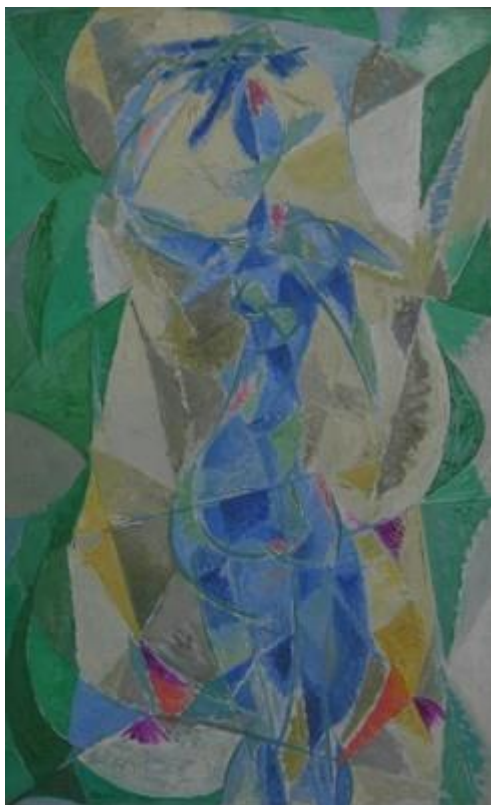
406. Vladimír Vašíček, *Žně*, 1964.

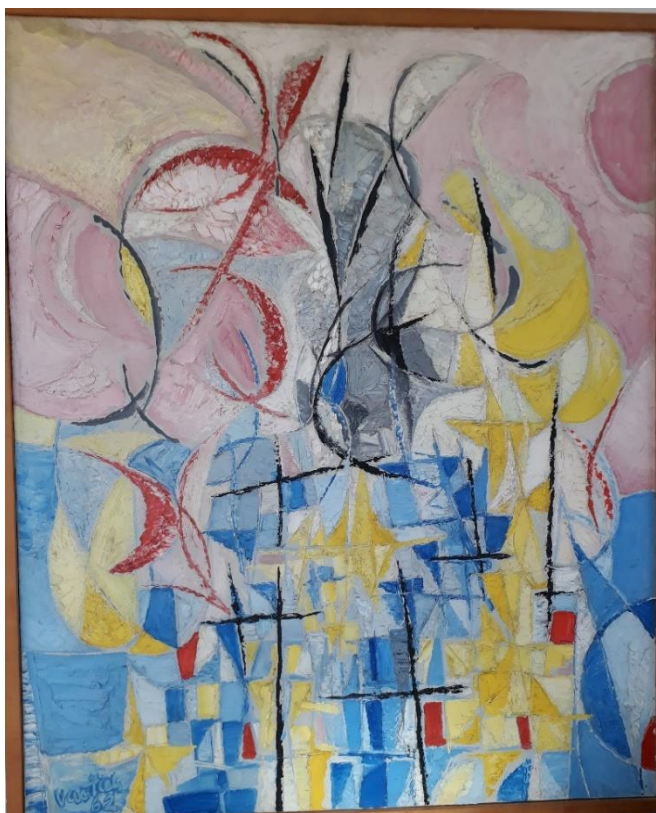
407. Vladimír Vašíček, *Cestou do města A.*, 1965.

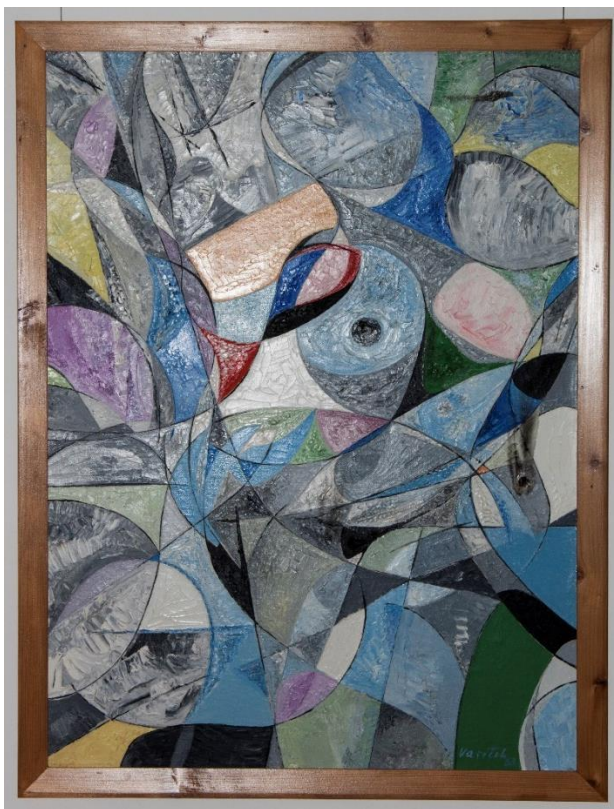
408. Vladimír Vašíček, *Stálý přechod*, 1967.

409. Vladimír Vašíček, *Modrý akt*, 1962.

410. Vladimír Vašíček, *Podzimní vegetace*, 1962.

411. Vladimír Vašíček, *Prolínání stínů*, 1963.

412. Vladimír Vašíček, *Rozptyl*, 1964.

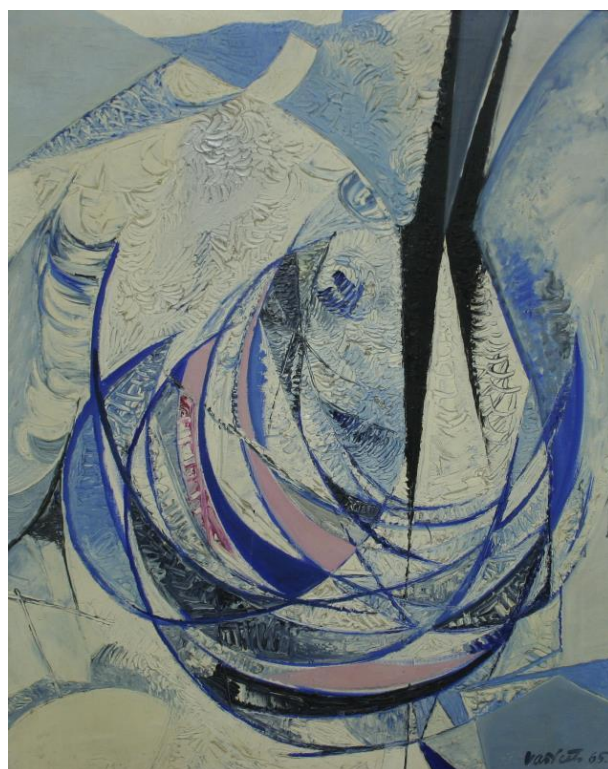
413. Vladimír Vašíček, *Vlnění*, 1964.

414. Vladimír Vašíček, *Produkce*, 1964.

415. Vladimír Vašíček, *Vnitřní obraz*, 1965.

416. Vladimír Vašíček, *Styky*, 1965.

417. Vladimír Vašíček, *Dějové proudy*, 1966.

418. Vladimír Vašíček, *Rozběh*, 1967.

419. Vladimír Vašíček, *Probuzení*, 1966.

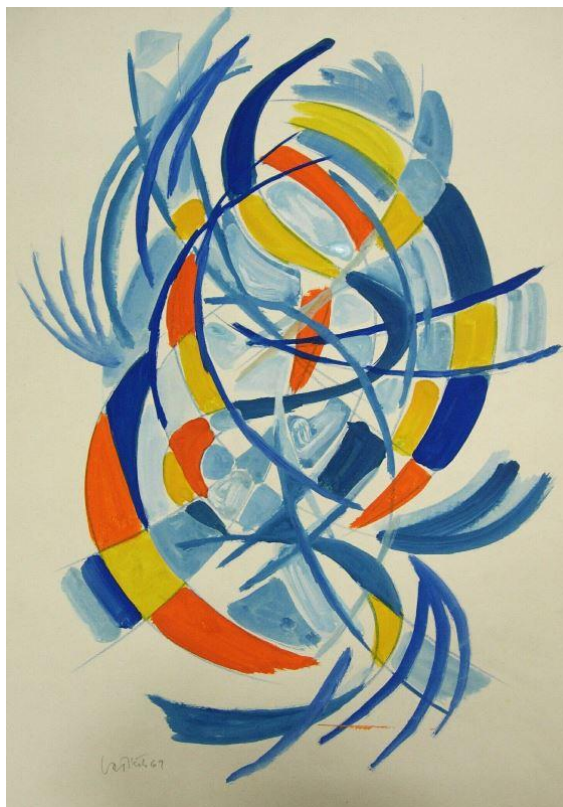
420. Vladimír Vašíček, *Modrý obraz*, 1967.

421. Vladimír Vašíček, *Utrpení času*, 1968.

422. Vladimír Vašíček, *Kompozice*, 1969.

423. Vladimír Vašíček, *Komposice*, 1969.

Anotace

<i>Jméno a příjmení</i>	Bc. Jiřina Ličková
<i>Katedra</i>	Katedra dějin umění
<i>Vedoucí práce</i>	doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.
<i>Rok obhajoby</i>	2022
<i>Název práce</i>	Skupina Brno 57
<i>Název práce Eng.</i>	The Group Brno 57

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá tvorbou brněnské skupiny Brno 57 v 50. a 60. letech 20. století a sleduje vývoj i stylové proměny podmíněné politickou situací. Zakladateli skupiny byli Jánuš Kubíček a Bohumír Matal. K Matalovi a Kubíčkovi se přidali Vladislav Vaculka a Vladimír Vašíček. Teoretickou část zastávali již uměnovědci Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann a Jaromír Zemina. Poprvé vystoupili v pražské Galerii mladých v roce 1957 jako bezejmenný kolektiv. Název Brno 57 přijali až při příležitosti třetí společné výstavy v roce 1963. Vycházeli především z kubismu. Na začátku padesátých let umělce spojoval shodný výtvarný názor, který se vymezoval proti doktrínám socialistického realismu. V šedesátých letech se začali vypořádávat s abstraktním uměním. Někteří z nich se nedokázali oprostit od figurálního umění, jiní naopak začali více tíhnout k informelu. Práce si klade za cíl zpracovat historii výtvarných aktivit skupiny a zhodnotit v kontextu české výtvarné scény skupinovou tvorbu.

Anotace Eng.

This thesis deals with the formation of the Brno 57 group in the 1950s and 1960s and follows the development as well as stylish transformations conditioned by the political situation. The founders of the group were Jánuš Kubíček and Bohumír Matal. Matal and Kubíček were joined by Vladislav Vaculka and Vladimír Vašíček. The theoretical part was already held by art historians Zdeněk Kudělka, Petr Spielmann and Jaromír Zemina. They first performed at the Prague Young Gallery in 1957 as a nameless collective. It was not until the occasion of the third joint exhibition in 1963 that they used the name Brno 57. They were based primarily on Cubism. In the early 1950s, artists were united by a common artistic view that was defined against the doctrines of socialist realism. In the 1960s, they began to deal with abstract art. Some of them couldn't get away from figural art; others, on the other hand, began to gravitate more toward "informel". The thesis aims to process the history of the group's art activities and to evaluate the group's work in the context of the Czech art scene.

Klíčová slova

Skupina Brno 57, tvůrčí skupiny, Brno, Dům umění města Brna, Slovácko, kubismus, socialistický realismus, abstrakce, informel, Svaz československých výtvarných umělců

Klíčová slova Eng.

The Group Brno 57, creative groups, Brno, Dům umění města Brna, Slovácko, cubism, socialist realism, abstraction, informel, Svaz československých výtvarných umělců

Celkový počet stran

441

Přílohy v práci

obrazová příloha 423 obr.

Jazyk práce

český jazyk